

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

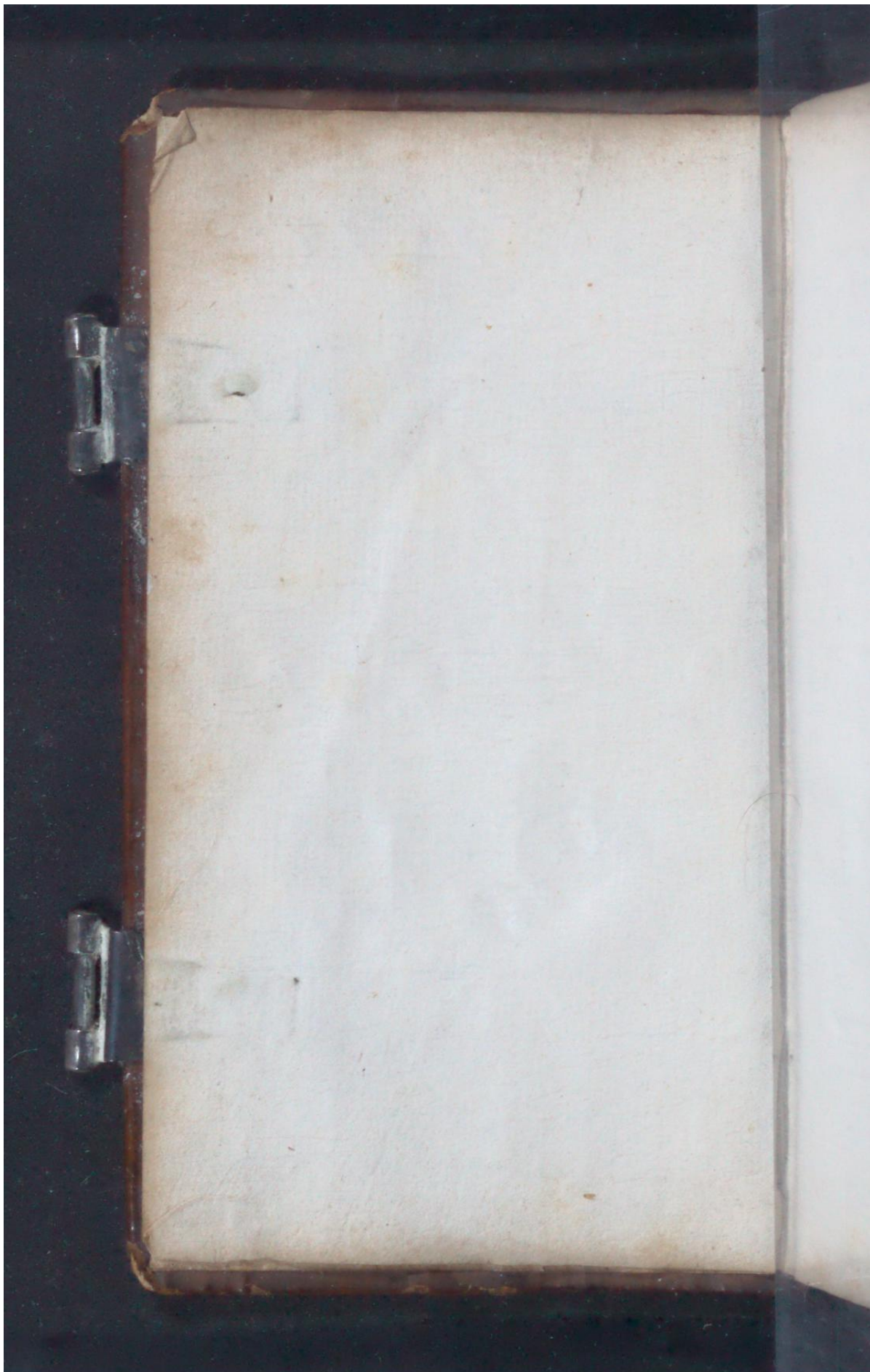
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

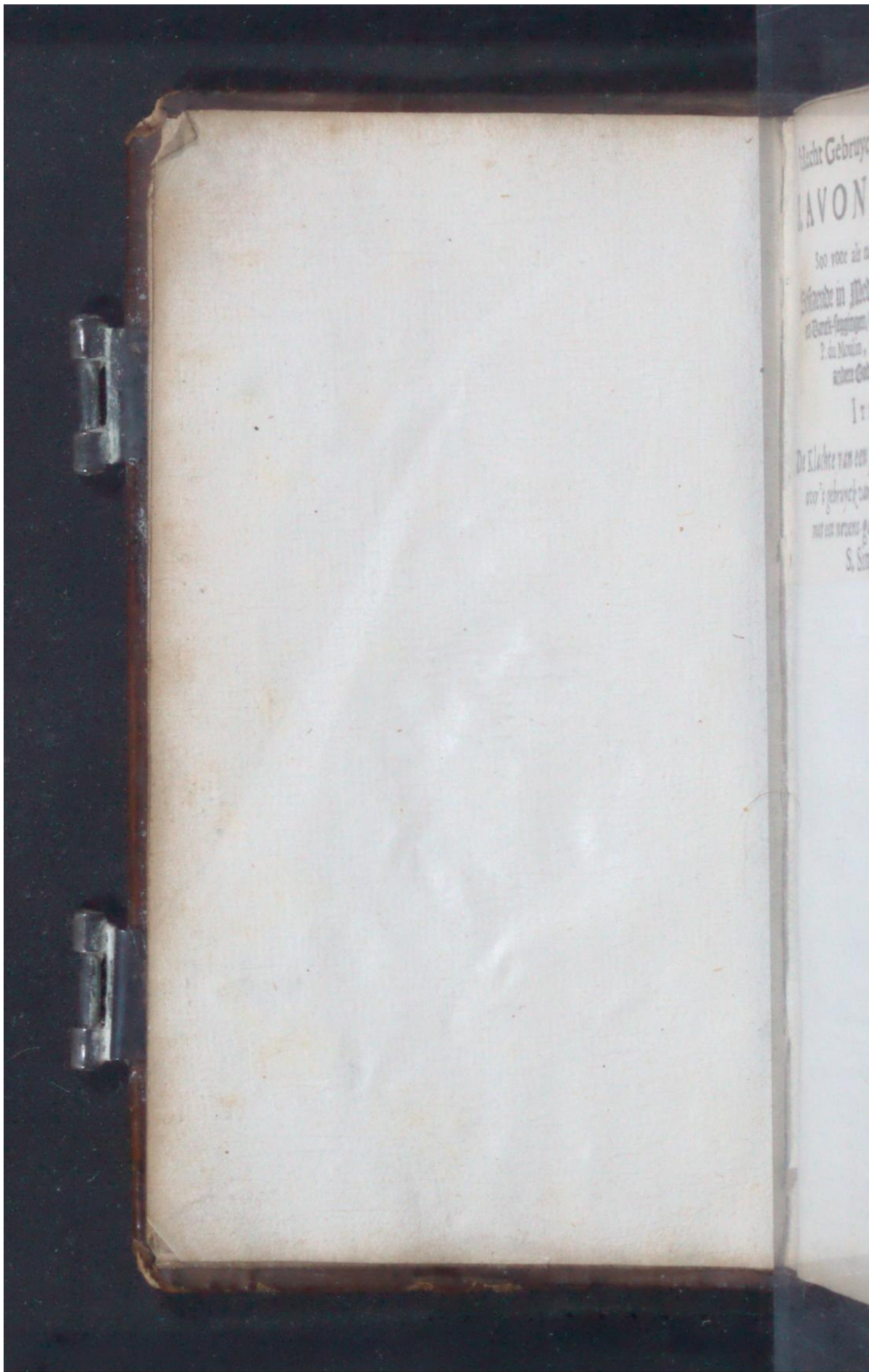
1 C 24

NIET
PLAKKEN.

(boekbandnr. 1791 D2)

~~2876~~

Macht Gebruy
AVON

Soo voer als
staende in
en Burch-gegingen
P. de Nooits
ander Gode
I r
De Slachre van een
oor 's gebruyck van
niet en nevens ge
S. Sin

1024
't Recht Gebruyck van des Heeren
H. AVONTMAEL,

Soo voor als na de Bedieninge:
Bestaende in Meditatie / Gebeden
en **Danck-seggingen**/door C. Drelincourt,
P. du Moulin, en verscheyden
andere Godt-geleerden.

I T E M,

De Klachte van een swaermoedige Ziele,
over 't gebruyck van 't H. Avondmael,
met een nevens-gaende Troost, door
S. Simonides.

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK

T'AMSTERDAM.
by Andries Vinck Davit Lindenius
in Compagnie A.º 1680.

Op de eerste Tjitel-plaet.

DE Tjitel-plaet die wijft ons aan
In 't kort, 't begrip van dese blaen,
Daer soo veel leeringen in steken,
Die schoon (sy stom zijn) heilsaem spre-
ken,
En leeren ons 't gunt past gedaen,
Eer dat wy aen de Tafel gaen.
Hier eeten 's Hemels Bruylofs gasten
In overvloed, al schoon sy vasten,
Sy prijken langs de Tafel heen.
Gods Held in 't midden (als een Steen
In 't Goud) deelt uyt Gods leckernyen,
Die meer verstercken, meer verblyen,
Dan al de Rijckdom en de Schat,
Die 's Werelds groote kring bevat.
O Salig sulke een Ziel, die veylig
Gods wet betrachten gaet, en (heylic
Hier levende) soo eet Gods Brood,
Dat hy blijft vry van hongers nood.

BLADT-WYSER

Tot de Meditationen, en de Gebeden,
foo voor als na 't H. Avontmael.

I. Deel.

- 't Formulier des D. Avontmaels.
1. Meditatie/doo? C. Drelincourt. Fol. 1
 2. Meditatie/doo? C. Drelincourt. 16
 3. Meditatie/doo? P. de Moulin. 30
 4. Meditatie/doo? P. de Moulin de Jonge. 46
 5. Meditatie/doo? G. Cheron. 62
 - D. Raet van Christus wt Openb. 3. 68

II. Deel.

Gebeden voor 't H. Avontmael.

1. Gebedt/doo? C. Drelincourt. 69
2. Gebedt/doo? C. Drelincourt. 72
3. Gebedt/doo? P. de Moulin. 76
4. Gebedt/doo? P. de Moulin. 77
5. Gebedt/doo? P. Moulin de Jonge. 78
6. Gebedt/doo? M. le Faucheur. 84
7. Gebedt/doo? D. Toussaincts. 87
8. Gebedt/doo? D. Toussaincts. 90
9. Gebedt/doo? de la Nouë. 91
10. Gebedt/doo? F. Ridderus. 94
11. Zucht van een swacke Ziel. 99
12. Gotmoedige Zucht. 100
13. Gebedt/doo? G. Udemans. 101
14. Gebedt/doo? S. Hieron. 102
15. Gebedt/doo? W. Teelinck. 105
16. Gebedt/doo? P. Moulin de Jonge. 107

A 2

De

Bladt-wijfer.

- De vriendelijcke noodiging van Chri-
stus. 108
Item/ antwoort der boetbeerdige Ziel. 109
17. Mendachtige Versuchting/ op de uyt-
terlijcke verhandelinge van 't Heyligh
Abondtmael. 111
18. In 't Toe-gaen. 112
19. In 't Men-sitten. ibid.
20. In 't breken des Broodts / en uytgie-
ten des Wijns. 113
21. In 't ontfangen en eten des Broots. ibid.
22. In 't ontfangen en drincken des wijns. 114
23. In 't Afgaen van de Tafel. ibid.

III. Deel.

Gebeden of Danck-segginge na
't Heyligh Avondtmael.

1. Dancksegging/door C. Drelincourt. 116
2. Dancksegging/door C. Drelincourt. 126
3. Dancksegging/door M. le Faucheur. 140
4. Dancksegging/door P. de Moulin. 146
5. Dancksegging/door D. Toussaincts. 149
6. Dancksegging/door de la Nouë. 151
7. Dancksegging/door G. Cheron. 153
8. Dancksegging/door G. Udemans. 156
9. Dancksegging/door Casp. Sibelii. 158
10. Een Gebedt tot Christum. 162
- Aerdige Beschrybingh ober 't Abondt-
mael. ibid.

IV. Deel.

Bladt-wijfer.

I V. Deel.

Behelst een klachte van een swaermoedige Ziele/met een nebensgaende Troost/ ober 't H. Abontmael / dooz S. Simo- nides. 167

V. Deel.

Behelst een t'samen-spraeck / hoe nootfa- kelijck het H. Abontmael den Christe- nen van nooden is / dooz G. Udemans. 223

VI. Deel.

Behelst een belijdenisse des Geloofs / booz den genen die haer tot des Heeren H. Abontmael willen begeben/ dooz G. U- demans. 239

Psal. cxvij. Mijn Godt boedt my als mijn Herder. 253

Pf. cxv. Mijn hert hef ick tot u Heere. 255

Pf. cxvij. Wel hem die sijn misdaet. 259

Pf. cxij. Als een Hert gejaeght/ Ec. 261

Psal. Lj. Ontfermt u ober my arme son- daer. 264

Pf. Cij. Mijn ziele wilt den Heer/ Ec. 270

Den Lof-sangh Maria. 273

Den Lof-sangh Simeonis. 276

Aen alle oprechte
DISGENOODEN.

Waerde Vrienden,

WY komen U E. al wederom opdissen dese smakelijke Teerkost op de wegh na den Hemel, voor alle ware Geloovigen een bequaem hulp-middel, om die plicht-plegingen, die voor, in, en na het ontfangen van des Heeren Avondmael dienstigh zijn, wel te overdencken, en te gebruycken, op dat dese Medicijn U E. geen fenijn, noch dit Heyl-middel geen verdring en werde. Wy twijffelen niet, of gy sult groote veruoeging hier in scheppen; te meer, nadien wy het doorgaens met soete Ziel-tochten van een oprecht Disgenoot, en sulcken deftigen Teer kost, als daer is de Reyse na Beth-El, of het Huys Gods, vermeerdert hebben. Endewijl wy bevonden hebben, dat dese Teer kost, (om de woorden van onse Wangunstige te gebruycken) tot ons voordeel, soo smakelijck boven de sijne, aen alle menschen geweest is; zijn wy genootsaeckt geweest, deselve wederom te Drucken, met sulcken volkomentheyt, datse de sijne voor een Tractaet van disordre sal bekend maken: Ten eersten, om de wanschickelijckheydt in het stellen der Rijnvaersen of Ziel-tochten.

Ten tweeden, om dat de in-gelapte Reyse na Beth-El, op een heel onbequame plaets, tusschen het Formulier en Voorbereyding is ingedrongen.

Ten derden, om verscheyde misgrepen, die in de Schriftuur-plaetsen, besonder in de Belijdenis des Geloofs, bevonden werden. Wat wy vorder verbeter en vermeerdert hebben, sal den bescheyden Leser kunnen sien, en letten in 't koopen op den Druck, daer de Namen van Andries Vinck en David Lindenius op de Tijtel staen.

U E. Vrienden.

A. VINCK.

En

D. LINDENIUS.

FORMULIER

Van't

H. Avondtmael.

Geliefde in den Heere Jesu Christo / hoort aen de woorden der insettinge des H. Nachtmaels onser Heeren Jesu Christi / welke ons beschrijft de Heylige Apostel Paulus / I Cor. II. vers. 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29.

Want ick hebbe van den Heere ontfangen het gene ick oock u overgegeven hebbe / dat de Heere Jesus / in den nacht / in welcken hy bezraden wiert / het Broodt nam : Ende als hy gedanckt hadde / brack hy het / ende seyde : Nemet / etet / dat is mijn Lichaem / dat voor u gebroken wort : doet dat tot mijner gedachtenisse.

Desgelijcks [nam] hy oock den Drinck-beker na het eten des Avontmaels / en seyde : Dese Drinck-beker is het Nieuwe Testament in mijnen

Formulier van 't H. Avontmael.
mijnen bloede: Doet dat / soo dick-
wils als ghy [dien] sult dzincken/
tot mijner gedachtenisse. Want soo
dickwils als gy dit Bzoot sult eten/
ende desen Dzinck-beker sult dzinc-
ken/ soo verkondicht den doodt des
Heeren tot dat hy komt. Soo dan
wie onweerdelyck dit Bzoodt eet/
ofte den Dzinck-beker des Heeren
dzinckt / die sal schuldig zijn aen het
Lichaem ende Bloedt des Heeren.
Maer de mensche beproebe hem sel-
ben / ende eete also van het Bzoodt/
ende dzincke van den Dzinck-beker:
Want die onweerdelyck eet ende
dzinckt / die eet ende dzinckt hem sel-
den een oordeel/ niet onderschepden-
de het Lichaem des Heeren.

Op dat wy nu tot onsen Croost des
Heeren Nachtmal mogen houden /
is vooz alle dingen ons van nooden: eerste-
lyck dat wy ons te vooren recht beproeben.
Ten anderen / dat wy het tot dien eynde
richten / daer toe het de Heere Christus
berordineert en in-geset heeft / namelijck/
tot sijner gedachtenisse. De waerachtige
beproevinge onses selfs bestaet in dese drie
stukken. Ten

Formulier van 't H. Avontmael.

Ten eersten / bedencke een pegelijck by hem selven sijne sonden / en vermaledijdinge / op dat hy hem selven mishage / en hem vooz Godt verootmoedige. Aengesien dat de toorn Godts tegen de sonden alsoo groot is / dat hy die (eer hyse ongestraft liet blijben) aen sijnen lieben Soon Jesum Christum / met den bitteren ende smadelijcken doot des Kruyces gestraft heeft.

Ten anderen / ondersoect een pegelijck sijn herte of hy oock dese gewisse belofte. Godts geloof / dat hem alle sijne sonden / alleen om des lijdens en sterbens Jesu Christi wille / vergeben zijn / ende de volkommene gerechticheydt Christi hem als sijn eygen toe-gerekenet ende toe-geschoncken zy / ja soo volkomen / als of hy selve in eygene persone / vooz alle sijne sonden betaelt / ende alle gerechticheydt volbracht hadde.

Ten derden / ondersoecte een pegelijck sijne conscientie / of hy oock gesint is voort-aen met sijn gantsche leven / waerachtige danckbaerheyt tegen Godt den Heere te bewijzen / en vooz het aengesichte Godts oprechtelijck te wandelen: Item / of hy sonder eenige gebeynsheydt alle vyandschap / haet en nijdt van herten a fleggende / een neerstigh boornemen heeft / om van nu voortaan in waerachtige liefde en eenigheyt met sijnen naesten te leven.

Formulier van 't H. Avontmael.

Alle die dan alsoo gesint zijn / die wil
Godt gewisselijck in genade aennemen/
ende booz waerdige mede-genoten der Ta-
fel sijns Soons Jesu Christi houden.
Daer-en-tegen die dit getuygenisse in hare
herten niet gevoelen / die eeten en drincken
hen seiben dat oordeel. Daerom wy doock
na't bebel Christi ende des Apostels Pau-
li/alle die sich niet dese nabolgende lasteren
besmet weten / vermanen van de Tafel
des Heeren haer te onthouden / ende ver-
kondigen hen datse geen deel in 't Rijcke
Christi hebben: als daer zijn alle Af-go-
dendienaers / alle die verstorven Heyligen/
Engelen / of andere Creaturen aenroepen ;
alle die den Beelden eere aendoen ; alle
Tobenaers en Waerseggers / die vee of
menschen / mitsgaders andere dingen ze-
genen / en die sulcke zegeninge geloobe ge-
ven ; alle verachters Godts ende sijns
Woordts / en der Heylige Sacramenten/
alle Godts-lasteraers / alle die tweedzacht/
secten ende muysterpe in Kercken en We-
relijcke regimenten begeeren aen te rich-
ten ; alle meyn-eedige / alle die haren Ou-
deren en Oberheden ongehoorsaem zijn ;
alle doodsflagers / klijbers / ende die in haet
ende nijt tegen haer naesten leven ; alle
rechtbrekers / hoereerders / dronckaerts
dieben / woeckeraers / roobers / speelders/
gierigaerts / ende alle de geite die een erger/
lijck

Formulier van 't H. Avontmael.

lijck leben leyden; dese alle/ soo lange sy in sulcke lasteren blijven/ sullen sich deser spijsse (welcke Christus alleen synen Geloobigen verordineert heeft) onthouden/ op dat haer gerichtē ende verdoemenisse niet dies te swaerder werde.

Maer dit werdt ons (geliefde in den Heere) niet voorgehouden/ om de verflagene herten der Geloobigen kleynmoedigh te maken/ eben of niemant tot het Nachtmael des Heeren gaen mochte/ dan die sonder eenige sonde ware: want wy en komen niet tot dit Avontmael/ om daer mede te betuygen dat wy in ons selven volkomen ende rechtbeerdigh zijn; maer ter contrarie/ aengesien dat wy ons leben buyten ons selven in Jesu Christo soecken/ soo bekennen wy daer mede/ dat wy midden in den doodt leggen: daerom/ al is 't dat wy noch veele gebreken ende ellendicheyt in ons bevinden/ als namelijk/ dat wy geen volkomen geloobe hebben/ dat wy ons oock niet sulcken pber om Godt te dienen niet begeben/ als wy schuldigh zijn/ maer dagelijks met de swachtheyt onses geloofs/ ende de boose lusten onses vleesches te strijden hebben: nochtans dies niet tegenstaende/ overmits dat ons (door de genade des Heyligen Geestes) sulcke gebreken leet zijn/ ende wy van herten begeeren tegen ons ongelooobe te strijden/ ende

Formulier van 't H. Avontmael.
na alle geboden Godts te leven: soo sullen
wy gewis en seecker zijn / dat gene sonden
noch swackheyt/die noch (tegen onsen wil-
le) in ons overgebleven is / ons kan hinde-
ren/dat ons God niet in genade soude aen-
nemen / en alsoo deser Hemelscher Spijse
ende Drancks weerdigh en deelachtigh
maecken.

Ten anderen / laet ons nu oock over-
dencken/waer toe ons de Heere sijn Avont-
mael heeft ingeset / namelijk / dat wy
sulchs doen souden tot sijner gedachtenisse.
Maer aldus sullen wy sijns daer by ge-
dencken:

Eerstelijck / dat wy gantschelijck in onse
herten vertrouwen / dat onse Heere Jesus
Christus (na luyt der belostenisse die den
Boorzaderen in het Oude Testament van
den beginne aen geschiedt zijn) van den
Vader in dese Werelt gesonden zy / ons
bleesch en bloedt aengenomen / den toorn
Godts (onder welcken wy eeuwoighlijck
hadden moeten versincken) van den begin-
ne sijner mensch-weerdinge / tot den eynde
sijns lebens/op aerden booz ons gedragen/
en alle gehoorzaamheyt der Godtlijcker
Wet / en de gerechticheyt booz ons ver-
vult / booznamelijck / doen hem de last on-
ser sonden / en des toorns Godts het bloe-
dige zweet in den Hof uptgedruckt heeft:
daer hy gebonden wierdt / op dat hy ons
soude

Formulier van 't H. Avontmael.

soude ontbinden: daer na ontalijcke smaet-
heden geleden heeft / op dat wy nimmer-
meer te schande soudē werden: ontschul-
digh ter dootd veroordeelt / op dat wy vooz-
't gerichtē Godts vry soudē gesproocken
werden: Ja sijn gezegent Lichaem aen
het Kruys laten nagelen / op dat hy dat
handtschrift onser sonden daer aen soude-
hechten. En heeft alsoo de verbloekingē
van ons op hem geladen / op dat hy ons
met sijne zegeningē verbullen soude. En
heeft hem vernedert tot in de alderdiepste
versmaetheydt ende anghst der Hellen:
met Lijf en Ziele / aen den houte des
Kruyses / doen hy riep met luyder stem-
me: Mijn Godt / mijn Godt / waerom
hebt ghy my verlaten? Op dat wy tot
Godt soudē genomen / ende nimmermeer
van hem verlaten werden. Ende eynde-
lijck / met sijnen dootd ende bloedt-stoztingē
dat Nieuwe en eeuwige Testament / dat
Verbondt der genade en der Versoenin-
ge beslooten / als hy seyde: Het is vol-
bracht.

Ende op dat wy vastelijck soudē geloo-
ben / dat wy tot dit genaden-verbondt be-
hooren / nam de Heere Jesus in sijn laetste
Avontmael dat Broodt / danckte / brack-
'et / ende gaf het sijnen Jongeren / en sprack:
Nemet / etet / dat is mijn Lichaem dat
vooz u gegeven werdt / dat doet tot mijner
gedach-

Formulier van 't H. Avontmael.

gedachtenisse. Desgelijken na het Avontmael nam hy den Drinck-beker / seyde danck / ende sprack / drincket alle daer upt : Dese Beecker is dat Nieuwe Testament in mijnen Bloede / dat vooz u ende vooz beele vergooten werdt tot vergebinge der sonden : Sulcks doet soo dickwils als ghy daer van drincket / tot mijner gedachtenisse ; Dat is / soo dickmaels als ghy van dit Broodt etet / ende van desen Beecker drincket / sult ghy daer dooz / als dooz een gewisse gedachtenisse en pandt vermaent ende verseeckert werden van dese mijne hertelijcke liefde ende trouwe tegen u / dat ick vooz u (daer ghy anders den eeuwigen doodt haddet moeten sterben) mijn Lichaem aen dat Hout des Kruyces in den doodt gebe / ende mijn Bloet vergiet / ende uwe hungerige ende dorstige Zielen met het selve mijn gekruypte Lichaem / ende vergooten Bloedt tot den eeuwigen leven spijsse en labe / alsoo seeckerlijck / als een pegelijck dit Broodt vooz sijn oogen gebroocken / en desen Drinckbecker hem gegeven werdt / en gy de selve tot mijner gedachtenisse met uwen monde etet en drincket.

Uyt dese insettinge des Heyligen Avontmaels onses Heeren Jesu Christi sien wy / dat hy ons geloobe ende betrouwen op sijn volkommen Offerhande (die
een-

H. Avontmael.
Formulier van 't H. Avontmael.

zenmael aen het Cruys geschiet is) als op den eenigen grondt ende fondament onser Salighejdt wijset / daer hy onse hongere ende dorstige Zielen tot een waerachtige spijsse ende dranck des eeuwigens levens geworden is: Want door sijn doodt heeft hy de doorsaecke onses eeuwigens hongers ende kommers / namelijk de sonde wech genomen / ende ons den lebendigemakenden Geest verwoorpen / op dat wy door den selven Geest / (die in Christo als in den hoofde / en in ons als sijne Lidmaten woonet) met hem waerachtige gemeenschap soudens hebben / en aller sijner goederen / des eeuwigens levens / gerechticheyds / en heerlichhejds deelachtigh werden.

Daer beneben / dat wy oock door den selven Geest onder malkanderen als Lidmaten eens Lichaems in waerachtige Broederlijke liefde verbonden werden / gelijk de Heilige Apostel spreekt: Een Broodt is het / soo sijn wy veele een Lichaem / dewijle wy alle eens Broodts deelachtigh sijn: want gelijk wy veele Kroonkens een Meelgemalen / en een Broodt gebacken werdt / en wy veele Besien / t'samen geperst zijnde / eenen Wijn en Dranck blietet / en hem onder een vermenget: Alsoo sullen wy alle / die door den waerachtigen geloove Christo ingelijft sijn /
door

Formulier van 't H. Avontmael.
door broederlijke liefde om Christi onses
lieben Salighmakers wille / die ons te
vooren soo uytnemende heeft lief gehad /
alle te samen een Lichaem zijn: ende
sulcks niet alleen met woorden / maer met
der daet tegen malkanderen bewijfen.

Daer toe helpe ons de Almachtige
Godt en Vader onses Heeren Jesu Chri-
sti / door sijnen Hepligen Geest / Amen.

Op dat wy dan dit al mogen verkrijgen /
laet ons door Godt ons verootmoedigen /
en hem met waerachtigen geloobe / om
sijne genade aenroepen.

B Armhertige Godt en Vader /
wy bidden u / dat ghy in dit A-
vontmael (in 't welcke wy oeffenen
de heerlijcke gedachtenisse des bitteren
doots uwes lieben Soons Je-
su Christi) door uwen H. Geest in
onse herten willet wercken / dat wy
ons met waerachtigen vertrouwen
uwen Sone Jesu Christo soo lan-
ger soo meer overgeven / op dat onse
beswaerde en verflagene herten met
sijn waerachtig Lichaem en Bloet /
ja met hem waerachtigh Godt en
mensche / dat eenige Hemelsch broot /
door de kracht des Hepligen Geests
Ges

H. Avontmael.
Formulier van 't H. Avontmael.

gespijst en gelaest werden : Ende
dat wy niet meer in onse sonden/
naer hy in ons/en wy in hem leven/
n alsoo waerachtelijck des Nieu-
wen ende eeuwigen Testaments en
Verbondts der genade deelachtigh
zijn mogen. Dat wy niet en twij-
felen / of ghy sult eeuwiglijck onse
genadige Vader zijn : ons onse son-
den nimmermeer toerekenende / en
met alle dingen aen Lichaem ende
Ziele versorgende als uwe lieve
Kinders en Erfgenamen : verleent
ons oock uwe genade / dat wy ge-
troostelijck ons Krups op ons ne-
men/ons selven verloochenen/onzen
Heplant bekennen / ende in alle
dzoeffenisse met opgeheven hoofde
onsen Heere Jesum Christum upt
den Hemel verwachten / daer hy
onse sterffelijke lichamen sijnen ver-
klaerden heerlijcken lichame gelijk
maken/ ende ons tot hem nemen sal
in eeuwighepdt / Amen. Onse Va-
der, &c.

Wilt ons door dit H. Avont-
mael stercken in het algemepne on-
ges

Formulier van 't H. Avontmael.
getwijffelde Chriftelijke Geloobe
daer van wy bekentenisse doen met
monde ende herte / sprekende : Ick
geloove in Godt, &c.

Op dat wy dan met het waer-
achtige Hemelsche broodt Chri-
sto gespijst mogen werden / soo laet
ons met onse herten / niet aen het
uyterlijck Broodt ende Wijn blijven
hangen : Maer deselve opwaerts
in den Hemel verheffen / daer Chri-
stus Jesus is onse voorszake / ter
rechterhandt sijns Hemelschen Va-
ders / daer henen ons oock de Artij-
kelen onses Chriftelijcken Geloofs
wijzen : niet twijfelende / of wy sullen
soo waerachtelijck door de werckin-
ge des H. Geests / met sijn Lichaem
en Bloedt / aen onse Zielen gespijst
ende gelaeft werden / als wy dat
H. Broodt en Dranch tot sijner ge-
dachtenisse ontfangen.

In 't breeken en uyt-deplen des Broodts
sal de Dienaer spreken :

Dat Broodt dat wy breecken, is de ge-
meynschap des Lichaems Christi.

Ent

Formulier van 't H. Avontmael.

En soo hy den Drinckbeker geeft :

De Drinckbeker der Dancksegginge,
aer mede wy danckseggen, is de ge-
neynschap des Bloedts Christi.

dewijle dat men Communiqueert, sal men sommige
Capittelen lesen ter gedachtenisse des stervens Christi
dienende, als Esai. 53. Joan. 13. 14. 15. 16. 17. 18.
ofte diergelijcke.

Na volepdinge der Communicatie sal
de Dienaer spreken :

Geliefde in den Heere, dewijle de Heere
Christus nu aen sijne Tafel onse Zielen ge-
spijsht heeft, soo laet ons al te samen sijnen
Naem met dancksegginge prijsen, ende
een yegelijk spreke in sijn herte aldus :

Looft den Heere / mijne ziele : en
al wat binnen in my is sijnen H.
Name.

2. Looft den Heere / mijne ziele en
vergetet geene van sijne weldaden.

3. Die alle uwe ongerechtigheyt
bergeeft / die alle uwe kranckheden
geneest.

4. Die u leven verlost van 't ver-
derf : die u kroont met goedertie-
rentheyt en barmhertigheden.

8. Barmhertigh en genadigh is
de

Formulier van 't H. Avontmael.
de Heere / lanckmoedigh / en groot
van goedertierenthept.

10. Hy en doet ons niet na onse
sonden: ende en vergeldt ons niet
na onse ongerechtigheden.

11. Want soo hooge de Hemel is
boven de Aerde / is sijne goedertie-
renhept geweldigh ober de gene die
hem vreesen.

12. Soo bezre het Oosten is van
het Westen: soo bezre doet hy onse
overtredingen van ons.

13. Gelyck hem een Vader ont-
fermt ober de Kinderen: ontfermt
hem de Heere ober de gene die hem
vreesen.

Welcke oock synen epgenen Soon
niet gespaert en heeft / maer heeft
hem vooz ons alle overgegeven / en
ons alles met hem geschoncken.

Daerom bewijst Godt daer mede
sijne liefde tegen ons / dat Christus
vooz ons gestorven is / als wy noch
sondaers waren: Soo sullen wy
oock veel meer dooz hem behouden
worden vooz synen toorn / nadien
wy dooz syn Bloedt gerechtveer-
dicht

H. Avontmael.
licht zijn: **W**ant soo wy **G**ode
versoent zijn dooz den doodt sijns
soons doen wy noch byanden wa-
ren/ veel meer sullen wy saligh wo-
ren dooz sijn leven / na dien wy met
hem versoent zijn. Daerom sal mijn
mond en herte des Heeren lof ver-
ondigen van nu aen tot in der eeu-
wigheyt.

Soo spreekt een yegelijck met aen-
dachtiger herten :

O **A**lmachtige/barmhertige **G**odt
en **V**ader / wy dancken u van
gantscher herten/ dat ghy uyt gron-
deloose barmhertigheyt ons uwen
een-geboorenen **S**oon tot een **M**id-
delaer/ende **O**ffer booz onse sonden/
ende tot een **S**pijse en **D**ranck des
eeuwigen lebens geschoncken hebt :
En dat ghy ons geeft een waerach-
tigh **B**eloobe/ daer dooz wy sulcker
uwer weldaden deelachtig werden.
Ghy hebt ons oock / tot sterckinge
des selven/ uwen lieben **S**oone **J**e-
sum **C**hristum sijn **H**. **N**achtmael
laten in-stellen ende berordenen; wy
bid-

Formulier van 't H. Avontmael.
bidden u / **O** getrouwe Godt en
Vader / dat ghy dooz de werkinge
dijnes **H. Geestes** de gedachtenisse
onser **Heeren Jesu Christi** / ende de
berkondinge sijns doodts / ons tot
dagelijksche toenemen in 't rechte
geloobe ende de salige gemeenschap
Christi wilt laten gedpen / dooz den
selven uwen lieben **Soone Jesum**
Christum / in wiens naem wy onse
gebeden aldus beslupten / Onse
Vader, &c.

Voor 't gebruyck des heyligen
Avondtmaels.

ACh wie ben ik, mijn God en Heer,
Dat ghy my hebt bemint soo seer,
Dat ghy mijn arme ziele voedt
Selfs met uw lichaem ende bloedt!

2.

'k Ben asch en stof, ja minder dan
Ik van my selve denken kan,
Een snood en al t'onwaardigh vat
Voor sulck een waerd' en eed'le schat.

3. Ghy

3.

Ghy geeft my sulck een seker pandt
/ an uwen grooten liefde-brandt,
Dat noch in Hemel noch op d'aerd
een diergelijke zy soo waerd.

4.

Mijn Heyland, 't is seer veel, dat ghy
Geeft t'onder-pandt des Geestes my,
Daer aen ik sekerlik beken,
Dat ik een waer kint Godes ben.

5.

Maer siet, uw Avondmael geeft my
Het padt uws lijfs en bloets daer by,
Waer uyt ik weet, dat ghy altijt
Mijn vlees en bloet, mijn broeder zijt.

6.

O mijn e ziel! wat treurt ghy dan?
Wat is 't dat u verschrikken kan?
Is 't doot, of is 't verdoemenis?
Siet hoe hier stof van roemen is.

7.

Siet, Jesus toont u selfs alhier,
Hoe dat ghy zijt gekocht seer dier
Uyt Satans macht, selfs met sijn bloet,
Dat hy gestort heeft u te goet.

8. Ver-

8.

Verleent my, ô myn Godt en Heer,
Dat ik te recht bedenken leer',
Met wat eerbiedingh en ootmoet
In desen schat ontfangen moet.

9.

Ik koom, na ziel en lijf onreyn,
Tot u der reynigheyt fonteyn,
Ik arme, kranke, sucht' en quijn'
Tot u mijn schat en medecijn.

10.

Laet my beproeft zijn en bereydt,
Door 't waer geloov', boetveerdigheyt
Door liefd' en ootmoet, ja voor al
Wat u op 't best behagen sal.

11.

Verleent my, waerde Bruydegom,
Dat mijne ziele voor u kom,
Verciert als eene reyne maegt,
Die u tot uwe Bruydt behaeght.

12.

Verciert haer heerlik, na uw staet,
Met 't blinkende fijn lynewaet,
Welk is uws selfs rechtveerdigheyt,
Al uwer heyl'gen weerdigheyt.

M E-

De Voorbereydende Disgenoot.

Ik hoor de boet-trompet
My nodigen, ô smet,
heb mijn Bruylofs-rocken
noch, Heer, niet aengetrocken.
en ander is gereed,
ben noch ongekleed;
Heer! wilt my voor-bereyden,
en op u wegen leyden.
ch! neem my by der hand!
erlicht mijn blind verstand,
lijjn oogen noch mijn ooren,
die kunnen sien noch hooren,
en ballast van misdaan,
en sonden stout begaen,
die doen my neder sincken,
Maer laet uw sonne blincken,
Op dat door hare glans,
lijjn koude Ziele thans
Mach opgekoestert werden,
oo sal ik Heer volherden,
en alle deugd en eer,
en u bedancken Heer.

Voorbereydunge tot het
H. Avontmael.

Vader ick hebbe gefondight en ben niet
weerdigh u sone genaemt te wordē

MEDIT
 voorbereydung
 ligh Avontm
 door C. Dre
 cant te Parij
 die
 ma
 ma
 der
 en
 boepet / en de
 schiede om de
 renn. Licht
 deen
 u, o Heer!
 my de
 s. 7. Afte
 licht
 sonum
 Apoc. 4. 8.
 lach
 de
 roeide

MEDITATIEN

Of

Voorbereydinge tot het Hey-
ligh Avontmaal des Heeren,
door C. Drelincourt, Predi-
cant te Parijs.

M

In Heere / en mijn Godt /
ghy noodet my / door uw
genade / tot de hooge mael-
tijdt uwes eenigh-geboren
Zoons / mijnes Zalig-
makers Jesu Christi ;
maer als ik overdenke wie
dat ghy zijt / en wie dat ik ben / hoe rijk
en kostelijk dat de goederen zijn / die ghy
bereydet / en de kleynne bequaemheydt / die
ich hebbe om de selve te ontfangen / soo is
mijn Ziele beanghst / en ick beve in 't na-
deren van uw groote heerlijckheydt. By
u, ô Heere ! is de gerechticheydt, maer by
my de beschaemtheyt des aangesichts, Dan.
9. 7. Want gy bewoont een ontoegancke-
lijk licht, 1 Tim. 6. 16. en ick ben ver-
soncken in een afgrondt der duysternissen /
Apoc. 4. 8. Ghy zijt de Heplige der Hep-
ligen / en de Hepligheydt selve / en ick en
ben anders niet dan onreynigheydt. Van
de voetsole af tot het hoofd toe, en is niets

B

ge.

2 Voorbereydinge tot
gefons, Esai. 1. 6. De Werelt heeft my
verdorben / mijn vlees heeft my ver-
leypdt / en de Sathan heeft my geheel ver-
wondt.

Siet, op uwe Heyligen en soudet gy niet
vertrouwen: en de Hemelen en zijn niet
zuyver in uwe oogen, Job 15. 15. hoe veel
grouwelijker en stinkender sal ick zijn/ ick
ellendigh Menschē als ick ben / die het
onrecht in drinke als water? v. 16. Indien
de Seraphins / die branden upt yber / en
yberigheyt tot uwē dienste / Esai. 6. 2.
haer verbergen voor u aangesicht / met
wat stoutigheyt sal ick daar dorben ver-
schijnen / ick die slaen ben in yber / en
laen in mijne gebeden / die my niet en be-
gebe tot uwē dienste / dan upt gewoonte /
en die meer genegen ben tot de dingen de-
ser Werelt / als wel tot de bebozderinge
van uwē eere?

De Heplige Apostel Petrus, en ach-
tede hem niet weerdig in een Schipken te
zijn met den Zone Godts; Want bekent
hebbende de kracht sijner Godthept / riep
upt: Heere, gaet uyt van my, want ick ben
een sondig Menschē, Luc. 5. 8. En ick / Hee-
re / die de grootste onder de Sondaers ben /
sal ick aenbangen te sitten aen sijne Tafel /
my te versadigen met sijn wellusten / en my
te maken het selfde Lichaem met hem?

De Heplige Johannes de Dooper, den
groot-

grootsten onder die van Vrouwen ge-
 boren zijn / en die ghy van 's Moeders
 lijve aen verbult had met den Heyligen
 Geest / en achte hem niet weerdigh / ne-
 der-buckende den riem uwer Schoenen
 ontbinden, Marc. 1. 17. Ende ick / die
 de snoodste onder alle Schepselen ben:
 ick / die van 's Moeders lijve een overtreder
 ben genaemt, Esai. 4. 8. ende wiens leven
 niet en is dan een keten van ongerechtig-
 jepdt / sal ick my verheffen tot den Hemel /
 om daer aen te raken den Koningh der ee-
 ren / ende die in te halen / in het hups
 mijner Ziele? Bedeckt zijnde met on-
 zepnigheden / ende soo veel grouwelijcke
 onden / sal ick verschijnen aen dese heyl-
 ige Maeltijt / by de welcke de Enge-
 len staen / als gediensige Geesten, die tot
 dienst uyt gefonden worden, om der gener-
 wille die de saligheydt beerven sullen?
 Hebr. 1. 14. Alwaer dat Godt booz aent
 sit / als Meester van de Maeltijt / al-
 waer de spijs ende dranch is het vleesch
 ende bloedt des Soons Godts. Sal
 ick dat onbevleete Lam, 1 Petr. 1. 19.
 aenschouwen / met onkupsche oogen / vol
 bedriegelijke loncken? Zal ick het
 Broot der Engelen aen raken met mijne
 onreine lippen, Psal. 78. 25. Esai. 6. 5.
 en leugenachtigen mont? Of sal ick den
 Koning der Koningen herbergen in een

Verckens-hot / in een herte / verbult met
duple begeerlijckhepd?

Ick worde indachtig / Heere / dat gy /
instellende de Joodsche Hoog-tijden / dit
gebod gaest: Niemand en sal ledigh voor
mijn aengesichte verschijnen, Deut. 16.
v. 16. Op dit Hooghtyd der Christenen /
tot het welcke dat gy ons roept / door het
geluyt der Euangelischer Basuyne / niet
om ons te doen gedencken de lichame-
lijke verlossinge uyt Egypten: maer om
te houden de gedachtenisse van de gee-
stelijke verlossinge van de sonde / de
dood / en de helle: Niet om vooz u te
eten de eerste vruchten des Landts Ca-
naän / Levit. 2. 14. maer om te smaec-
ken de eerste lieffelijckheden des Hemel-
schen Jerusalems: Niet om te verschij-
nen als vreemdelingen; maer als zijnde
Medeborgers der Heyligen, Mede-gesel-
len der Engelen, en Huysgenooten Gods,
Ephes. 2. 19. Sult gy my (segge ick) Hee-
re / ontfangen op desen vooztreffelijcken
dagh / ick die ydel ben van Godvruchtig-
heyt / die sonder yber / sonder liefde / en son-
der goede wercken ben? Vp de selve Wet
Mosis, Num. 19. 11. was den genen / die ee-
nen dooden aen geraecht hadde / verboden
te komen tot den Altaer / alwaer de Of-
ferhanden opgeoffert wierden / die maer
voozbeelden waren van die Offerhande / de
welc-

het H. Avontmael.

5

welcke Jesus Christus Gode geoffert heeft tot vergebinge onser misdaden / Hebr. 9. 23, 26, 28. En soude 't my / onder den Euangelio / toegelaten zijn te komen tot de Tafel / alwaer den gekruypten Jesus Christus hem my aenbiedt / met alle sijne weldaden? My / segge ik / die ick my sonder ophouden bekommiere met doode werken, Heb. 9. 14. in stede van den levendigen God te dienen, en die self dood ben door mijne sonden en misdaden, Ephes. 2. 1. geen oprechte behagen / noch beweginge hebbende / soo beele de geestelijcke en hemelsche dingen aengaet.

Ach Heere / mijn Godt / ik ben van twee yden gedrongen : want indien dat ick my van dese Heylige Tafel onthoude / soo ben ik mijnen Salighmaker ongehoorsaem / die my gebiedt te verkondigen sijnen doot tot dat hy komt, 1 Cor. 11. 28. Ick verzeemde my van den oorspronck des levens / ick versake de zegelen des verbonts / en de panden uwer liefde / Luc. 22. 20. Ende indien dat ick daer onwaerdelijck toega / 1 Cor. 11. v. 9. soo vrees ik mijne verdoemenisse te eten ende te drincken / ende schriekelijcke oordeelen op my te halen.

Want indien 't buur / dat van Godt af quam / Nadab en Abihu verstickte / ont dat sy niet een vzeemt buur voer Godt

B 3

gez

6 Voorbereydinge tot
gekomen waren / en sal Godt, die een
verteerende vuur is, Hebr. 12. 29. my niet
verflinden / indien ick hem genaecte met
het vuur der twistinge / en met de blam-
me van mijne begeerlijchheden.

Indien de Beth-Semiers, met de doodt
gestraft wierden / om dies wille datse in
de Arche des Verbonds gesien hadden /
en sal ick my de eeuwige doodt ende bloek
niet schuldig maken / soo ick met boose
oogen / ende besmette handen / beginne
te aenschouwen / ende aen te raken Jesum
Christum den Sone des lebendigen
Godts: in den welken verborgen zijn al-
le de schatten der wijsheyt en der kennisse?
Col. 2. 3.

Indien de gene die sonder Broplofts-
kleedt aen de Tafel der Konincklijke
Maeltyd gheseten was / gheworpen
wierd in de uyterste duysternisse / alwaar
weeninge ende knerslinge der tanden is,
Matth. 22. 13. soo breefe ick / indien tot
dese Maeltyd des Konings der Konin-
gen home / geworpen te worden in de eeu-
wige pijn des helschen vuurs / want ick
en hebbe het Broplofts-kleedt niet aen /
ende en ben niet alleene niet verciert met
gerechtigheyt ende onnosselheyt: maer / dat
erger is / ick sleepe noch de ketenen der
ongerechtigheyt / ende de bodden des
ouden mensches. Ick voere het beelt
des

des Duybels / ende het tecken der Helle.

O Heere! wilt gy acht nemen op de ongerechtigheden, Heere, wie sal bestaen? naer by u is vergevinge, op dat gy gevreeft wordt, Psalm 140. 3, 4. By den Heere onse Godt zijn de barmhertigheden en vergevingen, alhoewel wy tegen hem gerebel-eert hebben, Dan. 9. 9. maer daer de zonde meerder geworden is, daer is uwe genade, (ô goede Godt!) te overvloediger geweest, Rom. 5. 20.

In mijn selven neder geslagen zijnde / soo sta ick in u / ende door u Klaeghliedt Jer. 3. 18. Ick ben geheel verflagen / ick dencke aen de schrickelijckheyt mijner sonden: maer 't gene my vertroost / Heere / is / dat uwe mededogentheden niet ten eynde zijn / Psalm. 77. 9. Ende dat Jesus Christus gekomen is, niet om de rechtveerdige te roepen, maer de sondaren tot bekeeringe, Matt. 9. vers 13. O Heere! uwe goedertierentheyte is tot in de Hemelen; uwe waerheyt tot de bovenste Wolcken toe, Psal. 56. 5. Gelyck gy my door uwe goetheyt / uwe weldaden geeft: alsoo sult gy ook / door uwe wijsheyt / my leeren het middel / om die tetsaligheyt te ontfangen.

Wel is waer / dat ick van mijn selven ledigh ben van alle goet: maer selve / in den ingang van uwen huys is / Heere /

8 Voorbereydinge tot
re/een zee van rijckdommen. Ik sal put-
ten uyt uwe schatten / en als dan mijne
offerhanden doende / soo sal ik met uwen
David seggen: het is alles van u, en wy ge-
ven 't uyt uwer hand, 1 Chron. 29. 14.

Ik ben doodt in mijne misdaden en
sonden, Ephes. 2. 1. Maer / Heere / ik en
gebe den moed daerom niet verlooren:
Want het brood dat gy bereept hebt / niet
alleen om de lebendige te versterken; maer
doek om de dooden op te wecken / is Jesus
Christus, Joan. 6. 51. de welke is / de
opstandinge en het leven, Joan. 11. v. 25.
Hy is 't / die de dooden doet leven / en roept,
die dingen, die niet en zijn, als of sy wa-
ren, Rom. 4. 17.

Nadab en Abihu offerden u een bree-
huur / en verheugden haer in de blamme /
Levit. 10. 1. Maer ik / Heere / Verfoeye
my, en ick hebbe berouw in stof en assche,
Job 43. 6. Ik wensche / dat mijne oo-
gen spring-aders der tranen waren / om
den gloet myner sonden uit te wisschen /
en ick come tot u / om die te verdrinc-
ken in den bloet uwer barmhertigheden /
Dan. 9. 3.

De Beth-Semiers en hadden geen oorz-
lof om in d' Hecke te sien / 1 Sam. 6. maer
ick hebbe een uytzuchelijck bebel / te aen-
schouwen / Jesum Christum, de welke is /
het beelt des on sienlijken Godts, Col. 1. 15.
het

het H. Avontmael.

9

het affchijsfel fijner heerlijkheyt, en het uytgedruckte beelt van den Perfoon des Vaders, Hebr. 1. 3. En gy wilt niet alleen dat ick / als in eenen spiegel / sijne heerlijkheyt sal aenschouwen met ongedekten aengesichte; maer oock dat ick hem sal aandraken / dat ick hem sal omhelsen / en hem in mijn herte herbergen.

Ick bekenne / dat ick jammerlijck, elendigh, arm, blindt en naect ben, Apoc. 3. 16. Maer ick sal den raet volgen die mijnen Saltghmaker den Engel der Gemeente tot Laodicea gaf. Ick sal van hem kopen gout met den vuure beproeft, op dat ik rijck werde, en witte kleederen, op dat ick bekleet zy, en dat de schande mijner naecktheyt niet gesien en werde, en salve mijne oogen met oogensalve, op dat ick moge sien, vers 18. Wanneer ick al sechoon de armste mensche ter werelt ware / soo kan ick dit nochtans hoopen: want de geestelijke goederen worden gekocht / sonder gelt, en om niet, Esai. 55. 1. O Heere Jesu / ghy die my het meeste geeft / en sult my het minste niet weggeven / Rom. 8. 32. Dewijle ghy my genoot hebt tot uwe Maeltijt / dat ghy my u herte geopent / en de verborgentheden uwer liefde my te kennen gegeven hebt / soo sult gy my oock een veranderinge van kledinge geven / niet gehaelt zijnde van uwe

B 5

hpa

10 Voorbereydinge tot
vanden / gelijk het gene was / 't welck
Samson den Philistijnen gaf / Jud. 14. 20.
Maer genomen van u selben / als 't gene
van Jonathan den David gaf / 1 Sam. 18. 4.
Die hy beminde / als sijne ziele. Want gy
zijt oock Heere onse gerechtigheydt, Jer.
23: 6. en 33: 16. En zijt ons van Gode ge-
worden, wijsheydt, rechtveerdigheydt,
heylichmakinge, en verlossinge, 1 Cor.
1. 30.

Het en gaet niet met dese Heplige
Maeltijt / die onsen Salighmaker be-
rept / als met die van Simon de Phari-
zeus / alwaer dat noch water was / om
sijne voeten te wasschen / noch olie om
sijn hoofd te salben / Luc. 7. 44. Maer ge-
lijk in het eerste Abontmael / Jesus
Christus de voeten sijner Discipulen selfs
wiesch / en droogde die met den linnen
doeck / daer mede hy om-gordt was / Joan.
13. 5. Alsoo wanweer hy sijn Abontmael
uptdeelt / soo wascht hy ons de voeten /
maectse nat met sijn bloedt / en droogt
die met dien sijn blinckende zyden sluper /
welcke is de rechtveerdigmakinge der Hey-
ligen, Apoc. 19. 8.

Is 't sake dat David eertijds den
Mephiboseth barmhertigheydt bewees /
en hoewel hy mismaecht was / en met
beyde de voeten hinckte / hem nochtans
aen sijne Tafel dede eten / met des Ko-
nings

nings kinderen / om Jonathan sijns getrouwen vrients wille / 2 Sam. 9. v. 7. Veel meer / Heere / alhoewel dat mijne sonden my mismaeckt hebben gemaect / en dat ich manch ga in de wegen uwer geboden / hinchende aen beyde zyden / als nu verboert zijnde / dooz verkeerde breesse / en dan / dooz dwaase hope / dertel in boozspoet / en onberduldigh in tegenspoedt: Soo sult gy my niet te min ontfangen aen uwe Tafel / en sult my te eten geven / met de kinderen des Koninghs der Koningen / aengestien dat ich een kindt ben van den geenen die gy bemint / en in den welcken gy van alle eeuwigheyt u welbehagen hebt, Matt. 3. 17. Ich wete wel dat ich mismaecker ben dan Mephiboseth was: Maer ghy zijt oock barmhertiger als David, en ich ben naerder vereenicht met Jesu Christs / als Mephiboseth met Jonathan was: Want ich ben sijn Broeder / sijn kindt / sijn Bruyt / en een Lidmaet sijnes lichaams / zijnde vleesch van sijnen vleesche, en been van sijnen beenen, Ephes. 5. vers 30.

Ich en sal niet blieden / gelijk Adama dede / al-hoe-wel dat ich naecht ben / Gen. 3. 8. Want Godt is niet min machtigh als barmhertigh / om mijne naechtheydt te bedecken met de wolle van het

12 Voorbereydinge tot
onbevleekte Lam, 1 Petr. 1. 19. Van de
gerechtigheyt en onnosselheyt mijns Sa-
ligmakers / sal hy my maken een kleedt
des heyls, en een rock der gerechtigheyt,
Esai. 61. 10.

Ick en sal de moedt niet verlooren ge-
ben / al bebinde ik my besmet; want God
is een Fonteyne des heyls / Esai. 12. v. 3.
En wyt de zijde Jesu Christi bliet bloedt
ende water / Johan. 19. 24. Die my byp
gekocht heeft / sal my reynigen / 1 Johan.
1. 7. Noch om dies wille dat ik sie dat ik
arm ben; want Godt is de Heere des
aerdrijcks / Psal. 24. 1. ende het is aen den
armsten deser Werelt / dat hy sijne Schat-
kameren opent / Jac. 2. 5. Noch om dat
ik my geboele krank te zijn / want Jesus
Christus geneest alderhande siechten ende
qualen / Esai. 53. 4. Ende sijn dierbaer
bloet en is niet alleenlijk eenen verquick-
dranck den gesonden / maer oock ee-
nen genees-dranck den krancken / 1 Pet.
2. 24.

Ja selfs / indien ick sonder kranckheyt
ware / sooude het bloedt mijnes Saligh-
makers my onnodigh zijn: Want die ge-
font zijn, en hebben den Medicijn meester
niet van noden, maer die siek zijn, Mat. 9. 12.

Maer / Heere / debijl gy wy so vriende-
lijcken onthaelt / en laet niet toe / dat ick
nebens uwe goetheden ondanchbaer zy /
of

ofte dat ick uwe gunste in dertelheydt soude misbruycken / Jud. 1. 4. Nademael ghy my roept / niet als Moses midden upt den brandenden Bosch / Exod. 5. 2. maer midden upt de blamme uwer liefde / ende dat ghy niet alleene my toespreecht van de verlossinge Israels : Maer dat gy oock wilt verzeelen in mijn gemoed mijn zeuwige verlossinge / en dat gy oock wilt geven de panden van u erfdeel / dat my bereypt is / al eer des werelts gront gelept was / Ephes. 1. 13. Geeft my dan te konnen upt-trecken de schoenen mijner sonden / doet my genaden / te konnen afleggen mijne aerdsche genegentheden / en onredelijcke begeerten / Coloss. 3. 5.

Flucht upt mijn herte / den haet / de afgunstigheyt / de wraake / de gierigheyt / de hobaerdye / en de begeerte van ydele eere. Neemt daer upt wech de wereldsche liefde / de liefde mijnes selfs / de ydelheyt deser eeuwte / en de vuple lustsiechte. Geeft my dat ick mijn ziele quelle van weger soe veele sonden die ick begaen hebbe / Jac. 4. 9.

Geeft my die heylige droefheydt die na Godt is, die onberouwelijke beteringe ter saligheyt werckt, 2 Cor. 7. 10. Geeft my de nagelen eens ernstige berouws / op dat ick alle mijne begeerlijkheden daer mede moge hechten aan het Kruyce mij

Voorbereydinge tot
 mijnes Salighmakers. Dat de boet-
 veerdige smerte zy/ als de speere/die 't lig-
 haem en 't herte van desen ouden mensche
 dooz-boore.

En nademael daer een onbarmhertig
 oordeel sal gaen over de geene die gene
 barmhertigheyt gedaen en heeft, Jac. 2.
 v. 13. Bekleedt my met de innerlijcke be-
 weginge der barmhertigheyt, goedertie-
 rentheyt, ootmoedigheyt, sachtmoedig-
 heyt, lanckmoedigheyt, en met eenen
 lanckmoedigen geest. Doet my aen met
 liefde, die den bandt der volkomentheyt
 is, Col. 3, 12, 13, 14. Is 't dat 'er eenige
 zijn die my misdauen hebben / gelijk Je-
 sus Christus my genadelijck alle mijne
 misdaden vergeben heeft / dat ick oock
 soo van gelijcke doe. En indien ick mynen
 naesten in eenig ding vertoornt hebbe / dat
 ick hem met woorden / en met 'er daet ge-
 willighlijck boldoe.

Och! mijn Godt / ick gheboele my
 noch seer laeu en flaeu te zijn / maar
 sent van de Hemelen eenige Engelen /
 die met de gloepende kolen / van uwem
 Altaer / mijn herte en mijne lippen reyni-
 gige/Esai. 6. 6. en in my ontsteke het vuur
 eenes waaren ybers / en eene oprechte
 liefde. Dat ick moge het herte gereinigt
 hebben van de quade consciencie, en het lig-
 haem gewasschen met reynen water, Hebr.

o. 22. **D**at ick mijn handen in onschult
wafche, aleer dat ick ga / om ulwen Al-
aer te omringen: Pfal. 26. 6. **D**at ick my
poede myne Broplofts-kleederen aen te
reken / dewijle de Maeltijdt bereept is /
Matth. 22. 4.

O Heere! mijne ziele versmachtet / en
mijnen geest bezwijckt in my / Pfal. 143.
vers 4. hoe ick meerder drincke van de wa-
eren deses Wereldts / hoe mijnen dorst
grooter wordt; daer en is niet in dese We-
zelt dat mijn herte kan verbullen / noch
mijne lusten versadigen. Hoe ick meer
eere / rijckdommen / ende vleeschelijcke
wellusten besitte / hoe mijn ziele lediger is.
Maer ghy Heere / hebt een lebende wa-
ter / van het welcke soo wie drinckt / nim-
mermeer en sal dorsten / Joan. 4. 14. En-
de ghy zijt het Broodt des Lebens / van
t welck / wie dat eet'et / eeuwiglijck
sal leben / Joan. 6. 35, 51. **G**eeft my dan
eenen honger ende dorst na de gerechtig-
heyt, op dat ick versadicht werde, Matt.
5. 6. **G**eeft my van dat lebende water /
op dat my niet meer en dorste / Joan. 4.
vers 15.

Ick weet wel dat den put diep is / maer
geeft my / Heere / het vat om daer upt te
putten / ofte geeft my dat ick daer in mo-
ge baden / ende my in ulve genade dompe-
len. **D**it Broodt des Lebens is wel berre
van

Voorbereydinge tot
 van my / want het is in den Hemel / en-
 de ick ben op der Werden: Maer / Heere /
 ghy sult my geben de vleugelen des Ge-
 loofs / op dat ick met de meenichte der
 Goddelijcke Aendren / mijn vlucht moge
 nemen tot den gekrupsten Jesum Chri-
 stum / Matt. 24. 28. Om my met sijn
 vleesch ende bloedt te voeden; verwach-
 tende dat ick verandert werde in sijn
 Beeldt / 2 Petr. 1. 4. Ende deelachtigh ge-
 maekt sijne Goddelijker eygenschappen.

2. Meditatie of Voorbereydinge tot
 het Heylighe Avondmael des Hee-
 ren, door C. Drelincourt, Predicant te
 Parijs.

De opperste Wijshepdt heeft haer
 Tafel toe-gerecht. Sy heeft haer
 Spijse bereept / ende haren Wijn toe-ge-
 maakt. Sy noodicht my te eeten van haer
 Broodt / en te drinken van haren toe-ge-
 maekten Wijn / Prov. 9. 2. Mijn ziele is
 soo walghachtigh / door de lusten deses le-
 bens / datse honger / noch dorst na gerech-
 tighet heeft. Ende alwaer 't datse daer
 hongeriger ende dorstiger na ware / soo is
 sy nochtans in een veel te slechter stant /
 om te verschijnen aen dese Konincklijke
 Maeltijt. Sy is te besmet / om te ontfa-
 gen soo eene uytnemende spijse / en eenen
 soo kostelijcken drank.

Ghs

Ghedurende de onderhoudinghe der
 Met Mosis; en werden de Toon-brooden
 niet geleght dan op supbere vaten / Lev.
 4. 6. Ende soude / onder de supberhepdt
 des Euangeliums / Jesus Christus / die
 het Broodt des Lebens is / konnen ont-
 angen werden / in een gemoedt / besmet
 met sonden / ende dat oberbloeyt van
 vuple begeerlijckheden ?

De insettingen onses Godts / zijn het
 Datroon / van sijne Heplige werckinger.
 Op verbiedt ons 't Heyligen den honden te
 geven, ofte de Peerlen voor de zwijnen te
 verpen, Mat. 7. 6. Ende soude hy sinen
 Sone geben / de welke is de Heplige der
 Hepligen / en den uytgekosen en kostelijken
 Steen / aen my ellendigh Sondaer / die
 mijnen Godt soo menighmaal belooft
 hebbe / heplighlijck te leven / en alle rep-
 en weder gekeert ben tot de vuplighepdt
 mijner misdaden / gelijk den Hondt die
 weder keert tot sijn uytspoufel, en als de ge-
 vasschen Seuge, die wederom in den slijck
 wentelt, 2. Petr. 2. 22.

Onse Pascha, te weeten Christus, is
 voor ons op-geoffert geweest, 1 Cor. 5. 7.
 Maer hoe sal ik dese Feeste houden? want
 ik ben onbesneden van herten ende van oo-
 ren, Actor. 7. 51. Ick en hebbe den gordel
 van matighepdt en kuyshet niet. Ik en
 hebbe den staf des geloofs niet / die door de
 lief-

liefde krachtigh is, Gal. 5. 6. noch de boe-
ten beschoept met de veerdigheyt van
't Euangelium des vzedes / Ephes. 6. 15.

Ick en smake de bitterhepdt mijner
sonden niet soo het behoort. Ick en hebbe
de ongesuurde Brooden der oprechtigheyt
en der waerheydt niet, 1 Cor. 5. 8. Ick ben
geheel op geblasen van hobaerdye / ende
verbult met den ouden suurdeessem der
quaedtheydt ende der boosheydt.

Den Hoofstman over hondert / die een
soo lebendigh geloove hadde / dat Iesus
Christus met synen Hepligen Mont be-
tuyghde / sulcke een geloove in Israël niet
gevonden te hebben, Matth. 8. vers 8. sep-
de tot desen Salighmaker: Ick en ben
niet weerdigh dat ghy onder mijn dack
komt. Ende ick Heere / die met wantrou-
we en ongeloope verbult ben / sal ick my
weerdig agten dat gy in mijn herte komt?

De arme Cananeesche Vrouw en be-
geerde maer op te rapen de kruymelkens
die onder haer Meesters Tafel vielen /
Matth. 15. 27. Ende ick / Heere / sal ick
de stoutigheyt nemen om aen uwe Tafel
te sitten / ende het Broodt uwer Kinderen
te eten?

Och Heere ! ick vrese indien dat ick on-
weerdighlijck van dit Broodt eete / en van
desen Drink-beker drincke / dat ick schul-
digh sal zijn aen u Lichaem ende Bloet /

1 Cor.

1 Cor. I. 27. Ende ontheplygende de zege-
len des Genaden-verbondts / het waer-
reacken mijner verlossinge / breefe ick met
strengigheyt te sullen gestraft worden / als
of ick mijnen Saligmaker onder de voe-
ten getreden hadde / ende den Heere der
Heerlijckheyt in 't aengesicht gesmaedt.

Want indien Huza metter doot is ge-
traft geweest / om dat hy sijne hant on-
bedachtelijck na de Arcke des Verbonts
uytgestreckt hadde: wat straffe behoore
ick te verwachten / die lichtveerdig home
tot Jesum Christum / in wien alle vol-
neyt der Godtheyt lichamelijcken woont?
Col. 2. 9.

Sal ick dan doen gelijk die gene de-
den / de welke genoodicht zijnde tot de
Koninghlijcke Maeltijt / daar wepger-
de te gaan? Matth. 22. 5. Sal ick mijn
uytblucht nemen op de bekommeringe
die mijn verstandt belemmeren / op de
bleesch-lust-siechten / die mijnen mondt
verflappen / op de gebreeken / die mij-
ne ziele verderben? Sal ick die Bruyt na-
volgen die in stede van haren Bruydegom
de deure te openen / de welke quam / om
haer tot sijne maeltijdt te gelepden / seyde:
Ick hebbe mijnen Rock uyt-getrocken,
hoe sal ick hem weder aentrecken? ick
hebbe mijne voeten gewasschen, hoe sal ik
die wederom vuyl maecken? Cant. 5. 3.

Maer

Maer ick breefe / dat den Koning / ver-
tooynt zijnde / my onwaerdigh verklaren
sal / om van sijne Maeltijdt te smaechen,
en dat hy mochte sweeren in sijnen toorne
dat ick nimmermeer in sijn ruste sal ko-
men, Psal. 95. 11. Ick breefe / indier
dat ick mijnen Heere affla / terwijlen daer
hy na hy is / en hy my soo minnelijcker
nodight / dat ik gestraft sal worden als de
Brupt / en dat mijn Welbeminde / van
mijn ziele weg gaen sal / Cant. 3. 1, 2. Als
ick hem sal soecken / dat ick hem niet
binden en sal: als ick hem sal roepen / dan
hy my niet en sal antwoorden. Och mijn
Godt! trecht my dan uyt desen angste / en
volbrenge uwe kracht in mijn swack-
heyt, 2 Cor. 12. vers 9. En laet niet
toe / dat ick uyt ondanchbaerheyt my
soude verbreeden van eene Tafel /
alwaer gy soo groote lieffelijchheden be-
rept.

En op dat ick weerdighlijck daer toe
moge komen / soo geeft my die voorbereyt-
selen die my ontbreken. Ik en ben niet ge-
repnigh na de supberingen des Hepligh-
doms; maer op dat ick het ware Pascha
mach houden / soo wilt doch, o Heere!
ghy die goedigh zijt, my genadig zijn; want
ick soecke u van gantscher herte, 2 Chron.
30. 18, 19, 20.

Ick ben met de dwaase Maeghden in
slaep

laep geballen / Matth. 25. 1, &c. Iken
vnde geen Olie in mijn lampe / om den
Brydegom te gemoet te gaen / nochtans
n sal ik daerom de moed niet verlooren
leben. Ick en sal niet gaen tot den ver-
hoopers / mijnen toeblycht en sal ick niet
nemen tot de verdiensten der Hepligen /
toch tot het bloedt der Martelaren. Maer
sal my heeren tot den genen diese upt lou-
ere genade schenkt. Tot u Heere Jesu /
wie den waren Aáron zyt / wiens kostelij-
se Olie nederbloeyt / niet alleenlijck tot
den Baert / maer oock tot den ondersten
voort des klets / Psal. 133. 2. De volhepdt
uwer genade sal afblieten tot my / die de
geringhste uwer Schepselen ben. Gy sult
mijn herte verbullen met de Olie des Ge-
oofs / der Liefde / ende der Hoope. Ende
mijne lampe ontsteecken zijnde / aen de
tralen van de Sonne der gerechticheyt /
en sal nimmermeer weder upt-gebluscht
worden.

Als eenen grooten Koningh wil her-
bergen in een slecht huys / soo sendt hy sij-
ne Bodden booz upt / ende de Kameren
worden met des Princen Huys-raed ver-
clert. Daer en is geen geringer huys dan
mijn ziele: want sy is geheel ontbloot van
gerechticheyt en hepligheyt: maer detop-
le sy ingeschreven is / om te zyn de huys-
singe des Konighs der Koningen / soo
sult

Voorbereydinge tot
sult ghy Heere daer senden uwe Koningh-
lijke toerustinghe. Uwen Geest sal dese
hamer komen vercierren/ in de welcke ghy
het Abontmael met uwe Discipelen wilt
houden.

Gy sult / Heere, my bekeeren, ende dan
sal ick bekeert zijn, Jer. 31. 18. want gy zijt
de Heere mijnen Godt. Verbreecht mij-
nen geest ende mijn herte / op dat sy u ee-
ne behagelijcke Offerhande zy / ende dat
ick de druppemde bochtigheyt uwer gena-
de ontfange / Psal. 51. 19. Ick ben door-
backen in mijne buyligheyt / ende ver-
hart in mijne ongherechtigheyt : Ende
gelijck Mosis slaande eertijts den Rotz-
steen met sinen staf / daer springhende
water dede upt. bloeyen/ Num. 20. 11. Al-
soo/indien dat gy my aenraecht met uwen
Geest/ en met den staf uwes Woorts/ soo
sult gy my doen smelten in tranen des be-
rouws/ en als dan/ Heere/ sal ick met mij-
ne tranen het hups reynigen / daar gy in
komen wilt/ want ach armen! t is geheel
met sonden besmet.

In de Maeltijt/ Heere/ alwaer gy me-
de aensat / in 't Hups des Pharizeen/ Luc.
7. 38. betoonde gy een groote liefde / ver-
gebende die arme Sondaresse / die uwe
heplige voeten met hare tranen nat maek-
te / en die met haren hays drooghde.
Maar in de Maaltydt / die ghy in
uwe

we Kerke houdt/ is oorzake om een groot
: liefde te bewijzen/ en noch aengenaemer
: maken: want daer zijn meer sonden te
: vergeben/ en daer zijn minder tranen. Hyt
: mijn oogen en bloeyen gene tranen ge-
: noegh/ om uwe boeten te wasschen! maer
: p/ Heere/ hebt bloeds genoegh/ om alle
: es werelts sonden af te wasschen/ 1 Joan.
: 7. En uwe liefde is het eygentlijcken /
: die veele sonden bedeckt, Joan. 1. 29.
: Petr. 4. 8.

O Godt! en treet in geen rekeninge /
: ende en gaet niet in 't gerichte met uwen
: necht: want niemant die leeft, sal voor
: aengesichte rechtveerdig zijn, Ps. 143. 2.
: soo ick lust hebbe met u te twisten, niet
: en uyt duysent sal ik u beantwoorden,
: Job 9. 3.

Heere / gy hadt my rijckelijcken be-
: gaest / gy hadt my gegeven het lieffelijcke
: aan u erfdeel, Ps. 16. 6. Ghy hebt my ge-
: schapen na uwen Eben-beelde/ Gen. 1. 27.
: Weder-gekocht door het bloedt uwes
: Soons / 1 Petr. 1. 19. Ende door uwent
: Geest geleert de waerheyt, die in 't binnen-
: te des herten is, Ps. 51. 8. Ende als ick den
: doop mijns lebens oberdencke / soo bevin-
: de ik / dat gy alle mijn jaren met weldadig-
: heyt gekroont hebt, Psal. 65. 12.

Gy hebt my duysent-mael meer goets
: gedaen / als ick soude hebben konnen
: be-

begeeren ofte denken. Alle de wonderlijc-
ke genaden en bysondere gunsten be-
hooren mijn herte met liefde te ontsteken / en-
de my bystandende te maken tot den yven
van uwen Huysse, Psal. 69. 10. Maer ik
hebbe het Talent-pont / dat ghy my ge-
geven hebt / niet alleenlijk begraven /
Matt. 25. maer hebbe oock uwe goederer
onnuttelijck verdaen / dooz een verquistin-
ge / sonder exempel / alle uwe gunsten
hebbe ick misbruyckt / het licht uwer
kennisse en heeft maer ghedient / dan
om my in 't guade dies te klaer-siender te
maken: Dertel hebbe ick geweest in booz-
spoet / en ongeduldigh in tegenspoet.
Daer en is geene booshepdt daer ick niet
beguaem toe en ben / daer en is gene sonde
daer ik niet schuldig aen en ben.

Met mijne woorden hebbe ick u bele-
den / maer met mijne wercken hebbe ick
u verlochent. Ick kome tot u met de lip-
pen, Esai. 29. v. 13. maer mijn herte is der
Werelt ingewortelt. Al is 't dat ik de val-
sche Goden niet aanbidde / en booz de Afg-
goden niet neder en kniele / soo sette ick
nochtans mijn herte op de wereltsche ee-
re / om de rijkdommen / ende plasieren de-
ses werelts / als of die mijn opperste goet
waren. Mijn hobaerdpe / mijn gierig-
hepdt / ende mijn dwase begeerlijckhepdt
zijn de Afgoden der jaloershepdt / dooz
de

de welke ick u tot jagersheydt berweckt hebbe / Coloff. 3. 5.

Ick sprekke sonder eerbiedigheyt van uwe hooge Majesteit / ende van uwe werken. Ende indien ik uwen Naem niet lasere / soo spreekke ick nochtans qualijk van mijnen Eben-naesten / die ghy na uwen benbeelde gemaect hebt. Ende al is 't dat ick een deel van mijn leven den dienste der Schepselen niet op en offere / door een sterck-roof / die niet en kan ontschuldigt werden / soo epgene ick nochtans het vleesch en der werelt toe het meeste deel mijner dagen / die gy tot uwen dienste geschickt hebt.

Ick hebbe de gene die ober my gestelt sijn / die gehoorzaamheyt ende liefde niet bewesen / tot de welke ghy ons verplicht hebt / Tit. 3. 1. Ende ick en hebbe gene zorgge gehad om die gene in de Godtvluchtigheyt te onderwijzen / die gy onder mijn opsicht gestelt had / 1 Tim. 5. v. 8. Al en sijn mijn handen niet besmet met onschuldigh bloedt / mijn herte is gheweest vol haet / nijdt / ende wraechgierigheyt. Ick ben vaerdig geweest tot toorn / ende traeg om te vergeven. Soo ick mijn Lichaem niet besmet en hebbe door hoererpe / ick hebbe mijne gedachten bebleekt met buyle lusten : Mijne oogen en sijn niet vry gheweest van onkupsche aenschouwin-

C

win-

wingen / ende mijne ooren hebben in vus-
le woorden geneughte genomen / of wel /
ick hebbe dooz mijne ydelheden ende we-
reltsche pronckerpe eenen gloedt van on-
repne begeerlijckheden in 't herte van an-
deren ontsteken. Hebbe ick anderen lieden
haer goedt niet ontrocken / ick besitte het
uwre onrechtbeerdighlijck / dooz bystant de
bedrukte niet te hulpe komende / Esai. 58.8.
Ick hebbe mijne Broeders behoefstig ge-
sien / ende hebbe mijn herte vooz haer toe-
gheslooten / 1 Joan. 3.7. Indien ick geen
dalsch berwijt tegens mijnen eben-nae-
sten op-hebe / soo ben ick doch sonder lief-
de / om sijne fouten te bedecken / ende mij-
ne arghlistige tonge neemt geneughte om
te spreken van andere lieden gebreken /
1 Pet. 4.8. Ick ben nydigh ober 't goet / en-
de begeerigh om 't gene dat uwre wijse
boozsienighept anderen mede ghedeelt
heeft. Ik ben vol van dwaase gedachten en
onredelijke begeerlijckheden.

Boven mijne misdaden bypwilliglijk /
ende met eene opgesette booshept gedaen /
Heere / hoe veele sonden hebbe ick bedre-
ven / die my onbekent zijn ? Psal. 10.13.
Mijne ongerechtigheden hebben my aen
gegrepen, dat ick niet en hebbe konnen
sien; sy zijn menighvuldiger dan de hairen
mijns hoofts; en mijn herte heeft my verla-
ten, Ps. 40.13. Mijn God, ik ben beschaemt
en-

ende schaem-root, om mijn aengesichte tot u op te heffen, ó mijn Godt! want mijn ongerechtigheden zijn vermenigvuldigt tot boven 't hoofd, ende mijne schult is groot geworden tot aen den Hemel, Ezz. 9. 6. Mijn Vader, ick hebbe gefondicht tegens den Hemel en voor u, ende ick ben niet neer waerdigh u kindt genaemt te werden, Luc. 15. 18. 19. Tegens u alleen hebbe ick gefondicht, ende hebbe gedaen, dat quaets in uwe oogen, zijt my genadigh, ó Godt! na uwe goedertierentheydt: delght mijn overtredinge uyt, na de grootheydt uwer barmhertigheden. Wascht my wel van mijne ongerechtigheyt, ende reynigt my van mijne sonden. Want ick kenne mijne overtredingen, ende mijne sonde is steeds voor my. Verberght uwe aengesicht van mijne sonden, ende delght uyt alle mijne ongerechtigheden, Psal. 51. 3, 5, 6, 9, 11. Opent my de nieren uwer barmhertigheden / geest my het beste kleet uyt uwe rijsse / decht mijne naechtheidt met de gerechtigheidt ende onnosselheidt mijnes Salighmakers Jesu Christi / op dat ick moge gaen tot de Maeltijt des Lams / dat booz de gront-vestinge des werelts geslachtet is, ende dat ick u groot make in de vergaderinge der Hepligen. Geest my een geloobe / kostelijcher als gout / op dat ick dat Manna, dat

28 Voorbereydinge tot
Van den Hemel valt / daer mede moge op-
rapen / Apoc. 13. 8.

O Mijn Godt! ick geboel dat gy my
verheught ende vertroost / gy versterckt
my / ende geeft my moedt / om tot uwe
Maeltijt te gaen. Want het is een Maelt-
ijt uyt liefde / tot de welke gy niet de
rijcke en noodicht / maer de arme / de ge-
breckelijcke / kreupele / en blinden / die
niet en hebben om u te vergelden / Luc.
14. 21.

Op der aerden zijnde / hebt gy de son-
daers tot u geroepen / en met haer gegeten /
vermeerderende uwe heerlijkheyt / en hebt
gy uwe liefde en vriendelijckheyt niet
vermindert.

En gy noodigt ons / Heere / tot uwe
Maeltijt / niet alleenlijck kranck / blind / en
naecht zijnde ; maer ghy doet ons oock
daer komen / om ons te genesen / te ver-
lichten / en te bekleden. De wateren u-
wer genade en dienen niet alleenlijck om
den dorstigen te verquicken ; maer oock om
alderley siechten en qualen te genesen / ge-
lijck het Badt van Bethesda : Joan. 5. 2,
3, 4. Den Engel des grooten Raedts is
neder gedaelt op der Werden / en heeft dit
Badt tot allen tijden heilsaem gemaect /
het bloedt des Soons Godts is al-
tijds vol levende kracht. Ick en sal niet
seggen met den armen Sicht-siecken / ick
en

en hebbe niemant die my in 't Badt dra-
ge: want gy / Heere / zyt de gene die onse
kranckheden op u genomen, ende onse
smerte gedragen hebt, Esai. 53. v. 4.

Ghy zyt selve het Badt / mijne oogen
sal ick gaen wasschen in dat Badt-water
Siloë, dewyle gy het bebeelt / en als dan
sal ick waerlijcken konnen seggen: Ick
was blindt geboren / en nu sie ick: Joan. 9.
Eer dat ick bruchten van den Boom des
Lebens plucken sal / soo sal ick my
met sijne bladeren bedecken: want sy
zijn tot genesinge der Heydenen, Apoc.
22. 2.

Heere Jesu / die my met een eeuwige
liefde lief gehad hebt / Jerem. 31. 3. die my
zyt komen besoecken in mijn stinckende
graf / die my lebendigh gemaecht hebt /
doen ik dood was in mijne sonden en mis-
daden / Ephes. 2. 5. Geeft my / dat ick / ge-
lijck de verresene Lazarus aen uwe Tafel
mach ontfangen werden.

En nademael dat ghy 't recht der bloet-
berwantschap over my hebt / my nader
bestaande dan Boas met Ruth, de Moa-
bitische Vrouw dede / mijn Heere / dat
ick genade hoor uwen oogen binde.
Spreekt tot u arm schepsel / na sijn hert /
en vertroost het / spreekt over my den slip
van u kleedt / en laet my toe met uwen
Dienaer te eten / en uit uwe vaten te drinc-

50 Voorbereydinge tot
ken / dat ick op u veldt de Kroon-apren
rape / en het zaedt des eeuwigen lebens
in mijn herte mede drage / verwach-
tende dat ik den geheelen ooght mede ge-
niete / en dat selfs het veldt my ten erfdee-
le gegeven werde / als ghy hier boven vol-
trecken sult het Houwelyck / van 't welke
gy noch op desen dagh wilt bevestigen / de
beloften in de tegenwoordigheyt van u-
wen volcke. Och Heere! hoe gelucksalig
zijn de gene die geroepen zijn tot het
Avontmael van de Bruyloft des Lams,
Apoc. 19. 9.

3. Meditatie of overdenckinge, om
sich te bereyden tot het heylige Avont-
mael, door *Petrus de Moulin*.

GEliick een hert schreeuwt na de wa-
terstroomen, alsoo schreeuwt mijne
ziele tot u, ô Godt! mijn Vader en mijn
Verlosser / mijne ziele dorst na Godt na
den levendigen Godt; ende seght in sich
selve / wanneer sal ick ingaen, en voor
Godts aengesichte verschijnen! Heere / gy
ontmoet ons / gy nodigt ons tot de Bruy-
loft des Lams / ghy wilt ons versadigen
met ulre goederen / en onse zielen boeden
in de hope des eeuwigen lebens. Maer
helaes! hoe durf ik tot Godt naderen / die
een verteerend vuur is / en een recht-
beer-

deerdigh Rechter / wien niets verborzen
is / en die alle mijne sonden in klaerheydt
ijnes aenschijns stelt ; ick / die maer een
arm / en met sonden beladen schepsel ben /
en niets dan stof en affche in sijn tegen-
woordigheyt : indien ick in mijn hert
za / om mijn gewisse t' ondersoecken / ick
den beschaeemt in my self / en door de groot-
te en menigte mijner sonden ontstelt : want
ter ynde stellende alle mijne werkingen
die geheel boos zijn / soo veel ydelheyt /
hooghmoedt / en liefde tot mijn self / soo
veel mis-vertrouwen / ghenegentheydt
tot aerdsche saecken / en dwase bekom-
meringen / soo veel ydele gedachten en
guade begeerlijkheden / welker her-
denckingsh my verschrikt / en my gedue-
righ veroordeelt ; ick vind in mijn beste
wercken soo veel gebreec en onvol-
maechtheydt / dat het noodigh is God
te bidden / dat hy mijne gerechtigheden
niet ondersoecht / en mijn beste wer-
ken verschoone : want in mijne gebeden
is mijne geest verdwaelt / in 't hooren
van sijn Woordt wordt mijn aendacht /
door duysent ydele gedachten verstoort en
af-getrocken : inwoegen dat het betee-
was af-wesigh dan soo tegenwoordigh
te zijn / en sich in een andere plaets / dan
maer half in uwen Tempel te vertoo-
nen. Soo ick my alleen begebe / om u-

we werken te mediteren en t'oberdenken/
dit hepligh booznemen wordt veeltijds
door aerdsche gedachten verhindert en ge-
hroken. De begeerlijckhepdt en dwase
lust / zijn als een zwaer gewicht aen
mijn ziel gehecht / 't welck hare vlucht /
als sy sich tot Godt wil verheffen / breekt
en belet. Als ick aelmoessen geve / voel
ick het verdurben bleesch / 't welck my
seght : ghy sult het veel-licht noch self
gebreck hebben / en dese armen zijn het
niet waerdigh ; oock zijn hier veel rij-
ker als ghy die hen konnen helpen. Ick
ben veel geboeliger ober 't ongelijck dat
men my doet / dan ober de schande die
Godes sake wederbaert : ick drage veel
ongeduldiger mijn besonder Kruys / dan
de quellingen die Godes Kercke overko-
men. Mijn geest vermoeyt sich ober toe-
komstige saecken / en ober de vreesse der
ongeballen die ons dreygen : gelijk of
ick bekommert was met Godt / en aen
sijn wijs beleyt twijffelde. Mijn geloobe
in Gods beloften wordt door twijffelin-
gen besprongen / en gemengt met mis-
vertrouwen. Hoe veele mijner jaren
zijn alreeds verlopen met weynigh boz-
dering / en de tijt die Godt my ver-
gunt heeft om boozraet van goede wer-
ken op te leggen / en een schat in den He-
mel te versamelen / ontvlucht my en ver-
dwoijnt.

dwijnt. In 't hoort / soo ick een optelling
van mijne sonden wil doen / ick hom eyn-
zelijck in de rekening te verwarren / de-
wijl ick 'er geen eynd' in vind' ; soo dat ick
met David genootsaecht ben uyt te roe-
pen / Heere, reynight my van die verbor-
zene afdwalingen ; en met den Heyligen
Ioannes te seggen / Indien ons herte ons
veroordeelt, Godt is meerder dan ons her-
te, en hy kent alle dingen. **De** wijl ick ook
de goederen / die ick van mijnen Vader
ontfangen had / achteloos verquist heb /
seggh ick met de verlooren Soon: Vader,
ick heb gesondicht tegen de Hemel en
voor u, ende en ben niet meer waerdigh
uw) Sone genaemt te worden. **Want** soo
wy Godt sullen moeten rekenschap ge-
ben van een onnut woordt / hoe veel te
meer van boose wercken. **Hy** kent alle din-
gen / hy doorgront de herten / en onder-
soeckt de gedachten ; onse duyfstermissen
zijn hem een licht / gelijk in tegendeel
sijn licht ons is als duyfstermissen : hoe mil-
dadiger hy tegens ons is gheweest / soo
veel te schuldiger zijn wy tegens hem aen
de grootste ondanchbaerheyt : hoe hy
ons meerder met een heyligh en uytne-
ment berdep geëert heeft / ons in 't ges-
tal sijner kinderen ontfangende / ho
veel te meer zijn wy strafbaer / dat
wy door ons quaet leven / sulck een

heerlijcke waerdighepdt onteert hebben /
 en veroorzaeckt dat de Leere des hepliger
 Euangely gelastert wordt. O weder-
 spannigh vleesch! ô verdozben en on-
 danckbare nature tegens Godt! onbe-
 quaem om te smaken de Hemelsche soe-
 tigheden / en sich den wille Godts te on-
 derwerpen. Volgh ick dus de voet-stap-
 pen van mijnen Heere? Is dit Godt in
 mijn leben verheerlijcken? Is dit mij-
 nen naesten stichten? Is dit de wegh om
 tot het Koninckrijcke der Hemelen te ko-
 men? Dooz alle dese saken op 't allerdiep-
 ste vernedert booz mijnen Godt / en my
 ren gewillige veroordeeling onderwer-
 pende / segh ick met Daniel: By u, ô
 Heere! is de gerechtigheydt, maer by
 ons de beschaemtheyt der aengesichten; en
 ick sou mijne ogen niet durben naer den
 Hemel opheffen / veel wepniger my aen
 de Tafel des Heeren vertoonen / indien
 Godt niet alle vermoepde sondaers / en
 die met het geboelen van hare sonden be-
 laden zijn / tot sich riep; en dat ick wist/
 dat Christus niet in de Werelt gekomen
 is booz de rechtbaerdigen / maer om de
 Sondaers te roepen tot bekeeringh; en
 dat aen dese Heplige Tafel de zwacken
 en grootste sondaers genoodicht wor-
 den / indien sy sich van geheeler herten
 tot Godt bekeeren / en haer leben en sa-
 lig-

ighepdt in Christus soecken. Dit is de
Maeltijt / waer van onsen Salighma-
ier / Luc. 14. spreccht / tot de welcke de
reupelen en verminchte geroepen wo-
ren. Derhalven / schoon ick al hinkende
in slepende tot Christus mijnen Verlosser
come / hy sal niet nalaten my gunstelyck
e ontfangen / en my deelachtigh te ma-
ken der onwaerdeerlycke goederen / die
hy ons aan dese Heylige Tafel schenckt.
Ik seg er soo ver af / dat mijne sonden my
veletten uwen Disch te naderen / dat in
iet tegendeel sy selve d'oorzaken zijn /
die my aendringen daer te verschijnen /
dewyl haer kennis my opweckt om tot
Christus te gaen / op hem mijne sonden
te laden / en in hem vertroostingh voer
mijn benaude conscientie te vinden. Ik
seg niet als den heyligen Petrus / Gaet
uyt van my, Heere, want ick ben een son-
digh mensch: maer ick segh; treckt my
naer u / Heere / want ick ben een arm
Sondaer: dewyl van u geseght wordt /
waerlijck hy heeft onse krankheden op sich
genomen, ende onse smerten die heeft hy
gedragen: de straffe, die ons den vrede
aenbrengt, was op hem, ende door sijne
striemen is onse genevinge geworden. Hy is
de gene / die van sich self segh / dat ik niet
gerooft heb, dat heb ik wederom gegeven,
En op de selve wijze / gelijk alle die in

benaeuwothept en met schulden belast wa-
 ren / sich tot Dabid in de Woestijne be-
 gaben: alsoo moeten alle beladene en be-
 naeuwde zielen / die dooz 't geboelen van
 hare sonden geperst worden / sich tot
 Christus begeben / om daer rust te vinden.
 Bedeckt met sijne gerechtighepdt / sal ik
 met vrymoedichheyt vooz den Richte-
 stoel Godts verschijnen; want ik sal in het
 Ordeel vertoonen de Quitantie of quijt-
 schelding-brief / met Christus bloedt ver-
 zegelt / dooz welke Godt ons vry ver-
 klaert / en ons verseeckert / dat wy / in
 Christus geloobende / vergiffenis van al-
 le onse sonden bekomen.

't Is Godt / wiens Rijckdommen
 onepndelijck / en wiens goetheden onbe-
 grijpelijck zijn / soo licht ons van de groo-
 te als klepne schulden te bevyden; en
 den Sondaer / die waer berou heeft / soo
 gemakelijck de zwaerste als geringste son-
 den te vergeben / eben gelijk als de Schult-
 Heer / daer 't Euangelium af spreeckt /
 die eenpaerlijck den eenen vijf hondert /
 en aen d'andere vijftigh penningen quijt
 scholt: dewijl sijne genaden upt een on-
 grondeerlijcke schat voortkomen / die dooz
 sijne mildadichheyt niet uptgeput kan
 worden. Indien de barmhertichheyt
 Gods sich verheft boven het Ordeel / ge-
 lijk de heplige Apostel Iacobus in zijn
 twee-

weede Capittel seght: hoe veel meer sal
y sich boben mijne sonden verheffen.
Indien / als de heplige Apostel Petrus
eght / de liefde der menschen beele son-
en bedeckt; de goetheyt onses Gods /
ie de liefde selfs is / sal'er die niet veel
neer bedecken? Ick verstante my te seg-
gen / dat / door de grootte onser sonden / on-
se Godt oorzaecke neemt om de grootheyt
ijner barmhertigheyt te ontbouwen:
want hoe sou men soo wel komen gewaer
worden / dat Godt onepndelijh goedertie-
zen is / indien'er niet seer groote sondaers
waren / ober welcke hy d'ingewanden sij-
ner barmhertigheyt en opper- vermogen-
de goetheyt uytspreyde? Soo mijn Con-
scienite my beschuldicht / de belofte van
mijnen Godt vertroost my / die ons toege-
sept heeft / dat t'aller tijd / als den Son-
daer sich bekeert / alle sijn overtredingen
niet meer sullen gedacht worden. En ge-
lijck de heplige Joannes seght / So wy on-
se sonden belijden, Godt is getrouw en
rechtvaerdig, om ons die te vergeeven; en
het bloed Jesu Christi reynigt ons van alle
sonden. Die in Christus gelooft, segt den
hepligen Petrus / sal vergiffenis in sijnen
Naem verwerven. Waerom sal ick aen
de beloften Godts twijffelen? Waerom
sou ick hem van leugen-tale door mijn
ongeloobigheyt beschuldigen? De gee-
ve

ne die het getuygenisse van den Soon ontfangen heeft / verzegelde dat Godt waerachtigh is. Hemel en Aerde sullen vergaen / maer sijne woorden sullen niet vergaen. En de Heere Jesus die vooz my gestorven is / roept ons niet / seggende Komt alle tot my die belast en beladen zijt en ick sal u vertroosten, om ons sonde vertroostingh wederom te senden: hy seght ons niet / versoect, om ons ledig wech te senden. Gock weet ick wel / dat hy geen Godt is als de Koningen deser Werelt / vooz welke de gene / die by hem willen verschijnen / sich met haer beste klederen versieren: want vooz Godt sal ik de woorden van mijne zwachheden vertoonen / en doen hem een dootmoedige belijdenis van mijne sonden: ick sal neder bucken om uyt dese Fonteyn te putten / en trachten na de genade van mijnen Godt: berootmoedigt en neder geslagen dooz berouwt / en op-gerecht dooz 't geloobe / sal ick Christus kruys omhelzen / en mijnen Salighmaker en Verlosser aanhangen / in wiens doot Godt het voornaemste getuygenis van sijn liefde aen de Sondaers ten toon sprekt; dewijl hy sijn eegen Soon niet gespaert heeft / maer heeft hem vooz ons / die sijn Opanden waeren / ober-gegeben tot de schandelijcken doot des kruys; op dat

it hy ons van slaven des Satans / tot
nderen en erfgenamen van sijn Rijk
u maken. Dit zijn d'afgronden van
sodts genade / in welcke het vermaec-
lijck is te vallen / die / gelijckse aen
eene zyde onse geesten dooz verwonde-
nggh verzwelgen / alsoo aen d'ander zy-
de consciencien dooz een besondere ver-
oostingh herstellen ; nademael onsen
iede daer dooz met Godt gemaect / en
ns toegang vergunt is tot den troon van
sodts genade / dooz het Bloedt Jesu
hristi / dat beter dingen spreekt dan
et Bloet Abels ; en dat ick voortaan /
dooz het tusschen komen van onsen
Middelaeer / vooz Godt met mijne gebe-
en moge verschijnen / en met een hepli-
e bymoedighepd in utwen schoot stoz-
en / en de tale Godts nabolgen / als hy
ot Abraham seyde : nu sie ick dat ghy
yp lief hebt / dewijl ghy om mijnent wil
uwen Sone / utwen eenigen niet gespaert
ebt. Als onse Heere Christus aen het
crups self / vooz de gene die hem krupt-
ten / badt / seggende: Vader / vergeeft het
ien / heeft hy toen oock niet vooz my / die
vooz sijn bebel tot hem mijn toeblygt ne-
ne / gebeden? So God sich heeft laten vin-
ten van de gene die hem niet en sogten / sal
yp sich afwenden van hen / die hem soeken
anghs een wegh die hy self verordende ?

De

40 Voorbereydinge tot
Dese saken versekeren mijn getwisse / e
wecken my op / om met vertrouwen te
dese H. Tafel te naderen / getuygeni
hebbende / dat Godt my genadigh w
zijn / dewijl hy my een ernstigh berou
en haet mijner sonden geschoncken heeft
en sijne liefde in mijn herte geplant; war
onse bekeeringe wordt dooz de liefde / dae
mede hy ons eerst beminde / veroozsaecht
Geluckigh is de gene / die van Godt be
mint wort / en die hy beminnde / sij
liefde en breefe in 't herte verleende; en di
Godt lief hebbende / in die liefde een seke
vertrouwen heeft / dat Godt hem bemint
en alle sijne sonden vergeeft: uyt dese sel
ve Fonteyne spruyt oock het geloobe en d
beloften Godts / 't welck Godt selve in
mijn herte plaetste: want gelijck de H
lige Paulus seght: het geloobe is niet uyt
ons / maer een gabe Godts; dewijl wy
uyt onse eegen nature tot ongelooft en
mis-vertrouwen genegen zijn. Maer
Godt schenckt aen sijne kinderen den
Geest der aenneminge / die in haer hert
getuygt / datse kinderen Godts zijn / en de
dienstbare breefe verdrzeven hebbende /
haer toegang in vertrouwen geeft.

Hier dooz word' ick oock getwaer / dat
God my mijne sonden vergeben heeft / de
wijl hy my de genade doet / dat ik bytwil
lig vergebe aen alle de gene die my p
mis

is daen hebben / en dat hy alle haet en nijt
 gen mijnen naesten upt mijn herte ver-
 recht ; en dat ick het beste van de gene
 die my haten / welke Godt gelieft te ge-
 rupcken om my te beproeben / soecke en
 vorder ; want onsen Salighmaecker
 heeft ons beloofst / dat soo wy de menschen
 ure schulden vergeben / onse Hemelsche
 vader ons oock d' onse nimmer sal toe-re-
 enen.

Indien mijn geloobe zwack is / en
 mitijs dooz twijffeling besprongen /
 is eventwel oprecht en sonder gebepnst-
 ept ; want gelijk men met een bebende
 ant d'aelmoeffen kan ontfangen / alsoo
 ick met een zwack geloof eventwel de ge-
 ade Godts genieten : en gelijk als d' I-
 caeliten / dooz de vuurige Slangen gebe-
 en / niet alle een selve goet gesigte hadden /
 in niet te min / dooz 't aenschouwen van de
 Detale Slang / gelijckelijc genesen wier-
 en ; also sullen de zielen / wiens oogea-
 es geloofs zwack zijn / in 't aenschou-
 ven van onsen Heere Christus / in hem
 eben en saligheyt soeckende / eventwel ge-
 esing ontfangen ; want wy worden niet
 aligh dooz de kracht en volmaecktheyt
 van ons gelobe / maer dooz de genade
 Gods / die ons in Christus wordt vooz-
 zestelt. Ick geloof / Heere / maer komt
 mijne ongelobe te hulpe : ghy zijt het /
 die

die uwe kracht in mijne zwachtheit vo-
 brenge; en die veroorzaecht / gelijk uwe
 Apostel seght / dat de hincgende niet ver-
 dwaalen; dat is of wy schoon strupckeler
 ghy doet ons de genade / dat wy van de
 rechten wegh niet af wijcken. Verhet
 dan mijne gedachten naer u ten Hemel
 vermeerderd mijn geloobe / ontsteeck
 mijn herte met het vuur uwer liefde / el-
 supbert mijn ziele dooz den Geest der heyl-
 ligmakingh. Geest my dat ick heden me
 een vast vertrouwen de panden van uw
 liefde ontfange / en de zegelen van 't Ver-
 bondt dat ghy met ons opgerecht hebt
 dooz het tusschen spreeken van uwen lie-
 ben Soone onsen Salighmaecker / ja sel
 die genete / niet als uyt de handt van een
 mensche / maer als uyt de handt van mij-
 nen Heplant selve / die in 't verborzen tot
 mijn herte spreekt / en dat heylight om
 in my te woonen / in verwachtingh dat
 ick by hem sal wesen. O oppersten Hoo-
 gen-priester / die de lampen in desen Tem-
 pel ontsteeckt / en die met den Olie van
 de kennisse Godts verbult / het beliebe u
 dese upterlijcke tekenen te gebuycken / om
 in mijn hert een brandenden yber op te
 wecken / en 't selve met een geboelen van
 uwe liefde te verbullen ! dat Jesus
 Christus / die vooz my gestorben is / ge-
 durigh in my leve; en in dit sterffelijcke
 lic-

haem my schenke de beginselen van het
euboige leven: want dan sal ick beken-
na / dat de doot van mijnen Salighma-
te: van groot vermogen is vooz my / als
krachtelijck werckt in my; en dat ick
nabolgingh van sijn doot de sonde ster-
/ den ouden mensche met al sijne be-
erlijchheden krupcige en doode; op dat
i dooz nieuwighepdt des lebens sijne
erijsenis gelijkformigh worde: dat de
fde/die Jesus Christus/sterbende vooz
p getoont heeft / my verpligte om hem
beminnen / en vooztaen niet te leven /
n om hem lief te hebben: dat het vooz-
eldt van sijne gehoozsaemhepdt / dooz
elke hy gehoozsaem was tot de doot des
rupz / my bequaem make / om u al-
t te gehoozsamen. O mijn Godt! dat
t voozschyft van sijn diepe vernedering
enstigh zy/om mijnen hooghmoet ter ne-
er te werpen! dat ick dooz de liefde/die hy
t sijne vbanden had / en soo groot was /
at hy vooz haar stierf/opgeweckt worde/
n alle die my misdaen hebben / haer
hulden te vergeben / en in brede en ee-
igheyt met mijnen naesten te leven. Dat
e goede belijdenis/ die hy deed vooz Pon-
us Pilatus / verklarende dat sijn Rijck
iet van dese werelt was / my bewege
ese werelt te verachten / om sijn Rijck
eelachtigh te worden / ende hier als
een

een Heysiger en Dzeemdelingh te leuen

Kortelijck/geeft my/mijn God/dat ik
tot dese H. Tafel met een ootmoedigh
waer beroude kome / en dat ick dit La
met de bittere krupden van een heplij
dzoefshepdt eete / en daer een geestelijke
honger / en een vperige begeerte na u
genade toebzengende / met een seker ver
trouwen aan 't selbe deelachtig zp ; op de
ik de vrede en blijdschap/die uwe kinde
ren eygen is / daer dooz bekome. O mij
Godt ! verhoort mijn gebedt / gelijk gh
ons belooft hebt te verhooren.

Nu koom ick / die beefde en niet durf
de verschynen / en die beladen was me
een beroerde consciencie / dooz de groot
heyt myner sonden / met vertrouwen to
uwe Heplige Tafel / en mijn Ziele doo
uwe genade verandert zijnde / loop ik me
vperigen pber naer mijnen Salighma
ker Jesus / die my de handt toereyckt
Mijn Godt ! ghy zijt mijn Vader / gy
zijt mijn eenige hope en vertroosting ; ghy
hebt my uyt den afgront der eeuwiger
verdoemenis getrocken ; gy hebt mijn
oogen verplicht / en mijn herte verheugt ;
ghy hebt my dooz u Woordt den wegh
der saligheyt in een duyistere en verdoz
ben Ceulw geopent : ghy hebt mijn ver
standt met uwe ware kennis ontsteecken /
en uyt de stricken des Werelts en des
Duy-

Duybels getrocken / ja in de geheele loop
 mijns lebens uwre Daderlycke hulpe
 oen geboelen. Uwre giften en roepingen
 ijn sonder berouwt; ghy verlaet u werck
 tet; ghy geeft om dat ghy hebt gegeven/
 n kroont uwre voorige genaden met nieu-
 we weldaden. Daerom sal ick my ber-
 eugen in u heyl / en gegront niet op mijn
 rachten / maer op uwre hulpe en belof-
 : sal ick al de macht des duybels niet
 zeesen / en den goeden strijdt strijdende /
 n in alle goede wercken voortgaende / sal
 ick met een bymoedige versakeringh de
 oodt verwaachten; ja self / soo 't noodig
 s / om uwre sake te beschermen / te gemoet
 aen: want ick heb begeerte om ontbon-
 en te worden, ende met Christo te zijn;
 n't verdziet my dat ick by mijnen Godt
 iet tegenwoordig ben: ook word' ick af-
 eerigh in de tegensprekingen deser ver-
 urbe eeuwt te leben / in welke uwre Da-
 ne gelastert / en uwre Kercke strenges-
 jck verdzucht wordt. Ick ben ver-
 noept van tegen mijne begeerlijckheden
 e strijden / en den last van mijn weder-
 pannigh bleesch te dragen / dewelcke
 Godt vergrammen / dewijl ick my niet
 alleen tegens mijne eugen / maer oock te-
 gens eens anders gebreken moet waape-
 ten. Mijn Godt / mijn Dader / repcht
 my uwre handt van boven af / dat ick u
 aen-

46 Voorbereydinge tot
aenschijn gewaer worde/ en met Christus
mijnen Saligmaker zy / die mijn gewon
is in leben en sterben / de welke vooz my
gestorven is / om my met hem te doen le
ben / en my / als dese dechfelen der Sa
cramenten boech genomen zijn klaerlijk d
goederen / die ghy ons aen uwe Tafe
schenckt / en in u Doort verkondigt / sul
vertoonem. Ick geloof het Heere / ick rus
my in u ; gy zyt mijn bzeugde / mijn steun
en vertroostingh.

4. Meditatie of Voorbereidinge tot des
Heeren Avontmael, door Petrus de Mou
lin, de Jonge.

1 Cor. 11. 24. Doet dat tot mijner gedachtenisse

WAs 'er opt een billijcker gebod ? Se
ker ik heb groote reden om aen hem
te gedencken die om my gedacht heeft in
sijne grootste benaudotheden / en om te
doen het gene hy my tot sijner gedachte
nisse gebiet te doen ; aengesien hy de lief
de tot sijn eygen leben heeft vergeten / om
aen het mijne te gedencken. Dat ick my
nu alleen wilde bukken onder sijn gesagh /
het welke my dooz een updruckelijck ge
bodt tot gehoozsaemhepdt verplicht / ware
al te weynig. Ick wil my by syne liefde
houden.

In wat staet was hy toen hy 't Sacra
ment

rent van sijn lichaem en bloet instelde /
 n sijn Discipelen (van welckers getal ik
 en) dit beval tot sijner gedachtenisse te
 oen ! Helas ! hy stont bereypt tot sijn seer
 itter lijden / en broede alreets in sijne ziele
 ten verbaerlijken anghst / die hem een
 ur daer naer klonteren bloedts dede zwa-
 en. En desen anghst stont hy uyt om ont-
 nt wille. Om onsent wille gingh hy den
 ffelijken last van het Kruyce dragen.

En om'er ons altoos eenig geboelen af-
 e geben / liet hy ons in sijne laetste wooz-
 en en bedrijben eene gedurige gedachte-
 is na van sijne doodt / als mede van het
 oordeel dat wy'er uyt trecken / en van
 e redenen die hem tot sijn lijden bewogen /
 amentlijck sijne onepndige liefde. Hy ze-
 ent het Broodt en den Dzinck-beecker;
 oemt de selbe sijn lichaem en sijn bloet;
 derbeest ons door dit gebroken Broodt
 et lijden van sijn Lichaem / door desen
 ptgeschoncken Wijn vergietinge van
 in Bloet; en geeft ons het tepcken en
 e betepckende saecke gesamentlijck /
 naeckende alle geloobige aansitters alsoo
 oerachtelijck deel-genoten van de wel-
 aet sijnes lijdens / als of sy selber in
 unnen eygene persoonen hadden geleden.
 Hy boed hen door dese geestelijcke spijsen
 ranch tot een geestelijck en eeuwiggh le-
 ven : maecht hen een lichaem en eenen
 geest

geest met hunnen Salighmaker / dien
ontfangen: en geeft hen de panden van
Godts verbont en van sijne versoening
met hen-lieden. Wie sal niet verbaest staen
ouer de wonderen van sijne liefde / en oer
de vryheyt die dese grootmoedige ziel be-
hielt / om aen alle dese dingen noch te wi-
len en te komen gedencken / toen hy d'
wreede doodt al booz oogen hadt / en van
hyghde onder dien onbegrijpelycken zwa-
ren last van Godts toorn / tegen alle d'
sonden der Werelt uytgesproken? Mae
hier mede wilde hy ons te kennen geben
dat dit werk hem eygentlyck in de Werelt
te doen stont / en dat hy wiert bewogen on-
de doot te gemoet te stappen / door sijn ver-
langen om sijn lichaem en sijn bloedt voo-
ons tot een soen-offer te geben.

Want dees eenig geboorne Soon / d'
verklaringe van sijnen uyttersten will-
doende / en ons booz sijn afsterben baer
wel seggende / schijnt ons aldus toe te
spreken: **Mijne vrienden / ik ga den Be-
ker van den toorn Godts drincken / maer
dit doe ick op dat gy den Beker des heyls
drincken meught. Siet hier is hy. Ick
neem de bitterheyt booz my / om u de soe-
tigheyt ouer te laten. Het Krups brenge
my de doot / maer u het leven aen. Ick
ga mijn bloedt uytstorten / om het u-
we te sparen. En tot een eeuwighe borge**

dat

dat ick mijn lichaem booz u ga opofferen /
 en mijn bloedt booz u ga vergieten / en dat
 gy'er de vrucht altoos van genieten sult /
 soo beveel ick u dat gy'er dese altijt-due-
 rende gedachtenis af sult houden : **T**e
 weten / dat soo dickwils als gy dit **B**root
 sult eten / en desen **D**rinck-beker sult drin-
 ken / gy mijne doot hebt te verkondigen ; en
 dat soo dickwils gy de selve sien sult / zy u
 doen gedencken aen mijn **L**ichaem en
 bloet / en aen mijne liefde die sterker is dan
 de doot / en die de selve heeft geoffert om
 alwen brede met **G**od te maken. **T**ast haer
 aen / en weest verseeckert dat dese upter-
 lijke elementen dien gy eet en drinkt / u niet
 eygener zijn dan mijn lichaem en mijn
 bloedt / en de gantsche vrucht van mijne
 doot. **D**aer wel / de **D**oodt roept my / ge-
 niet de vrucht van mijne doot / en zijt mij-
 ner gedachtig.

Ick worde dan tot de **T**afel des **H**eeren
 opentlijk en van hem selfs genodigt / en de
 spijse en den dranck / dien hy my geeft / is
 hy self. **O**nepndige liefde ! **W**onderbaer-
 lijke kracht / die de doot van mijnen **S**a-
 lighmaker in een **K**oninglyche **M**aeltijt
 verandert / en sijn vaer-wel / daer hy ge-
 reet is om te sterben / in eene vrolijke no-
 diging !

Owie sal my gedachten en genegent-
 heden geven / die sulck eene hoogbliegen-

D

de

50 Voorbereydinge tot
de en wonderlijke liefde waerdig zijn /
de gedachten belangende / die soecht gy te
bergeefs / mijn ziel / al hadt gy het ver-
stant der Engelen; want in de diepten
van dese goddelijke liefde / zijn de Enge-
len begeerigh te sien. En d' Apostel
1 Petr. 1. 12. seggende dat sy zulcks be-
geeren / geeft te kennen / dat sy het niet
en kunnen doen / hoewel sy daer toe ge-
bruycken de kracht en den aendacht van
hunnen supbere oogen / die verlicht zijn
door Gods klaerheyt. Maer het is onse
genegentheden geoorloft haer selven hoo-
ger op te heffen / dan onse gedachten kon-
nen klimmen. En het is haer geoorloft /
dien grooten Salighmaker (is het moge-
lijk) soo lief te hebben / als hy ons lief
heeft. Want in dit stuk mogen wy sonder
eenige misdaedt bestaen / ons selven bo-
ven onse krachten te verheffen. Ja ick
tracht Godt liever te hebben dan ik kan.
Maer vermits ick hem niet meerder dan
my selven en kan geven / O hoe wel wil-
de ick my geheel en al aen mijnen Salig-
maker overgeven / om dat hy sich selven
geheel en al aen my overgegeven heeft !
Dit te willen / is al te weynig / men moet
het doen. Dewyl hy my noodigt om het
broot des levens en den drinck-beker mij-
ner salighepd te nuttigen / soo gae ik de sel-
ve aenbatten / en hen aenbattende / my sel-

selven ober geben / aen hem die my deselve
obergeeft.

Maer waer gae ick ? laet ons wat stille
staen / en ter degen oberdencken / wat ick
gae aen-nemen / en wat ik gae obergeben.
Ick gae het lichaem en het bloet van den
Soone Godts / en hem self geheel en al
ontfangen. Maer heb ik wel oberdacht
dat wie hem ontwaerdelyk eet en drinckt /
zijn eppen oordeel eet en drinckt ? Ik gae
my in sijne tegenwoordigheyt vertoonen /
en my selven aen hem obergeben : maer
heb ick wel gelet op het gene ik hem aen
viede / en of het pets quaets of pets goets
is / dat ick hem obergeef ?

Helaes ! wie ben ick / dat ick de Tafel
des Heeren durf naderen ? Met hoe veel
onden ben ick besmet ? Hoe dickwils heb
ick sijne geboden obertreden ? Hoe menig-
malen heb ick sijne genade misbruyckt ?
Heb ick my niet laten verleyden van die
idelheden der eeuwte ? Heeft de Wereldt
zeen gedeelte gestoolen van mijn herte /
dat Gode alleen toe komt ? Heb ik door
mijne aerdtische bekommelingen niet
nisdaen tegens sijne liefde en boosstienig-
heyt ? Heb ick niet gesteunt op tydelijke be-
hulpselen / in plaetse van t' eenemaal op
sijne wijsheyt en goetheyt te rusten ? wat
danckbaerheyt heb ik hem betwefen / booz
sijne ontelbare / soo Hemelsche als aerdsche

Goederen? En heb ick het gebzupck der
 Aerdtſche niet bedorven / mits my van
 de ſelbe dienende / om mijne gedachten en
 genegentheden af te trecken van de He-
 melsche? Heb ick als vromdeling en upt-
 woonſter in de werelt / en als bozgerinne
 van den Hemel geleest? En heb ick niet
 meerder gearbejt om de ſpijſe die ver-
 gaet / dan om die blijft tot 't eeuwige le-
 ven? Hoe veel verwyderingen van pde-
 le gedachten verſtooren den aendacht mij-
 ner gebeden / en mijn gehoor van Gods
 woort niet? Heeft mijn geloobe in ſijn
 heylige beloften noyt gewanckelt? Hel
 ik na behooren gevoelig geweest ober de
 verdrukkinge van ſijne Kerke / en ober
 den oberlaſt ſijner H. Name / die laſterin-
 ge / en ſijn waerhejt / die bekladding wo-
 ſengedaen? Heb ick geduldig / goedertie-
 ren / en liefde-dragende geweest ontrent
 mijnen eben-naeſten? En heb ick my we-
 ruſtig en upt vyper herten tot goede wer-
 ken begeben? Heb ick de verdrukkingen
 waer mede God my beſogt heeft / wel me-
 ootmoedighejt gedragen / en heb ick mijner
 wille onder den ſijnen gebogen?

Helaeſ! als ik gedenki aen de quade din-
 gen dien ik bedreben / en de ſchuldige plig-
 ten dien ick nagelaten heb / ſoo roept d'af-
 gront tot den afgront / ſoo en kan ik hen al-
 le niet onthouden / en mijn gemoet wort 'er
 ober

oer beschaeint. O wederspannig bleesch!
o trage nature om God te dienen / en vaer-
dig in den dienst van de Werelt! Lichaem
des doots / dat den geest de Wet der sonde
onderdanig maekt / wat hebt gy noch al le-
dens in my! en wat ben ik beschaeint ende
bedroeft / dat'er na soo vele weldaden van
mijnen God / en na sulck een lang onder-
wijs in de schoole van sijn woort en van
sijn Geest / noch soo veel van mijne na-
uerlijke bedorvenheyt in my oer blijft.

Maer dese schaemite en droefheyt ge-
uen my oorzaak om te hopen / en ick begin
ny op te rechten om dat ik ter neder gesla-
gen ben. Want indien ik God niet toe en
quam / en hem niet lief en had / ik en soude
niet verdrietig wesen / om dat ik hem bele-
dicht heb. En by aldien hy my niet eerst
en had lief gehad / ik en soude hem niet
lief hebben. Waerom soude ik dan om
mijne onwaerdighepts halben achter upt
deynsen van de Tafel des Heeren? om dese
onwaerdighepts wille moet ik'er na
toe treden / op dat ik'er waerdig toe wor-
de. Indien niemant het lichaem en bloedt
des Heeren waerdiglijk konde nuttigen /
dan die'er waerdig toe is / daer en soude
niemant in dese werelt waerdigh tot dese
gemeenschap gebonden worden.

Maer de sulke hebben waerdiglijk ge-
meenschap aen het lichaem en bloedt des

Heeren / die hunne onwaerdighepdt bekennen / en die 'er ober klagen / en geene waerdighepdt in haer selben bindende / met honger en dorst na gerechtichepdt (waer in het ware gelobe bestaet) hunne waerdighepdt aen dese H. Tafel komen soecken. Het beliest hem / de kreupelen en blinden / in de gelijckenis van het Euan-gelio / aen sijne Tafel te nodigen / om te betonen / dat den oberbloet van sijne genade door onse zwachheyt wozt beuogen.

Om dat ik gene gerechtichepdt en heb / is het my te noodtsakelijcker tot hem te gaen / die gerechtichepdt ober heeft / en hem te smeken / dat hy my met de sijne wil bekleeden. Tot wat eynde soude Christus geleden hebben / indien wy rechtbeerdig waren? Soude hy booz onse sonden konnen geleden hebben / indien wy geene sonden en hadden gehad? Ende en seyde hy niet tegens alle de berou-hebbende Sondaers / in den persoon van sijne Apostelen / toen hy hen den Drinckbeker gaf / Drinckt alle daer uyt, want dit is mijn bloet, het bloet des Nieuwen Testaments, 't welk voor velen vergoten wordt, tot vergevinge der sonden.

Het is waer dat de sondaer booz Godt niet en soude konnen bestaan. Wie sal bestaan als hy verschijnt? seght Maleachi 3. Maer te deser plaetse spreekt hy van te be-

estaaen vooz den **Chroon** van sijne gerech-
 ighet. Hier en moet ich tegenwoordig
 iet verschijnen. Dooz dit Sacrament
 vozd ik genodigt tot den **Troon** van sijne
 enade / tot de maeltijt van den oberbloet
 jner barmhertigheyt / alwaer bekleedt
 jnde met het byploft's kleed van de ver-
 ienste des **Soons** / ik niet en sal schromen
 ny vooz de gerechtigheyt van den **Vader**
 z vertoonen. Komt herwaerts tot my, seght
 p / gy alle die vermoeyt en belast zijt, en
 k sal u ruste geven, Mat. 11. **O kostelijcke**
odiging! en wie is hy die ons aldus no-
 igt? Hy die onse krankheden op sich ge-
 omen heeft, en die alle onse ongerechtig-
 eden heeft gedragen. Jes. 53. Aldus ver-
 cht hy onsen last / en draegt hem vooz ons.
 Vermoeyde en belaste zielen / welkers con-
 ientie sucht onder het pack der sonden /
 omt / gaen wy / gaen wy / om ons bymoe-
 elijk op hem t'ontlasten / hy gebiedt het /
 p nodight 'er ons toe. Komt gaen wy
 an / gaen wy dan met vrymoedigheit tot
 en troon der genade, op dat wy barmher-
 ighet mogen verkrijgen, en genade via-
 en om geholpen te worden ter bequamer
 ijdt, Hebr. 4. 16.

Laet ons in dese heplige toe-tredingh
 bedencken / op wat spijse hy my aen sijne
 Tafel noodight. Ick sie 'er maer een ge-
 echt op staen / te waeten het **Lam Gods** /

dat de sonde der Werelt wech neemt.
 Maer dit eenige gerecht begrijpt alle den
 oberbloedt en de verschedentheydt der
 wellusten van den hupse Gods. Ick bin-
 der vooz alle dingen het genees-middel
 vooz mijne quale/ te weten/ de vergebinge
 van mijne sonden/ na den rijkdom sijner
 genade. Want het bloet JesuChristi reynigt
 ons van alle sonde, 1 Joan. 1. 7. En mijne
 sonden vergeben/en mijn ziel gerechtbeer-
 digt zijnde/ wat komt 'er my al genade/
 wat al heerlijkheyt af? God wort mijn
 Vader. Sijn wel-liebe Soon wort mijn
 Broeder. Sijn Geest wort mijn leven.
 Sijn Koningrijk wort mijn Erfgoet. En
 God geeft my nu aen sijne Tafel de onder-
 panden van die eeuwige Maeltijt/ al-
 waer ik een toe-berepde plaets heb in sijne
 hemelsche heerlijkheyt. Hy boed my in het
 H. Avontmael alreets met de selve spijsse
 en dranch/waer mede ik hier boven altyt
 sal onthaelt worden. Hier ontfangt my
 Godts Soon vooz sijne Bruyt/ en maekt
 sig een bleesch met my. Want daer hy my
 sijn lichaem geeft/ lijst hy my sich sel-
 ven in vooz het geloobe/ alsoo dat hy en ik
 niet meer twee/ maer een blees zijn.
 O vrolijk en vooztreffelijck Gast-mael/
 alwaer God sich selven my tot spijsse geeft/
 en ik proef en smaeck dat de Heere goet is!
 O leven van mijne ziele! O soete vooz-
 smaeck

maecht van de goederen van Godes huys /
 en van de beken van sijne wellusten ; Ach!
 Wat sal ick den Heere vergelden voor
 alle sijne weldaden aen my bewesen ?
 Ps. 116.

Du / mijn ziel / hier op moet ghy wel
 ernstig denken. Gy hebt de goederen ober-
 wogen die u aen de Tafel des Heeren ge-
 geben zijn : maer hebt gy ook wel gelet op
 de plichten die u door dese heplige ge-
 meenschap worden opgeleght ? Neemt
 wel acht op u selven / ende en laet u niet
 boozstaen hier de weldaden te mogen ko-
 men genieten / sonder u te bereyden om al-
 le de plichten waer te nemen / waer toe sy
 u verbinden.

Siet / Christus geeft sich wel aen my
 ober / maer op boozwaerde dat ick my woe-
 der aen hem sal ober geben. Hy geeft my
 sijn lichaem en sijn bloedt / aengestien ick de
 selve met gelobe ontfange: Maer het moet
 met een geloobe geschieden dat het herte
 supbert / en werckende is door de liefde /
 anders en is het geen geloobe / maer laet-
 dunckenhepde. Hy geeft sich aen my tot
 een boedsel : maer op dat ick vernieuwt
 soude worden tot een beter leven : Hy en-
 tet my in sich selven: maer op dat ick brug-
 ten drage waerdigh den boom die my
 draegt. Ick ben de Wijnstock, seght hy /
 ende ghy de rancken : die in my blijft,

ende ick in hem, die draegt veel vrucht, Joh. 15. v. 5. **H**y maecht my een lichaem met hem; maer op dat ik leve van sijn leven / en sijn boozbeelt nabolge. **I**ck kom om de weldaet van sijn lijden te omhelsen: **M**aer de **H.** Petrus / sijn Apostel / segt dat Christus voor ons geleden heeft, ons een exempel nalatende, op dat wy sijne voetstappen souden navolgen: Die geen sonde gedaen en heeft, nog daer en is geen bedrog in sijne mont gevonden. **C**hristus spijst my hier / en alle sijne ledematen in het gemeen / met een en het selve broodt / het broodt van sijne Tafel / op dat wy alle een lichaem mogen zijn / waer van hy self het hooft is. **I**k moet dan tot dit Sacrament van liefde genaken met een gemoet dat vol is van liefde / en my dooz desen geestelijken bant tot Christus en sijne Kercke geboeght hebbende / soo moet ik in het toekomende acht nemen dat ik de selve sonder overtredinge dooz een ongebeysde liefde behoude.

Dit Sacrament is een zegel van het verbont dat Godt met my belieft op te rechten. **I**n sulck eene hooge bondt-ge-nootschap getreden zijnde / moet ick my begeben / om sijn Verbont wel na te komen. **O** waerom en zijn de oogen mijnes verstants niet genoegsaem verlicht / om te begrijpen de gewigtigheyt van het Ver-
bondt

bondt met my in het H. Avontmael ge-
maecht! En waerom en is mijn herte niet
levendig genoeg getroffen / om 'er de ver-
bintenis wel te degen af te gevoelen! Te
weten / dat dit lichaem en dit bloedt van
Christus / die my aen dese H. Tafel woort
mede gedeelt / de prijs zijn van mijne
verlossinge; en dat ick / voort so dierbaren
prijs by gekocht zijnde / niet meer my
selven / maer Christus toekomt / die my
verkregen heeft / om zich van my te die-
nen. Eer ick van dit lichaem en dit bloet
ga ontfangen / moet ick 'er my toebereyden
doort dese aenmerckingen. Ik ga den prijs
ontfangen / die Gods Sone voort mijne
verlossing heeft betaelt. Dese betaling
beurende / moet ick hem ten selven tijde
obergeven / het gene hy gekoft heeft / en
my t'eenemaal in sijne handt stellen / upt
heerlijke liefde / en naeutwe gehoorzaam-
heyt. Sonder dit en kan de koop niet hou-
den / en het verbont is van geender waer-
de. Want den prijs dien hy voort mijne
verlossinge heeft betaelt / te willen genie-
ten / sonder hem ober te leveren het gene hy
gekoft heeft / was so veel als beide het gelt
en de koopmanschap te willen behouden;
was so veel als den Heere Jesus beledigt /
en hem geterpt om sijn lichaem en sijn
bloet weder na sich te nemen / vermidts
by hem onse lichamen en onse geesten / die

Voorbereydinge tot
hem toebehooren / niet in verwisseling en
willen geben.

Soude ick my selven wel soo hoen ra-
den / dat ick hem sulck eene geringe sake
soude wepgeren / daer ick so veel van hem
ontfang? En soude ik dooz de ontfermin-
gen Gods niet bewogen worden / om hem
mijn lichaem op te offeren / tot een le-
vendige / heplige / en Gode welbehaeglij-
ke offerhande / 't welck mijn redelijcken
Godsdienst is? Doozwaer / 't is my wel
een redelijcken Godsdienst / dat ik my aen
hem opoffere / die sich booz my heeft op-
geoffert; en vermits hy den wierroock van
sijne verdiensten geeft / soo is het ten min-
sten mijnen schuldigen pligt / dat ik'er by
voege het byer van mijne genegentheden /
die het reuckwerck van pber / liefde / en
lof-gesangen ten Hemel doen ophlimmen /
en alle mijnen wandel van goede reuckie
booz hem maken.

Vermits Jesus Christus booz my ge-
storven is / soo is het billijck dat ick booz
hem sterbe / en in my dode den ouden men-
sche der sonde / die de oorsaeck is geweest
van de doot van mijnen Saligmaker. Hy
heeft my lief gehad / toen ik natuuerlijker
wijse in byandschap met hem stont :
Ick wil dan van hem leeren mijne byan-
den lief te hebben. Hy heeft my tien dup-
sent talent-ponden quijt gescholden :
ick

ick moet dan mijne Mededienst knechten
 ruijt schelden / die my hondert penningen
 chuldig zijn. En eben gelijk hy my schul-
 den sonder getal heeft vergeben / moet ick
 ook het selve omtrent mijnen eben-naesten
 doen. Hy heeft sijnen Vader gehoorsaemt
 te weest tot den doot des kruyces ; daer en
 doet my dan oock niet te zwaer schijnen
 voer mijne gehoorsaemheyt / al most ick de
 verfoechinge wederstaen tot den bloede
 doe. In een woort / gelijk ick Christus aen
 sijne Tafel voer mijnen Saligmaker
 aenneem / soo verbindde ick my met ee-
 ten / om hem aen te nemen voer mijnen
 Heere / en het voerbeeld van mijne nabol-
 zing.

Aldus gestelt zijnde / sal ick de bymoe-
 digheyt nemen / om tot sijne Tafel te na-
 deren. Mijn ziel / verheugt u in ulwen Sa-
 ligmaker. Omhelst sijne saligheyt. Om-
 helst hem selber. Deemt het leven in syne
 doot / de genesinge in sijne wonden. Laet
 ons smaken en sien dat de Heere goet is.
 Wel-gelukkigsalig is de man die op hem be-
 trouwt, Psal. 34.

Mijn Heere Jesus heeft met my ver-
 twisselt. Hy heeft mijne sonden op hem
 genomen / en heeft my bekleet met sijne ge-
 rechtigheyt. De grootte Saligmaker heeft
 mijnen vrede met Gode gemaect. Hy
 heeft my verlost van de eeuwige doot /
 hy

hy heeft my de erffenisse der **H**eligen in het licht gegeven. Hy heeft sich selven aen my gegeven / tot een erfgoed. Dit is mijn bzeugde / dit is mijne verstercking / dit is mijn leven. Ik ga dan na hem toe / met eenen brandenden pber om hem te ontfangen / en my met eenen aen hem ober te geven. Ick ben mijnes Liefstens, ende mijn Liefste is mijn. Ick sal hem vast houden, ende hem niet laten gaen, Hoogl. 6. 3. en 3. 4. Noeh dood noch leven en sal my van hem kunnen schepden.

5. Meditatie of Bedenckingh, om sich te bereyden tot het H. Avondmael des Heeren, door *Gedeon Cheron*.

Ick ben beschaemt in my selven / ô mijn Godt! als ik bemerkte de wonderen die gy my ontbout aen uwre Tafel / en de traeghepdt die ick by bzeug om die te aenschouwen; de sorge die ghy hebt gehad om in mijne saligheyt niet alleene te boozsien / maer ook in my de selve aen te bieden; en de verstocktheyt die in my is in het geboelen van uwre genade / de onachtsaemheyt in die te soeken / en de slaewtheyt om die te ontfangen.

Was het niet alreede genoegh / dat ghy eenmael uwen Soon in den smadelijcken doot des krusces hebt obergegeven / om
my

ny van de eeuwige byp te koopē: Dese
andelingē/ was sy niet wichtigh genoeg/
n alle mijne gedachten in te zwelgen/om
besittē de memorie aller menschen/om
winnen en sich t'onderwerpen alle mij-
ne genegentheden / sonder dat het nodigh
is haer wederom te rugly te trecken / en
esen mijnen Salichmaker in dit Sacra-
ment (waer in ick sie sijn Lichaem als
gebroken / en sijn bloet gelijk vergoten /
door de vergebinge mijner sonden) we-
derom gelijk te kruyptigen? A was 't
wel genoegh / o mijn God! die volko-
mentlijck betaelt / en met my versoent ge-
weest zijt / door de eenmael gedaene offer-
ande / die in hem ontfangen hebt een vol-
betalinge voor alle mijne ongerechtig-
heden/ hebbende u selven voldaan uyt uwē
ogen schatten: maer 't en was niet ge-
noeg voor my / die lichtelijck vergeet de
goedaden die ick gedurighlijck van uwē
handt ontfange / en door mijne ondank-
baerheyt by na begraven hadde die on-
baerdeerlijcke weldaet/ten ware gy'er in
voorzien had door dese uwē heylsamen in-
stelling / om in dier voegen dichtwilts ge-
machtenis te houden van den doot uwes
soel-beminde Soons / waer in bestaet
mijn leven en saligheyt. Derhalve mijn
God/wanneer men my 't gebroken broot
aenbietet/doet gy my gelijk als in een Cafe-
reel

Voorbereydinge tot
 reel aanschouwen 't gebroken lichaem
 mijnes Salighmakers / als ick de Wijn
 vooz my sie schenken / stel ik my vooz oo-
 gen 't druppelende Bloet sijner Wonden.
 Dit doende verkondige ik sijne doot / hou-
 de ik gedachtenis van de onepndige groot-
 heyt uwer liefde / ik aanschouwe in 't open-
 baer den overbloet van de uptnemende
 rijkdom uwer genade / en alle de onbegrij-
 pelijcke schatten uwer ontfermingen ; en
 gelijk ik daer vooz ben versekert / dat hy
 eenmael is gekomen / om tot mijner ver-
 lossinge te sterben / doet my dat selve moed
 scheppen in 't verwachten van de andere
 komste / vooz welke hy my belooft heeft /
 dat hy my uyt alle moepelijkheden tot sich
 sal opnemen / om my in een geljele ver-
 lossinge te verheugen.

In voegen mijn God / dat dese wel-ge-
 lucksalige en heplsame handelinge / niet
 alleen mijn verstant en memorie onder-
 recht / maer ook mijn gelobe ondersteunt /
 en mijnen geest grootelyks versterkt ; wel-
 ke my is een zegel uwer beloftenissen / en
 een onseplbaer pant uwer liefde : want
 hoe sou ik langer konnen twijffelen / sien-
 de sulcken wonderlijcken wercking. Ick
 ben in der waerheyt een sondaer / ja een
 groot sondaer / maer ik vinde hier een zee
 waer in al mijne sonden zijn verdronc-
 ken / alwaer versoeninge is vooz de sonden
 al-

ler menschen. Hier segt gy my uytzuc-
 elijck / dat gy ontfermhertiger zyt / als
 ik ellendig / gy toont my meer recht-
 aerdiggheden / dan ick u soude konnen
 onnen: meer medelijden / dan ik u oot-
 moedighepdt en boete kan bewijzen; en
 verhalben / indien 'er noch eenige ver-
 arthept in my was / gy versacht en ver-
 turbot de selve dooz de teerhept uwer lief-
 z; indien 'er noch eenige hupchelarpe wa-
 e / gy neemt die weg dooz de byzhept uwer
 tegenegentheden: met een woort / indien
 r is / als ick in der daet geboele / seer groo-
 gebzeckelijckhept in mijne bekeeringe /
 p doet die ganschelijck verdwijnen booz
 e stralen van dat lieflijck aenschyn / welck
 p my op de Tafel boozstelt / waer toe gy
 oept de kreupele / blinde / &c. op dat sp
 aet een nieuwe kracht en licht soude we-
 er keeren.

Hier sal ick my dan verseeckeren van
 we belofte / ô mijn God / en my verheu-
 en in uwe goedertierenthept; en niet vin-
 ende in my dan doodt en verdoemenisse /
 al ick putten uyt de supbere Bron des le-
 uens / welke gy my heden opent. Indien
 gy my had willen laten sterben / gy soud
 my dit niet ter handt gestelt hebben / gy
 oudt uyt mijne handt dit slachtoffer en
 prijs-offer niet hebben aengenomen / en
 out my alle dese groote dingen hier niet te
 booz=

66 Voorbereydinge tot
booschijn brengen: en dieshalben sal ik
mijn vermogen op der aerden doen / in
't opwecken van mijn geloobe / aenma-
nende / soo veel in my is / mijn herte tot
boetbaerdigheyt. En ick sal verwachten
dat gy van den Hemel doet / het gene ick
van uwe goetheyt en waerheyt verwach-
te: dat gy mijne offerhande ontsteekt / dat
gy in my versegelt de waerheyt uwer be-
loften; op dat ick waerlijck aen de doot /
aen 't leven / en verdiensten mijnes Sa-
lighmakers deelachtig werde / gelijk ick
waerlijck / volgens uwe instellinge / deel-
achtig ben aen dese heylige Maectyt die gy
hebt ingestelt / tot welke gy my gesepen
hebt / en waer toe ick oock bereypt ben / na
welcke ick hebbe gehaect / en waer doot
gy weet / ô mijn God / wat een versadinge /
en hoe grooten troost ik my hebbe beloofst.
Sende dan van boben / ô Heere ! send / om
dese heylsamen uytwercking boost te bren-
gen / uwen H. Geest / die den Geest der
vertroosting is / die my mijne oogen aen
dese H. Tafel opene / en my doe beken-
nen alle die groote dingen die gy my gegeven
hebt / die my geben de handt des geloofs /
om de selve aen te nemen / en het verstant
om die te smaken. Geest my eenen afkeer
ofte walginge / ô mijn Godt / in alle wel-
lusten des werelts / in alle de bergankelij-
ke en bitter ingelepde spijsen. Ontsteekt
in

in my een ernstige begeerte na uwē geestelijke goederen / een waerachtigen honger en dorst na de gerechticheyt ; op dat ick dus bereypt zijnde / mag eten het waerachtig Broot des Hemels / welck in ten Hemel oberbringe / ja my geestelijck en hemels make ; dat het vleesch en bloede welck gij geeft / my soodanig hare krachten doen gevoelen / datse mogen zijn de herstellinge mijner ziele / de supberinge mijner sonden / mijn steunsel in alle mijn benbechtingen / en mijn blydtschap in alle mijn droefheden : dat ick dooz dit vleesch met mijnen Salighmaker vereenigt zijnde / dooz hem met u gemeenschap hebben mach ; op dat ick niet meer my selven lebe / maer dat het leven my dooz u geschoncken zijnde / u geheelijk toegevoert zy / tot dat ick / dooz de bitterheden deses werelts / gemaeckt hebbende eenige stralen uwer goetertierentheyt / gij my / in 't wel-gelucksaige leven sult dzencken / waer van gij my hier geeft de zegelen in de stroomen van uwē wellusten / en mijnen strijt en mijn zeloebe sult kroonen met eenen eeuwigen roost en heerlijkheyt / dooz de bolle genieting uwes selfs en het beschouwen uwes aenschijns.

A M E N.

De

De RAAT van CHRISTUS,

*Uyt Apoc. 3. v. 18. Ickrade u dat gy
van my koopt gout, &c.*

O *Godlijk Liefdevier, en Hemelvlam!*
Die nochmaels komt, gelijk gy certydts
quam,

Met trouwe raat ons liefdeloofse herten,
(Als hertsteen) af te leyden van de smerten
Des Doodts; geef dat wy door uw *Pinxterwint*
Verlicht, niet meer soo naekt zijn noch verblint.

Maer het bestendig goet, dat naecktheyt deekt,
De klederen van heyl, en 't gout dat herten trekt.
(Gefuyvert door de smeltkroes der elenden)
Zoo raersaem kopen, en ons tot u wenden.
Zoo wort de schande onser naecktheyt niet
Gesien, vry meer in daet, als in 't verschiet.

Geeft *Opperv-medicyjn*, hier toe u Oogenzalf,
Dat uwe wil en kracht (voor 't Afgods-Kalf,
Zoo lang gekoestert in een yeders leden)
In ons volbracht wert; en vrymoedig treden
Na *Bethel*, mer de oogen gants verlicht,
Daer ons de *Bruyloft van het Lam* wert toegerigt.

Zoo sal u roornevloet, dus lang gestroomt,
Door stormen, †'t geen ons aen de lippen kooft,
En op te swelgen dreygt, haast van ons wenden:
Ach! dat ons blint gezicht haer welstant kende;
In desen onsen dag! en men zijn naecktheyt sag.
Gy trouwe *Amen** soud ons helpen als gy plag.

† 1675 in *Novemb.* * *Apoc. 3. 14.*

G E-

*Gebeden voor het
H. Avontmael.*

*Een gebroken ende verlagen herte
en sult ghy, O. Godt niet verachten.*

inge tot
CHRISTUS
krade u gy
u, G.
Remden
gelucke gy vertijde
te heeren,
te de herten
vur Paster
gijz noch verbin
weken gy de
weken heren te
te die elden)
te n wende
te hert
te verlicht
te Ogenalt,
te Afrois-Kal,
te inden)
te weidig orde
te verlicht
te weert oeprijg
te gestroome,
te de herten
te van ons wende
te weidig orde
te weidig orde
te weidig orde
te weidig orde

De Biddende Disgenoot.

NU kniel ick neder voor u Troon,
O Jesu, wascht mijn Ziele schoon,
Mijn Ziele, die van top tot tene
Onreyuder is dan *Magdalene*;
Melaetser dan *Gehasi* was;
Ach doop my in die purper plas!
Die plas, die uyt Uw Zy quam vloeyen,
Elisa wilt my daer mee sproeyen;
Dan werd ick witter als een sneeu,
Dan werd ick stercker, om dien Leeuw
(Uyt 't hol des Afgronds voortgespron-
gen)

Aen twee te morslen, met sijn Jongen.
Sie daer mijn Godt, den Dis gereet,
En ick ben laes noch naeuw gekleet!
Mijn wonden noch van etter droppen,
Ach laet my doch niet langer kloppen!
Wat toeft ghy Bruygom met een soen?
Of moet ick u als *Mose* doen?
En dwingen u? hebt mededogen,
Aenschouw de tranen in myn oogen.
Heer laet my eeten, geef my Broodt
En Wijn, de vruchten van u Doodt.

G E B E D E N

Dooz het

H. Avontmael des Heeren.

I I . D E E L .

1. Gebedt en Overdenckinge, voor den geenen die hem bereydt heeft om aen de Tafel des Heeren te gaen, door C. Drelincourt.

O mijn God/en mijn Vader!
 ik bekenne my onwaerdig
 uwer geringhste genade:
 maer dooz u bebel haelt gy
 my aen / en dooz de vrien-
 delijckheyt uwer H. belof-
 ten aengelockt zijnde / soo neme ick de vry-
 moedigheyt om tot uwe H. Tafel te ko-
 men / alwaer gy uwe grootste rijckdom-
 men voozdoet. En laet niet toe / mijn God /
 dat het tot mijner verdoemenisse zy. Ver-
 drijft uyt mijne sinnen alle die aerdsche en
 bleeschelijcke gedachten / die mijne aen-
 dacht verstoren / raecht alle mijne sinnen
 aen met eene Godt vreesende opmerckin-
 ge. Geeft my sulck een ootmoedigheyt en
 bekeeringe / sulck een vreesse en eerbiedig-
 heyt / als tot een soo hooge verbozgentheyt
 verespcht wort.

Ick

Ick en kome niet / Heere / steunen
 op mijne gerechticheyt / noch op-gebl
 sen door een laetdunckentheyt mijner be
 diensten : maer ick kome als een arm
 doodts-weerdige tot den Godt der ontfe
 minge ; als een ellendig Sondaer tot di
 Saligmaker der Gemeynte ; als besim
 met gebreken / tot de Fonteyne der gerech
 ticheyt. Ick kome als eenen arme B
 delaeler tot den Heere des Aerdtrijcks / al
 blind / tot het licht der Werelt / Joan. 8. 1
 als naecht tot den Vader der barmher
 tigheden / als hunger en dorst hebbent
 na gerechticheyt / tot hem / die het Broe
 des Levens is / Matth. 5. 6. Joan. 6. 35
 en den oorsprong van een lebendig water
 springende tot in het eeuwige leven
 Joan. 4. 14.

Ghy Heere / die het berouwt Davids
 het smeken Manassis / de tranen van d
 arme Sondaresse / het geloof des Mooz
 denaers / het bitter weenen des Hepligen
 Petri / en het gebedt des Collenaers
 hebt welgeballe laten / neemt mijne ver
 ortmoediging doek aen. Ick en ben nie
 weerdig de oogen op te slaen na den He
 mel : doch zijt my arme Sondaer gena
 dig / Luc. 18. 12. Schrijft my in het boek
 uwer genade / versegelt mijne verlossin
 ge / en supbert my van alle mijne besmet
 tinge / Eph. 1. 13. Komt my ellendig men
 sche

che te hulpe / verlicht mijne duysternisse /
bedekt mijne naecktheyt / en sent my niet
edig wech / of anders soo moet ick op den
vech versmachten ; maer versadigt my
neer en meer met de rijke goederen u-
wes Quys / en drinckt my uyt de beke
wer wellusten / Psal. 36. 8.

En nademaal Iesus Christus is de sa-
gheyt en de verlossinge / het cieraet en den
chat / het licht en het leven / de spijs en
en drinck der uytverkorenen / soo doet
my de genade / dat ick moge ontfangen de-
en Koning der Koningen / desen ooz-
zong des levens en der geluksaligheyt ;
op dat hy / woonende in mijn herte / daer
i moge planten de vrucht van de salige
nsterfelijckheyt / de beginselen uwes
zoninghrijcks / en den boozsmaeck uwer
leerlijckheyt.

O Heere Iesu ! die gy u selven hebt
ver-gegeven ter dood / tot mijner verlos-
inge / geeft u selven nu aen mijne ziele tot
en spijs en voedsel ten eeuwigen leven.
Heere Iesu / gy die de hoogste Hemelen
esit / komt ulwe woon-plaetse nemen in
ese myne arme ziele / de welcke hier sucht
op 't laegste des aert-bodems.

Myne sonden en ongelobigheyt sluyten
wel de deure : Maer / Heere / laet heden
noch van u geseght worden / dat gy in
komt / de deure gestoten zijnde / Joan. 20.

19. neemt dooz uwe onepndelijcke krack
de schepd-muure wech / die tusschen u e
mp is / Esai. 59. 2. Opent dooz uwe
Geest de deure van mijn ziele ; vernieut
en versacht mijn harde herte / op dat d
vochtigheyt van uwe genade van alle zp
den daer moge indzingen.

Ⓞ Heere ! ick geboele dat gy my nader
dooz uwe barmhertigheyt / dat mijn zie
le van blijdschap opspringht / dat mijn in
gewant beweeght wozt / dat mijn herte i
mp brand / dat ick u ontfange met reyn
lippen / en met een boetbaerdige ziele / e
dat gy woonende dooz 't geloobe in mij
herte / Ephes. 3. 17. my doet smaken d
briendelijckheyt uwes Geestes / die mi
versterkt / my vertroost / en my met uw
liefde ontsteekt / verwachtende dat gy uw
zalige Engelen van den Hemel sult affen
den / Luc. 16. 22. om my op hare bleuge
ten te dragen in u heplig Paradijs / 1 Cor
13. 12. daer ik u van aengesichte tot aenge
sichte sien sal / en van uwten beelde sal ver
sichtight wozen / Psalm 17. 15. Amen.

2. Gebed, welck gedaen kan worden
by den genen, welcke begeerigh is, on
aen de Tafel des Heeren te gaen, doo
C. Drelincourt.

Here/mijn God! alhoewel dat ik eet
harm en ellendigh Sondaer ben / soe
ho.

H. Avontmael des Heeren. 73

come ik nochtans tot uwe hooge maeltijt / om dat het een maeltijt der liefde is / tot de welke gy noodicht de arme / onmachtige / kreupelen en blinden / die niet en hebben om u te vergelden. Ick sal de ymoedigheyt nemen / my met het Broot der Engelen te voeden / door dien dat ghy t den boetbaerdigen Sondaer tot een spijze geordonneert hebt. Ick sal mijn handt tot den H. Drinckbeker uptsteken; want t is een genees-dranck / bereyt door hen die reestelijck kranck zijn.

Maer dewijl ick come / om uwen Maer / ô Heere ! te omringen / geeft dat ik mijne handen in onschuld wassche / Psal. 6. 6. Dewijl gy my by gekocht hebt / en dat ghy my met uwe Hups-genooten en uwe Tafel wilt doen sitten. Laet my van met den witten rock des heyligdoms / en met de kleederen des lichts bekleedt sijn / Apoc. 3. 18.

En nademael / dat alle mijne gerechtigheden zijn als een wech-werpelijck kleet / (Esai. 64. 6.) herkleedt my / mijn Godt ! met de gerechticheyt mijnes Saighmaeckers / en met het wel-riechende kleedt mijns oudsten broeders; op dat ik uwe beste zegeninge moge verkrigen / Gen. 27. En in stede van niet aen te bidden / laet my van uwe hant ontfangen die pijsse die de ziele wel smaecht.

E

Hee-

Heere Jesu / gy die mijn Tafel toeregt
recht in 't midden mijner vanden / en die
mijne Beeker vol schenckt (Psal. 23. 5.
van uwen alderlieffijcksten dranch ; de
wijl gy selve uw genooden wilt wasschet
en salben / stort op my / bid ik u / uw al
der-welriekenste Olie / en wascht my nie
alleen de voeten / maer oock de handen en
't hooft / op dat ick deel met u mag heb
ben / Joan. 13. 8, 9.

Dat ick niet alleen deelachtig ben aen
de zegelen uwes Verbondts / en aen di
vanden uwre liefde ; maer dat ick selfs
met alle uwre goetdaden ontfange / ter wij
dat mijne handt sal ontfangen het Brood
en den Wijn / uitgeroycht door uwen Die
naer ; dat mijn ziele opgetogen door der
geloobe / u lichaem ontfange / (1 Cor. 11
24.) het welke voor my gebrooken / en
dierbaer bloedt / dat aen het kruyce uptge
stort is geweest / tot vergebinge mijner
sonden / Matth. 26. 28.

En in plaetse dat eertijds de Prophee
Elias / hem uptstreckte op eenen dooden
om hem op te wecken / 2 Reg. 4. dat ik in
deser uure Jesum Chzistum / gekruys
en gestorben / omhelse / om van hem de sa
lighheit en het eeuwige leven te ontfangen
Dat ick niet alleenlijck / als Thomas
mijne handt in sijne zijde steke / Joan. 20
maer dat oock mijn herte daer in dringe
dat

dat ick niet alleen aendachtelijck oberden-
ke de wonden van sijne handen en boeten ;
maer dat ick ook dzincke / dooz den mone
des geloofs / 't bloedt dat daer uyt
bloeyt.

O mijnen waren en eeuwigen Saligh-
maker / nademael dat ick den boozt van u
kleedt aenrake / Matth. 9. 21. vereenigt
zijnde dooz den geloobe / en dooz den bant
van uwen Geest / met uwre menschelijke
nature / bevesticht oock in my de groote
en kostelijke beloften / dooz de welcke ghy
my uwer Goddelijcker nature deelachtig
maecht / 1 Petr. 1. 4. Ja / dat ick werde
leen van uwre beenen / bleesch van uwren
vleesch / en eenen selven Geest met u / Eph.
5. 30. 1 Cor. 6. 17. Dat ick dese Hemelsche
kracht / van u uytgaende / geboele / om
my te verlossen van de bloet mijner son-
den / en op te houden den loop mijner ver-
sozventheyt / Marc. 5. 27.

En als dan / ô Heere ! sal ik my komen
dooz u nederwerpen / en bekennen in de
vergaderinge uwer Hepligen / dat ghy
het alleene zijt / die my genesen hebt / en
dat'er in geenen anderen saligheyt en is /
Act. 4. 12. En ik sal u niet alleen loben /
gedurende mijn leven op der Aerden ;
maer oock als gy my uyt dit dal der tranen
sult getrocken hebben / dan sal ick eenen
kop vol reuck-werck nemen / en sal u

eeuwiglijk groot maken / Apoc. 5. 8. in het
 eeuwige Jerusalem / met de duysenden
 uwer Engelen / in de vergaderinge en
 Gemeynte der eerst-geborenen / welker
 namen in den Hemel geschreven zijn /
 Hebr. 12. 23. Amen.

3. Gebedt, eer men aengaet tot de Ta-
 fel des Heeren, door *Petrus de Moulin*.

Mijn Godt / en Vader / verheft mijn
 hert tot u / geef my uwen H. Geest.
 Doe my de genade / dat ick tot uwe H.
 Tafel kome / met een nedzig berouwt mij-
 ner sonden / en een brandende begeerte naer
 onsen Heere Jesus Christus. Vergun
 my / dat ick u H. Sacrament met een
 vast geloof in u Woort ontfange ; en dat
 ick / terwijl ik dese sichtbare teekenen up
 de handt geniete / door 't geloobe het lig-
 haem en bloet van mijnen Saligmaker
 voor my gebroken / en uptgestort in sijn
 sterben / tot een boedtsel des eeuwigen le-
 bens deelachtig werde : dat ick de geeste-
 lijke brede en bzeugde / die uwe kinderen
 eygen is / verwerbe / nebens een bran-
 dende liefde tot u / mijn God / en een vast
 boornemen van mijn leven voortaan tot
 uwen dienst op t'offereren / tot dat ik u aller-
 heyligste aenschijn beschouwe / en mijn
 ziele by mynen Saligmaker Jesus
 Chri-

Christus / die haer dooz sijn doot gekochte
heeft / versamelt worde.

f. Gebedt, als men tot des Heeren H.
Avontmael nadert, door *Petrus de Mou-
lin.*

WJe ben ick / ô groote Godt / dat ick
aen uwē Tafel durbe verschijnen /
in in 't getal uwōr kinderen ontfangen te
worden / ick / die niet dan stof ben / en
en zwack en sondigh schepsel / dat u soo
veel en menighmaels vertoont heeft.
Daer dewijl ghy dooz uwē Vaderlijke
oethepdt ons noodigt / om heden de heyl-
ge tekenen van onsen brede / en versoe-
ginge met uwē Majestejt / t'ontfangen ;
in dat uwē Soone Jesus / die vooz my
estorven is / tot hem roept / al die belast en
beladen zijn ; soo sult gy uwē dienaer / die
smeekt om u genade / en in de doot Chri-
sti het leven en de salighejt soecht / niet
verwerpen. Verheft nu mijn herte tot u ;
heeft my uwē Heyligen Geest. Doet my
uwē genade / dat ick tot dese Heylige Ta-
fel naerdere / met een ootmoedigh en op-
recht leetwesen mijner misdaden / en met
een betweeghde ziele / die begeerigh is
naer uwē genade. Versterckt mijn ge-
loof / en komt mijn zwackhepdt te hulp ;
op dat ick van uwē handt dese sichtbare
tekenen ontfangende / dooz 't geloof /

het vooz my gebroken lichaem en vergo-
ten bloedt mijnes Salighmakers / tot een
voedtsel ten eeuwigen leben / geniete. En
dat ick daer dooz verwerbe de vrede der
conscientie en de geestelijke vzeugde / die
gy dooz uwen Geest / welke den waren
Vertrouster is / uwe kinderen schenckt.
Dat ick dooz soo veel weldaden / die gy so
mildelyk aen uwen dienaer [dienstmaegt]
vermeerdert / opgeweckt worde / om u te
beminnen / en te vzesen / en my geheel aen
uwe wyse bestiering ober te geben / tot dat
gy mijn ziele in vrede tot u sult versame-
len / om u lieflijck en heerlijck aenschyn
te beschouwen / en de goederen / die gy
ons aen dese Tafel vertoont / eeuwiglyck
te genieten.

5. Gebedt voor het Heylige Avont-
mael des Heeren, door *Petrus de Moulin*
de Fonge.

Vader der barmhertigheyt / die my
soo lief hebt gehad / dat ghy uwen
wel-beminden Soone hebt overgegeven
aen de doot des Kruyces / tot een soenof-
fer vooz mijne sonden ; en die 'er my nu de
sekerheyt af verleent aen uwe H. Tafel /
tot de welke ghy my soo vriendelyck ro-
dicht / my gebiedende dit tot sijner gedach-
tenisse te doen. Ick ben opgetogen in
ver-

verwonderingh ober uwe goedtheydt / en
 verlies mijne gedagten in den afgront van
 uwe ontfermhertigheden; maer ook wo-
 ze ick ten uystersten beschaemt / wanneer
 ck oberdenck hoe weynig ik uwe barm-
 hertigheyt waerdigh ben / en hoe seer
 ck uwe rechtbeerdigheyt hebbe ge-
 erght.

Ach! Heere / indien gy u te mywaerts
 als Rechter had willen dzagen / en reken-
 schap van my had willen eyschen op wat
 opse ick uwe geboden heb onderhouden /
 n tot wat winste ick het talent van uwe
 genade heb aengelegt: Wel verre van he-
 den tot de gemeenschap van het lichaem
 en bloedt van uwen Soone genodicht
 e worden / soo hadde men my geworpen
 n de uysterste duysternissen / daer weenit-
 ze is en smerffinge der tanden / ver-
 midts ick uwe wetten heb geschonden /
 en uwe weldaden misbruyckt / en niet p-
 berig en ben geweest in uwen dienst / noch
 neerstigh in goede wercken / uoch gespeent
 van de liefde der Werelt / noch pberig
 in uwe liefde / die om ons gantsche her-
 te en geheel ons verstandt streckt. Maer
 Heere / in het midden van mijne sonden
 hebt ghy u ontrent my gedragen als een
 goedertieren Vader. Gelijk hem een Va-
 der ontfermt over de kinderen, ontsetmt
 gy u, ô Heere! over de gene, die u vreesen,

Psalms 103. Ghy zijt medelijdende/barmhertigh/ traegh tot toornen/ en groot van goedertierenheyt. Ghy en hebt my niet gedaen na mijne sonden/ noch vergolden na mijne ongerechtigheden. Want soo hooge als de Hemel is boven der Aerde/is uwre goedertierenheyt en barmhertigheyt geweldig ober my/ uwre sondige dienareffe/maer die boetveerdig is dooz uwre genade.

Derhalven/ ô mijn God! al heb ick groote reden om treurigh te wesen ober mijne sonden/ soo heb ick noch grooter oorzaecke om verblift te wesen in uwre liefde. O! hoe groot is uwre barmhertigheyt/ en hoe wonderbaerlijck uwre liefde; die in plaetse van haer van my af te wenden/om dat ick my van u heb afgewendt/my heeft achter na gelooopen/ en gesocht/ en weder ten rechten gebracht toen ick verloren was! Wat onepndige hooghte van goetheyt/ dat gy medelijden met my gehad hebt/ niet alleen om dat ick ellendigh/maer oock om dat ick schuldigh was; en dat ghy u hebt laten bewegen tot mededogentheyt van het gene booz u een billijcke oorzaeck was tot toornigheyt!

O mijn Godt! wanneer ick op uwre H. Tafel het heylige gedenck-teken van de doot van mijnen Salighmaker/en met
de

H. Avontmael des Heeren. Si

de oogen des geloofs u lichaem en bloedt
aensie / als het soen-offer / waer mede
mijn vrede met u gemaect is / soo segge
ich beyde met dankbaerhepdt en verbaest-
hept / Wie ben ik / dat de Sone Godts /
Godt selfs / gepresen in der eeuwigheyt /
ich selven om mijnent willen soodanigh
heeft vernedert / dat hy geleden heeft op
dat ick niet en soude lyden; dat hy den al-
erbittersten smaet en doodt heeft uytge-
laen / om my sijne heerlijkhepdt en het
euwoige en gelucksalige leben te geben :
Dat de anghsten der dood genakende / hy
sijnen uystersten wille heeft verklaert / by
den welcken hy my als een testamenteel-
legaet sijn lichaem en sijn bloedt maect /
en de vrucht van sijne verdienende dood ;
Dat hy my noodicht om 'er besittinge af
te komen nemen / my daer toe aenmoedigt
door sijnen goeden Geest / die my inwen-
digh verseeckert dat mijne versoeninge
met u is getroffen / door de verdienste
van sijne gehoorsaemhept. Hoe dierbaer
is uwe goedertierentheyt, ô God! dies de
menschen kinderen onder de schaduwe
van uwe vleugelen toevlucht nemen.
Sy worden droncken van de vettigheyt
uwes huyses, ende ghy drencktsse uyt
de beecken uwer wellusten, Psalm 36.
vers 8.

Dese groothepdt van uwe goethepdt /

E 5 die

die soo vruchtbaer is in vertroostingē /
 veroorzaeckt ebentwel in my eenige ver-
 schrickinge / wanneer ick overwege hoe
 onwaerdigh ick hier toe ben. Want wat
 sal ick doen om sulcke groote weldaden
 waerdelijck te ontfangen? Helaes Heere!
 dit behoorde my wel degelijck te ontstellen/
 indien de waerdigheyt der gener die ge-
 meenschap hebben aen dit Sacrament
 noodtsakelijck bereyscht wiert in de waer-
 dige gemeenschap aen het lichaem en
 bloedt uwes Soons: Maer wel hoe? om
 in hunne waerdigheyt te voorszien / soo
 roept ghy 'er henlieden toe. Om dat ick
 onwaerdig / om dat ick een Sondaresse
 ben / bereyde ick my tot de gemeenschap
 van dese H. Tafel. Om dat ik u Verbont
 heb geschonden / begeer ik het selve te ver-
 nieuwen dooz dit Sacrament van u Ver-
 bont met uwe Kerke / en my ontbloomt vin-
 dende van gerechticheyt / kom ick de selve
 alhier soecken in de verdienste van uwē
 Soone.

Ondertusschen / Heere / vermits nie-
 mandt een waer deel-genoot van dese heyl-
 lige Maeltijt is / indien hy niet en is be-
 kleet met het Bzuplofs-kleet / en sich be-
 hoorlijck heeft bereypt: soo bid ik u / ô mijn
 God! uwe genade in my te verbullen. En
 gelijck het u belieft my tot uwe Tafel te
 noodigen / soo wilt my mede uwe hulpe
 ver-

berleenen om 'er my waerdighlijck toe te bereyden / op dat u alleen de roem van mijne saligheyt geworden. Ten desen eynde / ô mijn God / soo geeft my een ernstigh berouwoeber mijne sonden / en de offerhande van een gebroken en verflagen herte / die u aengenaem is.

Geeft my een waerachtigh geloobe in uwre barmhertigheyt / dooz de verdiensten van uwren Sone. Bekleet my met de toerekeningh van syne gerechticheyt / dat Byvloests-kleet / so noodig om in u Koninckrijk aen te sitten aen uwre Tafel / van de welke u H. Avontmael het onderpandt en de boozsmaeck is. Geeft my eenen heyligen lust tot uwre genade / eenen honger en dorst na gerechticheyt / eene hertelijke danckbaerheyt booz uwre goetshert / de vreugde mijner saligheyt / de soete versekeringen uwre liefde.

En dooz dien onse gemeenschap met u de bandt is van de gemeenschap der Heyligen: soo geeft my / Heere / eene liefde sonder bedrog / dooz de welke ick mach vereenicht blijven met u / die mijn hooft zijt / en met alle uwre Ledematen. Dat ick in mijne liefde tot mijnen eben-naesten be- toone / hoe lief dat ick u heb / hen weldoende / ten opsichte van u / die my soo veel goets bewijst; en mijne schuldenaers ver- gebende om uwent wil / die my alle my-

ne schulden so goedertierentlijck vergeeft.

Dat ick in het ontfangen van dit Sacrament uwes Verbondts / het selve van mijnent wege met u oock vernieuwe / u mijn lichaem en ziele / die ghy beyde hebt verlost / uyt een goet hert opdragende.

Ende gelijk ik het leven door mijne ontfangenisse / en noch meer door mijne geboorte / van u bekomen heb / soo doet my de genade / dat ick voortaan niet en lebe dan u ten besten / en om u te verheerlijken in mijn lichaem en in mijn ziele / die de uwe zijn. **Mijn God** / ick biede u de selve ootmoedelijck aen / als u eygendom. Het beliebe u / daer dan sulki eene volkomene besittinge te nemen / dat ick niet meer my selben / maer Christus in my lebe. Dat ik van nu af aen verbult worde met uwre genade / en uwre heerlijckheyt bevoorde tot in eeuwigheyt. Het zy alsoo. Amen.

6. Ootmoedige sucht, om te bidden eer men aen de Tafel des Heeren gaet, doot *M. le Faucheur*.

Here Jesus / ick bidde u / door u eygen vleesch en bloet / en door alle de ingewanden der barmhertigheyt / die u bewogen hebben mijn plaetse aen het kruys te bekleden / om my de uwe in uwre heerlijckheyt te geven / hebt doch medelij-

H. Avontmael des Heeren. 85

den met mijne ziele / zijnde mijn booz-
zaeck by den Vader ; op dat ick door u-
we weldaet soos bypen toeganck tot sijnen
Chroon / als tot uwe heylige Tafel hebbe.
Geef / ô godertieren Salighmaker ! dat
die heylige tekenen / die ick ontfange / my
in tot panden des eeuwigen levens: welk
u geweest hebt / booz my / door de
ferhande uwes lichaems / en door de ver-
letinge uwes bloedts / te verkrijgen. Ge-
lijck ick deselve in mijn lichaem plaetse /
laetst in mijn ziele uwen Geest / die ver-
rijke den onreynen Geest / het betrouwen
ijnes selfs / de begeerlijckheyt des
leeschs / den haet / de tozaeck-lust / en ho-
zlijck alle 't gene uwe oogen mishaeft ; en
haer in tegendeel stercke de liefde des
Daders / de boetvaardigheyt mijner son-
en / het geloobe in uwe verdiensten / het
behoelen uwer genade / de liefde jegens
mijne Broeders / lijdtsaemheyt in mijne
egenspoeden / en de hoope op uwe on-
terffeliche goederen. Gelijck dese we-
entlijke spijs haer verdeelt door alle de
eden mijnes lichaems / sich vereenigt met
mijne selfstandigheyt / en nimmer kan
gescheyden worden / verdeelt alsoo uwe
genade aen alle de mogentheden en gene-
zentheden mijner ziele / en wilt u met haer
in sulker boegen inslijben / dat 'er in 't toe-
komende / noch doot / noch leven zy /
noch

noch tegenwoordige / noch toekomstige
 dingen / noch hooghte / noch diepte / noch
 eenige andere schepselen die my van
 souden konnen schepden ; dat ick boozta-
 geen betrouwen dan op uwē doot / noch
 vergenoeginge dan in uwē genade hebbe
 dat ick / gelijk of mijne aderen verbu-
 waren met u bloet / en mijne leden van
 uwē geesten / sy haer noch reppen noch ro-
 ren / dan tot uwē dienst. Gelijk uw
 gantsche leben niets anders is gewee-
 dan een geheel bewijs van uwē weldadig-
 hepdt jeghens my / vergun dat insgelijk
 alle het mijne niet anders zy dan een ge-
 tugenisse van mijne erkentenis jegens u
 dat ick alle andere zorgen af sta / om in
 geheellijck tot uwē wille en dienst te be-
 geben : kortelijck / dat ick u lief hebbe al-
 gh my lief gehadt hebt / bereydt zijnd
 tot alle uuren de dootd uyt te staen / om
 te verheerlijken : gelijk gy die hebt uyt
 ghestaen om my te behouden. Treed
 in dan mijn liebe Salighmaker / treed
 in dooz uwē Geest / doch om nimmer
 te vertrecken / tot dese arme ziele / voo-
 welcke het u beliest heeft te sterben. Ver-
 licht haer dooz uwē waerhepdt / rep-
 night haer dooz u heplighept / troost
 haer dooz uwē goedertierenhepdt ; en
 maekt dat sy soo veel troost en bzeugde aen
 de Tafel uwē wellusten genieten / als gy
 smet-

H. Avontmael des Heeren. 87

nerste en pijn booz haer aen het krupte in
lyden uptgestaen hebt / verwachtende
e salige uure / datse gebracht sal wer-
en op de armen utwer Engelen / in de eeu-
nige heerlijkhepdt utwes Paradyss / al-
maer sy u van aengesichte tot aengesichte
en sal / u volkomelij sal kinnen / geheelijk
eminnen / onschepdelijk omhelsen / en vol-
ens utwe belofte / u gelijskformig sal ge-
maecht worden / Amen. Soo zp het.

. Gebedt, betreffende het Heylige
Avontmael, door D. Toussaincts.

Here Godt ! de Hemelen der Heme-
len konnen u niet ombatten ; en go-
oet ons d'eer van onder ons dack te wil-
en komen. Helaes ! wie zijn wy / dat gy
p ons soudt woonen ? Niet te min / goede
Godt / wy dancken u dat ghy dooz utwe
armhertighepdt ons waerdigh maecht /
ot het gene daer toe wy dooz onse ellendi-
te nature onwaerdigh waren. Want se-
ner / sulcke zijn geluchigh / die sich van
het utwe niet verwoijderen ; en sy / die
neelachtigh zijn aen het Lichaem utwes
Soons op Herden / beginnende alreede in
den Hemel te leven. De Israëlitien hebben
t Manna in de woestijne gegeten ; maer
ebentwel zijn sy by na alle / sonder in
t Lant Canaan te komen / op den wegh
ge-

gestorben. Maer die dese heplige spijs e-
 ten / konnen sich verskeren / datse tot
 u Koningrijck sullen komen. O wat ee-
 vertroosting is 't ons in dit dal der ellet-
 den / en vzeemdelinghschap deser werel-
 met soo een uptnemend t boedtsel berquilt
 te worden! o wonderlijk boedtsel / 't ge-
 ne met lichamelijke tanden schijnt verbze-
 ken te worden / en ebenwel noyt verbze-
 ken noch verteert wozt / maer geheel blij-
 vende / onse zielen met een krachtigh ver-
 mogen verstercht! Het gene Adam e-
 Eva in 't aerdsche Paradijs / dooz het in-
 geben des Dupbels / gegeten hebben / ver-
 oorzsaecte hen de doodt. Maer Heere / de-
 se spijs / die wy dooz u bevel eten / geef
 ons het leven. En dewijl / goede God /
 dat het u behaeght / dooz dit Sacramen-
 de Aerde met den Hemel / de menschelij-
 ke met de hemelsche Schepselen t' samen-
 te boegen : doet ons de genade / dat wy de-
 se hooge verbozgentheden ernstig oberwoe-
 gen / en die met eerbiedighepdt en on-
 schult omhelsen : want / Heere / wie
 kan repnigen 't gene niet dan onsupber-
 hept is / dan gy / o Vader! de welke ons
 dooz het bloedt uwes Soons hebt ge-
 kocht / en alleen dooz uwen Geest kunt
 wasschen en hepligen : En gelijk het
 den top van vzeught en vermaeck is / u
 t' aenschouwen / en u tegenwoordighepdt
 te

H. Avontmael des Heeren. 89

geboelen: dat alsoo onse zielen in der daet
soetigheyt van uwen Soone Iesus
mogen smaken: dat wy / dooz 't middel
in dit H. Sacrament / wasdom in
lachten en in 't gelobe mogen bekomen.
gedoogh niet dat wy het voorbeeld van
Jau volgen / die om een schootel Moes
recht sijner eerst geboozte verlooz: dat
veel eer u om gene sake ter werelt ver-
ken: dat alle onse vertroostingh in u zp.
geeft ons / Heere / dese verskerthept /
dat ghy uwe beloften aen ons volbrengt:
gelijck gy wilt / dat wy gedachtenisse
sullen hebben van de doodt uwes Soons /
die zijt onser oock altydt gedachtigh.
doet ons geboelen / dat ter plaets daer
heistus / die bleesch van ons bleesch is /
verseht / wy oock sullen heerschen: daer
verheerlijcht is / dat wy daer oock zyn
sullen. En dewijl wy eten aen uwe Ta-
fel / dat wy in alle eerbaerhepdt wande-
ren / gelijck het den Kinderen en Hups-
denoten van soodanige Heere betaemt.
Godt! geef ons de genade / dat wy een
waren en hepligen honger tot dese gee-
nelijke spijse brengen. Doe ons de
ginst / dat wy 'er smaech in hebben /
die wel verteeren; en dat wy / tot dien
vande / uyt onse mage en herte alle ydelhept
quade begeerlijkheden mogen verdrif-
ten / om de soetighepdt van uw' lieben
Zoon /

Soon / en het gelucksalighste leven te g
boelen.

8. Gebed voor den genen die genegon
is om aen te gaen, en deelachtig te wa
fen aen de Tafel des Heeren door
Touffainets.

W At tonge / Heere / kan uytzucken
en wat hert en verstandt kan u
wonderlijke liefde t' onswaerts begr
pen / dat gy / om een ellendigh schepsel
herstellen / gewilt hebt / dat uwen So
soo veel smerten sou liiden / en alle on
elenden op hem nemen; ja dat hy em
delijk onschuldigh aen de stamme de
krups door ons is op-geoffert: En no
hebt gy u niet vergenoegt met alle dese sa
ken; maer op dat de gedachtenis uwe
liefde niet in onse herten sou uytgewisfel
worden / noch dat ons geloobe niet so
bezwijcken of berstauwen / dewijl uwe
Soon ten Hemel op-gebaren / en aen uwe
rechterhant gezeten is / heeft het u belieft
op een wonderlijke wijze ons te boeden
en in ons u leven / door de beeck van sijn
bleesch en bloedt / te doen bloepen. **S** wa
is dit ons een groote verquicking in d
droge en schrickelijke Woestijne deser we
relt! de menschen weten door het perffer
der **D**ruppen de vochtigheyt des wijns te
krijgen: en gy / Heere / om ons te dzene-
ken

H. Avontmael des Heeren. 91

En met desen hepligen dranck / hebt uwen
Heeren Soon in de wijn-perffe van't kruys
gegt. En nu / Heere mijn Godt / rep-
ant en supbert mijn hert dooz uwen Heer-
lien Geest ; op dat ick niet onwaerdigh-
lik aen uwe Tafel verschijne / om dese
gegende spijsse / die self dooz d' Engelen
ant verwondering ge-eert wordt / te ge-
nten. Stort uyt uwe liefde ober alle de
delen mijner ziele / op dat ick in alle
dighden ende heplighepdt moge aen-
ghepen ; en dat ick soodanigh in dese ge-
teukige gemeenschap met het Lichaem
uwer Soons volharde / dat ick van hem
licht en leven ontfang / gelijck de tacken
van de wortel des Wijngaerts : dat ick /
vreenicht zijnde met uwen Soon / oock
met u zy. Kortelijck / dat ik voortaan
werelt versakende / naer den Hemel
noge trachten ; ja my self versaken / en
u en om u lebe / tot dat ick come booz
in troon uwer heerlijckheyt / waer in ik
vrien sal soo gy zijt / om u in alle eeuwigh-
ot volmaecktelijck te lobden.

Gebedt, om sich te bereyden tot
het H. Avontmael des Heeren, door
De la Nouë M.

Here Jesus Christus / mijn God /
Indien ick wilde verhalen en begrij-
pen uwe weldaden ober my / soo kan ick
doch

doch haer getal niet uytſpreken / no
 hare groote in de klepne rupinte van mi
 geest batten: waer ick mijn oogen we
 de / ick ſie geen plaets daer ick meer ut
 goetheyt dan in my kan beſpeuren. De g
 heele werelt is met uwe barmhertigheyt
 verbult / de Hemelen vertellen uwe goe
 heyt; gy toont die oberbloedelijck in d'uy
 verkore Engelen / die onophoudelijck i
 heerlijckheyt uwes aenſchijns beſchou
 wen; gy ſtozt ober alle menſchen den r
 gen uwer mildadigheyt: maer waer ſe
 men een klaerder ſpiegel van u mede-
 den binden dan my / booz welke gy het los
 gelt betaelde / niet in gout / maer met
 bloet / het welck gy in Sion / den Ber
 uwer hepligheyt / beſteet hebt / en my me
 een eeuwige vreugde gekroont? Gy doe
 uwe barmhertigheyt in mijn ellende blin
 ken / en uwe goetheyt heeft een glans in
 mijne ongerechtigheden. Gy doet in my
 (die onder de boornaemſte ſondaers getel
 mach worden) uwe onberdiende genade
 beſpeuren; dewijl in my niets is / wael
 dooz ick u tot eenige gunſte te mywaerts
 soude konnen bewegen; want ick in te
 gendeel niets anders heb dan ſtoffe tot
 uwe ongenade en mijner verachtingh.
 Euentwel ſullen mijne ſonden de hoope /
 die in my is / dat gy u genaden-werck
 in my ſult verbullen / niet beletten noch
 uyt-

H. Avontmael des Heeren. 93

et bliffchen / dewijl ghy de eeuwighe
ode zijt / en geen veranderlijck mensch ;
dat uwe geestelijche gaben / die panden
en van het nleuwe begonnen leven in de
loobigen / foodanigh zijn / dat u die
immermeer sullen berouwen. Dit be-
ogt ghy my gedurig door uwe zegenin-
n / niet soo seer lichamelijke / (hoewel die
erbloedigh zijn /) als wel door de gee-
lijcke: want gy vertroost mijn ziele door
t licht uwes aenschijns / en maektse le-
ndigh door de stralen van uwen Geest.
ghy hoopt gestadig genade op genade / aen
op uwe arme dienst-maegt / ontwaerdig
in u aengestien te worden. Hoedanig is
se weldaedt / die ghy my schenckt op
sen geluckigen dagh / als gy my noodigt
t uwe Tafel / en my daer aanbiedt /
et sulck een spijs die het verderffelijcke
chaem booz eenige weynige uren on-
rhoude / maer u lichaem en u bloet / ont-
mijn ziele in eeuwigheyt te doen leven /
niet meer dan te booren met u bereenight
worden ; op dat ick gemeenschap krij-
e aen alle uwe goederen / die ghy uwe
anderen mede-deelt tot het genieten
over heerlijkheydt. O mijn Saligma-
er ! laet niet toe dat mijne sonden my
an uwe Maeltijdt af houden ; en dat
ik schoon ick het Bruylofts-kleet ontbee-
/ niet in d'uytterste duyfsternisse gewor-
pen

pen worde. Wascht my van mijne si-
den / en maektse witter dan sneeuw. Ver-
drijft de donckerhepdt van mijn versta-
bermeerdert het licht van mijn geloof /
en supbert mijn herte dooz het vuur v-
ulwen Geest ; op dat ick klaerder sie /
veel oberbloediger dan opt de schatten-
wer genade ontfange : dat ik u / als mi-
Hooft en Bzupdegom / met d'armen di-
een brandende en eeuwige liefde omhel-
en berepdt en bequaem zy om te leven n-
meer in my / maer in u / betrachten
utwe eere boben alle dingen / en die besc-
gende als het eenigh doelwit van alle m-
ne werckingen. O mijn Godt ! verhoc
mijn ootmoedige bede / en laet ut
goetheyt haer verre boben mijn hope be-
heffen. Ghy sult het oock doen / wa-
ghy hebt het my beloofst / ghy die zijt i-
Waerheyt en d'Almagtigheyt / gy die n-
op een onbegrijpeltijke wijze bemint. Mi-
hert is'er ober verheugt / en mijn ziel si-
u mijne beloften betalen / wandelende eel-
wighlijck in u licht en klaerheyt.

10. Een uytneement en krachtigh Ge-
bed op het H. Avontmael, uyt de Schri-
ten van *Willem Teelink*, te samen gestel-
door *Franciscus Ridderus*.

Here Jesu / geluckigh is de ziele / di-
met u ter maeltijt mach gaen : mijn
her.

H. Avontmael des Heeren. 95

Erte schreyt van verlangen / maer ick
kide soo geen beweginge / die my met
Iagdalena doet tranen storten : mijn her-
tmost branden als een buur dooz de te-
onwoordigheyt van uwre brandende lief-
t Belieft u dooz dese ypterlijke tecke-
n in onse onvolmaektheyt ons te onder-
iden : en alsoo aen te leyden tot de ho-
der toekomende heerlijkhelyt. Gy alleen
mit mijn ziele versadigen : u gesicht wagt
met lijdt saemhepdt ; maer ick schame
in ober mijne lauheyt : ik behoorde van
tijdschap te weenen ober uwre omhelsin-
gen genadige troost : mocht ick maer
en druppelken van uwre liefde ontfangen/
ou u lief te hebben : Hoe gaerne wilde ik
en van uwre vierighste Dienaers zijn /
nijn sonden zijn beel / weest gy mijn ver-
mininge ; en verstercht my alsoo / dat uwre
ckdom verbulle mijn armoede : uwre
etheydt verdzijve mijne boosheyt : Ge-
ta gy van den krupce niet gekomen zijt /
e het alles was volbracht vooz my / soo
it my van uwre Tafel niet scheidten / eer
in dese dienst volbracht hebbe. Come
n niet tot uwre Tafel / soo bliede ick van
it leven mijner ziele : Come ick daer
owaerdighlijck / soo eete ick een oordeel :
kere / leert my den rechten wegh / en
maecht my bequaem tot u te komen :
zijn sonden / eplaes ! mijn sonden
zijn

zijn my doornen in de voeten / die my h
 deren behoorlijk tot u Tafel te gaen: ma
 ick bekenne / betreure / en verfoepe d
 begeerende daer tegen uwre genade
 bloedt. Ick kome tot u bleesch en bloe
 als tot de rechte remedie: Ick kome t
 u / die my kent in mijne armoede / ik
 geere als een arm bedelaer / de krupi
 kens van u Tafel. Wilt mijn kouth
 verwarmen door u buur des Geestes
 mijn blindheyt verlichten door de klaerhe
 van uwre tegenwoordigheyt: verken
 mijn vleschelijke geneugten in bitterhe
 mijn zwarigheden in verduldigheyt: tre
 mijn herte van de Werelt af / en heft
 tot u op / als tot mijn eenige vzeughde
 heyl: Maect dat ick eenen Geest mei
 worde / smelt mijn herte tot een her
 met u / door het buur van u Geest in u e
 gen bloedt: Doet my met u als een vrie
 met een vrient / aensitten en spreeket
 Doet my om uwre liefden wille / mi
 selben vergeten. Doet my de soetigheyt
 van u Broodt en Wijn smaken / en da
 door u Bleesch en Bloedt deelachtig
 worden. Ick kome / Heere / verlaten e
 ongetroost / tot u mijn Trooster: wi
 ben ick / dat ghy u selven aen my / Son
 daer / geben wilt: Dit doet gy niet om
 mijn verdiensten / maer om uwre barm
 hertigheyt aen my te bewijfen / en my t
 ber

H. Avontmael des Heeren.

97

verootmoedigen / op dat ik uwe goetheyt
verre boven my verheffe. Gy zijt Heylig
boven alle Heyligen / ik ben niet waerdig
te seggen u op te sien / ende gy benedert u om
my te komen soeken / op dat gy my met
het Hemelsch Manna spijst / ja met u ey-
gen Vleesch en Bloedt ten eeuwigen le-
ven. Ach! roept mijn herte / dat ick my/
bet u Moeder Maria, u woordt onder-
werpe / en met de Dooper, my verheu-
de door uwe ontmoetinge / en verootmoe-
dige door u gesichte. Gy roept belaste /
ende hebt noyt pemandt ongetroost laten
aen / die uwe troost versocht. Gy hebt
blinde siende gemaect / doode levendig ;
ik ben blinder dan Bartimæus, dooder
an Lazarus. Hier is dan werck booz uwe
Olmachtige genade ; maekt my van her-
en gehoorzaam te zijn / Rom. 6. 17. door-
dozt mijn oore / Psal. 48. 7. opent en ont-
recht mijne oogen / Psal. 119. 18. en mijn
lippen / Psal. 51. 17. doet my lopen op den
weg uwer geboden. Ik weet / mijn Heer /
dat ick een Judas ben geweest / en u waer-
ept verraden / ja u als gekrupst hebbe /
a dat ick booz desen ten Avontmael ben
geweest : Mijne sonden hebben u ge-
vangen / gegeeffelt / gedoot. Ach! had
ick u bloedig zweet met mijne tranen mo-
gen afwassen / en my met u laten binden
en geesselen. Dit wil ick nu gaen doen

F

aen

aen mijn ouden mensche / die moet lijden /
 nu gy ophoudt van lijden; want die heeft
 Godts Wet gebroken / u Beelt geschon-
 den: die moet upt mijn herte / want u /
 mijn Saligmaker / wil ick daer in laten.
 Soudet ghy als een woorm op Aerde ge-
 grobbelt hebben / die behoorde als Koning
 des Hemels te sitten op u Throon? En
 dat booz mijn sonden? En soude ik de son-
 den op den Throon setten in mijn herte?
 Soudet gy gedoot worden om mijne son-
 den / en soude ik in mijn sonden willen le-
 ven? Neen! ô neen! dien sin doet doch
 verre van my; dewijle gy booz my gele-
 den hebt in u heplig bleesch / soo wil ick
 lijden in mijn sondigh bleesch: Ick segge
 de sonde de dienst op / en zweere die af;
 maer u om-arme ick / ô Saligmaker! ick
 late u niet gaen / op dat gy my zegent:
 Schrijft maer uwe Wetten in mijn her-
 te / dan sal ick die in mijn leven upt-
 drucken: Ik heb u met galle gespijst / maer
 nu wil ik u op-offeren de Kalveren mijner
 lippen / het reuck-werck mijner ziele: ick
 wil booz uwen Naem upt-sinnigh geacht
 zijn / 2 Cor. 5. 13. want daer ick waerdig
 was met bittere galle gespijst te worden /
 berept gy u bleesch en bloet om my te spij-
 sigen. Ach Heere! geest my dan het rechte
 Broplofts-kleet in berouw / geloobe / lief-
 de / op dat ik een welkom gast mach zijn:
 doet

H. Avormel des
 boez boogh adijm
 die julle / in de
 boez (reuz) / my onder
 men sal mogan gaen
 in Sion / myn bleesch
 werven han / dese wil
 vreten / vichte myn
 Geest / dat in waerheit
 en bleet gespijst werden
 ick heb 2 sporen myn sal
 boez dat in die oren
 maer ik bermachte die
 vromheit: ick want dan
 sungen myn herte vrom
 die aen uen dienste oer
 gy booz my gebleen sij
 ick sal ik my booz u
 dan / en mijn boefe liden
 maer daer toe geboden
 vromt en vromt op
 vromt vromt liden boez
 boez des vromt vromt
 myn / vromt vromt
 vromt / op dat mijn
 vromt / daer / en
 vromt / sal saligheit
 11. Sucht voor een
 Gode haren
 mijn vromt
 en vromt

H. Avontmael des Heeren. 99

doet my hoogh achten / dat ick / die ber-
dient hadde / in de Helle onder de Dup-
belen te sitten / my onder uwre kinderen en
vrienden sal mogen gaen aensetten : belet
de Satan / mijn vleesch / en al wat my
hinderen kan / datse mijn herte niet af-
trecken / nochte mijn sinnen verstroyen :
Geest / dat ik waerlijck soo met u vleesch
en bloet gespijst werde aen de ziele / als
ik het Broot en Wijn sal gebzupcken. Ick
weet dat ick dese genade onwaerdig ben /
maer ick verwachtte die van uwre barm-
hertigheyt : Komt dan / Heere Jesu / woo-
ninge in mijn herte nemen / ick sal my ge-
heel aen u ten dienste over geben : dewijle
gy booz my gebzoken zijt aen den krukce /
soo sal ick my booz u van de werelt af-bze-
ken / en mijn boose lusten verbzeken : doet
my daer toe geboelen de kracht uwres
doodts en uwre opstandinge / op dat ick
mijne aertsche leden doode / en in nieuwig-
heyt des lebens wandele : wordt my tot
wijsheyt / rechtbaerdigheyt / hepligma-
kinge ; op dat mijn leben zy / tot prijs van
uwre H. Naem / tot stichtinge uwre Ge-
meynte / tot saligheyt van mijne ziele. A-
men.

11. Sucht voor een swacke Ziele, tot
Godt haren Vader.

O Mijn Hemelsche Vader ! ik zwacke
en onwetende kindeken home tot u /
om

om de spijse mijner ziele te epfichen: **O** Heere! ick hebbe selfs niet verstants genoegh / om uyt de schotel te eten / en ber niet wijs genoegh / om met discretie u Hemelsche spijse self te nemen / en te nuttigen / want als de klepne Kinderkens er henne de mate mijnes buycks niet / gy wees selfs het best wat my nodig is: wel / mijn Heere! snijt gy my de spijse booz / en geef my mijn behoefte; is het niet veel / laet het maer een kleyn stuccken en beetjen wesen / dat booz mijn ziele genoeg zy. **O** Heere! ick gebe my gantschelijck ober aen uwe Vaderlijcke boozsorge / en verwacht van uwe wijsheydt soo een portie / als met de gestalte van mijn ziele en saligheyt sal ober een komen. Heere! streckt uwe handt tot my uyt / want ick ben zwak er noodtdrustigh / Psal. 70. 6. Geef my mijn genoeghsaem / want tot u heffe ick mijn oogen op / by wiens genade ick moet leven / en wiens goedertierentheyt my beter als het leven is.

12. Ootmoedige sucht.

O Heere! gy zijt goet / ende uwe goetheydt brypdt sich uyt ober alle uwschepselen / selfs de Musjens / die in der Hemel bliegen / en de Wormkens die op der Aerde kruppen. Heere! gy hebt my edelder geschapen als dese / gemaecht tot
eer

H. Avontmael des Heeren. 101

en redelijck mensch / ja verhooren onder
uwe kinderen : ô Heere ! laet my dan ook
uwe goedigheyt smaken ; mach ik mijne
kinder-hant niet in den vollen schotel ste-
ken / laet ick ten minsten een stukken van
dat Hemels broot / ja maer de krummel-
kens deelen van de Tafel uwer genade. O
Heere ! weest my genadigh / en schoon
ick in my selven niet beter als een nietig
wormken ben (Esaï. 41. 14.) nochtans ge-
waerdigt my dese uwe gunste / om dat gy
door de uwe hebt aengenomen / en tot ver-
rijginge van een hooger goet hebt afge-
sondert.

Pfal. 119. 49. O Heere ! ick ben uwe /
behoudt my.

13. Gebedt voor het nutten des H.
Avontmaels, door G. Udemans.

Here Christe / gy Sone des lebendi-
gen Godts / ick arme kome tot u
die rijck zijt : ick ellendige kome tot u die
barmhertig zijt : Ick kome tot u / om dat
gy my uyt louter genade hebt laten nodi-
gen ; daer om en verstoot my niet / laet
my niet ledig van u gaen. Ick bekenne
dat ick van my selven dit Hemelsche
Bancquet onwaerdig ben ; maer gy kont
my waerdigh maken door uwe groote
barmhertigheyt. Ik ben naect en bloot
van my selven / maer ghy die my geno-

¶ 3

dig

digt hebt/ geeft my ook de witte kleederen
 van uwre verdiensten en weder-geboorte /
 op dat mijne naektheit niet gesien en wor-
 de. En overmits dat het niet genoegh en
 is dat ik nutte het Brood des Heeren / ten
 zy dat ik ook deel hebbe aen het Broot den
 Heere: soo bidde ick u ootmoedighlyck /
 wilt doch in mijne ziele stozten eenen gee-
 stelyken hunger en dorst / op dat ick met
 dese geestelycke spijsse mach versadicht
 worden ten eeuwigen leben; geeft my
 rechte ootmoedigheyt dooz de kennisse en
 berouw van mijne sonden / op dat ik dooz
 uwre genade mag verquikt worden: werkt
 in mijn herte een heplige aendacht / om
 uwre doodt recht te verkondigen / en dese
 Hemelsche spijsse wel te onderscheyden:
 sterckt my dooz dit H. Avontmael in
 't rechte geloove / hope en liefde/ op dat ik
 uwre gemeenschap lebendig mach geboe-
 len/ hier dooz genade/ en daer boven in glo-
 rie met alle uytberkorene / in der eeuwigh-
 heyt. Amen.

14. Gebed voor 't H. Avontmael, door
 Sam. Hieron, in 't Engels gestelt.

Ick ben geleert / ô Heere! dat ick son-
 der u niet en kan doen/ ende dat alle mij-
 ne pogingen sonder uwre zegen / te ver-
 geefs zijn. In behoorzlycke aenmerkinge /
 waer van ik ben geworpen een ootmoedi-
 ge

e suchter tot u Majestept / dat gy wildet
 iten behagen om te zegenen en te bestie-
 en mijn tegenwoozdig booznemen / van
 communiceren aen uwre Tafel. Het is
 wien wille / dat ik dickwils sal komen tot
 it heyligh Bancquet / tot versterkinge
 an mijn geloobe / en tot de onderhoudin-
 ge van de gedachtenisse des doodts Chri-
 sti. Slaet mijn herte / ô Heere ! met eer-
 edigheyt tot het selve / als tot uwre ordon-
 antie / en als tot een Feest / aen 't welke
 at gy hebt gebonden uwre bysonderste te-
 enwoozdigheyt / op dat ik my niet onder-
 vindinge booz u onbereypt in te dringen.

Al eer ick come / leert my toe te nemen
 in eene seer sterke ondersoekinge van mijn
 oogen selve / op dat ick moge sien hoe ick
 beleeft hebbe / en in wat mate ick booz sien
 en tot eenen gewichtigen dienst. En om
 dat ick wete / dat te meerder ick op mijn
 elven sal sien / ik te meerder sal sien mijn
 oogene naecktheyt en mismaecktheyt / soo
 vridde ick u dan / dat gy my wilt verbul-
 den met uwre onepndelijke goetheyt : Geeft
 my een geheel verstandt van de ellendig-
 heyt van mijn staet / dewelcke van natuu-
 ren een kindt des toorns ben / soo wel als
 andere. Doet my sien de hatelijckheyt van
 dese ontelbare quaden / en groote sonden /
 die ik booz u van tijdt tot tijdt vermenig-
 vuldigt hebbe : Ja in de welke ik geloo-

pen ben / zedert dat ick my laetst booz
bertoornt hebbe aen uwre Tafel / als ic
beter gehoorzaemheyt beloofde.

O! doet mijn steenachtigh herte in m
bloeden / als ick gedencke mijn eygene sc
berheyt in goede plichten; en aen mijn ver
maek en boozharigheyt om te overtreden.
Doet my beschaemt zijn / en selfs confus
in my selven / van wegen dese menigvul
dige grouwelijckheden / de welcke van
mijn verdozben en ongereformeert herte
gestadelijcken uytbreken in mijnen uyt
wendigen mensche / pedet lidt zijnde een
recht wapen der ongerechtigheyt / om den
Satan dienst te doen. Aldus / ô Heere
sullen uwre barmhertigheden in Christi
my soet wesen / en ik sal met een hungeri
ge en dorstige ziele tot uwre Tafel komen

En ik bidde u in my te willen doen aen
wassen de gaven des geloofs / op dat ick
beyde moge komen tot dese uwre ozdon
nantie / met een begeerte om die te ver
meerderen / en dat ik alsoo moge geboelen
datse sterckte en aenwas ontfangt van
mijn eygen personeel en bysonder profijt
in de doodt Christi.

Doet verre van my alle opgeblasen /
verachtende en liefdeloose genegentheden.
O Heere! dit is een sjeest der liefde / en
tot het selve en kan een boosachtig en
wraeck-gierig herte geen en wellekomen
gast

ast zijn. En als ick mijn selven sal ver-
bont hebben aen uwre Tafel / ick bidde u /
at gy wilt wederhouden mijne pdele en
aandelende gedachten ; treckt haer tot de
rieuse en ernstige Meditatie / van 't gene
et welk het leven is van het Sacrament /
e doot mijnes Saligmakers. Trekt mij-
e ziele op / met verwonderinge van de
efde des geenen / die hem selven heeft
ver-gegeven om te sterben voor my / soo
en snode / ontwaerdige / en sondige crea-
re. Verweckt my selfs / om my selven
em te beloben en toe te eygenen voor al-
it / die hem selven verwaerdigt heeft ee-
e offerhande voor my te worden.

En na dat ick sal hebben ontfangen dese
anden van uwre liefde / en de zegelen van
w' gunste / in uwre alderwaertsten Sone /
! maecht my oprechtelijck danckbaer tot
uwe Maeltijdt / en sorgbuldig / beyde nu /
hier na altydt / om te bewijfen de brug-
en der danckbaerheyt / in eene heilige en
ligieuse wandeling / tot uwre eere / ten
bede van anderen / en mijnen eygen een-
igen troost / in Jesu Christo mijnen
Saligmaker. Amen.

5. Gebed, als gy u nu opmaekt om ten
H. Avontmael te gaen, door W. Teelink.

ICere / wat ben ick doch / dat ick sou-
de toegelaten worden aen uwre hey-

lige Tafel / om aldaer gespijst en gelaest te worden met het lichaem en bloet uwes Soons / ten eeuwigen leven : Ick hebbe ja waerlijck verdient dat ick slechts soude gespijst en gedzencht worden met galle en alsem / ten eeuwigen verderbe. Euenwel Heere / aengesien uwe genade soo groot is / dat gy my oock / neffens andere uwer Kinderen / tot uwe H. Tafel nodet : soo bidde ik u / ô Vader der genade ! doet my aen met het ware Bzuplofts kleeft / verlicht mijn verstandt meer en meer / dat ik de verborghtheden mijner saligheyt / en uwes Abontmaels / beter en beter mochte bebroeden. Geeft my oock hertgrondig berouw en leetwoesen ober mijne sonden / om welker wille de Heere Iesus aen de stamme des krukces gebrohen is geweest / om my te helpen. Geeft my oock het ware gelobe / in uwen Sone Iesum Christum / en de rechte liefde tot mijnen God / tot den Heere Iesum Christum / en tot alle uwe Kinderen / ja tot alle menschen om uwent wille ; op dat ick alsoo met het ware Bzuploftskleeft aengedaen zijnde / noch een wellekome Gast aen uwe Tafel wesen mochte / dooz Iesum Christum mijnen Saligmaker. Amen.

6. Gebedt, om te spreken als men bereyt staet om aen de H. Tafel te gaen, door *Petrus de Moulin*, de Jonge.

O Heere *Jesus* ! die my tot uwre Tafel roept / het beliebe u my te gemoet te reden / en 'er my selber na toe te geleiden.

Geeft my beyde de vleugelen van genade en van liefde / om mijn herte tot u op te heffen.

O Sone *Godts* ! die u selven hoor my hebt overgegeven / en u tegenwoordig aen my overgeeft / doet nu uwre intrede in mijn herte / en maekt uwre woning in my. **O** zient mijn herte om 'er u in te ontfangen.

Geeft my heplige genegentheden om 'er u in te houden. Dat ik niet met een vertrouwen / niet tempert met ootmoedighydt / en een zeurde vermengt met bevinge / dese hoorde verborghenthydt van mijne salighydt ontfange.

Geeft my niet alleen het Sacrament van u lichaem en bloedt ; geeft u selven waerlyck en geheel en al aen my over.

O ghyp ! die in den buyk van de *Maget* begeerde ontfangen te wesen / het beliebe nu u selven te doen ontfangen in mijn herte / op dat ik van nu af aen een heplig in weder-geboren leven leyde.

O gy / die hoor my begeerde te sterben / doet my tegenwoordig de kracht van uwre

Doot geboelen in den troost van mijne zie-
 le / en in de doodinge van mijne bedorver-
 genegentheden. **O** gy / die zijt op gestaer-
 upt den dooden / die ten Hemel zijt op-ge-
 baren / scheidt in mijn herte een nieuw le-
 ven / en een sterck geloof / om met u ter
 Hemel op te klimmen. **O** Broodt des le-
 bens ! komt spijsigt mijne ziele. **O** Bloet
 des Nieuwen Verbonds / zijt een verfoe-
 ringe voor mijne sonden / en reynigt mijn
 herte. **O** H. Geest ! doet my dese groote
 weldaden smaken. En bewijst my de ge-
 nade / dat ik u die edele vruchten van uw
 eeuwige liefde weder vergelde / met de
 vruchten van mijne liefde / en van mijne
 gehoorzaamheyt.

*De vriendelijke nodiging van Jesus
 Christus, der Zielen Bruydegom.*

Uyt het Hooge-lied Salomons, cap. II.
 vers 13. Staet op mijne Schoone, mijne Vrien-
 dinne, en komt, &c.

Komt, Schoone Bruid, verlaat het Swanedons,
 Wiens lauwheit schijnt u leden te betoveren,
 En laat geen pluim mijn vaste liefd veroveren,
 De Tortelduif die toont het spoor aan ons,
 Sy weet haar nest heel konstelijk te vlechten,
 En aan een sachten puimsteen vast te hechten.

De luwe lent-tijd haar bewegen kon
 Haar sui'vre borst in liefde-vlam t'ontvonken.

Om

M. Avontmael des Heeren.

109

m voor haar lieve wederpaarte pronken
Met lely-wit in 't gout-geel van de Son ;
y lokt hem aan door haar gewone fuchten ,
n foud gy Schoone voor uw Bruigom vluchten ?

De Winter wijkt , de grijfe Vorst die smelt ,
n 't bar gehuil der nortse Noorde-winden ,
ar bloem en blad en lommer kan verflinden ,
Maekt Zee noch Land noch Boffchen meer ont-
ftelt :

De lugt en gaat van onweer niet meer fwanger ,
De Son-karos rekt nu de dagen langer .

De tijd , die met een snelle vleugel-voet
komt tot u naderen , en dan weer gaat wijken .
Die fchijnt nu met een fchoonder ligt te prijken .

En komt u met haar ftralen te ontmoeten .
De lucht die blaaft fijn aaflem uit den Zuiden ,
in maakt 't geboomt volblos , en 't velt vol krui-
den .

Wat is 'er in 't gefpikkelde geblomt
Een fchoon verfchiet van aangename kleuren ?
Wat doet nu menig wout de wijnftok treuren ,
Terwij het Velt van blijde ftemmen roemd ?
De Vijgeboom wort groen tot in fijn toppen ,
De Wijngaard-rank verftoont fijn jonge knoppen .

Staat op en kom , mijn Schoone roef niet lang ,
Niet hier de rots , wiens diepe hopen konnen
U goet verblijven veilige fchuilplaats gonnen ;
Ey maak dat daar uw konftig neft aan hang ;
Verftoon my daar uw glinfterende oogen .
En maak my door uw ftem als opgetogen .

Antwoord der Boetveerdige Ziel.

AY my ! wat drukt een fware laft mijn hoofd ?
Wat tors ik pakken op mijn fwakke fchou-
dren !

Ik

Ik voel mijn jeugd door dese swaart verou'eren,
En vind my self van alle kracht berooft.

Mijn hals die buigd, mijn flauwe geest moct h
gen,

Mijn oog wil toe, mijn herte word benaut,
Het swak gestel van 't gantsche lijf verflaut,
Mjn voet die mist, mijn knien neder-zijgen.

Wat sal ik doen; waar heen begeef ik my?
Wat ziel-atts zal mijn wonden doch verbinden?
Och! was hy by de noordpool maar te vinden,
Of ergens aan des werelds and're zy!

Noch waar 't geen nood, ik zou my derwaards spo
jen,

'k Zou nacht en dag wel kruiffen op de Zee;
En landen aen een onbekende ree;
Maar is mijn vrees ook zoo wel uit te roejen?

Onen! want waar ik vlucht, mijn bange zor;
Die zal my sneller als een hert vervolgen;
Maer zie ik u, ô Hemel-heer, verbolgen,
Ik neem terstond mijn toevlugt tot mijn *Borg*.

Vlucht ik *van u*, ik moet weer *tot u* keeren,
Mijn hoop, mijn heil, mijn eenige levensbron,
Ick moet vergaan, zo gy, ô middag-zon!
Uw' liefdestraal wilt van mijn ziele weeren.

Hier ben ik, neem mijn aen in uw gena,
't Bekeerde hert en kant gy niet verftooten,
Ik heb het bloet van uwe *Soon* gen oten,
Dit maakt dat ik vrymoedig voor u sta.

En schoon ick ben onweerdig in my selven,
Sijn bloed is van een onwaardeerb're prijs,
Sijn dalen maakt dat ik ten Hemel rijs,
Sijn graf dat kan mijn zonde-stank bedelyen.

H. Avontmael des Heeren. III

De Heiland is tot heil van lijf en ziel
Ik in die beid' aan 't wrede kruis gemarteld,
Tom dat ik in zonden had gedarteld,
Mijn *Jesus* in dat sware lijden viel:

I: lijden dar de Sonne deê verduist' ren,
In 't licht herschiep in nare duisternis,
Die's Vyands tong deê zeggen, ja *dit is*
his Sone, na wiens stem wy moesten luist' ren.

Ik Vlieg na u toe, mijn *Zielen Bruidgom!*
Als de Vogels in verholen hoeken,
In veilig oort voor hare nesten soeken,
So zie ik na uw diepe wonden om.

Wat Aard en Zee dan op het ys'lijkst schudden,
Wat schoon de Hemel zelf ter neder viel,
Ik vind nu rust voor mijn verflagen ziel,
En weid' in vree by uw verkoren kudden.

7. Aendachtige versuchtingen, op
de uyerlijcke handelingen van het
H. Avontmael.

Als wy sien de H. Tafel toebereyt.

O Heer! ick sie nu de H. Maeltijt toe
bereydt; ick sie Broodt en Wijn ge-
eplight tot ons gebrypck.
Alsoo hebt ghy / ô Godt! sonder ons /
uwe genade en saligheyt bereydt booz
ns. Gy hebt uwen Sone geheplight en ge-
onden in de Werelt / om te wesen een ge-
oegsaem boedtsel / tot versterkinge booz
nse zielen / ten eeuwigen leven: Ja gy hebt
in

Gebeden voor het
in hem alle schatten der genade booz or
opgelept.

Du dan / ô Heer! dewijl gy dese go-
deren bereept hebt / om aen ons te geven
maecht ons nu oock bequaem / en bereept
om de selve waerdiglijck te ontfangen.

18. In 't toegaen.

Dewijle gy / ô Heer! nodigt de honge-
rige / dorstige / de vermoepde / en be-
ladene zielen / met belofte van de selve t
verquicken / en rust te geven.

Soo kome ik / ô Heer! geeft dat icl
kome / niet alleen met mijn lichaem
maer dat mijn ziel en mijn herte booz
kome; dat mijne zwerbende ydele gedach-
ten / en ongeregelde en boose genegenthe-
den / t'eenmael achter blijven / op datse
mijn aendacht niet en verstooren / noch
mijne ziele van den zegen des Sacra-
ments beroben.

ô Heer! ick kome dan / geboelende
mijn gebreck en ellendigheyt: Komt nu
oock tot my met uwe genade en barmher-
tighepdt.

10. In 't aensitten.

Heer / ick sit onder uwe Bzuplofts-
kinderen; Neemt my aen booz een
waerdig Gast. Siet niet al te nauw op
mijn tieracet en Bzuplofts-kleet / dat is
slecht

recht en gebrekechtig! Deht en verciert my
doer uwre volmaeckte gerechticheyt en
pligheyt: Laet my soo aensieten / en
aenhaelt worden aen uwre Tafel / doer dese
lige gerechten / dat ik daer na mach aen-
ten met Abraham / Isaac en Jacob /
de Bruyloft des Lams: En daer niet
eughde eeuwighlyk verzaet worden.

20. In 't breken des Broodts, en uyt-
gieten des Wijns.

O Mijn Salighmaker! hoe hebt gy u
heplich Lichaem laten verwonden /
heuren / breken / en u bloet vergoten / en
so veel geleden.

Dit was niet alleene doer / maer oock
doer mijne sonden! Die hebben u soo be-
st / en doer de benauwotheydt uwre ziel /
soedt doen zweeten. Mijne sonden zijn
de roeden / de doornen / de nagels / de
spieffe / die u Lichaem dus hebben ver-
wondt / verbzoken / en u Bloedt vergo-
ten!

O Jesu! laet doch u gebzoken lichaem
en vergoten bloedt / mijn gebzoken hert /
en verwonde ziel / genesen.

21. In 't ontfangen en eten des Broodts.

O Saligh en heplich Broodt! afbeel-
dende het broot des levens; ick neent
aen / mijn Salighmaker / my van den
Da-

Dader gegeven! Die u selfs / niet allec
 booz my / maer oock aen my geeft. Doe
 en sterckt my dooz u gekrupste Lichaen
 in het geestelijck leven / ten eeuwigen le-
 ven. Laet mijne Ziel niet hongeren i
 eeuwighhejdt.

22. In 't ontfangen en drincken des
 Wijns.

O H. Dranck! die vertoont het bloe
 mijns Saligmakers / uyt sijne won-
 den gebloeyt / tot genesing mijner Zie-
 len. Dit neem ick aen / tot vergeving
 mijner sonden. Laet dit Bloedt mijn son-
 dige consciencie supberen / en bebredigen
 en mijne Ziele soo verquicken / datse nie
 en dorste in eeuwighhejdt.

Ick neem u dan geheelijck aen / me
 alle uwe genaden en weldaden: Woon
 nu / dooz 't geloof / in mijn hert / op da
 ick met een haste verskerthejdt seggen
 mag / ô mijn Salighmaker / ghy zijt
 de mijne / en ik ben uwe! Gy hebt my lief
 gehad / en u selven booz my ober-gegeven.

23. In 't afgaen van de Tafel.

O Heer Jesu / laet my noyt van u gaen!
 Gaet oock noyt van my met uwe
 genade! Maer laet my in uwe salige te-
 genwoordighejdt eeuwigh blijven! Laet
 my nu gaen in bredede! in bredede met God;
 in

H. Avontmael des Heeren. 115

de vrede en rust mijner conscientie. En
gy mijn herte vertroost en versterckt
het / sal ick gaen / ja loopen in den weg
der Godtsaligheyt / gehoorsaemheydt /
vrede en danckbaerheyt ; En als ick dan
mijnen loop geëyndicht / en mijnen strijt
afgetreden heb / laet my dan los gaen in
vrouwoige vrede / rust en saligheyt.

Op het aensitten , en afgaen ,
der Genodighde.

Heb Bethel : 'k heb mijn lust bekomen:
En 't Hemels banket opgenomen ;
Getrouwt aen God , en hy aen my.
Ach ! dat ick nu recht danckbaer zy.
Mer , stelt my doch uw' wegen open ,
Sal dan niet gaen maer yverig lopen !
Al gaen ick van uw' Dis nu af ,
Blijft ghy by my , en zijt mijn staf.

GE-

G E B E D E N

Na het

H. Avontmael des Heeren

III. D E E L.

1. Dancksegginge, na dat men tot de
Tafel des Heeren geweest is, door
C. Drelincourt.

Looft den Heere/ mijne zielen
le: ende al wat binnen
my is sijnen Heiligen Na
me. Looft den Heere mijn
zielen/ ende en vergetet geen
van sijne weldaden / Psa

103. 1, 2. Boven al / gedencht / ô mijn
zielen! eeuwighlijk te verbeyden de genade
de die Godt u desen dag gedaen heeft.

Te vooren was ik een Moort-kupl/ een
wooninge der boose geesten/ een goote va
vuple begeerlijckheden / en siet nu ben ic
de huys-heer van de Godheyt / het paleys
des lebendigen Godts / de Bruyt van den
eenig-gebooren Soone Gods / den Tem
pel des H. Geestes / heden is de zalighen
tot my ingekonten: en ick moet sekerlijc
gelooben / dat ick een waerachtig kind
Abrahams ben / Luc. 19. 9.

Alle
loft den Heere my
met gansche harte

*Danck-zegginge na het
H. Avontmael.*

*Gloft den Heere myne Ziele en ver-
getet geene van fyne weldaden.*

De Danckende Disgenoot.

MYn Ziele looft den Heer,
Nu gy vernoegsaem wêr-
Gekeert zyt door d'onthaling;
Mijn vreugd' heeft naau bepaling!
Wie ben ick? wat 's mijn stam,
Dat gy, Heer, tot my quam?
En sterckt my met u spijsse,
En laest my, reys op reyse,
Op *Thabors* vreughde-top,
Uyt uwe bron, vol-op,
By Gods geliefde Sonen:
Bedenckt dit Ziel. Wilt tonen,
Hoe ghy nu zyt verlicht,
En aen Godts heyl verplicht,
Om voor sijn Rijck te strijden:
Hoe hy voor u moest lyden.
(Dit moedigen heeft klem)
Geeft u nu weer aen hem:
Nu moet ghy Hemels leven,
't Verbont is u gegeven,
In d'Hemel reets geset:
Volbrencht sijn Wil en Wet.

Alle de personen van de alderheyligste
alderheerlijckste Drie-eenigheyt / ver-
scheren mijne saligheyt. Ik en kan niet
rijffelen aen de barmhertigheyt des Va-
ders; want hy en heeft vooz my sijnen
erenen Sone niet gespaert / Rom. 8. 32.
Hy heeft hem overgegeven tot de schande-
like doodt des kruyces / om my van mij-
sonden by te kooppen: en nu geeft hy
my hem tot een spijsse en voedsel des eeu-
igen lebens. De Sone verbint my met
Vader / door den alderbassen en ongebyns-
en bant der liefde / die onder de menschen
is. Hy maecht my been van sijnen bee-
st / ende bleesch van sijnen vleesche /
1 Joh. 1. 30. En een selbe geest met hem /
1 Cor. 6: 17. En door dit middel maecht
hy my deelachtigh sijne verdiensten / en al-
sijnne weldaden. Den H. Geest vertroost
my / verheught my / getuygende tot mijnen
vader / dat ick een kindt Gods ben / een erf-
naem Godts / ende mede-erfgenaem
desu Christi / Rom. 8. 16, 17. Hy versegelt
my tot den dag der heerlijcke verlossinge /
1 Joh. 2. 20. 27. 28. 29. 30.
De Koning Belzazar / geduerende sij-
ne heerlijcke maeltijt / sach een hant / de
welke sijn bonnisse schreef: maer ick / ge-
duerende de oberheerlijcke maeltijt mijnes
vaders / heb geboelt den vinger
des Gods / schrybende in mijn herte mijn eeu-
wi-

wige byspreeckinge / en my verseken-
de / dat Godt met my in 't gerichtē
en sal treden / Psal. 143. 2. En dat hy
in de Hemelen een onberderlijck erfdi-
dat niet besmet en kan werden / noch
welken / weg gelept heeft / 1 Petr. 1. 4,

Ick sal niet meer bresen mijne boozle-
sonden: want den Drinkbeker der Dars-
segginge / dewelcke ik nu deelachtigh
geweest / is de gemeenschap des Bloeds
Jesu Christi / 1 Cor. 10. 15. dat verga-
ten is geweest tot vergebinge mijner si-
den.

Ick sal den toorn Gods niet meer bres-
sen; want ick heb nu ontfangen de pe-
den van mijne brede / en der versoenin-
met Godt / dooz het Bloedt des Lam-
vergoten aen het krusce / 1 Petr. 1. v. 1
Gerechtvaerdicht zijnde dooz den Gelo-
be / sal ick brede met Godt hebben / do-
onsen Heere Jesum Christum / Rom. 5.
en ick sal roemen in de hope der kinder-
Godts. Oock sal ick de doodt niet me-
bresen; want dewijl ick gegeten heb
brycht van den Boom des levens / so
ick nimmer sterben. Jesus Christu
is de opstandinge en het leven. Hy i-
't broot des levens / wie daer van eet si-
eenwiglijck leven / Joan. 6. 35. die in her
geloofst / sal leven / alwaer hy oock gesto-
ven / Joan. 11. 25. Ick sal niet bresen he

afzoecken van desen aerdtſchen taberna-
ki: want alhoewel dat mijn lichaem tot
verrottinge en ſtof gebracht ſal werden /
ſe ſal God het nochtans ten laetſten da-
ropwecken / 2 Cor. 5. 1. Ick die nu
n fangen heb de vzych der onſterflijck-
heit / en een ſeker pandt / dat Jeſus Chri-
ſtus mijn vernedert Lichaem eens ver-
deren ſal / en ſijnen heerlijken Lichaem
vrijformig maken / Phil. 3. 21. Na dat
wozmen het geknaegt ſullen hebben / ſal
in mijn bleefch God ſien / ende mijne
oren ſullen hem aenſchouwen / en geen
ander / Job 19. 26, 27.

D wat een vzeughde en vertrooſtinge
doele ik in mijne ziele! Mijn herte heeft
verheugt / ende mijn eere is vrolijk /
ik ſal mijn bleefch ſeker wonen / Pſal. 16.
Ick ſal met de Hemelſche Hevzſchare
Engelen ſingen: Gere zp Godt in de
oſte Hemelen / en vrede op der aerden /
den menſche een wel-behagen / Luc. 2.
Droefhepdt wijckt van my; want
besitte de vzeugde / en de vertrooſtin-
Iſraels. Ick vinde in mijnen Jeſu
cuytſpreekelycke lieffelijckheden en wel-
ken. In mijn herte ſal nu voortaan een
duurig Feefst-mael zijn / en de vrede
odts / die alle verſtandt te boven gaet
mijn herte ende ſinnen bewaren in
Chriſto Jeſu / Phil. 4. 7.

Wat

Wat soude uwen armen dienstknegt
u meerder konnen seggen? want ick
te gering/ten aensten van alle de weidalt
en trouwe/ die gy t' mywaerts gebuyt
hebt/ Genes. 32. 10. Gy geeft my/ He-
re/ boben alle het geene dat ick soude ku-
nen begeeren ofte dencken/ Ephes. 3.
Ghy geeft my de boozsmaeck van u
mels Canaan/ en het booz- begriypen van
uwe heerlijke gemeenschap.

O! wanneer sal ick ten vollen vorse
zijn van het Broot uwes Koningrijck
en van de volheyt uwes Dups? Psal. 36.
wanneer sult ghy my baden in den stroo
uwer wellusten? Mine ziele dorstet
God/na den lebendigen God: O!wanneer
sal ick ingaen/ en booz Godts aengesicht
verschijnen? Psal. 42. 3.

't Is genoeg/ o Heere! neemt mij
ziele nu tot u. Laet my in vrede gaen/ in
uwe beloften; want mijne oogen hebbe
uwe Saligheyt gezien/ Luc. 2. 29, 30.

Maer verwachtende het genieten van
dese eeuwige vrede: Wat sal ick den He-
re vergelden booz alle sijne weldaden aen
my bewesen? Ik sal den Beker der bel-
loffinge opnemen/ ende den Name de
Heeren aentropen. Ick sal mijne belof-
ten den Heere betalen/ nu/ in de tegen-
woozdigheyt van al sijn volck. In de booz-
hoben des Dupses des Heeren: in 't mid-
del

en van u / ô Jerusaleem! Psal. 116. 12,
13, 18, 19.

O groote God! gelijk gy my uwre groote
welbieden geschonken hebt / en de hant
in de selve te ontfangen / alsoo geeft my
ick / dat ick die met eenwige danckseg-
ginge erkenne. Heere Jesu / die gy my
vercierselen vereert hebt om het hups
ingenaem te maken / het welcke gy ver-
keerdicht hebt met uwre tegenwoordig-
heyt te vereeren / geeft my ook het reuk-
werk / om dooz u te roocken / dat mijne ge-
den opklimmen als reuckwerck dooz u
ingefichte / ende de opheffinge mijner
sinden als het abont-offer / Psal. 141. 2.

En min noch meer / als eertijds uwre
genadige tegenwoordigheyt haer open-
baerde in den Tempel Salomons / dooz
het vuur dat van den Hemel afquam /
(Chron. 7. 1.) en het Brandt-offer ver-
sonden / doet alsoo mede van den Hemel
komen het vuur uwer liefde / die myne
beden byerig make / en dat de blamme
mijnes lofs tot u opklimme.

Joseph van Arimathea / en Nicode-
mus / hebbende het doode lichaem onses
Saligmakers / leyden 't / met een bermens-
delingh van Myrre en Aloë in een reyn
linnen kleed : en ick / Heere / die ontfangen
heb mijnen Saligmaker / gestorben / en
heerlykheyt verresen / geeft my / dat ick
hem

hem mag herbergen in een reyn gemoed/
en in de onberderflijckheyt eenes sacht-
moedigen en stillen Geestes / (1 Petr. 3. 3,
4.) die kostelijcker vooz Godt is als alle
welriekende krupden.

De geene die eenigen groosten Dorst
tot haren hupse hebben / houden 't oogge ge-
stadigh op hem / sy zijn geduprigh besigh
met hem te dienen / oft eer aen te doen.
Dewijl ick dese eere geniet / om in mijn
hups te hupsbesten den Koningh der Ko-
ningen / en den Heere der Heeren / geeft
dat alle mijne genegentheden de knien
vooz hem komen buigen / en dat'er in my
niet en zy dat sulck eenen uptnemende gast
soude vertoornen. Dat ik vooz hem wech
doe de duplighet mijner gebreken / en de
besmetting van mijne onreynne begeerlij-
heden. Dat alle beschroomtheden wye-
ken vooz de vreesse van hem te mishagen.
Dat alle mijne sorze plaetse maken de sor-
ze om hem wel te behagen. En dat mij-
ne ziele zy als een hepligdom en geheplig-
de plaetse / altoer ik my met u vermake
vooz heplige oberdenckingen / en aendach-
tige gebeden.

O groote God! die heden mijne gena-
de en verlossinge versegelt hebt / doet my
uwoen Geest der hepligmakinge geboelen.
Gelijck my den gekrupsten Iesus Chri-
stus vooz de oogen afgeschildert is ge-
weest /

H. Avontmael des Heeren. 123

weest / Gal. 3. 1. geeft my ook alsoo om
te komen krupcigen den ouden mensche /
en het lichaem der sonde te niete te doen /
Rom. 6. 9, 10.

En gelijk Jesus Christus eenmael
der sonden gestorven is / om eeuwiglijk
Gode te leven: geeft dat ick insgelijcks
alsoo de sonde mach afsterben / om eeu-
wiglijk Gode te leven door Jesum Chri-
stum; en dat de sonde niet meer en heer-
sche in mijn sterffelijke lichaem / om die
te gehoorzamen in hare begeerlijckheden:
dat ik mijne leden niet begebe tot wape-
nen der ongerechtighejdt en der sonde /
maer dat ik die Gode begebe / als uyt den
dooden lebendig geworden / Rom. 6. 12.
Dat ik u mijn lichaem op-offere tot een
heylige en Gode welbehagende offerhan-
de / welke is mijnen redelijcken Gods-
dienst / Rom. 12. 1. Op dat ik met uwen
Apostel mach seggen: Ik ben met Chri-
sto gekrupst: ende ik lebe / doch niet meer
ick / maer Christus leeft in my: ende het
gene ick nu in het vleesch lebe / dat lebe ik
door 't geloove des Soons Godes / die my
lief gehad heeft / ende hem selven voor my
overgegeven heeft / Gal. 2. 20.

O Heere / nademael dat gy my aen u-
we Tafel ontfangen hebt / en my hebt
doen rusten in uwen schoot / als uwen wel-
beminden Discipel; en dewyl dat gy my
G 2 ver-

versaet hebt met soo veel dierbare wellust-
ten / en my met sulcke stercke banden der
liefde aen u gehecht hebt: Laet my dan
van gantscher herten den Dupbel en alle
sijne pracht versaken: dat de werelt / den
hooghmoet / de gierigheyt / en de buyle
lust-siechte / over my geen macht meer en
hebben.

Rademael dat ghy my omhelst hebt /
met uwe gerechtigheyt bekleedt / en met
het Brood der Engelen gespijst / dat ick
dan niet wederom keere tot het Verkens-
dras / en de buylighent mijner sonden /
Luc. 15. maer dat mijn geheel leben zy ee-
nen strijt tegen mijne begeerlijsheden / en
een veffeningh en betrachtingh der God-
vruchtigheyt / en een loopbane tot u / door
den weg der goede wercken / die gy vereypt
hebt / op dat wy in de selfde wandelen sou-
den / Ephes. 2. 9.

Jonathan's oogen waren verlicht / om
dat hy aen synen mont gebzacht hadt een
wepnig honig-zeem / vloepende op het
heldt / 1 Sam. 14. 26. En ick / Heere / die
in mijn herte drage den honing die asloopt
van den Gots-steen aller eeuwen / sal ick
daer van niet verlicht zijn? Te voo-
ren was ick dupsternisse; maer ick sal
nu voortaan een licht zijn in den Heere /
Ephes. 5. 8.

Den Propheet Elias / hebbende ge-
drone-

Droncken een flesken waters / en gegeten
 een Broodt op kolen gebacken / het welck
 hem dooz eenen Engel van den Hemel ge-
 bracht wierdt / geboelde hem alsoo ver-
 sterckt / dat hy dooz de kracht der selber
 spijs ging veertigh dagen en veertigh
 nachten / tot dat hy quam aen den Berg
 Gods Horeb / 1 Reg. 19. en ik / Heere /
 die geraecht zijnde dooz uwen Geest / ko-
 me te drincken van dat levende Water / en
 te eeten van dat Hemels Broodt / het
 welke / dragende de hitte van den toorn
 Gods op den altaer des kruptes / is ons
 geworden een voedsel des eeuwigen Le-
 bens : geeft dat ick / dooz de kracht van
 dit Heylig Broodt / voortga van gelobe
 tot gelobe / en van genade tot genade / tot
 dat ick vooz u kome nederballen op den
 Berg Zion / alwaer my niet meer nodig
 sal zijn de H. Sacramenten te gebruy-
 ken : want de gordijne wech geschoven /
 en den voorhangh gescheurt zijnde / son-
 der schaduw / ofte voorbeeldt / so sal ick
 u als van aengesicht tot aengesicht /
 aenschouwen. Ik sal mijnen Jesum vol-
 gen / waer dat hy ook sal gaen. Ik en sal
 noch honger noch dorst meer hebben : want
 het Lam dat midden in den Throon is /
 sal my voeden / en my geleiden tot de le-
 vendige Fonteyne der wateren : en God
 selve sal alles in my zijn / Apo. 7. 17. Amen.

2. Meditatie of Danckfegginge, na dat men het H. Avontmael ontfangen heeft door C. Drelincourt.

Al sprack ik de tale der Engelen / en dat ick had een van de harpen van die geluckfhalige Hepligen / die in den Hemel ober de oberwinninge singen en spelen / soo en soud ik nochtans niet dankbaer genoeg konnen zijn / voor de genade die God my desen dag gedaen heeft.

Met verwondering wort aengemerkt het geluck van Abraham / om dat hy Engelen geherberghet had / Hebr. 13. 1. maer mijne geluckfhaligheyt is ongelijck veel grooter ; want ik hupsbeste Hem die de Engelen aenbidden / en voor wiens tegenwoordigheyt de Seraphims haer met hare bleugelen bedecken / Psal. 96. 7. Esai. 6. 2. De Engelen bleven seer wepnig tijts in Abrahams hups ! maer Jesus Christus wil eeuwigelijck in mijn herte blijven.

Den Konincklijken Propheet verheft de goetheydt Godts / om dat hy den menschen tot spijsse gegeven heeft de dieren des veldts / de vogelen des hemels / en de visschen der zee / Psal. 8. maer ik heb veel meer oorsake de onepndelijke barmhertigheyt Godts te verheffen / die my boedt
met

met het bleesch en bloedt sijns eenigen
Soons.

Desen selven Propheet sach de Maen
en de Sterren met verwonderingh aen/
de welke upt gunst tot de menschen aen
den Hemel lichten / Psal. 8. 4. maer als
ik Heere / ernstelijc bemerkte de innerlijcke
bewegingen der barmhertigheyt onses
Godts / met welke ons besocht heeft den
Opgang upt der hoogte / (Luc. 1. 79.) boe-
lende de Sonne der gerechtighedeit stra-
len in mijn herte / soo heb ick veel meer
oorzaeck om met verwondering opgeto-
gen te wesen / en upt te roepen: Wat is
den mensch / dat gy sijner gedenkt / en
de sone des menschen / dat gy hem besocht?
Psal. 8. 5.

Elisaberh, de Moeder van den Heyligen
Joannes de Dooper / besocht zyn-
de van de geluksalichste Maegt / riep
upt: Van waer komt my dit / dat de Moe-
der mijns Heeren tot my komt? Luc. 1.
43. Maer ik kan heden niet veel meerder
verwondering seggen: Van waer komt
my dit / dat niet de Moeder mijns Hee-
ren; maer dat mijn Heere selve hem ver-
waerdigt heeft my sijnen armen dienaer
te besochten: dat den Hemel sich neder ge-
bogen heeft tot op der aerden: dat den
Schepper met sijne heplige tegenwoor-
digheyt sijn schepsel vereert heeft. Soo

haast als de groetende stemme van de H.
Maegt tot de ooren Elisabeths gekomen
was/huppelde het klepne kind van bzeug-
de in haren bukh. Maer dewijl dat niet al-
leen de groetenisse mijnes Saligmakers
tot mijne ooren gekomen is ; maer dat hy
doock selbe is komen woonen tot in 't bin-
nenste van mijn ziele ; dat dan mijn herte
opspzinge van bzeugde / dat alle mijn in-
gewant zy ontfeken / dat mijne genegent-
heden branden. Dit is de (gelucksaligen)
dag/dien de Heere gemaakt heeft/laet ons
op den selven ons verheugen/ende verblijd
zijn / Psal. 118. 24.

Weele herbergen Koningen / en haer
hof-gesin / die daer niet te rijcker van en
worden/maer ik/berbergende den geenen/
die in sijn kleedt/ en op sijn heupe geschre-
ven boert / den Koning der Koningen/ en
den Heere der Heeren / sal eeuwiglyk on-
uyputtelijke schatten besitten : want die
doock sijnen eygen Sone niet gespaert en
heeft : maer heeft hem vooz ons allen
obergegeven / hoe en sal hy ons doock met
hem niet alle dingen schenken? Rom. 8. 32.

Indien Godt het Hups van Obed-
Edom gesegent heeft / om dat hy de Ar-
ke des Verbonts gehuyft had / 2 Sam. 6.
heb ik geen oorzack/te verhoopen dat God
my zegenen sal met sijne hepligste zegenin-
gen / dewijl dat ick vooz altyt en eeuwig-
lijck

tijck herberge den geenen / van wien de
 Arke des Verbondts maer een afbeelding
 was / en den voet-bank sijner voeten; Ge-
 zegent zy de God en Vader onses Heeren
 Jesu Christi / die ons gezegent heeft met
 alle geestelijke en hemelsche zegeningen in
 den Hemel / in Christo: en die ons be-
 quaem gemaect heeft / om deel te hebben
 in het Erbe der Hepligen in het licht /
 Eph. 1. 3. Col. 1. 13.

Ick sal den dieren tijdt niet meer bres-
 sen: want ick herberge tot mijnent dien
 grooten Propheet / die niet alleen verme-
 nighbuldigt het meel in de krukke / ende
 de oly in de flessche: maer die voech selve
 is het Broot des Lebens / ende de spring-
 ader van lebendig water / springende ten
 eeuwigigen leben. De Heere is mijn Her-
 der / my en sal niet ontbrecken / hy doet
 my nederleggen in grasige weyden; hy
 doert my sachtkens aen seer stille wate-
 ren / hy verquicht mijn ziele / Ec. Psal.
 23. 2, 3.

Ick sal de werelt / noch hare ongestup-
 mighedyt niet bresen; want Jesus Chri-
 stus heeft de werelt overwonnen / Joan. 16.
 33. Hy gebiedt de winden en de baren / en
 hy werdt gehoorzaemt / Matth. 8. 27. Laet
 haere waeteren brupsen / laetse berocert
 worden / laet de bergen daberen / dooz-
 der selver verheffinge / Sela! De heere
 G 5 heng

kens der rebiere sullen verblijden de Sta-
 Godts: het heplighdom der wooningen
 des Alderhoogsten / Psal. 46. 4, 5.

Ick sal het zweert des slaenden Engel
 niet breefen: want niet alleen de bobenst
 doorpel / en de deur-posten mijnes huys
 maer oock het binnenste mijner ziele is be-
 sprengt met het bloet des onbebleckter
 Lams / Exod. 12. Ick sal het woeden des
 rooden Draecks / noch de arghlistige be-
 schuldinge van de oude Slange niet bree-
 fen: want den Dupbel vermach niet te-
 gen Jesum Christum / noch aen sijne le-
 den. Nu is de saligheyt / en de kracht /
 ende het Koninckrijcke geworden onses
 Godts / ende de macht sijnes Christi:
 want de berklaeger onse broederen / die
 haer berklagde dooz onsen Godt dag ende
 nacht / is neder geworpen / Apoc. 12. 10.
 Wy hebben hem overwonnen dooz het
 Bloedt des Lams / en sullen hem kooz-
 telijck vermorselt sien onder onse voeten /
 Rom. 16. 20.

Alsoo wepnigh sal ik ook de doodt en de
 helle breefen: want hy heeft in sijne hant
 de sleutel der helle ende des doodts. Doot!
 waer is uwen prikkel? Helle! waer is uwe
 overwinninge? De prikkel nu des doodts
 is de sonde / ende de kracht der sonden is
 de Wet; maer Gode zy danck / die ons
 de overwinninge geeft / dooz onsen Heere

Je-

Jesum Christum / Apoc. 1. 18. 1 Cor. 15.
55, 56, 57.

Ick sal ook niet breefen den eyndelijken
ondergang deser wereltd; als de Heme-
len gelijk het rupschen eenes geweldigen
wints / sullen vooz by gaen / dat de ele-
menten dooz de hitte versmelten sullen /
ende dat de aerde / ende alles wat daer in
is / geheel verbranden sullen / (2 Petr. 3.
10.) sal my Godt in sijne barmhertigheyt
bewaren. En ick sal niet uptgeroept wer-
den na de mantere der verbanningen:
want ick en herberge niet de gesanten van
Josua / maer den waerachtigen Josua
selve: Hy sal my sijne Engelen senden /
die my / upt den brandt treckende / by der
handt sullen leyden / tot den Berg Zion /
in de Stadt des lebendigen Godts / Jos. 6.

Ten koztsten / ick sal oock het laetste
oordeel niet breefen; want met het verboz-
gen Manna hebbe ick den witten keursteen
bekomen / (Apoc. 2. 17.) die het rechte
teecken van de byspzekinghe der doodts-
weerdigen is: mijnen Rechter sal mijn
voorzpraek zijn / en so God my rechtvaer-
digt / wie sal my verdoemen? Rom. 8. 33.

O mijn God! laet niet toe / dat ick
soo veel weldaden hebbende ontfangen /
u de selve met ondankbaerheyt soude her-
gelden: dat ick niet en doe als den Koning
der Amoriten / en de Gesanten schende /

dewelcke Dabid gesonden had om hem te vertroosten / 2 Sam. 10. Dat ick den getrouwen Gesant geen leedt en doe / die gekomen is om een eeuwig verbont met my te maken. Dat ick dien Trooster niet en bedroebe / die my versegelt tot den dagh mijner verlossinge / (Eph. 4. 30.) maer dat hy in mijne ziele gediend en ge-eert werde met mijne alderheplighste en bpe-rigste genegentheden / en dat ick dagh en nacht sijne genaden overdencke.

En gelijk eertijts in de Arke niet kostelijker was dan de Tafelen der Wet : na dien dat gy my uytverkoren hebt om te zijn u hepligdom / en den Tabernakel uwer heerlijkheyt / soo vernieubot my in salker voegen na u Zeelt / dat ik in de werelt niet weerdiger achte / als uwe Heplige geboden te gehoorzamen / Exod. 25.

Ick weet wel / dat ik van mijn selven onbegnaem ben om u te dienen ; want ick ben van natuure een kint des toorns / gelijk ook de andere / Ephes. 2. 3. Alle de inbeeldingen mijns herten zijn boos tot aller tijdt / Genes. 6. 5. Ja / ick ben doodt in mijne sonden ende misdaden / Ephes. 2. 1. Maer indien het bloedt der Stieren en Boeken / en de asche der jonge Koe / besprengende de onrepne / haer heplighde tot de repnigheyt des vleesches / hoe veel te meer sal het bloedt Christi / die dooz den
eeu-

H. Avontmael des Heeren. 173.

eeuwigen Geest hem selven Gode onstraf-
felijck op-geoffert heeft / mijn conscientie
reynigen van doode wercken / om den le-
hendigen God te dienen / Hebr. 9. 13, 14.

En min noch meer / gelijk de roede
Aarons bloeyde / Num. 17. 8. en Aman-
delen droeg / toen die in de Hutte des be-
schepts geleydt werdt / Hebr. 9. 4. Alsoo/
Heere / nademael dat gy door utoe heylig-
ge tegenwoordigheyt my heden heyligt /
om een geestelijke roede in utwen huyse te
zijn / soo sult gy my dagelijks doen bloey-
pen en vrucht dragen / tot goede wercken.

Indien boozmaels eenen dooden ver-
rees / om dat hy aengeraeckt had de ge-
beenten van den Propheet Eliseo / 2 Reg.
13. 1. Soo sult gy my / Heere / opwecken
tot nieuwigheyt des levens / dewijl ik
heden den gekrupsten Jesum Christum
omhelse: want of wel mijn ziele in een
schizkelijcke doodt / en in een dieper graf
is / als dien armen dooden eertijds was;
soo heeft ook / Heere / de aenrakinge van
utwen Geest meerder kracht / als de aen-
raking van de gebeenten utwes Prophe-
te.

Op de komste Jesu Christi / in dese we-
relt / vluchten de boose geesten / en de be-
setenen wierden verlost / Mat. 12. 8. Dat
van de blijde inkomst deses Saligmakers
in mijne ziele / daer uyt verjage alle de
booz-

boose geesten; en dat ik verlost zy van al de helsche begeerlijkheden/die my stozter nu in het buur van toorn en haet / en da in den slijk van mijne vuple geneugten.

O mijn Godt! geest my / dat ik den gekrupsten Jesus Christus altijd booz oogen heb / Gal. 3. 1. Drukt hem in mij hert / dat hy my soo in-gebeeldt werde dat hy zy het boozbeeldt mijns lebens / eene vertroostinge in mijnen doot. Dat i nimmermeer en roeme / dan in het krupte Jesu Christi mijnes Saligmakers dooz welcke my de wereldt gekrupst is / en de ick de wereldt / Gal. 6. 16. Dewijl gy in my geleydt hebt de springh-ader des lichts ende des lebens / den schat der wijsheyt en der kennisse / en den oorspronk der ware en hemelsche vermakelijckheden : geest dat ick tot aller-stondt mijnen doos daer kome lesschen. Dat ik dooz geen ander geneught verandert en werde. Dat ik geenen anderen rijckdom begeere. Dat ik my sonder ophouden in dit licht verheuge / en dat ick selve na volge / tot dat het my sal in-geboert hebben in u Hemelsche Canaan. Dat alle mijne handelingen / mijne woorden / en mijne gedachten / zijn tot de eere uwer Hepligen Naems / tot de stichtinge mijnes eben-naesten / en tot de saligheyt van mijne ziele.

En

H. Avontmael des Heeren. 135

En nademael / Heere / dat het lijden /
waer van ick heden / dooz utwe genade /
de gedachtenisse gehouden heb / my niet
alleenlyk boozgestelt is geweest / om mij-
ne verlossing te versekieren : maer oock
om my te dienen tot een boozbeelt / op
dat ick nabolge de boetstappen mijnes
Saligmakers! soo vermeerdert dan mijn
geloobe / verstaelt mijnen moet tot lijden/
en verstercht my in sulcker boegen / dat
ik / niet Simon van Cirenen / Jesum
Christum moge nabolgen / sijn Kruyce
dragende / Matth. 27.

En min noch meer / als mijnen Sa-
lighmaker sijn Heerlych Avontmael met
sijne Discipelen gehouden hebbende / ging
in den Hof / alwaer hy / beanght zijnde
tot der doot / druppelen bloedts zweete:
Dat ick oock alsoo / Heere / in 't afgaen van
dese H. Tafel / na dat ick den Loffang
met dese gelucksalige Vergadering sal ge-
sungen hebben / (Psal. III.) my bequaem
en bereydt vinde / om booz sijnen Naem te
lijden / Act. 5. 41.

Dat ick bereypt zy mijn bloedt te ver-
gieten / ter eeren des genen die het sijne
niet gespaert heeft / tot de afwassing mij-
ner sonden. Dat ick gereedt zy / om mijn
leben te stellen booz den dienst des genen /
die sijn ziele gegeven heeft tot een schuld-
offer mijner verlossingh / Esai. 53. vers 10.

Dat

Dat ick my niet en schame de banden
noch de gebanchenissen / noch self de oy
gerechte galge / om sijner wille ; dewij
le Iesus Christus mijnen Heere / om mij
ner wille / hem niet geschaemt heeft / ge
bonden / gegeesselt / en aen het verbloek
te krukce tusschen twee Moordenaers ge
hangen te worden.

De Krijghsman bindt hem te moedi
ger en stouter tot den strijdt / hebbend
sijne maeltijdt gedaen : En ick / Heere
na een soo uptnemende Maeltijdt / ne
dat ick van den nieuwen Wijn uwes Ko
ningrijchs gedroncken heb / geeft my te
geboelen nieuwe kracht en sterckte / om
den goeden strijdt des geloofs te strijden /
grijpende na het eeuwige leven / 1 Tim.
6. 12. Dat ick ongemak verdrage / als een
recht Krijghs-knecht Iesu Christi. Dat
ick hem getrouw zy tot 'er doot / verseekert
zijnde de Kroone des lebens te sullen be
komen / Apoc. 2. 10. want dit Woordt
blijft bast : Is 't dat wy verdragen / wy
sullen ook met hem heerschen / 2 Tim. 2.
12. En soo wy in onse lichaem omdragen
de doodinge des Heeren Iesu / soo sal ook
het leven Iesu in onsen lichame geopen
baert worden / 2 Cor. 4. 10.

Och my / Heere ! ick weet wel / dat ick van
my selben de minste aenbechting niet kan
wederstaen. Maer ick vermach alle din
gen

ten dooz Christum die my kracht geeft /
Phil. 4. 13. Dese mijne arme ziele is bebant-
gen met verschrickinge / en besprongen
dooz ydele vreesse: maer niet anders dan
ijeljk onse Saligmaker / nakende het
schipken dat dooz den storm beweegt
vert / tot sijne Discipulen seyde: Ik ben't /
n vreesst niet / Matth. 14. 27, 32. en soo
naest als hy in't schipken getreden was /
het ontwoeder stilde: Alsoo / dewijle Jesus
Christus heden tot my gekomen is / soo
al hy de onrust van mijn gemoed stillen:
En hy sal my de genade doen / in't mid-
den van mijn grootste tegenspoet / mijn
ziele in gedult te besitten. Met onbe-
schroomtheit sal ik het meyz des werelts
overbaren / dewijl ik in mijn schipken heb-
ben Souvereyn des aertbodems / en den
Opper-Heer van alle schepselen. Wy zijn
reacht als schapen ter slachtinge / maer in
desen allen zijn wy meer als overwin-
ners / dooz hem die ons lief gehadt heeft /
Rom. 8. 36, 37.

O Heere Jesu! blijft by ons / en laet
uwe genade ons niet verlaten; want de
Sonne begint te dalen / (Luc. 24. 29.) en
het licht ons te begeven. Daer en is geen
erouwe noch weldadigheyt in den Lan-
de / Hof. 4. 1. De sonden / die selve in u Is-
raël de oberhant hebben / dreygen ons met
den duistere eeuw. Den abont genaekt / en
den

den nacht begint het aenschijn der aerde te bedecken: ja veele nachten: eenen nacht der aenbechtinge en aenradinge tot hinguade: eenen nacht van verschrickinge en smert en sozge: eenen nacht van angst dzuick / en verbaerlijcke doodt: eene nacht / die de dwase en wijsse Maeghde in slaep bzencht: eenen nacht / die de onschuldigen en onnoselen verstrickt. Maer Heere Jesu / soo gy by ons blijft geen van dese nachten sullen ons konnen verschrecken; want soo wy in alles verdrukt worden / doch niet benauwet twijffelmoedig / doch niet mismoedig vervolgt / doch niet daer in verlaten nedergevozen / doch niet verdozen. 2 Cor. 4. 8, 9.

In 't midden van de dickste duyster- nisse sult gy mijn licht zijn / Psal. 27. 1. in de donkerste hopen sal de Sonne uwer genade my rontom beschijnen. Geduurende de oorlogen / en oorloghs-geruchten / sult gy mijn ruste / mijn brede / en mijn stilheyt zijn; in mijn blugten sult gy mijn toedlugt zijn; in mijn armoede / mijnen schat; in mijne naecktheyt / mijn deksel; in dieren tijt / en hongersnoot / sult gy gedurig mijn deel / mijn spijsen en mijnen drank wesen.

In mijne versmaetheyt sult ghy mijn eeren-krans en heerlijke kroone zijn; in mijne grootste eensaemheydt sult gy mijn ge-

geselschap zijn; in mijne meeste breesse/
niet op mijn vertrouwen/ en den burght
van mijn herte zijn. In het dal ende de
schaduwe des doodts/ sal ouden rok ende
af my vertroosten/ P sal. 23. 4.

Ich heb in u gehoopt/ Heere/ ick en
al niet beschaemt zijn; uwe goederen en
goedaden sullen my alle de dagen mijnes
lebens bergeselschappen. En als ick
mijnen loop volepnt/ den goeden strijdt
bestreden/ ende het geloobe behouden sal
hebben/ soo sal ick gekroont worden met
de kroone der gerechticheydt/ 2 Tim. 4.
8. Want die geene/ die ick heden ont-
fangen hebbe/ sal my ontfangen in de uwe
e mijnes sterbens. Die gene die ick plaet-
se in mijn herte gegeven hebbe/ sal my
plaetse in sijn Koninghrijcke geben. Al-
waer geenen nacht noch duysternisse
meer en sal zijn. Want God selve is het
licht/ en het Lam/ den sackel/ die nim-
mermeer uptgebluscht wort/ Apoc. 21.
23. Alwaer geen weenen noch schreyen/
noch smerte meer en sal zijn: want smerte
ende suchten sullen wech blieden/ eeuwige
vreugde sal op onse hoofden zijn/ en vreug-
de en hertenlust sullen my omgrijpen/
Isai. 35. 10. En God sal alle tranen van
onse oogen af-wasschen/ Apoc. 21. 4.
Daer en sal niets meer ontbreken/ want
den Boom des Lebens sal ons peder
Maendt

Maendt des Jaers sijne vruchten booz
 brengen / en wy sullen geduurig gedren
 werden aen den stroom des lebendig
 Waters / de welke af-bloeyt van d
 Throon Godts / en des Lams. Versadi
 ge der vreugde is by u aengesichte ; lief
 likheden zijn in uwe rechterhant eeuw
 lijck / Psal. 16. 11. Amen.

3. Gebedt , of Danckseggingh , o
 te spreken na dat men ter Tafel is ge
 weest, door *M. le Faucheur*.

Loof den Heere / mijne ziele / en
 wat binnen in my is sijnen Heylige
 Name. Loof den Heere mijne Ziele / er
 de en vergetet geene van sijne weldaden
 Die alle uwe ongerechtighejdt vergeeft
 die al uwe krankheden geneest. Die u li
 ven verlost van't verderf: die u kroont met
 goedertierentheydt en barmhertigheydt
 Die uwen mont versadigt met het goede
 uwe jeugt vernieuwt als eenes Wrents
 Die uwen mont versadigt niet met aert
 sche en vergankelijke / gelijk den Kinderen
 deses Wereldts / welkers deel is in dit le
 ven / en welkers buyk hy met sijn boozrae
 verbult ; maer met Hemelsche en eeuwig
 durende / met het Broodt van sijne Kinde
 ren / ende met de uptnemenste welluster
 sijnes Hups. Hy is 't die booz u sijnen So
 ne

Jesum Christum den doot heeft over-
 gegeven. Hy is 't / die hem u noch heden /
 door een onbergelykelyke liefde / tot spijse
 en drank gegeven heeft. Wat ben ik van
 my selven / o goede God ! dat ghy my ge-
 waerdigt soo t'onthalen. En welke zijn
 uijne goede werken / die u hebben konnen
 bewegen / om my soo grooten eere te doen /
 an my te doen sitten aen uwe Tafel / om
 te worden met het Broodt van u-
 we kinderen / en met het eygen Vleesch
 an uwen eenigen Sone / om een met hem
 te werden / en eyndelyk het eeuwige leven
 door hem te verkrijgen. Heloes ! wat ben
 ik in uwe tegenwoordigheyt / dan een
 immerlijcke sondaer. En schoon ik was
 de volmaeckste aller heyligen / door wien
 uide ick het wesen dan door u ? En tot
 esluyt van alles / wat soude mijne heyl-
 gheyt konnen zijn ten opsichte van soo
 rootten weldadigheyt ? Maer laes !
 heere / in plaetse van heyligheyt en isser
 niet anders dan besmettinge in my : in
 plaetse van t'erkennen soo veel welda-
 den / die gy my zedert de uure mijner
 reboorte hebt bewesen / heb ick niet an-
 ders gedaen dan u vertoont ; en hoewel
 gy my altijd soo barmhertighlyck ver-
 zagen hebt / echter heb ick my gestadig
 soo ondancckaer en halsterrig aengesteld /
 dat / indien ghy my hadt in my selven
 aen-

aengestien / ick en kon niet anders be-
 wachten dan van u verwozpen / en be-
 bannen te woerden als een onnutte diem-
 knecht / in de uysterste duysternisse / e-
 waer weeninge der oogen / en knersing-
 der tanden is. En niet te min / in pla-
 se van dit en verbolght gy niet alleen u
 meer dan Vaderlijke verzaegsaemheyt
 my nodigende tot boete dooz de rijckdom-
 men uwer goedertierentheyt / en lang-
 verwachtinge ; maer gy bereert my daer-
 en-boven met de kostelijke panden uwer
 liefde / vergast my in uwe huys / en doet
 my onder de bitterheden des werelts /
 wellusten uwer Paradys smaken ; e-
 schoon ick noch onder de sondaers ben / e-
 metgenoot van hare sonden / maecht g-
 my niet tegenstaende metgesel uwer Er-
 gelen / en mede-deelg aen hare heerlijck-
 heyt. **O** Godt mijns heyls ! onsterffe-
 lijcken danck segh ick u oer soo groote
 weldaet / en bidde u / maecht dooz d-
 kracht uwer Geestes / dat dit geestelijc
 boedsel / waer mede ghy heden mijn
 ziele verzadigt hebt / sich alsoo met haer
 vereenige en inlijbe / dat hy / dooz d-
 krachtige gemeenschap van alle sijn
 hoedanigheden en volmaecktheyt / haer
 geheel lebendigh make / haer geheel ver-
 nieuwe naer uwe gelijckenisse / haer ge-
 heel in haer selbe herscheppe : dat ick
 van

in een vleeschelijcke en wereltsch men-
sche / van een sondaer die ik tot noch toe
heb geweest / geheel geestelijck / geheel heyl-
igh / en geheel hemelsch woerde : dat ick
voortaan niet anders haecke dan na hem /
op nergens anders om bekommere / dan
in sijne genade / niet en spreekke dan voort-
aan eere / niet beraetstage dan doot sijne
lijchheit / en doot den gantschen wandel
sijnes lebens / geen ander oogmerk heb-
ben / dan om sijnen wille te doen / en sijne
plijge voortbeelden na te volgen : kort-
elck / dat ick voortaan niet in my selven
lebe / maer dat Christus in my lebe : dat
dat gene ick voortaan in den vleesche leben
lebe / ik lebe in den geloofde uwen Soons :
op t'aller tijdt voort oogen stellende / hoe
of hy my heeft gehad ; hoe hy sich selven
voort my heeft overgegeven ; hoe hy aen
t kruys een verbloekinghe voort my
worden is / om my uwen zegen te ver-
rijgen ; hoe hy mijne ziele vry gekocht
heeft van de macht der Helle ; en eynde-
elck hoe hy doot sijne verdienste my het
coninckrijcke der Hemelen geopent
heeft : dat daer zy mijne gedachten des
dachs / mijne bedenckinge des nachts /
het voedtsel mijnes geestes t'allen tij-
de : dat alle andere spijsse / ten opsichte
in dese / my onaengenaem en bitter zy /
dat ick my geheelijck daer van diene ;
niet

niet alleen van een doode / maer selfs doo-
delijke sake : dat ik niet alleen de onrecht-
baerdigheyt verlooehene / maer selfs de
rechtbaerdigheyt des vleeschs en des we-
relts ; en alle mijne rechtbaerdigheyt /
en de vergebinge van alle mijne onrecht-
baerdigheden / soeke / indien eenigen Sa-
lighmaker / die my dooz u geworden is
rechtbaerdigheyt / wijsheyt / hepligma-
kinge en berlossinge ; dat in wat staet of-
te conditie ik zyn / rijk en arm / gesont en
sieck / lebende en sterbende / alle mijne ver-
noeginge / alle mijne blijdschap / en alle
mijne welbaren op hem alleen gegront-
best zyn : dat ik in erkentnisse van so groo-
ten liefde / die hy my in sijn leben / en noch
meer in sijne doot bewesen heeft / hem van
gantscher herten diene / en aenbidde : dat
ik hem aenschouwende / alle sijne Lede-
maten bekennen als mijn ergen : dat ik /
geduurende mijn leben / sijne goetheyt
groot maecte : dat ick hem tot een offer-
hande op-offere / mijn lichaem en mijne
ziele / berept zijnde den doot / ja selfs soo
't nodig is / dupsent doden wyt te staen / om
hem vooz de menschen te verheerlijcken /
gelijk hy my vooz u / ô Vader ! geregtbaer-
digt heeft. Geef / ô Vader der genade ! om
de liefde van hem selven / dat ik / uwre ge-
nade in my oberbloedig zijnde / bequaem
gemaecht werde om u te dienen / en uwen
lof

lofga te maken
wenden / tot dat ik
kennis met mijne
omgijnde / hart
wijze Engelant

1. De Heere is
mijns ontbreken.

2. Hy doet my
weyden; hy voert my
stille wazzen.

3. Hy verquikte mijn
vloot der gerechtich-
wille.

4. Al ging ick oock
in de doods; ik
weeten; want gy
siek; oock awen

5. Bring de Tiele
sien; regen over
my; myn
bekeris overvoey

6. Immers salten
weeltrigheyt volget
leeren; ende ick sal
in lengte va

1. Hoe over

H. Avontmael des Heeren. 145

lof groot te maken onder de kinderen der
mensen / tot dat ick in den Hemel vol-
komelijck met mijnen Saligmaker ver-
eenigt zijnde / hem eeuwiglijck met uwe
Heylige Engelen verheerlijcke.

Pfalm. XXIII.

1. De Heere is mijn Herder my en sal
niets ontbreken.

2. Hy doet my nederleggen in grasige
weyden; hy voert my sachtkens aen seer
stille wateren.

3. Hy verquikt mijne ziele; hy leyt my in
't spoor der gerechtigheyt, om sijns Naems
wille.

4. Al ging ick oock in een dal der schadu-
we des doodts, ik en soude geen quaedt
vreesen, want gy zijt met my, uwen
stok, ende uwen staf, die vertroosten
my.

5. Gy rigt de Tafel toe voor mijn aenge-
sichte, tegen over mijne tegen-partijders!
gy maect mijn Hooft vet met Olie, mijn
Beker is overvloeyende.

6. Immers fallen my 't goede ende de
weldadigheyt volgen alle de dagen mijns
levens, ende ick sal in het Huys des Heeren
blijven in lenghte van dagen.

Pfalm XXXVI.

8. Hoe dierbaer is uwe goedertie-
rent?

Gebeden na het
rentheyt, ô Godt! dies de menschen kin-
deren onder de schaduwe uwer vleugelen
toevlucht nemen.

9. Sy worden dronken van de vettigheyt
uwer Huyses; ende gy drenktse uyt de beke
uwer wellusten.

10. Want by u is de Fonteyne des Le-
vens: in u licht sien wy het licht.

4. Gebedt en Danckseggingh, na dat
men aen de Tafel des Heeren geweest is,
door *P. de Moulin*.

Here mijn Godt en Vader / gy hebt
mijn ziel vertroost / en my versadigt
met uwe goederen; gy hebt mijn hert:
dooz 't getuygenisse van uwe liefde / ver-
heugt. Hoe soet zijn uwe vertroostinghen:
hoe uptnemend zijn de wercken uwer
goetheyt aen de gene die u breefen! Wie
ben ik arm sondaer / en aen de verbloekin-
ge schuldigh / dat gy u gewaerdigt my
aen uwe Tafel t' ontfangen / en my uwen
Sone / die booz my gestorven is / tot een
spijse des eeuwigen levens te schenken;
waer in ben ick beter dan soo beele men-
schen / welke gy dese genade niet ver-
leent? Heere / 't is niet om eenige deugt
die in my gebonden wort: maer gy wilt
verheerlijckt zijn dooz 't wel-doen aen den
ontwaerdigen / en my tot een boozbeeldt
van uwe gunst verheffen. Waer dooz ick
u lo-

u loben sal / mijn God / en u in den gantschen loop mijns levens verheerlijken ; en sal booztaen alle andere dingen niet dan booz pdelheyt achten / by de waerdpe bande soetigheyt en uyt nementheyt uwer genade. Gy zijt al mijnen rijckdom / mijn bzeught en vertroosting; en dit is 't gene / waerom ick u bid / ô mijn Godt ! en dat ick uyt gantscher herten van u verfoeckes : want gy schenkt ons niet alleen mildadelijck uwe weldaden / maer gy doet ons de genade dat wy die wel gebzupcken: hoe groot en wijt uwe gunst-bewijfen ober my uyt-gesprept zijn / sy sullen my onnut wesen ; en ick kan die / sonder de bystant van uwen H. Geest / niet tot uwen dienst besteden. Geest my dan dese Geest / welke is den Geest der heylighmakingh / den Geest der aenneminge / die aen mijn hert uwe beloften versegelt / en daer geduurig zetuygt / dat ick ben onder 't getal uwer kinderen. Op dat alsoo de genade / die gy my gedaen hebt / altijd diep in mijn geheugenis in-gedruckt blijbe ; en dat de gedachtenis van d'onbegrijpelijcke liefde die gy ons in Christus bewesen hebt / my aensteke / om mijn hert in uwe liefde te doen gloepen en branden.

Dat sijn doot my diene om mijn aertsche genegentheden te dooden : op dat ick sijne verrijfenis / dooz nieuwigheyt des levens

bens / gelijkformig worde : dat sijne Hemelbaert my strekt om mijn hert ten Hemel te verheffen / daer hy opgebaren is om ons plaetse te bereyden ; op dat mijne wandeling booztaen zy als een Burger des Hemels. Vermeerder mijn geloofde / gun my dat het werckende zy door de liefde / en door allerley slag van goede werken. Verbult mijn herte met een geestelijke vreugde / die dienstigh zy / om de bitterheden van dit tegenwoordige leven te verdrijven ; en geeft my de vrede / die de Werelt niet en kent. Komt mijn zwakheit te hulp / en sterckt my in den strijdt / die ick tegen mijn vleesch / en tegen alle de versoekinghen der Wereldt en des Duibels te strijden heb. Mijn God / mijn Saligmaker en mijn Verlosser / ick betrouw op u Woort / en rust in uwe beloften ; ick verheugh my in uwe liefde / als ick gaen sal in een dal der schaduw des doots / ick en soude geen quaedt vreesen ; want ghy zijt met my / uwen stock en uwen staf die vertroosten my. Ick weet / dat noch de doot / noch al de macht des vyants / my noyt van de liefde / die God my in sijnen welbeminden Sone toe-draeght / sullen scheidten. Alle dingen wercken ten goede van de gene die Godt lief hebben ; haer kastijdinghen strecken hen tot hulpmiddelen : De doot self / die verschrikelijck is

is in hare nature / sal my tot Godt doen naderen : onder dese verbaerlijche gedaente komt onsen Saligmaker tot ons / en brenghet ons de genaden-gift des eeuwigen lebens. Mijn God sal my behouden / en my bezijdt hebbende van alle quade wercken / sal my in sijn Rijck opnemen. Daer sal ick de verbulling sien van de dingen / die ons aen dese Heplige Tafel vertoont worden. Daer sal ick mijnen Saligmaker Jesus omhelsen. Daer sal ick uyt de Fonteyne des lebens putten. Daer sal ick mijnen Godt sien / en na sijn gedaente berandert / en dooz sijne tegenwoordigheyt verzaet worden / Amen. Soo zy het.

5. Gebedt, of Dancksegginge, voor den geenen die aen de Tafel des Heeren geweest is, door D. Tousfaincts.

O Heere ! ik danck u wegens uwde ontwaerdeerlijche liefde / niet alleent booz de weldaedt / dat ick mijn wesen en bewegingh van u / en in u heb ; maer insonderheyt / dat het u behaegt heeft / op dat ick eeuwelijck in u Rijck sou leben / my van de eeuwige verdoemenis die ik dooz mijn sonden verdient had / vry te loopen. Du bid ik u / goede God / dat dit dierbare Bloedt niet te vergeefs booz my uytgestoet zy : maer doedt mijn ziel geduriglijck

dooz de gemeenschap van het Lichaem u-
 wes lieben Soons. Maech my lebendig
 in sijn Bloedt / op dat ick zy in 't getal u-
 wer Kinderen / en een Lidtmaet van het
 Lichaem uwer Kercke : dat ik nimmer
 boosaerdelyk dese heplige spijs / welkers
 bereyding uwen Soon Jesus soo dier ge-
 staen heeft / misbruycke : dat ik ook den
 Honden / die weder tot haer uytspoufel
 keeren : noch de Swijnen / die t' elkens we-
 der in 't slijck wentelen / niet gelijck zy.
 Helas ! Heere / geef dat ik nimmer /
 om eenige saeke ter werelt / u heplig Ver-
 bont brycke / noch verlate ; want waer sou
 ik heenen gaen / dan tot u / die alleen heeft
 de woorden des eeuwigen Lebens ? Dat
 het dan niet alleen dooz een dagh zy / dat
 de gedachtenis van 't lijden uwes Soons
 dooz mijn oogen sta : maer dat ik ewe-
 lijk minnen getrouwen Saligmaker eere /
 die ons soo een schoon erfdeel dooz sijn Te-
 stament na-gelaten heeft / en van 't selve
 sulcke heerlijcke Panden in het hepligh
 Abontmael. Aen u / ô God ! mijn Schep-
 per / aen u Christus mijn Verlosser / aen
 u heplige Geest mijn vertrooster / die dese
 heplige vereeniging der menschen met
 God / en der Aerde met den Hemel / te
 wege bryngt en werkt ; aen u / eenige en
 alleen-ware God in drie Persoonen / zy
 eere en heerlijckheyt. En ick arm schep-
 sel /

H. Avontmael des Heeren. 151

sel / beveele my selven aen dese glorie-rijke
Drie-eenigheyt / en ben van nu af wel
gemoet om in vrede en vzeughde naer den
doodt te gaen / want Christus is mijn le-
ven. Ik ben gereedt al de wellusten deser
werelt te verlaten / dewijl men in het
Hups des Heeren sulck een uytneemende
spijse / die ick in sijn Woorzt en Avont-
mael gesmaecht heb / geniet; en verwacht
met groot verlangen het waer en volko-
men gebzupck der selve / in de heerlijckheyt
van mijnen grooten Godt en genadigen
Vader.

6. Gebedt of Danckseggingh , na
't ontfangen van des Heeren H. Avont-
mael , door *De la Nouë M.*

Here mijn God / volkomen wijs en
Almachtigh / ick seg u lof en danck /
dat het u belieft heeft my heden met uwe
andere Aptverkorenen gemeenschap aen
uwe Heylige Tafel te schencken. Ick bid
u / ó eeuwige God ! dewijl gy my soo een
grootte weldaet gedaen hebt / dat met de
selve ober my uyt-gestort zy alle de krach-
ten en zegeningen die my gelukkig ter za-
ligheyt kunnen maken ; en my dese gena-
de te doen / dat ick nimmer uwe gunst
vergeet / dat ik niet ondanchbaer zy ober
uwe vziendelijckheit en aen my betoont / en
noyt de gedachtenis daer van verliese /

maer de selve alle de dagen mijnes lebens
gedencke. Geef / Heere / dat ick nu met
alle ootmoedigheyt roemen kan / dat ick
weder met u versoent / en niet meer onder
't getal der slaven en gebangenen onder de
sonden ben / nademael uwe barmhertig-
hedt my den kerker geopent heeft: dit seg
ick onder de verskeringh van mijn geloo-
be / die uwe genade tot hoope heeft; ge-
nade / Heere / op de welcke / als de gront-
best van mijn geluck / ick al mijn hope en
vertroostinghen bouwde. 't Is dan seker /
mijn Godt / dat ghy my van de woerde
dienstbaerheyt / daer mijn vbandt my
in gebangen hielt / bezyjdt: 't is oock
blyten alle twijffel / dat ick self door mij-
ne gebreken de koozden van dese ellendige
banden gemaekt heb. O heylsaem werk /
en u vermogen en barmhertigheyt waer-
dig / waer door gy een ziele / die ten beder-
ve draefde / hebt willen behouden. Doet
my / Heere / voortaen de genade / dat ick
verre van my verjage alle pracht en wel-
lusten des Wereldts / alle verlocking en
begeerte der sinnen; dat ick van nu af in
pdelheden / geneughten en grootsheden
van dit lebten / geen smaek meer moge vin-
den: maer dat mijn ziele sich gedurig naer
u opheffe / datse onophoudelyk dencke op
de middelen om het Rijkhe der Hemelen
krachtelijck in te nemen; dewyl ick van
u lee-

u leere / dat daer is / en zijn sal de dier-
baerste en soetste besitting / en het erfgoed
der gener die in uwre liefde en bzeese leven.
Verhoort / ô Godt ! mijn gebedt / in den
name van uwren wel-lieben Soon / en
wil my nimmer de genaden en zegenin-
gen daer ick naer trachte / onthouden.
Amen.

7. Gebedt, of Danckseggingh, na dat
men ter Tafel is gewceft, door G. Cheron.

Mijn God ! ick sal u roemen met
verheben stemme / en alles wat in
my is sal uwren Heyligen Naem groot
maken ; want wonderlijk betoont gy my
uwre goedertierentheyt : ghy hebt my ver-
geven alle mijne sonden / en bedeckt alle
mijne ongerechtigheyt / en mijne ziele
van het graf bebrjdt : de banden des
doodts hadden my ombangen : en de ang-
sten der Helle hadden my getroffen : ick
vond benauwtheydt en droeffenisse : Maer
gy Heere / hebt mijn ziele geredt van den
doodt / mijne oogen van tranen / mijnen
voet van aenstoot. Ick was quijnende
uyt-gehongert / maer gy hebt mijnen
mond met het goede verzaedt / en my
om-ringt met goedertierentheyt en me-
dedogen. Ghy hebt uwren eenigen Sone
ter doodt gegeven / en in die doodt ver-
toont ghy alle menschen 't leven : maer

heden hebt gy my dooz een sonderlinge genade aen die doodt deelachtigh gemaect / en hebt my / segge ick / in 't bysonder gegeben / 't gene ghy in 't gemeen een onepndig getal van menschen aenbied. Gy hebt my niet alleen open getoont de plaetse van uwe Bzuploft / en alle uwe spijsse aengericht ; maer gy hebt my gedwongen aen te sitten / om my te verzadigen met uwe goedertierentheydt : Ick geboele my verzadigt / ô mijn Godt ! als met merg en vettigheyt ; want ick hebbe gegeten het vleesch van uwen Sone / en mijne ziele is lebendigh gemaect / en versterckt. Ick heb sijn Bloedt gedroncken / en mijnen dorst is uptgeblust : ick geboele mijn herte volkomentlijck verberscht / en alle mijne hitte verkoelt. Doet my noch / ô mijn God ! die genade / dat de smaek van dese uwe gunsten geduurigh in mijnen mondt blijbe ; dat de geheugenisse des selfs genesen zy in 't binnenste van mijne ziele ; dat die zy het booz-werp van mijne gewoonlijcke bedenkinge / en mijne boozname onderhoudinge dagh en nacht ; dat ick aen de Tafel wel gesmaect heb bende de uytneementheydt deses Broods / dat my aengeboden is / booztaen anders nergens nagaet / dan om volkomentlijck verzaedt te zijn : dat dieshalven mijn herte geduurigh in den Hemel zy /

al-

allwaer dat Hemelsch Broodt is op-geba-
 ren: dat ik ten opsichte van hem alle an-
 dere wellusten des wereldts als slijk ach-
 te: dat ick dese heylsame spijsse wel ver-
 teert hebbende/ aengemoedigt zy / om den
 oberigen loop des lebens / die my boorge-
 stelt is / te voleynden: dat mijn herte / het
 welk uyt sijn natuur so hout en flaeuw is
 tot uwen dienst / heden zy ontfeken in de
 liefdoet' uwaerts / mijn God / (die my soo
 uytneementlijck hebt lief gehad /) en mijn-
 ne naesten om uwent wille; dat ick niet
 meer ondanchbaer tegens u / en strafen
 strenght tegens mijne broeder zy; dat ick
 niet wederkeere tot mijne wederspannig-
 heydt en quade genegentheden; maer dat
 ick vermozwt zijnde dooz de tederheyt u-
 wer mededoogentheden / bequaem ge-
 maect werde om uwen wille te volbrin-
 gen; op dat / gelijk ghy u selven booz my
 gegeven hebt / ick insgelijckis my selven
 gantschelijck u gebe / booztaen niet meer
 dan booz u en dooz u lebe / tot dat ick /
 dooz de kracht van de selbe genade /
 die ghy my heden op der Aerden hebt
 doen gevoelen / ten jongsten dage in den
 Hemel opgenomen worde / allwaer
 ick / bevizdt zijnde van alle vleschelij-
 ke beletselen / volkomentlijck en in't o-
 penbaer aenschouwen sal / 't gene gy my
 heden van ter zijden / en dooz een gozdijn
 hebt

hebt laten sien: en alwaer ick niet alleen
sal smaken eenige stralen uwer genade /
maer putten uyt de fonteyne uwer goe-
dertierenheyt / en sal versadigt wesen van
de heerlijkheyt en van de goederen die mij-
nen Salighmaker / dooz de prijs sijns
bloedts / vooz my verkregen heeft / de wel-
ke bestaen in 't aenschouwen uwes aenge-
sichts. Mijn ziele looft den Heere.

8. Danksegginge na het nutten des H.
Avontmaels, door G. Udemans.

Ick dancke u / ô Heere! vooz uwe on-
uutsprekelycke liefde / dooz dien dat ick
niet alleen mijn wesen en bewegen in u
hebbe / maer vooz al dat het u gelieft heeft /
om my eeuwiglyck in u Koninkrijcke te
doen leven / my te verlossen van de eeuwi-
ge verdoemenisse / die ick dooz mijne son-
den verdient hadde: O goedige Godt! laet
dit dierbaer bloet niet te vergeefs vooz my
uyt gestort wesen: maer voedet mijn zie-
le altydt dooz de gemeynschap des Lic-
haems uwes Soons / maectt my in
sijn bloedt levendig / dat ick van het getal
uwer Kinderen / en een Titmaet des lic-
haems uwes Gemeynte mach wesen /
dat ick niet soo ongelucksalig zy / en mis-
kryck dese heylige spijse / die uwen
Sone soo dier staet / dat ick oock den
honden niet gelijk en zy / die tot haer uyt-
spough-

spoughsel / en de verckens die tot haer
 vuylichheit wederkeeren. Laet my / ô
 Heere! om geene dingen ter Wereldt / u
 H. Verbontenisse verlaten / want waer
 henen soude ik my anders begeben als tot
 u / die het woordt des eeuwiggen lebens
 hebt; laet dan de gedachtenisse des lijdens
 uwes Soons niet alleen eenen dagh my
 hoor ooggen zijn / maer laet my eeuwiglyk
 desen goeden Saligmaker bereeren / die
 ons door sijn Testament / soo een heerlij-
 ke erffenisse heeft gelaten / en daer van hy
 ons soo schoone panden in sijn H. Abont-
 male heeft gegeven : u dan / ô Godt mijn
 Schepper ! u ô Christi mijn Saligma-
 ker ! u ô H. Geest mijn Trooster ! die dese
 Heplige Vereeniginghe der menschen
 met God / en der Werde met den Hemel te
 wege bzenget : u / sen eenig waerachtig
 God in drie Persoonen / zy eere en heer-
 lijcheit. Ik arm Creature / beveele my
 dese heerlyke Oriebondigheyt / en ben van
 dese ure wel gesint in vrede en blijdschap
 ter doodt te gaen / dewijle dese goedige
 Saligmaker Jesus Christus mijn le-
 ven is : Ik ben willig de genoeghte deser
 Wereldt te verlaten / dewijle in 't Hups
 des Heeren soo heerlycke spijs is / die ik
 in sijn Woordt en in 't H. Abontmael
 gesmaecht hebbe / verwachtende met
 groot verlangen die ware genietinge der
 sel-

Gebeden na het
selber / in de heerlijkheyt mijnes Godts.
Amen.

9. Gebedt en Dancksegginge, na het
gebruyk des H. Avontmaels, door *Casp.
Sibelius.*

O Chryste Jesu! ghy gezegende Heer-
lant / ende eeuwigh bloepende Fon-
teyne aller genade / wat sal ick u vergel-
den dooz alle utwe weldaden / die ghy my
soo oberbloedelijck na lichaem ende ziele
bewesen hebt? Ghy / o Heere! onse
Godt / hebt utwe wonderen / ende utwe
gedachten aen ons veele gemaect / men
kanse niet in ordze by u verhalen: sal ick
se verkondigen en uytspzeken / soo zynse
menighbuldiger / dan dat ick soude kon-
nen vertellen. Ghy hadt van my een
onbernuftig creature kunnen maken:
maer ghy hebt my een redelijck mensche
na utw' ebenbeeldt geschapen. Als ik dooz
de sonde utw' ebenbeeldt verloore / ende in
't beeldt des Duybels berandert hadde /
hebt gy utw' ebenbeeldt dooz utwen Geest
in my tot kennisse / ende tot ware Recht-
vaerdigheyt en Hepligheyt vernieuwt /
mijne ziele en lichaem hebt gy dooz utw'
Bloedt verlost / ende hebt my utw' Heplig
Avontmael tot een zegel ende pant van
dese verlossing gegeven. Gy versadigt de
hongerige en dorstige / gy berrijkt de arme
en

H. Avontmael des Heeren. 159

en behoefstige met de schatten des eeuwigen lebens. Gy geeft den beangsten ruste/den krancken gesontheit/ den sondaren verquickinge harer conscientie / en den dooden het leven. Ja / Heere Jesu / gy selve zijt de oorzake ende oberste Leydtsman mijner salighejdt / de medecijne der kranken / de verlossinge van alle quaedt / het leven der lebendigen / de weg der verleyden / de waerheyt der dwaalenden / ende de verrijfenisse der dooden. Al Bloedt is mijn reyniginge / uwē banden zijn mijne ontbindinge van de schult en straffe / uw' gebanckenisse is mijne verlossinge / uw' verfmadenisse mijne eere / uwē slagen zijn mijne hulpe / uw' droeffenisse is mijne vreughde / uwē striemen zijn mijn heyl ende genesinge / uwē wonden mijne betalinge / uwē doot is mijn leven / uw' gehoozsaemheyt mijne rechtbeerdighejdt / uw' vernederinge mijne verhoginge / uw' begrabinge mijne hope / uw' verbloekingē mijne zegeninge / uw' smerte mijn vrede / uw' opstandinge mijne oberwinninge / ende uwē Hemelbaert is mijne saligheyt. Wat konde ik / alderlieffste Zupdegom / meer wenschen ende Begeeren / dan uw' Blesch tot mijn spijsē / uw' Bloet tot mijnen dranck / uw' gerechtigheyt tot mijn kleet / ende uw' leven tot een rantsoen van mijne ziele? Gy / ô Heere! hebt de pijnē
ge

geleden / ende ick geniete het profijt : gy hebt de straffe gedragen / ende ick ben ontflagen ende vry gelaten. Alwe tranen zijn mijn badt / nwe wonden een lebendige sprinck-bozne vooz mijne ziele. Ghy zijt t'onrecht verdrukt ende geplaegt / op dat de sonde die ick gedaen hebbe / mocht verfoent ende vergeben worden. Alsoo zijt gy dooz uw' geboorte mijn Broeder / dooz nwe' doodt mijn rantsoen / dooz uw' genade mijn belooninge / ende dooz uw' Sacrament mijn vrsedsel geworden. O getrouwe Heylant ! geest dat ick uw' genade niet te vergeefs ontfangen en hebbe : maer dat my de verkondinge uwes doots / dooz de werckinge uwes H. Geests / gedye tot versterckinge mijns geloofs / tot vertroostinge mijnes herten / tot vernieuwinge ende verzegelinge van't verbont der genade / tot dagelykse beteringe mijns lebens / ende tot onderhoudinge en vermeerderinge der broederlijke liefde. Schept in my een nieuwo danckbaer herte / dat ick uwre weldaden nimmermeer en vergeete / maer alle de dagen mijns lebens u Heplig Verbondt houde / ende uwen roem ende lof verkondigen. O Heere ! ghy hebt my aen uwre Tafel laten aensitten / ende dit Heplige Sacrament in't huys uwre genade ontfangen : wilt my oock hier namaels dooz uwre genade aen-

ne-

H. Avontmael des Heeren. 161

nemen / dat ik met u eten ende drincken
mag aen uwe Tafel in 't Koninkrijke der
Heerlijckheyt. Bewaert uwe Christelij-
ke Kercke vooz ongefonde leere / schande
ende ergernisse / datse als uw' repne
Bzupdt / in uwe waerheyt / liefde ende
bzeese moge bloepen en toenemen. O Hee-
re des ooght / sent getrouwe Arbeyders
upt in uwe ooght / ende zegent haren
dienst / dat daer dooz de onwetende onder-
wesen / de dwalende te recht gebracht / de
bedzoefde vertroost / de sondaers bekeert /
de geballene opgerecht / de zwache ver-
sterckt / de kleynmoedige verquicht / de
sozgeloose upt den slaep der sonden opge-
weckt / en de hardnechtige vermozwt wo-
den. Doet wel by Zion na uw' welbeha-
gen / bouwot de muren van uw' Geestelijck
Jerusalem op. Zegent de Godtsalige
Raedtslagen en Christelijke Regeeringe
van onse Oberheden / op dat in onsen
Lande eere woone / dat de goedertierent-
heyt en waerhepdt malkanderen ontmoe-
ten / en de gerechtichepdt en brede mal-
kanderen kussen. Bewaert alle verdruk-
te en verbokde Gemeynten by den koste-
lijken schat uwes Woordts / en by de
heplige byshepdt harer conscientien. En
laet niet toe / dat uwes Naems gedach-
tenisse uptgeroept / en uw Erfdeel ver-
woest worde. Zijt den reysenden Leydts-
man /

man / der zwacken helper / der krancker
 Medicynmeester / der kleynmoedigen
 Trooster / der verdruchten Beschermmer
 der gebangenen Verlosser / der weduwet
 en weesen Vader / der armeh Besorger
 der sterbende Hope / en der dooden Leben
 Laet de redenen mijnes mondts / en d
 oberdenckinge mijns herten welbehaeg
 lijk zijn booz ulw' aengesichte / ô Heere
 mijn Stotzsteen en mijn Verlosser. Amen.

10. Een Gebedt tot

CHRISTUM.

O Almachtige Soone Godes / weest
 doch gedachtigh uwes grooten lij
 dens / dat gij had aen't hout des krukces /
 doen uwe Ziele upt u lichaem scepde :
 Weest oock mijnder gedachtig / wanneer
 mijn arme Ziele upt mijn lichaem schept.
 Heere Jesu Christi / u leve ik / u sterbe ik /
 u ben ik / doot ende levendig. Amen.

Aerdige beschrijvinge van eene, over
 't Avontmael onses Heeren *Jesu Christi*:

L Est was ik eens te gaste,
 Daer at ik daer ick vaste,
 Ick vaste daer ick at,
 Noyt beter mael als dat.

2. En die my had gebeden,

Was

Was lang al overleden,
En met my aen den Dis,
Daer hy het leven is.

3. En op een wonder wijze,
Den drank, en oock de spijsse,
Die niemandt daer geniet,
Als die men niet en fiet.

4. Oock was ik daer gebeden,
Wel duysent Jaer geleden:
En die my had genoodt,
En proefde daer geen broodt.

5. En alle die daer saten,
Hoe deftig sy daer aten,
En schickten hem geen stee,
Noch sat hy daer al mee.

6. En nam na sijn gevallen,
De plaetse van ons allen,
Die yeder een hem liet,
En sat te nauwer niet.

7. Wel salig gy Genooden,
Ghy zijt van weynig Brooden,
En Wijn van kleyne maet,
In eeuwigheyt verfaet.

8. Die by Platonem teerden,
Het eten niet en deerden:
Maer waren eens foo fris,
Oock daeghs noch na den Dis.

9. Maer dese weerde Gasten,
Die sich hier niet vertaften,
Die zijn na dese vreught
Noch eeuwig oock verheught.

Danck-

Danckseggingen na het ontfangen van
des Heeren H. Avontmael.

Men kan dit oock singen op de wijze van
Pfalm 92. Het zijn heerlijcke dingen.

1.

Hoe fal ik u vergelden
Uw groote goetheit al
Hoe fal ik 't groot getal
Van uwe deugden melden,
Fonteyne der genaden,
O Jesu, die soo feer
Ons doet met heyl en eer
Geduerig overladen!

2.

Wy moesten gaen verlooren,
Van alles naekt ontbloot,
Maer gy quaemt ons in noot
Ja in den doot verhooren.
Uw goetheyr ging beschikken
Een werk feer wonderbaer,
Eer gy ons in 't gevaer
Alsoo soudt laten stikken.

3.

Op dat wy fouden leven,
Hebt gy soo trouw en goet
Uw lichaem en uw bloet
Tot spijs en dranck gegeven.

Wat

Wat foudt gy voor den menschen
 Doch hebben meer gedaen?
 Het is met haer gegaen
 Verr' boven al haer wenschen.

4.

Als wy by-na versmachten
 Van dorst en hongers-noot,
 Soo geeft dit heylig broodt
 En drank de ziel veel krachten
 Op een veel schoonder wijze,
 Als doe Elias at,
 En tot aen Horeb tradt
 Door kracht van 's Engels spijsse.

5.

Godt doet hier door denijnen
 Van kracht tot kracht gaen voort,
 Tot dats' aen Zions oort
 Met vrent voor hem verschynen.
 O Jesu, ik gevoele
 De kracht van dese spijs,
 Op een verborgen wijs,
 Door all' mijn leden woelen.

6.

Gy hebt my nu gegeven
 Een zegel van 't verbondt,
 Dat ik ben t'allerstont
 In 's levens boek geschreven.
 Ja gy doet my nu smaken
 De vaste sekerheyt
 Van mijne Saligheyt,
 Waer toe ik sal geraken.

7. Nu

7

Nu gy my hebt doen eten
 De eerste vruchten van
 Het Hemelsch Canaan,
 Kan ik voorseker weten,
 Dat ik ten eeuw'gen tyden
 Met Abr'ams kind'ren all'
 Aen uwe tafel sal
 Ten vollen my verblyden.

8.

Versterkt my t'allen dagen
 Soo door dees' spijs en drank,
 Dat ik mijn leven lank
 Mijn kruys mag vrolik dragen;
 Soo dat ik niet en achte
 Voortaan op eenigh ding,
 't Zy groot of 't zy gering,
 Maer 't all' kloekmoedigh wachte.

9.

Heer, laet my als een zegel
 Zijn op uw hert geset:
 En stelt my uwe wet
 Gedurigh tot een regel,
 Waer na ik all' mijn gangen
 Soo stieren magh van nu,
 Dat ik altijd aen u,
 Mijn Heyland, vast blyv' hangen.

Klachte

*Troost voor een Swaer-moe-
dige ziele over 't H. Avontmael*

*'elyck een hert schreeuwt na de wateren
also dorst myn ziele na u o Godt.*

*De Swaermoedige Disgenoot
gesterckt.*

GEslingert, als een Schip,
Gedreven aen een klip,
Door storm en stoute baren,
Word ick, door 't evenaren
Gepraemt in mijn gemoet,
Door fondens overvloet,
Die in my overwegen!
Vertwijffeling komt my tegen
Met *Moses*. 'k Sie wel 't Landt,
Maer ick moet, laes! van kant,
En als een balling sterven.
Sacht Ziel. 't Is so. 'k Moet swerven.
Neen. Ja: het is gedaen.
Bedaer: neem reden aen.
Soeckt in Gods heyl'ge blaren,
Wat Sondaers is ervaren:
Hoe hy geen *Heylig Volck*,
Maer *fulcke*, uyt de kolck
Opbeurt, met stercke Zeelen.
Door 't slaen wil hy u heelen.
En krijght met *Moses* dan
Noch 't *Hemels Kanaan*.

Klachte van een
**SWAERMOEDIGE
 ZIELE,**

Ober

het gebruyck van des Heeren
 H. Avondmael, met een ne-
 vens-gaende Troost.

IV. DEEL.

Klager.

Ach my! wat is my? hoe
 binde ick dus mijn Ziele
 ontset? vreesse heeft my al-
 lesins aengegrepen/en ver-
 schrickinge heeft my om-
 bangen / ik behoorde nu
 intsch lustig en vrolijk te zijn / als eene
 ten Heeste genoodigt is; maer siet! het
 gendeel is daer/och! dit zijn Boden des
 godts/en booz-tekenen van Gods gewis-
 waerck / ô mijn Ziele! wat sult ghy nu
 doen? Nadert gy/ licht nadert gy ten bloe-
 / en verzwart soo u oordeel.
 Trooster. Siet / hoe listig is de Duy-
 el / en maect sich by alle gelegentheden
 op/

168 Klachte van een bedroefde
op / om onse zielen t' onder te houden
en te berooven van dien geestelijke
Troost: kan hy haer voorzants niet up
vechten / hy sal haer soeken upt te honge
ren/haer ontreckende dat geestelijke voed
sel/ soo des Woords / als oock der H. Sa
cramenten.

Klager. 't Is niet de moerwille van de
Duybel/maer de aenklachte van mijn ey
gen schuldigh hert / dat my soo seer doe
bertragen / en die geestelijke bymoedig
heyt geheelijck beneemt.

Trooster. Gy moet oock kennisse neme
van de bedriegelijckheyt uwes eygen her
ten / t' samen-spannende met den Wyand
van de Hel/en soo wel daer tegen waeken
als tegen den Duybel selfs.

Klager. Ik woude/dat ik wel wiste van
mijn staet te oordeelen / en wijffelijck in de
se gewichtige sake te handelen.

Trooster. Gy sult my tot een gewillig
Raedsmann hebben.

Klager. Wel wat sal ik dan in dese mij
ne groote vergelegentheyt doen ?

Trooster. Gy sult nochte den Duybel
noch u eygen bedriegelijck herte eenigh ge
hoor geben/ maer door alle dese hinder pa
len soecken door te breken / om het geeste
lijke voedsel deelachtigh te werden:
ghy weet wat Godt geseght heeft van de
spijse des lichaems / in 't zweet uwes
aen

aenschijns sult gy u broot eeten / Gen. 3.
beel meer past dit op het geestelick voedt-
sel: onse Godt is vermaekt het zweet op
het aensicht sijner kinderen te sien / als
de Argi / die vorens haer kinderen geen
eten soude gegeven hebben. Wekt dan op
uwe couragie en dapperheyt / en als die
Helden Davids / dringt door het Leger
van dese helsche Philistijnen / om dit wa-
ter des levens van onder den Boorn-putte
Bethlehems te halen.

Klager. Hoe durbe ik sulks bestaen / en
oo bymoedigh zijn / daer ik niet en sie /
waer op te vertrouwen / en eenige gront
van hope te besten.

Trooster. Sint gy geene bymoedig-
heyt in u selven / alse oock daer niet en
is / siet wat gront des vertrouwens u ge-
geven wert in die vriendelijke noodginge
alwes Saligmakers Jesu Christi / seg-
gende tot alle verflagene herten / Matt. 11.
18. Komt alle tot my / Ic. verstant u daer
op / en treet toe: stelt u hier te booren het
rempel van den blinden Bartimeus / de-
welcke hoorende van de Discipelen onses
Heeren / Siet! de Meester roept u / daer
op terstondt resolbeerde / werpende sijn
mantel van sijn schouder / en komende toe
Jesum. Doet ghy oock het selfde: Siet /
Jesum roept u in den Evangelio / tredet
de op sijn vriendelijke noodginge /

I

en

170 Klachte van een bedroefde
en van u werpende den mantel der blee-
schelijcke beletselen / soo volbrenght het
woordt Jesu Christi. Siet oock wat de
Heplige Petrus dede / Luc. 5. 5. als hem
de Heere gebodt het Net uyt te werpen /
hy hadde / als hy segt / de gantsche nacht
gebischt / en niet gebangen : daer schein
weynigh apparentie van bangen te zijn /
maer echter hoorende het woordt Jesu /
so roont hy hem gewillig / en seyt ; Heer / op
u woordt sal ik het doen. Hy gehoorzaemt
het woordt Jesu / al ging 't tegen sijn expe-
rientie aen / en bondt zege ; doet oock gy
soo ; loopt het aen tegen u geboelen / ver-
trouwt nochtans op het woordt Christi /
werpt het Net uyt op sijn bebel / en het
sal niet ydel zijn ; breeft gy niet te bangen /
Jesus seyt het tegendeel / doet gy sijn
woordt / en verwacht sijn zegen / gaet tot sijn
Duyts / gaet aen sijn Tafel / vertrouwt op
sijn woordt / en verwacht sijn zegen / grijpt
moedt / en hoopt op sijn beloften.

Klager. Ich woude moed scheppen op
die nodiginge Jesu / soo ik niet het tegen-
deel in mijn ziele en geboelde : maer ey-
laes ! dat seyt my / dit heyl en is niet booz
my : ware het anders / de Heere Jesus en
woude oock wijselijck soo breeft niet met
my handelen.

Trooster. Ja in tegendeel is dat te mets
de wijze onses Godts / dat hy sich meest
ver :

verborgten hout aen die gene/ aen welke hy hem op het heerlijkste wil openbaren. Niet seer ongelijck handelt de Heere onse God dikwils met sijn Kinderen / als Joseph met sijn Broederen / als hy haer wilde troosten/en sich aen haer ontdecken/ sprack hyse op het alderhartste toe / doet namelijk / als hy sijn Hofmeester hadde last gegeven de Tafel booz haer te decken/ en sijn Koren-knappen hare sacken te vullen; ja om meer te seggen / gelijk Joseph Benjamin ter banden uyt epschte die hem de lieffste was/ Gen. 44. soo toont sich oock de Heere altemets het alderstrengste eben aen die gene / die hem naest aen het herte leggen.

Klager. Hebbet gy opt yets diergelijcks vernomen in eenige Godsalige zielen/ als ick u verklaert hebbe / en is niet dese breefe een openbare merk der Godloosen / als de Propheet seght / Esai. 33. vers 14. De Sondaren te Zion zijn verschrocken / breefe heeft de Hupchelaren aengegrepen.

Trooster. Daer is oock een heplige breefe / die in Godes Kinderen plaetse heeft / en by de vernieuwinge des Verbonts Godes niet breeemt en is. Wy lesen selfs / als de Heere soo sonderbaer sijn Verbont met Abraham maecte / Gen. 15. 12. Stet / een schrick / een groote duyster-

172 Klachte van een bedroefde
Sterfisse viel op hem. Van andere Godsfa-
lige dan behoebe ick niet te seggen/ hoewel
ick een rupme stof hadde / dit eene exem-
pel van den Vader der Geloobigen kan
genoeg zijn/ en velt dan op dese gront geen
mis-oordeel ober u uyt: is uwe ziel uyt
aenmerkinge van dese eerwaerdige bont-
banden ontfet / verwerpt noch uwen staet
niet / gy kont echter een hint Abrahams
zijn / ja fiet 'et ook sekerlijck hier in desen
grooten Vader gelijck.

Klager. Och! kendet gy de breeflijckheyt
mijner ontsteltemisse/gy sout licht een an-
der oordeel ober my vellen.

Trooster. Ik weet ook/dat heftige aen-
bechtinge een Godsalige ziele konnen aen-
treffen; de harde bupen/en sterke winden /
ballen soo wel op een lustig Hof / als een
dorre Heyde / en huylende Wildernis / en
soo zijn ook broome herten te mets heftige
aenbechtingen onderworpen / 't en is al-
toos geen somer sapsoen / daer komt ook
te mets een gure Winter / die de boomen
al seer schuddet/in den Hof des Heeren ge-
plant.

Klager. Soo maer de Boom niet uyt de
grondt en waeyt / en dat is al mijn breefe.

Trooster. Geen noot voor een Christen-
ziele/dat zijn vaste Epken Boomen/ Esai.
61. 3. die wel van de winden werden gestin-
gert/ doch niet bedorven / maer des te die-
per

per in de Werde werden gewortelt; en waer dese Ziel-winter belangt / so moet ook al het geestelijc goet der Kinderen Godts bebozderen / doende dooz hare koude en bozst versterben die wormen en kanc- hers / die anders de Boom schaden sou- den.

Klager. Soude sulck een Ziele als de mijne is / noch eenige hoop durben schep- pen / en tot die Heplige Bzuploft durben naderen?

Trooster. So moet dat doen op de noo- diginge Jesu Christi / ende tot dien eynde dat schrikelijc Hez- leger van die ber- twijfelende gedachten dooz bzeken / en soo tot den Heere Jesum komen / als die vrou- we / Marc. 5. 27. die dooz de schare henen tot Jesum quam dzingen / om sijn kleet aen te raken / en soo genesen te werden.

Klager. Ik bekenne / ik hebbe my al dik- wils tusschen dese twee gedachten benart gebonden / van de last Jesu Christi / en mijne onwaerdigheyt: sie ick op mijnen Heere / daer leyt sijn woort / 't welk ik niet kan nalaten / sonder ongehoorzaem te zijn; maer wat doe ik? mijne onwaerde strijdt daer tegen / en weert my de toegang tot dat heplige.

Trooster. Het eerste moet zwaerst by u wegen / het woort van uwen Jesus ver- bint u / die ook uwe onwaerde wel oersiet /

174 Klachte van een bedroefde
soo ghy daer ober belast ende beladen zijt.

Klager. Och my! ick soude dooz mijne
toekomstige mynen Jesus al te seer ontee-
ren in sijne waerdige ordinantien/ en sijne
Heplige Tafel alsoo onreyn maken.

Trooster. 1. Ghy sult uwen Jesum in
't midden uwer geringheyt verheerlijken/
dooz de erkentnisse van dien / en u ernstig
beklag daer ober. 2. Dint gy sulck een soz-
ge om Jesus niet te onteeren / wel scheidt
moedt / ick sal u opwecken / op gelijke
wijse / als ick van een Godsaligh Man
gelesen hebbe / Mr. Peacock, de selve
van een Predicant besocht / en gebraeght
zijnde / of sijn begeerte was / dat men God
de Heere eens booz hem wilde bidden / al-
so hy in groote mistroostigheyt was / gaf
ten antwoort; Heen / siet toe dat gy Godts
Naem niet ydelijk gebuyckel / vets te bid-
den booz soo een verwozpelijck vat als ick
ben: maer wat seyde een van sijn kinde-
re / daer hy staende met een bewogen
hert / en tranen in de oogen / (en dat selve
past nu u toe /) Och Vader! seyde het soe-
te hert / en seghet niet / dat gy een verwoz-
peling zijt / want ware dat / gy en soudt
soo besozght niet zijn booz de eere Godts /
die vreesende dooz den gebede te onthepli-
gen.

Klager. Het dunkt u eenigh bewijs van
het Christendom in mijne ziele gebonden
te

te hebben / maer och wiſt gy hoe ellendig
dat 'et daer ſtae!

Troofter. Het is ſekerlijck een goet te-
ken ſoo jalberts te zijn vooz de eere Jeſu
Chriſti / ende eerbiedig ontrent ſijn He-
lige Ordonnantien.

Klager. Ghy geboelt gantſch gunſtelijck
van my / maer het is een oordeel van lief-
de / ick geboele wel anders in my / daer-
om ſoo weygert oock mijn ziele uwe ver-
trooſtinge aen te nemen.

Troofter. Gy en ſult my niet met geen rede-
nen wederſpreken.

Klager. Wat ſegt gy? my dunkt niet een
teecken van ware genade in my te konnen
binden / maer wel tot mijne beroordeelin-
ge te ſien.

Troofter. Ick heb alree het tegendeel
getoont ; maer het dunkt my niet bzeemt
ſulcks tegenwoordig uyt u te hooren / al-
ſoo ik u in een byſondere bedwelminge ſie.
De ſtaet nu van bedwelminge is een ſtaet
van duyſterniſſe / alſſe ons ſoo voozkomt
in de H. Schriſture / Eſai. 50. 10, 11, &c.
Sy bzeencht als een dicke nebel vooz het
ooge der Ziele / ſoo dat men als dan vooz
die tijdt ſoo niet ſien kan de goede gaben
van onſen God : de droefheyt verzwelgt
die goede hope / als een Zee in haren
ondoorzgrondelijcken holck / Jacob. 6. 3.
Maer hebt goede moedt / eens anders

176 Klachte van een bedroefde
ooge fiet wat kostelijchs in u / ik hebbe u
een goede vrucht des Heyligen Geestes
getoont / en sullen sich veele andere noch /
als heldere Sterren in dese nacht der dup-
sternisse opdoen. Het is nu een bewolchte
skont / maer gelijk men in een nebelige dag
noch wel soo veel lichts kan sien / om van
den dagh te besluyten / soo eben in sulche
stonden / om de genade Godts te erken-
nen. 't Gene alree gesegt is / verdoont sulks
genoeg / en geeft een klaer bewijs / dat gy
een plantinge des Heeren zijt / gelijk men
selfs upt een trosjen Drupven bequame-
lijk kan sien / dat het een Wijnstok / en geen
dooren doren en is.

Klager. Dewijle ik nochtans sulks niet
by my en bevinde / hoe durbe ick tot dien
groeten Saligmaker gaen ?

Trooster. 1. Salomo segt / daer is een /
die hem selfs denckt rijk te zijn / en hy is
arm : en een / die hem denckt arm te zijn /
en hy is rijk. De Godsalige denckt dik-
wils seer geringh van hem selfs / bysou-
derlijk in de nacht van dese ziel-bedwel-
mingen / en fiet / daer is noch al by een
grotten schat in de ziele : 't gaet met de ge-
nade als met het gout in de Mijnen / daer
is wel gouts genoeg / maer het leyt diep
begraven in de Mijnen. So is dikwils de
genade in de ziel / maer sy leyt verbor-
gen ; als het oock in 't lichamelijke dik-
wils

wijs beter staet / als de mensche denckt /
 soo gaet het in 't geestelijcke / de Godsa-
 lige dencken een gants desolaten boedel by
 haer te binden / en siet daer zijn noch al
 verborzgen schatten. 2. Maer genomen
 dit gebreke der ziele / wel dat en moet u van
 Jesu Christo niet af-houden / maer soo
 deel te meer hebt gy van nooden om tot
 Jesum te gaen / dat uwe ledigheyt upt
 ijne volghet mochte verbult worden.
 3. Ghy toont ook in desen niet recht te ver-
 staen de wercksaemheyt des geloofs / het
 welke niet op hem selfs en rust / maer ge-
 heel tot Jesum Christum upt-gaet.
 Was een soet woort van Mr. Bradfort ;
 Soo de wercken / seyt hy / oorsaken wa-
 ren van mijne saligheyt / ick soude geheel
 wanhopen / maer nu is 'er het geloobe /
 en dat doet my moedt grijpen in Jesu
 Christo / de Fonteyne des Heyls. Ghy gaet
 een recht anderen weg in: om dat uwe ga-
 den soo groot niet en zijn als gy wel wou-
 det / daerom / wantrouwt gy / gy siet niet
 genoegh op Jesum den Heel-meester der
 sielen / ghy wilt zelfs brengen / om Jesu
 zengenaem te zijn / ja sijn gunste te ver-
 dienen / gy wilt hem met u eppen mun-
 de betalen / dat mishaecht onsen Jesus /
 die vooz een Dyrgeber van sijn gaven wil
 erkent zijn / en sijn genade vooz niet / en
 sonder gelt uptdeslt / Esai. 55. 1. Ten

178 Klachte van een bedroefde.

besten genomen / soo en wilt gy soo geheel
op Iesum niet steunen / of wilt ook wat
in u eppen selfs bedinden / niet ongelijck
de Apzicoos en Persick / die men wel aen
de muur op bint / maer echter oock hare
vastigheyt in haer eppen wortel heeft. Gy
moet op Iesus betrouwen / en geheel leu-
nen / Cant. 8. 5. O dien ulwen Orient / daer
is hepls en zegens genoeg by hem / die hy
hupelijck wil wech geben / en niet verhoop-
pen.

Klager. God wil nochtans niet dat men
met ledige handen booz hem verschijnt /
en wil een offer booz hem mede gebracht
hebben.

Trooster. De beste gabe is een oot-
moedig hert / en geloobe in Iesum Chri-
stum ; wat had de arme- vrouw ? Marc. 5.
27. sy hadde al haer goedt vermeestert / en
had niet ober als het betrouwen op Ie-
sus / dat hy haer helpen wilde / en haer
geloobe behielt haer. Volgt op haer voet-
spooz / geloofst / en u ziele sal behouden zijn.

Klager. Maer het geloobe moet werck-
saem zijn / en sich vertoonen in heplige
oeffeninge en deughden des gemoedts.
Maer die en binde ick niet.

Trooster. Bint gy niet een mishagen
in uwe aenleggende gebreken / wenscht
gy niet van dat lichaem der sonde ontsla-
gen te zijn ? Woudet gy God niet beter
die?

dienen? Is Jesus niet waert in ulwe oog-
gen? Woudet gy niet sijne goetheyt sma-
ken en voortaan met hem wandelen? Is u
wel pets bitterder als de kracht sijner
werckinge / en gunstige tegenwoordig-
heyt soo niet te mogen smaken? Wel pastet
u dan toe / dat eene tot soo een verflagen
hert seyde: Waert gy geen Bruyloft-hint/
gy en soud soo om 't afwefen des Bruide-
goms niet suchten.

Klager. Och! God weet / en mijn Ziele
weet / hoe gebreckelijck ik noch in desen al-
len ben.

Trooster. 1. Ick verwondere my dik-
maels / hoe ick het Dolck Godts soo be-
kommert binde ober haren staet / daer de
werelts hinderen soo onbesozght en weel-
dzig daer henen gaen / als of sy de ware
Bontgenooten waren. Maer het gaet
hier in het geestelijcke / als men te mets in
tijdelijcke verneemt; het spreekwoort seyt
Dum cantant pauperes, gemunt divites :
dat is / terwyl de arme lieden singen / soo
suchten de rijke. Soo bindt men 't dik-
maels : terwyl de arme man singht in
sijn pothupsken / soo is de rijke man vol
rouw in sijn rijck zalet. Even gaet 'et ook
dickmaels na de ziele / de ledigste zielen
zijn te mets het meest verheugt / als of het
by wat ware / daer de meest begenadig-
ste kermen en suchten. Dat vercoont

sich bysonderlijck / als het **H.** Abontmaek
 booz handen is / die bloote Belijderen
 gaen dikmaels met groote verwaentheyt
 daer henen / als of sy alleen de leden **Chri-**
sti waren / daer de ware **Discipulen** klaz-
 gen en kermen ober hare onwaerdigheyt /
 qualijck durvende de bymoedigheyt ne-
 men om tot haren **Heere** toe te gaen.
 2. Het is oock een groote misflag / dat wy
 ons dooz het geboelen van onse gebreken
 en nietigheden souden laten afleyden van
 hem / die ons alleenlijck heelen kan / wy
 moeten lieber daer dooz tot den **Heere** **Jes-**
sum werden henen gedreven / en tot de be-
 hulp-middelen onser saligheyt. **Luyden**
 die sieckelijck zijn / en moeten niet heel en
 al abstinieren van de spijse / maer als men
 seyt / de mont wat bieden / tot noodigh
 boedtsel / en herhael van haer sterckite / al
 is de appetit schoon zwack. Een man die
 dupster is van gesicht / sal hy de vensters
 toe doen / om dat het in hups doncker
 is? neen / hy false open setten om licht
 te ontfangen / en beter te sien: hoe sich
 yemandt houder bebint / hoe hy oock
 meer van nooden heeft by 't buur te gaen /
 of eenigh werck van oeffeningh ter
 handt te nemen. **Vinden** wy het gebreck
 van onse ziele / het moet ons niet van /
 maer tot den **Heere** **Jesum** henen leyden /
 en doen betrachten alle die middelen /
 van

van welke wy pets goedts te verwachten hebben: wy en moeten ook in desen niet ledig blijven sitten/ als sonder moed/maer upt gaen tot onsen Heere/die genoeg heeft/ om onse berlegentheyt te hulpe te komen: Gelijck als Jacob septe tot sijn bedroefde kinderen/ in de groote hongers-noot van Canaan/ Gen. cap. 42. 2. Wat sit gy bezdruckt/ siende de een op de ander/ als of'er geen hoop was/ en gy alle van honger vergaen moest? Daer is Brood genoeg in Egypten/ treckt op/ en haelt dat ons noodig is. Soo mede Christen ziele! wat sit gy daer neder/ bezukit en verflaggen/ als of'er geen raet was/ daer is Broods genoeg by uwen Hemelschen Joseph, trecket op/en versiet u van sijn heerlijke Goederen / op dat gy niet en sterft. Hebt gy niet/ en geeft de moedt niet verlooren / maer laet u gebreck u te meer tot Jesum/ en sijn Heylige Tafel op-wec-ken.

Klager. Wiste ick dat Jesus my wilde aennemen / ick woude my verstouten / en henen gaen.

Trooster. Weet dit voor seker / dat Jesus veel meer mishagen heeft in dese wantrouwende gedachten / als in uwe sonden selfs. Gy weet dat een Medicijn-meester meer verstoort is ober de verwerpinge des Patiëns van sijn Medicamenten / als

Klachte van een bedroefde
als de walgelyckheyt van de sieckte selfs
weckt op u geloobe / en eert desen Hemel-
schen Medicijn-meester / in het ontfangen
van sijne genees-middelen / en gy sult
hem gantsch toegenegen t' uwaerts bebin-
den.

Klager. Och Broeder ! ick binde mijn
herte soo geheel ledig.

Trooster. Gaet tot uwen Jesum / hy
is die rechte Elizæus / die niet uwe Da-
ten met wyterlijcke Olpe / als die Vrou-
we van de Soonen der Prophten ge-
beurde / 2 Reg. 4. 8. maer de ziele niet de
Olpe sinner genade verbullen sal. Zijt gy
veel schuldig / kunt niet betalen / en breeft
gy / Godt sal u en uwe kinderen om der
schulds wil in de kercker werpen / dat is /
ziel en lichaem in de Helle smijten / wel
hier is hy die vooz u sal voldoen / en uwe
schulden betalen: gaet tot hem / en hoe
veel u ontbreekt / hy heeft genoeg om u
te geven / hier is vooraets genoeg / niet
de volheydt van een Dat / maer van een
Fonteyn / ja een geheele Zee.

Klager. Voelde ick eenig geestelijcke
leben / en eenige hemelsche betoeginge / ick
woude naderen / maer ick voele my so bad-
sig en soo doodigh.

Trooster. Voelt gy u ziele soo badsig en
slaperig / wilt gy daerom uwen plicht na-
laten? O soo veel te meer moet gy u opma-
ken:

Ziele over 't H. Avontmael. 183

zen: hoe doet ghy als u been in slaep is / als men seyt / blijft gy sitten? neen gy taet op / gaet daer op / en siet / het is gedaen / so mede sal de heplige oeffening dese laperigheyt verdrrijven.

Klager. Maer ick binde doock mijn ziele doo gantsch doodig / en sonder geestelijck eben.

Trooster. Wel doock / dat moet u tot den Heere Jesum voortdrrijven / om meer lewendig te werden: Wie is de Ponteyne des geestelijcken Lebens / als eben Jesus Christus onsen Heere? Het schijnen vant de Son geeft licht aen alle de Elementarische lichamen / en dat doet Jesus aen de ziel. Als gy by 't vuur zyt / en krijght eent doobe kool in handen / wat doet gy / als gy 'e wilt doen glimmen? gy brengtse by een brandende kool / en hy wordt mede brandende. Is u ziel doof / brengtse tot Jesum / en uw doobe kool sal glimmen. Segt gy doock / mijn ziel is soo doodig / wel Jesus kan doock doode lebendig maken. Het was een sonderbaer gebal / 2 Reg. 13. 21. dat een dood man / geworpen in 't graf van Eliza; en sijn beenderen aenrakende / lebendigh wert. Werpt u mede op den dooden Jesum / op sijn doot Lichaem in den Hepligen Avontmale / raecht aen die heplige Panden / en wat gelt 't uw ziele sal leben.

Klas

Klager. Hadde ick eenig verlangen in dese waerdige Panden / maer daer is al een walginge in mijn ziele van dese heylige spijsse: Ik behoorde daer na te verlangen / als eene die ter Bzuploft sal gaen en dat en binde ick niet.

Trooster. Dat doet uwe tegenwoordige rouwe en ziel bedwelminge. David doo sijne menigbuldige verdrukkinge / klaegde sijnes broots te hebben vergeten / Psal 102. scheurt af desen dicken roumantel / en schuddet u uyt den stoffe / en uwe ziele wil hare boorige gestalte bekomen.

Klager. Maer ach! soo lang ick my dusdanig bebinde / wat raedt? God wil een begeerige ziele en geopende mont / die heb ick niet / hoe sal ick dan dese Hemelsche soetigheden smaken.

Trooster. Hebbet gy niet die begeerte die gy woudet / biddet God / en hy sal u die geben / en sich ober uwe zwakheden erbarmen / hy sal ook uwen mont verbullen met sijne Hemelsche goederen: hy hemt is de Fonteyne des Levens / en hy hemt is een gantsche volheyt / 't en sal hem aen geen verbullinge ontbreken.

Klager. Ik weet wel / dat'er genoeg is by den Heere / waters genoeg in die Fonteyne / en Welck in die Borsten der broostinge / maer ach! ick hebbe geen bracht om daer aen te supgen / en die
Hea

Ziele over 't H. Avontmael. 185

Hemelsche soetigheden na my te trecken!

Trooster. De Heer is genadig / hy sal u mont en krachten geben / en dit Hemelsche nat ten monde doen indloepen / gelijk de Herders doen aen de zwacke Zuygammerkens / melkende de Melck uyt de Aeren / ende dat druppende in de mondt van de teere Schaepjens: of als een Moeder aen haer zwacke sieke Zuygelingsken doet / persende het Sog uyt de Borst met haer eygen vingers / en daer mede het teere kindeken labende / soo sal de Heere doene: hebt gy geen kracht om te suypen / de Heere sal selfs dese Melck der vertroosting uyt de volle aderen drucken / en u in de mondt doen indruppen. Scheppet moed / en laet u niet hinderen van dese troostrijke segelen.

Klager. Ach! ick ben onwaerdig om tot den Heere toe te treden aen sijne Tafel.

Trooster. De liefde Gods sal u weerdig maken / en waerdig achten / treet maer toe.

Klager. Hoe durft soo een arm Bedelaer tot Jesum komen / als ick?

Trooster. Ja vooz de arme breekt Jesus sijn Blood / Psal. 107.9. Luc. 1.53. Ahasueros bereyde sijn maeltyt vooz Dorsten / Jesus vooz de behoefstige zielen.

Klager. Ik hebbe geen kleederen om tot soo een groote Bzuploft te komen.

Troo-

186 Klachte van een bedroefde

Trooster. **J**esus heeft kleederen booz die sal u vercierren / alle onse tierage moet van daer komen / als die van Koninglijck Keur-dochteren uyt des Konings Huys Esh. 3.

Klager. **I**k schame my in dat gezegende geselschap der Hepligen neder te sitten en met haer mijn handen uyt te steken.

Trooster. **D**ie ons alle waerdig maekt is **J**esus Christus / die ook u sal geven dat gy behoeft / scheidt moedt in de goedercrentheyt en medogentheyt uwes Heeren hy is seer vriendelijck / en bysonder over verlegen zielen aen te nemen.

Klager. **J**a waerlijck verlegen binde in mijn ziele / ja geheel sonder verwachtinge en hoope.

Trooster. **W**an hoopt in u selven / maekt op u vertrouwen in de goetheyt uwes Heeren.

Klager. **S**ou hy so een arme ziele wille aennemen / als de mijne is ?

Trooster. **J**a sekerlijck / so gy sulks van hem begeert / Psal. 18. 11. verre zy het / dat hy sulks eenige begeerige ziele soude wegeren. Hier is niet te vreesen / dat gelesen wert in het Klaegliet 4. 4. **D**e kinderen roepen om Broot / en daer is niemant die 't haer geeft. Gaet tot Jesum / en hy sal uwe hungerige ziele versadigen.

Kla-

Klager. Was ik sijner kinderen een/ ick
oude oock een deel verwachten.

Trooster. Een kindt zyt gy/ en een deel-
noot der genade Jesu Christi. Hebt gy
et de wasdom en sterkte van andere/ dat
kan u kinder-recht niet benemen. Gy
weet dat in een groot huysgesin kinderen
van verscheyde conditie zyn / groote/ kleyn-
/ gesonde/ siecke/ &c. Soo oock in
huysgesin van de Heere onse Godt: in
den Hemel heeft hy die sterke Helden/ Qui
uuntur visione, die altoos sijn aenge-
cht sien / de Heplige Engelen: op aer-
den heeft hy oock kinderen van verscheyde
ag / daer heeft hy sijn Mannen / Jon-
klingen / kinderen/ ja oock Zupgelingen/
die niet als de Mam verdragen konnen:
maer heeft hy gesonde en siecke kinderen /
sinnige welkers aengesicht is blincken-
/ en andere welkers gelaet dooz geestelij-
ke krankheden is verdonckert en verbal-
n.

Klager. Och! so ik maer van de minste
genade Godes konde versekeret wesen/ dat
poude my genoeg zyn.

Trooster. Ja dat ware oock in der daet
so: Het heyl van Godts kinderen en
hanght niet aen de grootte / maer aen de
vaerheyt van de genade. De minste
Christen is so wel een Christen/ so wel met
Christo vereenigt/ als de meeste. Niet alle
Ster-

Sterren zijn eben groot / maer staen e
 aen Orbis, of Hemel-ronde. Niet alle
 den des lichaems zijn eben groot / maer
 zijn alle nochtans op gelijke wijze met le
 Hoofd vereenigt; soo zijn niet alle Ch
 stenen eben sterck / maer nochtans
 lijkelijck met den Hoofde Jesu Chri
 vereenigt / ja gelijk de lebendige geest
 haer soo wel verboegen in het minste de
 des Lichaems / een pinck / een tee / A
 om het selve lebendig te maken / en en
 Boom haer sap bisset / soo wel aen h
 kleynste rijssen / als aen de grootste tal
 soo sal sich ook de kracht der verdienst
 Jesu soo wel verspreyden tot de minst
 Christen als de meeste. Het kleynste led
 ken in Godts Huys en sal niet ontbreke
 dat hem heylsaem is. Ja men beuint i
 den woorde onses Godts / dat het her
 onses Heeren op een bysondere wijze o
 die zwache en siecke Kinderkens hang
 In het zupgen der Zupgelinghsken
 blinkt upt de wijsheydt onses Gods / al
 David aenmerckt Psal. 8. En soo in he
 geestelijke blyckt oock sulchs sonderbaer
 lijk / als hy het selfde aen de Hemelsche
 Zupgelinghskens doet. Dat verklaert
 de Heere by den Propheet Hoseas / aen
 gaende Ephraim / seggende: als E
 phraim een kint was / leerde icksse gaen /
 cap. 11. 1, 3, 4. ikrephate hem boeder toe.
 Als

Is de Min de Borsten wpt haelt / en het
 int toe rephit / soo verklaert de Heere dat
 aen Ephraim gedaen hadde. Dat is
 goetgunstigheid onses Godts aen de
 ne. En gelijk van Joseph / Gen. 50.21.
 rhaelt werdt / dat hy sijne Broederen
 derhielt tot de mondt der Kinderkens
 Suppelinghs toe / soo heeft dat byson-
 derlijk in onsen waeren Joseph / de Heere
 esus Christus sijn plaetse en toepassin-
 . Ik begonde oock boven alreede te seg-
 en / dat selfs het herte van de Heere onse
 sod bysonderlijk op die zwache zielen ge-
 is. Hangt niet het herte van de liefheb-
 nde en barmhertige Moeder meer ober
 t teere Suppelinghsken in de Wieg /
 hrepende om de Borst / en het sieke Kin-
 ken in sijn Arribbeken / als ober de ou-
 er Kinderen die ober hups gaen / en gez-
 nt zijn / roepende om haer behoefte? sal-
 niet de oudere en gesonde laten gaen / om
 et zoogend' en siecke Kindken sijn ge-
 nakt te doen? wel / dat moederlijk hert /
 i meer betoont de Heere onse Godt oock
 en alle sijne zwache sieke Kinderkens :
 : zijn het / ober welke sijne oogge byson-
 derlijk ten goede is wakende / en die de eer-
 te zijn in de voorzorge. Ja het is te ver-
 onderen hoe veel werks Godt de Heere
 an sulke treurige herten maekt: wy sien
 a't exempel van het verlaten Israël /
 Esai.

190 Klachte van een bedroefde
Eesai. 66. 12, 13, 14. Als een Vader met sin-
teere kinden speelt / dat hy op sin-
knie neemt / en dandepnt om wat te be-
maken / soo belooft ook de Heere dat h-
aen het bedroefde en neergedruckte Jeru-
salem wil doen.

Klager. Was ik alleen zwak en siek /
niet soo ongeloobig / mijn ongeloobe s-
my verdoemen / en sijner gunste onwae-
dig maken.

Trooster. Ongeloobe was 'er ook b-
Thomas / en nochtans krijgt hy ver-
sijn bingeren in de zijde en woude Jesu
steecken. In den Heylige Abontmale sta-
Jesús met sijn opene zijde / en doorsteek-
kene handen en voeten / brenge oock ut-
bingeren daer toe / op dat gy geloobe
meugt : hoor wat u Saligmaker segt
hy roept u toe / en seyt tot u als eens te
Petrum , wat breeft gy kleyn geloobige
Matth. 14. 31.

Klager. Kon ik mijn noot aen Jesus kla-
gen / wat noot was 't noch : maer ick kan
niet bidden tegens mijn nooden / wat rae-
nu ?

Trooster. Godt kent u nooden / en sa-
u troosten. De Moeder verstaet wat he-
kint wil / als het schrept in de wieg /
al kan 't sijn noot niet klagen / en komt he-
te hulp. Men weet oock de begeerte van
den Bedelaer / al is hy stom / en men geeft
hem

Ziele over 't H. Avontmael. 191

in een aelmoes. Siet de uytkomste van
de bedroefde Vrouwe / Matth. 9. 21, 22.
Het vele woorden hoort gy van haer / sy
zack in haer herte / seyt de Text / maer
Jesus kende haer begeerte / dat sprake-
des doch herteljk versoeck vermocht by
n Heere / hy hoorde de woorden haer
rten / en terwyl sy haer bebede hant
t de zomen sijner klederen bracht / siet /
n wonderlijcke kracht ging van hem tot
re genesinge. Dint gy oock uwen mont
s toe-gesloten / om tot Jesus te bidden /
u hant als bebede / om sijn klederen
n te grijpen / och! spreekt in u herte / en
recht maer het uyterste des kleeds aen /
u ghy sult oock uwe hope niet vereydel-
en.

Klager. Hoe soude ick dooz al dat heyt
an mijn ziel-bezwaernissen / en soo veel
boelijcke tegen-spraken durben dooz bze-
en.

Trooster. Ja gelijk gy gemelde Vrou-
de die dicke drommen van die verdzin-
ende Schare siet doen / Marc. 5. 27.

Klager. Och! kendet gy de ongedaen-
eyt van mijn herte / het is soo droog en
orre / niet anders als een Boom die ge-
eel uyt-gegaen is.

Trooster. Macht u wel / ô ziele! u soo
heheel te verwerpen: hoort ulve God spre-
ken en denket u gesegt te zijn. Segt niet /
(seyt

192 Klachte van een bedroefde
(sept de Heere) ik ben een dooren Boom
Esai. 56. 3. Dindt gy u zwackh/ God sal
stercken/ en werpt de moedt/ noch hou
pe niet wech. Seght niet/ ick ben ver
looren/ maer grijpt moedt/ en segt/ ik sal
noch sterckite bekomen. De zwacke seg
ge/ ik ben een helt/ Joël 3. 13. Groent u
we tak niet als gy wenschet/ wel hoor
wat de Heere segt: hy is het/ sept hy
die den nedrigen Boom verheft/ en d
dzooge Boom bloepende maectit/ Ezecl
16. 24. Siet gy het Hups Gods/wel daer
bloepen de Hemelsche Beeken/ Psal. 80. 2
bysonder de H. Tafel/wel daer is dat heil
same bloet/ dat uwen dooren wortel be
sproeijende/uwen Boom sal bloejende ma
ken: daer henen/ô berlegene zielen! legget
u aen die water-pijlen/en 't zal u wel zyn
laet uwe zwackheyt u niet af schzicken
want hoe ghy zwacker zyt/ hoe gy de gee
stelycke genees-middelen meer van doet
hebt als een zwack Lichaem de spijsē/ d
Siecke de Medicamenten/ de wijn
stock de muur/ en een teer boomtjer
met houtte latten/ en een vallend' hups
met stutten onderset werdt. Is u geloo
be kleyn/ wel het sal noch al groote din
gen konnen doen. De tonge is een kleyn
lidt/ maer wat recht'et niet al uyt? Een
kleyn toom regeert het Paert/ en een
kleyn roer het gantsche Schip/ een kleyn
Ge-

geloobe kan doech al groote miracelen doen.
 Durft ghy de gantsche handt niet in Jesu
 Christi schotel steken / wel brengt hier het
 ytterste van ulwe spieffe by / en raecht daer
 nede in desen geestelijken hooningh / en wat
 nelt et / u Ziele sal bekomen / en ulwe donc-
 here oogen op-kilaren / als eens Jona-
 hans / 1 Sam. 14: vers 27.

Klager. Soecke ick my al schoon wat
 p te geven / siet ! de mistroostigheyt mijns
 erten werpt my terstondt al wederom
 eer. Dencke ick aen Godt / en dese Her-
 ge Panden / mijn ziele maecht misbaer
 i my / en verschrickinge grijpt my aen.

Trooster. Sy komen u daer-en-tegen
 roffe geven tot geestelijche moetsgrippinge /
 et de Koningh / die de Dis bereydt / wie
 s hy die de vriendelijche Jesus / in welc-
 ers lippen is genade / en welckers handen
 uppen van vettigheyt. Siet in den be-
 inne des Euangely / daer van Jesu Chri-
 i gebodtschapt wert / wat is het woordt
 er Engelen tot Maria / tot de Herders ?
 is al / en bzeest niet / en bzeest niet / Luc. 1:
 0. en 2: 20. Onsen Salighmaecker pre-
 ickende dooz sinen Geest / wat heeft hy
 brede-boodschappen aen de treurige her-
 n laten brengen / Esai. 40: 1. en 26. 3.
 sal. 29: 11. Esai. 61: 1. betoonde dat hy
 die groote Hooge-priester / sprekende bze-
 en zegen ober sijn Volck. Komende in

¶

de

194 Klachte van een bedroefde
de Werelt / druppen sijn lippen van salig
heden in sijn Predicattien / saligh / saligh / ti
achtmalen toe / Matth. 5. scheidende u
de Werelt / was 't al brede / brede / Joa
14: 27. keerende tot de Discipulen na sijn
opstandinge / was 't / wiens sonden gh
vergeeft / Ec. Joan. 20. 't was vergebing
der sonden. In den dagh des Oordeels se
de sententie tot de Schapen zijn / komt gh
gezegende : wat sal ick seggen ? het gam
sche Euangelium geeft getuygenis van d
goetheydt en vriendelijckheydt onses Hee
ren : Wie quam opt tot den Heere Jesum
met een oprechte begeerte / die niet gehol
pen en werdt ? Hoe veel vriendelijcker bin
den wy selfs den Heere Jesum / als sijn
Discipelen : Paulus sloegh Elymas me
blintheydt / Jesus doet de blinde Barti
maeus sien. Petrus sloegh Ananias en Sa
phyra met de doodt door sijn woorden / Je
sus maect met sijn woorden de doode La
zarus lebend'. De Discipelen en verboden
de Syrophoeniciaensche Vrouwe / Jesus
riepse tot hem / als syse bekeben / datse haer
als een Hondcken quam na-jancken / en
gaf haer begeerte. Al de wercken onses
Saligmakers zijn wercken van saligheyt
ten leven / en niet ter doot. En hoe hy sig on
trent de verlegene Zielen wil gedragen
blijckt uyt sijne vriendelijcke uytspraeck
Matth. 11: 28. Komt alle tot my die be
last

ast en beladen zijt / ick sal u verquicken/
n ghy sult ruste vinden vooz ulwe ziele.
Slaet gy het oogh op de Tafel des Avont-
maels/en op die panden in de selve/wel het
s een liefde-tafel / en vziende-panden die
Jesus aldaer aen de sijne uitdeelt. Hadt
ghy oogen om te sien / ghy saegt daer den
vriendelijcken Jesus staen al noodigende
n roepende/ Genes. 24: vers 31. Komt in
ghy gezegende/ wat staet ghy daer buyten/
ick hebbe voeder vooz ulwe zielen: en aen
de randen van dese liefde-tafel geschreuen/
Lant. 5. 2. Eet en drinckt Vrienden / Ec,
dit heb ick vooz u bereyt / siet daer by mijn
hert en goede wille tegens u. En dan/wat
eden hier te vreesen/is'er in tegendeel geen
eden / om niet blijtschap aen dese heylige
Danden / en dese mildadige Hupswaert te
encken ?

Klager. De oorsake van vreesse is in my
elven: Hoe durbe ick geringe tot soo een
root en heerlijck Koning toe gaen ?

Trooster. Ulwe vymoedigheyt bestaet
n sijn goetheyt/niet in ulwe waerde. Siet !
e Heere roept u / als wy seyden / op sijne
depinge/ en niet ulwe verdiensten/hebt ghy
degangh te nemen. De groote Koningh
eyckt u als van den Hemel sijn Scepter
de / en veroorzloft u te komen in den Bin-
den-hof: zijt ghy geringh/hy wil u echter
verbaerdigen: ick hoore spreken/Prov. 9. 1.

196 Klachte van een bedroefde
van een groote Majestept onder de naem
van de opperste Wijshepdt / van een Ko-
ninghlijck Huys / en Feest Kopael / mae
als ick sie waer de Boden van desen He-
melschen Koningh gaen / so binde ick dat
zijn slechte en geringe Liedekens : Wie is
slecht / hy keere sich herwaerts (seght de
Wijshepdt) hy kome en eete van mijn
Broot / en drincke van de Wijn die ick ge-
mengt hebbe / vers. 4, 5. Job. 5: 27. Hoo-
ret oock dit / ô ghy slechte ! hooret dit / en
onthoud'et vooz u.

Klager. Maer wat heb ick om soo een
groot Koningh te presenteeren / 1 Sam. 9
Wat is 'er in mijne handt / en wat is mijn
gabe ?

Trooster. De Heere en schat onse gabe
niet na waerde / maer na de genegenthepdt
onfes herten / brenghet wat ghy kondt / en
't sal den Heere welkom zijn. Bzenge
Lammeren vooz den Heerscher der gant-
scher Aerde / E sai. 16: 1. Wat is een Lam-
meken vooz den Koningh der gantsche
Aerde ? nochtans wil hy het niet verach-
ten / als het hem van een waer Israelij
werdt opgedragen. De groote Godt laet
sich niet soo een geringe en kleyne gabe ver-
genoegen.

Klager. Zoo ick een aerdtlich Koningh
verwachte / hoe woude ick bekommeren
wesen / om hem te ontfangen : nu is het de
groote

Ziele over 't H. Avontmael. 197

grootte Koning des Hemels die ick wachte.

Trooster. Hebt ghy niet gehoozt dat de
Hemelsche Koningh een goedertierne Ko-
ningh is? doet wat ghy kondt / en hy wil
het sich laten geballen; daer zijn Historien
van Koningen en grootte Personagien / die
sels een Knol of dronck Waters van haer
Onderdanen danckelijck hebben aengeno-
men. Oock weet ghy wel / dat het der Ko-
ningen wijse niet en is / op de middelen van
en bysonder Onderdaen te leben / sy sen-
den sels hare bagagie en Koninghlycke
oe-rustinghe voor uyt / na waerde van ha-
ren staet. Soo sal het oock uwen goeden
Godt doen / dat ghy niet hebt / en hy noch-
tans eyscht / sal hy u geben / en sels mede
brenghen. Vertrouwt op sijne goetheydt / en
felt u te vreden.

Klager. Onse Godt is van een ver-
schickelijcke Majesteit / Job 27. en dat
doet my vreesen.

Trooster. Een heylige vreesse betaemt
ons / maer die niet verhinderen onsen dienst
aen den Heere onsen Godt: doet gelosten/
en betaeltse den Alderhoogsten / alle ghy die
rondtom zyt / laetse dien / die te vreesen is /
geschencken brenghen / die den geest der Vor-
sten als druyben affnijt / die den Koningen
der aerde vreeslijck is / Psal. 76: 12, 13.

Daer komt ons Godt te booren / onder ee-
nige heerlijcke expressien / en oock als die
vreesse-

198 Klachte van een bedroefde
vreeselijcke Godt / die selfs den Koningen
der Aerde verschrikelijck is. Maer wat
sal dat het Volck Godts afschrieken / on
haer geschencken tot dien Godt te brengen
meen: brengtse wel met een heplige vree
se en eerbiedigheyt als tot dien grooten Ko
ningh / maer oock met een heplige vry
moedigheyt als tot uwen liefhebbender
Godt.

Klager. Hoe durf soo een arm schepsel
als de mensch is / eenige vrymoedigheyt
nemen / om tot die grooten Godt toe te tre
den / daer selfs dien heerlijkste schepselen
die Graven en Hartogen van den Hemel
de heplige Engelen als met beben en bes
schaemtheyt vooz hem bestaen:

Trooster. Traden wy toe in ons selven
wy mochten vreesen / nu schuylen wy ach
ter de rugge / en onder de kleederen Jesu
Christi / de Soone en Erfgenaem des He
mels / de metgeselle Godts / Godt selve / die
heeft ons dien lebendigen weeg ten hemel
gebaent / en vooz ons verdient / dat wy met
vrymoedigheyt mogen toe treden / en onse
nooden vooz den Heere brengen. Laet ons
met vrymoedigheyt toegae tot den Throon
der genade / op dat wy barmhertigheyt mo
gen verkrijgen / en genade vinden om ge
holpen te werden ter bequamer tijt / Heb. 4:
vers 16. Wy mogen in Christo Jesu toe
tre-

Ziele over 't H. Avontmael. 199

reden tot Godt / ja met bymoedigheyt
de-treden. O wonderlijcke sake / en on-
begrijpelijcke verheffinge voor den aemen
mensche ! als de oude Leeraer Chryso-
stomus seyde : daer de Engelen het aengesicht
noeten decken / daer werdt de Mensch ge-
roddicht om met bymoedigheyt / en als
net ongedeckten hoofde tot Godt te gaen/
sonder dat hy hebbe te vreesen vergeefs te
vullen komen : neen/hy sal barmhertigheyt
vinden / en geholpen werden ter bequamer
tijdt. Bedenckt dit / o treurigh herte ! en
weckt op u geestelijck vertrouwen in Je-
sum Christum / siet ghy op u selven / vreesst/
naer siet ghy op Jesum Christum / ver-
trouwt. Hy is wel een groot / maer oock
seer vriendelijck/en goedertieren Koningh.
Sijn Throon is een seer heerlijcken Throon/
maer oock vol genade en goedertierenheyt.
Ick hebbe het van eene ongemerckt ge-
sien / uyt 1 Reg. 10: 19. dat ter zijden van
Salomons Throon twee leenen waren tot
sit-plaetsen / en twee Leeuwen stonden by
de leenen. Het woordt overgeset leenen/be-
tekenet oock handen / het schijnt dat die twee
leenen gemaecht zijn geweest als twee
handen / die waren ter zijden van den Ko-
ninglijcken Stoel / en schenen als de On-
derdanen toe te roepen / en te beloben de be-
hulpelijcke handt des Konings : doch op
dat oock een recht ontsagh dese bysheyde
It 4 mochte

200 Klachte van een bedroefde
mochte matigen / soo stonden daer twee
Leeuwen by. Gaet soo tot Iesum / tem-
pert uwe breefe en vertrouwen onder een
laet u de Leeuwen van Godts verschric-
kelijckheyt soo niet verbasen / ofte laet u sijt
uyt-gestoken handen / om u goet te doen
wederom encourageren en moedt geben
leert hier uwen Iesum recht kennen / en in
hem sondeert uwe Christelijcke bymoe-
digheyt.

Klager. Hoe durbe ick tot Iesum Chri-
stum naderen / ick sondige tot hem die de
Heyligheyt selfs is. Hy sal my onreyn
niet lijden / de Godtloose zijn hem een grou-
wel / en de werckers der ongerechtigheyt
sullen by hem niet verkeeren / sijne oogen
zijn te reyn / om het quade te verdragen /
och ick en sal hem niet konnen dienen.
Want hoe soude ick booz sijn aengesicht
bestaen?

Trooster. 1. Soo ghy uwe sonden in 't
binnenste geboelt / en hertelijck daer ober-
klaegt / Iesus sal barmhertigh zijn / het is
de Leeuw genoeg / dat sijn partye sich booz
haer neder werpt / en soo oock Iesus Chri-
stus / die Leeuw / uyt den Stamme Juda ;
hy haet de sonde / als een seer snoodt ver-
gift / maer sietse nochtans met ontfermin-
ge aen / die tegens haer danck daer toe ver-
obert werden / en daer ober suchten. Wy
hebben een natuurlijcke tegenheyt tegens
het

het vergift / sien wy een vergiftige Dadder /
 Spinne / Adder / Ec. wy grouwelen daer
 van / maer neemt dat yemant onberhoets /
 eenig feyn hebbe ingenomen / of een onwoo-
 sel kindt mochte vergiftigt zijn / wy erbar-
 men ons daer ober / soo mede onse Godt /
 sijn natuure grouwelt van de sonde / als de
 onse van vergift. Een Godt - vergetend'
 Sondaer (wel is waer) is in sijn oogen / als
 een vergiftige Dadder / Slange / Ec. booz
 ons / maer gelijk wy met mededogen een
 vergiftige aenschouwen / soo mede de Heere
 onse Godt met erbarminge / die van den
 Duyvel als vergeben zijn / en daer ober-
 tarmende / haren toeblycht om hulpe en ge-
 tesinge tot hem nemen. 2. De Heere weet
 rock wat maeksel dat wy zijn / hy kent
 onse zwachheden en gebreecken / en sal ons
 naerom niet verstoeten / soo ons herte an-
 ders met hem is. Wie verhoerpt het gout
 om het schuynt / de wijn om de moer / Ec.
 Den Ackerman en verwerpt den geheelen
 Acker niet / om dat'er eenige distelen en
 boozmen op-wassen / hy plucktse upt / en be-
 vaert den Acker. Soo wil Godt oock
 intrent de sijne doen / hy sal ons niet ver-
 stoeten / om die gebreken die by ons zijn /
 naer onse herten supberen / en booz sijn ey-
 endom toebereyden. Bedencht dat / en
 verders 3. soo leght het oore aen de deure
 van Godts Huys / en lustert na de soets

stemme van het troostelijck Euangelium
 Siet / dat leert ons het Euangelium / da
 het gene in ons eygen selven ontbreekt
 verbult wert upt de volheyt Jesu Christi
 hy hebbende klederen vooz onse naechtheyt
 en gerechtigheyt vooz onse misdaden
 Maecht daer u gebuyck van / bindt ghy i
 geestelijcke gebreken / gaet tot Jesum on
 medicijn / als de Siecke tot den Doctoz
 daer is hulpe genoegh by hem ; ja lez
 hier van de Herten des Woudts / als he
 selve vergift heeft in-genomen / het loop
 ober Bergh en Dal / dooz prikkelende dooz
 nen / en liefsijcke velden / en laet sich nergens
 mede op-houden / niet rustende / eer het tot
 de Fonteyne komt / sijn medicijn en behou
 demisse. Doet het selve / heeft de sonde ver
 gifticht / loopt henen tot de Heyl-fonteyne
 Israels / en soeckt daer ulwe genesinge.
 Laet u nergens mede toeben of ophouden
 eer ghy dat heyl-middel gebonden hebt.
 Hebbet ghy niet / Jesus heeft alles / ver
 doemen u ulwe sonden / daer is waer vooz
 sprake in Jesu wonden / zijt ghy schuldigh
 hier is de Hooghe des Altaers / die u be
 vpligen sal / bydt ghy u naecht en bloot na
 de Ziel / verschuyt u onder de slippe Chri
 sti / en segget tot hem / als Ruth tot Boaz :
 Breyt ulwen bleugel ober my upt / want
 ghy zijt mijn lossen / schuyt onder dien pur
 peren mantel / gedoopt in het roode Bloedt
 van

Ziele over 't H. Avontmael. 203
van Godts Soon. Siet de Heere Jesus
epcht u die toe / een meerder eere als een
Hardochoai ontving / hy sagh een Koning-
lijk kleet / hem omhangen van sijnen Vy-
nt / dooz de hant Hamans / hier is ons lief-
te vriendt / die met sijn eygen hant ons het
leedt des Heyls om doet / beter als de
beste Tabbert die een Koningh op aerde
ronde dragen.

Klager. Hoe soude ick die gunste van
J. u Christo durben wachten / daer ick
hem so dickwoils verongelijckt hebbe / ick
hebbe met mijne sonden my dickmaels als
en partpe tegens hem aen-gestelt / wat
woope en verwachtinge dan booz my ?

Trooster. Ware Godt geen getrouwer
vriendt / als wy / onse heyl woude langh wyl-
tijn / nu toont hy sich goedertieren / in het
midden van onse ongetrouwigheydt. Hy
laf het Manna wylt den Hemel aen een
nurmurerend' Israel / en drencht haer
net water wylt de Rotze. Joseph bereyde
de Tafel booz sijn onbroederlijke Broede-
ren / die hem verkocht / en na Egypten ge-
onden hadden. Soo oock onsen Hemel-
schen Joseph booz ons / niet tegenstaende
onse verongelijckinge aen hem. Simson
zet en droeg Delila . onaengesien het leedt
hem van haer geschiedt / en soo de Bruyde-
gom onser ziele. Petrus was het die den
Heere Jesum hadde versacckt / en kreegh

204 Klachte van een bedroefde
nochtans de eerste bootschap van sijn o
standinge / ja hadde Judas selfs (als e
oudt Leeraer seght) vergebinge gekregen
foo hy vooz de Ober-priesters tot Jesu
ware gegaen / en pardon vooz dat schrick
lijck verzaedt hadde versocht. Hebt gh
misdaen / O Ziele ! gaet tot Jesum Ch
stum / bekent en beschrept u foute met d
Broederen Josephs, en ghy sult sekerlijc
vergebinge bekomen / en een deel verkrijge
van sijne Koninghlijke gerechten. Lae
het gevoelen uwer sonden wel baren ee
diepe ontsteltenisse in uwe Ziele / mae
geen mistroutwen. De verloren Soon e
despereerde niet in sijne quaden / maer sep
de / ick sal opstaen / en tot mijnen Vaden
gaen / Ec. Soo David in die groudwelijck
sonden / hy seyt / ick heb gesondicht / maer
niet / ick ben verloren / ick ben verdoemt.
Hy stondt op / beleet sijn sonde / en kreegh ge
nade. Volghet hare voozgangh / en de Hee
re sal met u zijn.

Klager. Maer mijne sonden zijn soe
groot en zwaer / ick dencke niet / dat 'er
foo eene mismaeckte Ziele in de geheele
Werelt is als de mijne.

Trooster. Soo ghy beladen zijt met
uwe sonden / en daer ober vermoeyt / hoe
danigh sy zijn / daer is vergebinge vooz u /
want / seyt onsen Salighmaker / sonder
senige uytsonderinge ; O ! alle ghy ver
moey-

Ziele over 't H. Avontmael. 205

moeyde/komnt tot my/ Matth. 11: 28, 29.

Klager. Och! hadde ick die rechte ver-
moeytheit des herten/ dat recht gekneust/
en beladen herte ober mijn sonden/ maer
dat en hebbe ick niet/ mijn herte is soo
hardt en ongeboeligh.

Trooster. 1. Doelt ghy u herte soo hart/
brenghet 'et in gebeden tot ulwen Godt/ en
roept met de Kercke/ Esai. 63: 16. O
Heere! waerom verstockt ghy ons herte?

2. Brenghet u te vooren de Wet ulwes
Godts/ oberlegt daer by u sondigh bedrijf/
legt u hert als tusschen die twee Tafelen/
als tusschen twee Mael-steenen/ en wat
gelt 'et/ die ernstige oberdenckinge wil seer
nuttigh zijn/ om dat herte te vergruysen/
en in stukken te malen. 3. Bysonderlijck
soo weecht dat Diamantisch herte in het
Bloedt Jesu Christi; wat de waerhepdt
zy van de sineltende Diamant in 't Boc-
ken-bloet/ het is hier seker/ dat de ober-
denckinge van de liefde onses Heeren Je-
su/ en bysonder van sijn lyden en sterben/
seer krachtigh is/ om de Ziele tot een recht
geboelen en berflagenthepdt ober hare son-
den te brengen/ Zachar. 12: 10. Siet hier
het rechte gebruik van dese hooghwaer-
dige Maeltijt/ daer wy den doodt onses
Heeren verkondigen/ hare conscientieuse
bezrichtinge heeft doock dit aen sich/ dat sy
dese H. beweginge van droefhepdt ober de
sonden.

206 Klachte van een bedroefde
sonden in de herten der Communicanten
seer wonderlijck opweckt/ en boortset.

Klager. Waren mijne sonden gemeen/
ick woude noch hopen/maer eplaes! sy zijn
soo swaer en grouwelijck / dat my Godt
niet sal willen aenschouwen.

Trooster. Gedenckt oock / dat onsen
Jesus is een heerlijcke Medicijn/ die selfs
groote/ ja desperate sieckten geneest/ onhul-
pelijcke teeringe/ doodelijcke popelsye/ en de
walgelijcke melaetsheydt der ziele / ja soo
licht als de minste sieckte en flaeuwte.
Siet de wonderen ulwes Godts. Begint
eens met Adam, hoe swaer was sijn ober-
tredinge? Hier was een sonde welckers
geene gelijk was / een sonde sonder booz-
gaende Exempel / een sonde eerst en ge-
men / waer door het gantsche mensche-
lijk geslacht is bedorven en verballen. Had-
de Godt de Heere geen lust gehad / om
de kinderen der menschen goet te doen /
en soude hy dien eersten mensche niet by de
geballen Duybelen gedoemt hebben? Nu
levert hy een byz-brief uyt den Hemel / en
beloovende dat zaedt der Vrouwe / toont
met een dat'er by't selve kracht en balsems
genoeg is tot vergebinge. Gedenkt verder
aen de eerste Wereldt / de Heere meldende
dat het gedichtsel des Menschen soo boos
was / een (genoeghsame reden om hem tot
toorn te doen resolveren) hecht eben daer

act

en / ja mengelt daer onder die belofte van
e werelt niet meer met water te verdoen/
Gen. 8: 21. Daer nevens zijnder veele by-
ondere plaetsen / in welcke Godt na een
erhael van de grouwelen sijn's volcks / ne-
erdaelt tot een vertoog van sijne goeder-
jerentheyt / siet Esai. 43: 22, 23. zijnde
ooz-gesteld de boose wegen van Israael in
oorzgaende verffen / soo komt de Heere ver-
er / en proclamereert sijne heerlijcke verge-
vinge uyt : seggende / ick / ick ben het die
uwe overtredinge uytidelge. Soo oock
Ios. 2. 13. Nochtans niet tegenstaende /
datse namelijk / soo van my hebben af-ge-
noereert / sal ickse locken / en na haer herte
preken / Ec. Hier konden toe-geboeght
worden de exempelen van groote Sonda-
ren / van den Heere gepardonneert / David,
Manasse, Petrus, de Tollenaer, de verloren
soon, de Sondaresse, Luc. 7. Stelt u dit
ooz oogen / o treurige Ziele ! is uwe sonde
groot / en mishoopt echter niet / isse groot /
is niet onbergeslijck / al wasse sonder
elijck / en sonder exempel / als Adams son-
de / noch was 'er hoop / Jesus heeft balsems
genoegh / om de alderdesolaetste wonden te
jeelen. Soecht hem ghy arm Patient-
ten / toont hem u wonden en buylen / en hy
wil eere in u genesinge inleggen. Doet als
die Heylige Sondaresse dede / sy by Jesus
tomende / daer hy in het huys des Phari-
seus

208 Klachte van een bedroefde
seus ter Maeltijdt was / beschreyde haer
sonden seer bitterlijck / en kreegh vergu-
dinge. Komt oock soo tot de Heylige Ta-
fel by Jesus / met een klachtigh hert e
tranende oogen / en wat gelt het / utwe hoc
pe en sal niet af-gesneden werden.

Klager. Och! ick ben soo ver van Jesu
af-gewecken.

Trooster. Deze was de verloren Soor
af-gedwaelt van sijns Vaders Huys
nochtans wert de Tafel gedeckt / en't Kal
geslacht als hy wederomme keerde. Keer
tot utwen Hemelschen Vader / o ghy af-
gedwaelde! en hy en sal u dat geestelijck
hoedtsel niet onthouden.

Klager. Dat broot en is booz my niet,
soo een onwaerden hondt als ick ben.

Trooster. Oock eten de Hondtekens van
de krummelkens / die daer van haers Mees-
ters Tafel vallen.

Klager. Wijst my de weegh om met
Jesu versoent te werden.

Trooster. Gaet tot hem / en in ootmoe-
digheydt belijdt utwe sonden.

Klager. Hy mocht my dooden.

Trooster. Neen / hy sal u versoonen:
wijckt ghy van hem / en sondert u af van
sijne Ordinantiën / hy sal u wel weten te
binden / daer is geen verbergen booz hem /
daerom gaet liever tot hem / en bid utwe
lijfs gena. Ick hebbe eenige notabele Hi-
storien

torien van aerdtſche Koningen / die ick u
p-halen moet. Het werdt verhaelt in de
Engelſche Hiſtorien van Eduard den Eer-
ten, dat hy zynde vertoorn tēgens een ſij-
er knechten / die tegens hem verbeurt
hadde / en den ſelven te Paerde na-rijdende;
Is hy nu niet verder konde ontvluchten/
nootmoedelijck op ſijn knien viel / bid-
ende lijfs-genade / in plaets van doodt-
raffe / noch werde verſchoont / ja ſelfs als
en Gunſtelingh des Koninghs nader-
andt aengenomen. Hoozt noch een an-
er verhael dat wonderlijcker is: Seker
rooymiſch Keizer hadde gelt geſtelt op het
ijf van een Misdadige / 't welck hy soude
ontfangen die hem aanbzocht: wat ge-
hiet er? de Misdadige komt ſelfs / brenge
em aen / en bidt genade / de Keizer gebal-
n nemende in deſe daedt / geeft hem niet
leen het leven / maer oock het beloofde
lenbrenners gelt. Indien deſe menſchen
ie boos waren / ſulck een barmhertigheyt
ebben konnen bewijſen tegens die oot-
roedige ſchult-bekenners: wat niet de
Heere onſe Godt / die goede en barmher-
ge Koningh / aen die gene / die haer ſoot
oor hem vernederen ſullen? Volght deſe
cempelen / van den Heere kondt ghy niet
vech vluchten / ſijne handt kondt ghy niet
ntgaen / wat dan? gaet tot hem / belijdt u
hulden / bidt om u leven / en lijfs-genade /
op

210 Klachte van een bedroefde
op dat de Duijvel u niet en beschuldige e
aenklage/soo beschuldigt u selven/ en God
sal u byz spreken/ en in genade aenmennen.

Klager. Wat sult ghy my seggen va
dat schryckelijck oordeel / dat Godt dreyc
ouer het misbyzuyck van sijnen Tafel ?

Trooster. Dat is vooz de Godtloof
Onthepligers / niet vooz de swacke sonda
ren / Godt heeft verschooninge vooz de ge
bzeken van de swacke Communicanten
Hoozt het gebedt des Konings Hiskia in
opsichte van het Pascha : de Koningh va
vooz de menighete / en seyde / de Heere / di
goet is/ make versoeninge vooz (dien/)(die
sijn gantsch herte gericht heeft om God
den Heere / den Godt onser Vaderen t
soecken/ hoewel niet na de reynighejdt der
Heplighdoms. Siet ! daer was gebzeck
maer; wat volgt'er ? de Heere hoorde His
kia, en heelde 't Volck/2 Chron. 30. 19,20
doet 't selve in opsicht van het H. Abont
mael / legget vooz den Heere ulve aenkle
bende swackheden / en wacht oock een ge
nadige verschooninge.

Klager. Hoe komt dat ober een niet di
verschryckelijcke exempelen / die wy in an
dere voozballen sien/van den toorn Godts,
gedrengt en uytgeboert in saken van min
der consideratien en belangh ?

Trooster. Haeltse my op/soo gy kondt.

Klager. Wy lesen vooz eerst / als Godt

de

Ziele over 't H. Avontmael. 211

Met soude geben / dat onder de straffe
des doodts / niet geozloft was een voet
reer te naderen / als hy het bestek stelde /
elks tot de beesten toe / Ezech. 19: 12, 13.
Och wat heeft hy anders te wachten na de
Ziele / die in het naderen tot Godt / in sijn
heylig Avontmael haer in de iupste palen
er voorbereydinge soo niet en konnen
ouden ?

Trooster. Leert kennen de nature des
Euangeliums / en ghy sult niet meer soo
wijffelen. By de Met dreygementen en
hoecken te hooren is niet breekt / Donder
en Blixem te bemercken: Maer anders is
de gedaente des Euangeliums: de Met seyt
/ verbloecht / verbloecht / Ec. Deut. 27:28.
Maer het Euangelium / salig / salig / Ec. Nu
is sijn kop niet gekomen tot den branden-
den Bergh / maer tot Zion / Ec. Heb. 12:24.

Klager. Wat een schrickelijck oordeel
nam'er ober de Bethsemiters / kijckende
in de Arcke / en ober den omnoselen Uzza ,
in het aenraken der selve / als ick dat ge-
dencke / soo beeft mijn Ziele / en staen my
te hapren te berge / en ick kan niet nalaten
te roepen met den heyligen David : Och !
hoe sal de Arcke des Heeren tot my ko-
men ? Och ! hoe sal ick ten Avontmael
inmen gaen ?

Trooster. Het Exempel van Uzza is
er gantsch ongelijck : want onse Godt
hadde

212 Klachte van een bedroefde
hadde by speciale last geboden / dat ni
mant als de Priesteren de Arcke soude
handelen / 't was oock niet geoorloft
Arcke te openen / en het **Wanna** / of de he
lige dingen daer binnen te sien. Nu heeft
Heere onse Godt de heylige panden niet
de Arcke besloten / maer openbaer op de T
fel des Abontmaels gelegd / en geeft niet a
leen byzheyd om die te sien / maer te hand
len / ja te nuttigen. Het eenige dat hy eysch
is eerbiedige toebereydinge / beblijticht
daer in wat ghy kondt / en verblydt u
dese uytbereydinge der genade Godts.

Klager. Daer waren in den Ouden T
stamente sulcke nauwe Wetten van bepe
linge in die gene / die tot het Heylige que
men / geen bastaerden / onbesnedenen / mu
laetsche / mochten daer naderen / &c. We
dit heeft al sijn Geestelijcke beduydinge.

Trooster. 1. Het moet u leeren u self
te reynigen van alle besmettinge des vlee
sches en des geestes / maer onderkussche
moet ghy weten / dat / gelijk wy noyt van
dese gebreken geheel in dit leven sullen be
vrijt zijn / wy nochtans van Jesus Chri
stus die beloften hebben / dat wy des nie
tegenstaende / soo wy daer van gevoeler
hebben / en dapperlijck tegen-strijden / ech
ter daerom niet verwoerpelijck sullen zijn
2. De Wet is seer strick en streng / et
weet van geen verschoonen / het Evangel
is

sacht en liefsijck / en spreekt van verge-
en. De Wet seyt/nadert niet/EXO. 21:19.
iecht niet/siet niet: het Euangeli/komt/
adert/siet/handelt/proeft/ Matth. 11:19.
de Wet seyt / geen blinde / kreupel offer-
anden/ Ec. maer gabe/ repne: maer het
euangeli laet oock kreupel / blinde tot de
onijghlijcke Buzploft nooden/ Matt. 21.
Klager. Ick vinde veel malen de stren-
bedreyginge tegens de Onthepligers der
eylige dingen/ als Psal. 50. en elders. O
Gy Godtloose / wat neemt ghy mijn Ver-
ondt in ulwen mont. Siet / hoe gestrengh
h Godt tegens de selve aenstelt.

Trooster. Dat raecht de moetwillige
onthepligers / als ghy siet / de Godtloose.
Daer wat belanght die gene / die Godt in
rechtighejdt / hoewel oock met veel
vachheden dienen/daer van kondt gy sien
t laetste vers van dien selven Psalm.
Daer seyt de Heere/die sijn wegh wel aen-
stelt / die sal ick mijn heyl doen sien. Onse
sodt als te gemoete siende die ontstellen-
gedachten van sijne kinderen / ober die
bozgaende harde bedreyginge/daer sy haer
oock al eenighsins in schuldigh moeten
nemen/boegt dit booz haer daer by/ op dat
in desen de moet niet en lieten verlooren/
maer haer herten sterckten in de oberdenc-
ginge van sijne goetheyt.

Klager. Gy hebt my in veel beswaer-
nissen

214 Klachte van een bedroefde
niffen geleden / ick moet u noch eene sal
klagen / ick ben soo dickmaels aen d
H. Tafel geweest / en hebbe soo weynig
vruchts daer van genoten / ick vreesse lang
die heplige middelen te misbruycken.

Trooster. 1. Wacht u wel den Hepl
gen Israëls perck te stellen / hy sal come
tot uwe ziele / als het recht tijdigh sal zijn
Het staet oock aen sijne wijsheyt / te gebe
so veel het hem belieft: het warmer / en wa
moet ghy aen hem laten blijven. Boaz li
niet geheele schoben / maer eenige han
vollen nederballen booz Ruth, op datse ni
soude aflaten / maer het veldt houden / end
de Maeyers al achter na gaen. Joseph ga
oock sijn Broederen niet soo veel Kroon
alffe booz lange tijdt van doen hadden
maer booz de wegh / en heel weynigh noot
druft / op datse geen dilay souden maken
maer van nooden hebben haestelijck we
derom te keeren / en Benjamin mede bren
gen. Soo wil God de Heere dat wy oock
niet als van sijne handt afhangen / geef
ons maer weynigh apren / maer teer-
hof op de wegh / en nootdruft / dat wy sijn ordi
nantien niet souden versmaden / maer des
te gereeder zijn / om weder tot sijn Broodt-
huys te gaen / om spijsse te halen: hebt ghy
noch niet dat ghy wenschet? latet bevoler
de wijsheyt des Heeren / en wacht op hem.
2 Licht hebt ghy oock al daer ghy ober
klaeght.

laeght. De silbere Beker is dickwils al
i de sack gestoken / al hebben wy 't niet
ernomen. De heplige ordonnantien geven
iet altoos terstondt haer vrucht / gelijk
et gezaeyde niet terstondt op-schiet / maer
sijner tijt. 3. De ziel neemt te niets het
veeste toe / als sy 't minst geboelt / gelijk
maegh noyt meer vrucht van de spijs
heeft / als wanneer den mensche slaept / en
minst geboelen daer van heeft.

Klager. Ick hebbe uwe redenen niet
heerl sonder vrucht aengehoort / doch kan
och qualijck vast setten wat te doen.

Trooster. Treet toe met een hepligh
ertrouwen tot uwen Jesum.

Klager. Ach ! hoe sou ick durven.

Trooster. Doet 't op sijn woort.

Klager. Soud' ick hope durven schep-
en ?

Trooster. Och ja ! gantschelijck. Ick
b u geseght van die ellendige Vrouwe/
arc. 5: 27. sy seyde by haer selfs / mach
ik hem aenraken / ick sal genesen zijn. O
onderlijcke daet ! wel Vrouwe/waer had
ij daer van eenigh gebod of belofte / of ex-
mpel ? voorwaer geen van allen was 'er/
ochtans sy vertrouwde / en wert genesen ;
esus boelde kracht van hem uytgaen / en
ode / wie heeft my aengeraeckt / hy kome
voorschijn / niet om hem te bekijden/
aer om sijn geloof te prijsen. Ghy hebt /
ô lie-

216 Klachte van een bedroefde

ô liebe ziele ! een gebodt/ belofte/ en ere-
pel / dat Jesus u in den Avontmale
helpen / gaet dan bymoediger tot hem /
u komste sal met zegen en heyl gekroon
zijn.

Klager. Sou Jesus in soo een bedroefde
vat / Psal. 31: 13. als mijn ziele is / eenige
genade willen instorten ?

Trooster. Hy sal u hert reynigen / en die
Hemelschen Balsam / en genesende O
sijnes H. Geestes daer in-gieten.

Klager. Sal ick sulchs bestaen / en en
nigh heyl wachten ?

Trooster. Ja weckt u op / om den He
re / en sijn genade aen te grijpen.

Klager. Och ! hoe woelden daer mij
byanden tegen.

Trooster. Godt sal u een Tafel toerech
ten in 't gesichte uwer Byanden / Psal. 23.

Klager. Bergen van swarigheyt zij
als in de wege.

Trooster. Hadt ghy geloof / ghy soude
docht Bergen konnen versetten / als u Ze
lighmaker leert / Luc. 17. geloof / en tan
die Bergen upt / en roept : Waer zijt ghy
o Bergh / Zach. 4. 7. De geloobige ziel i
die Hinde / springende ober die Bergen
in 't Hooge-liedt.

Klager. Ach ! hoe werde ick geslingert
en mijn ziele als een Arcke gesolt op de wa
teren van gedachten.

Trooster

Ziele over 't H. Avontmael. 217

Trooster. Uwre Arcke sal sich noch eens setten op dat liebe Ararath / die blijen kust-bergh van JesuChristi verdien- ten / en het zwevend Duyfken uwer ziele toch eens met zege-tekenen keeren tot de Arck uwer behoudenisfe.

Klager. Ick ben gantsch moede van lichten.

Trooster. Geest echter de saecke niet verlooren / maer houdt aen te worstelen met den Heere / als Jacob, die / als sijn teupe verwrongen was / noch de Engel niet liet gaen / maer met sijn handen vast hielt / of als die Soldaet / die / als hem de tanden waren af-gekapt / het Schip met de tanden vast hielt. Kont ghy den Heere niet houden door geboelen / houdt hem door geloobe.

Klager. Ick woude tot Godt gaen / en hem dienen / maer mijne gedachten teletten sulcks.

Trooster. Doen uwre gedachten u schudden / als de winden de tacckens en het loof der Boomen doen / na de kracht van Davids Woordt / de vertroostinge Godts sullen weder uwre ziele bebestigen en verquicken / Psal. 94: 12.

Klager. Ach ! hoe kome ick tot Jesus / die noch boeten / noch krachten hebbe ?

Trooster. Godt ontmoet de sijne op sijne wegen / Esai. 64:4. gaet daer tegen als de

I

Vader

218 Klachte van een bedroefde
Vader van de verlooren Soon / Luc. 1.
Kondt ghy niet komen / hy sal u halen / al
Joseph sijn Vader en Vrienden deed / sie
hy sendt sijn wagenen u te gemoet / klin
daer op / en rijdt voorspoedighlyck te
uwen Jesum.

Klager. Sal ick uwen raedt volgen
ach! mijn herte struggelt daer so tegen.

Trooster. Ghy moogt et niet versuy
men / soo ghy u ziel wel wilt.

Klager. Wat gestalte sal my nu passen
die soo ellendigh en schuldigh ben?

Trooster. De gestalte van de verlore
Soon / die sijn Vader niet voorschreef
maer wachte wat hy hem schencken wil
de / of er genade was / of niet / so ghy van
Jesum wijckt / so zijt ghy verloren / resol
veert dan tot hem te komen / en wacht van
sijne bepalinge / wat hy u schencken wil /
seggt met Ester 4. Kome ick om / soo kom
ick om; en met die Melaetsche / 2 Reg
7. &c. Ick versekere u een beter lot / als
ghy u verbeelden kont.

Klager. Och! mocht ick een wepnigh
sterckte bekomen / en een droppellen van
die beken der vertroostinge.

Trooster. Dit is alleen de wegh daer
toe / hy Jesum zijn de woorden des eeu
wigen lebens. Brenghit alle uwe zwaarig
heden tot hem / en hy salse haest wegh ne
men / werpt alle die dwars-plancken in
dat

Ziele over 't H. Avontmael. 219

dat water/ en sy sullen haest blot werden.
Neemt een stuck hout/ so langh het selfde
op de Werf leyt/ is het seer zwaer/ en qua-
lyck te tillen/ maer geworpen in 't water/
kan van een jongkens hant herwaert en
derwaert getrocken werden. So is 't met
onse ellenden/ soo langse op ons eygen her-
te leggen/ sy zijn seer zwaer/ maer gebracht
tot Jesum/ werden seer licht. Het onder-
mogen herte/ dat in hem selben was als
een schuypjen op droogh/ gesettet oock in
dese wateren/ krijght goede bequaemheyt:
om blot te werden/ en scheut na den Hemel
te doen.

Klager. Ick sal my verkloecken / en
berschooninge van den Heere wachten.

Trooster. Doet dat/ en ghy sult u des
wel bebinden / hoort David Psal. 9. Die
uwten Naem/ ô Heere! kennen/ sullen op
u vertrouwen / om dat ghy niet verlaten
en hebt den genen/ die sich op u verlaten.

Klager. Ick ga/ och Jesus helpt my!

Trooster. Hy verlanght al na uwe te-
genwoordigheyt / en wenscht u goet te
doen.

Klager. Staet my by met u gebeden /
als ghy gedaen hebt met uwten raedt.

Trooster. Gaet heenen in vrede / en
Godt doe sijn aengesicht ober u lichten /
Amen.

Wensch aen de treurige Ziele,

Hyt Gen. 44: 14, nabolgende de scheyd-
wensch van Jacob aen sijne Sonen, op-
treckende tot den Vorst in Ægypten
om koojn te halen.

Godt de Almachtige geve u barmher-
tigheydt voor het Aengesichte diens
Mans, &c.

Sucht der selver tot Godt.

Hyt Psalm 119: 87. zangh-vers.

Laet my sien uwe handt tot deser stondt,
Uytgestreckt t' mijner hulp, want my is
bange, &c.

Vertrouwen.

Hyt Psalm 62. 1. zangh-vers.

Hoe feer dat mijn ziel is gequelt,
In God wert sy gerust gestelt,
Want hy is mijn toevlucht alleene,
Mijn troost, mijn bystand in der noot,
Mijn kracht, die my voor den val groot
Seer wel bewaert, en anders geene.

Ezechiël cap. 34: 12.

Gelijckeen Herder sijn Kudde opfoeckt,
ten dage als hy in't midden sijner ver-
stroyde Schapen is, alsoo sal ick mijn
Schapen opfoecken, en ick salse red-
den, &c. ten dage der WOLCKE en
der DONCKERHEYDT.

De

*Samen-spraecq vande noot:
sakelyckheit des H. Avontmaels*

*Ten zy dat gy het vlees des Soons des Menschē eet.
en syn bloet drinkt, soo hebt gy geen levē in u sebrē.*

De Overdenckende Disgenoot.

IS't al nootsakelick,
Dat elck sich hier toe schick?
En houdt die plechtigheden,
Meer uyt gewoonlickheden,
Als wel uyt ware sucht
Tot God, en sondens-tucht?
Gelijck men siet geschieden.
Wat hulp wil Godt die bieden?
Men doet so wel sijn sin
Daer *buyten*, als daer *in*.
Neen Ziel. De Kerck staet open
Voor vele, om in te lopen,
Maer niet den Hemel, daer
Stelt God een evenaer.
Judas so wel komt treden,
Als *Petrus* en *Johannes* deden,
Ter Dis, als Bontgenoot.
Tweelingen in een schoot,
En nochtans een verlooren.
Het kaf wast onder 't kooren.
Heer! geefmy 't innig merck,
Tot dit nootsaeklick werck.

De Nootsakelijckheyt
Des
H. AVONTMAELS.

Door G. UDEMANS.
V. DEEL.

THEOPHILUS.

Ich ben verwondert Urbane,
mijnen goeden Vriendt / dat
ghy soo neerstigh te Kercken
komt / en dat ghy ebentwel u
selven niet begeeft tot het ge-
bruyck des H. Avontmaels.

De eerste Uytvlucht.

U R B A N U S.

Meent ghy / ô Theophile! dat daer
aen soo veel gelegen is / of wy het Avont-
mael gebruycken / of niet? als wy maer
Godt soecken te dienen met een goede con-
scientie. Godt is een Geest / en daerom
wil hy insonderheyt gediend zijn in den
geest en in der waerheyt / Joh. 4: 24.

Theoph. Ach! Urbane, ick ben be-
druoft over de ongesoute woorden die
ghy uytwerpt / die ick van u geensins
verwacht hadde: maer bedenckt eens hy
u selven liebe Vriendt / kommen wy oock

L 3

Godt

God wel dienen met een goede consciencie/
als wy sijn gebodt en ordinantie versma-
den? of is daer weynigh aen gelegen?

Urban. Neen/ dat en wil ick niet seg-
gen: Want ick weet wel soo veel dat wy
Godt moeten gehoorsaem zijn / maer ick
meene dat de liefde is den bandt der vol-
komentheyt/ Col. 3: 14. En als wy God
lief hebben boven al/ en onsen naesten als
ons selven/ dat daer aen hangt de gantsche
Wet en de Propheten/ Mat. 22: 39.

Theoph. De woorden die ghy upt de
Schrifture by brenghet/ zijn goet: maer
't beslypt en deught niet dat ghy daer upt
trecken wilt/ gelijk doech meer andere
met u/ die daer mede hare consciencie soec-
ken in slaep te wiegen. Maer ick bidde u/
oberleght eens in goeder consciencie / wat
ellendiger misgrepe dat ghy begaet: want
die God lief heeft/ die moet immers sijne
geboden/ en derhalven doech de H. Sacra-
menten gebruycken/ die van hem zijn in-
gesteld/ Joh. 14: 15. 1 Joh. 3: 24. Gelijk de
Heere Christus seyde tot Johannes den
Dooper: (sprekende van den H. Doop)
Het betaemt ons dat wy alle gerechtigh-
heyt volbrengen/ Matth. 3: 15.

Urban. Ja/ ick hebbe het tot noch toe
verstaen/ dat het Abontmael een middel-
matige sake is / die men doen of laten
mach: want de Schrifture seyt/ Gal. 6: 15.
dat

dat door God niet en geldt besnijdenisse
noch boorzhuylt/ maer de nieuwe creature.

Theoph. **M**y verdriet/ Urbane, dat gy
de H. Schryfture so jammerlijck mis-
bruycht plat tegen haer oogemerck: want
den Apostel en wil daer niet seggen/ dat
het gebryck der Sacramenten een middel-
matige sake is: maer hy handelt tegen de
gene die de besnijdenisse noch willen drij-
ven/ en daer op roemen/ na datse door den
doot en opstandinge Christi verbult was:
want na dien tijt en was sy eygentlijck
geen Sacrament meer/ alhoewel dat noch-
tans dat oude teken door eenen sekeren tijt
mochte onderhouden worden/ en dat alleen
om de zwake Joden wat te gemoet te ko-
men/ die de Wet der Ceremonien so haest
niet en konden vergeten/ Act, 16: 3. De
plaetse en dient dan gantsch niet tot u boorz-
nemen. Maer liebe/ segt my eens/ is den
Doop een middelmatige sake?

Urban. Neen hy trouwen: want een
pegelijck moet bekennen dat den Doop is
het belt-teken van het Christendom/ gelijk
Christus seyt: Gaet henen/leert alle volc-
ken/ hen doopende in den Name des Va-
ders/ des Soons/ en des H. Geestes/
Matth 18: 19. Daerom dunckt my dat
het niet den Doop in dit stuck wat anders
gelegen is/ als met het H. Avontmael.

Theoph. **I**ck weet wel/ Urbane, dat
veele

veele Menschenen in dat geboelen steken
 maer het en is niet wonder / dat die gen
 die haer epgen vernuft meer gelooben als
 de Schzifture / den eenen misflagh doen op
 den anderen. Want seght my doch eens
 om wat reden dat ghy het Hepligh Abont
 mael minder acht / of soo wootsakelijck
 niet en rekent als den Doop ? Want so wy
 letten op den Auteurs / sy zijn beyde in-ge-
 stelt van Jesu Christo den Sone Godts,
 die wy alle te samen moeten gehoorzaem
 zijn / op straffe van den bloeck / Deut. 18:
 19. Soo wy letten op de belofte / die en is
 niet minder by 't Hepligh Abontmael als
 den Hepligen Doop. Want gelijk den
 Doop is een teken van onse inlijbinger in
 de Christelijcke Kercke / daer beneden een
 zegel en pandt van de vergevinge der son-
 den / door het Bloedt Christi / en van de
 weder-geboorte door den Hepligen Geest :
 alsoo is oock het Hepligh Abontmael een
 pandt en zegel van het Geestelijck boedt-
 sel en versterckinge onser zielen / in der
 salige gemeenschap Jesu Christi ten eeu-
 wigen leven / Actor. 22 : 10, 16. Tit. 3 : 5.
 Want het broodt dat wy breken / is de
 gemeenschap des lichaems Christi / en den
 drinck-beker der danckseggings / is de ge-
 meenschap sijns bloets / sonder welke ge-
 meenschap wy niet en kunnen saligh wor-
 den / 1 Cor. 10 : 16 Joh. 6 : 53, 54, 55, 65.
 Soo

Soo wy letten op het bebel / wy hebben van het H. Avontmael soo wel een uytgedrucht gebodt Jesu Christi / als van den H. Doop / Matth. 26: 26. 27. Want Christus seyt / doet dat tot mijnder gedachtenisse / Luc. 22: 19. Onthoudt dan dit voorenen vasten regel / Urbane, dat al dat Christus ons gebiedt / nootsakelijck moet gedaen worden / en gelijck eertijds de gene die besneden waren / schuldigh waren de gantsche Wet te houden / Gal. 5: 3. Alsoo oock nu / de gene die gedoopt zijn / zijn schuldigh te onderhouden al 't gene dat Christus geboden heeft / Matth. 28: 19. En verhalben oock het H. Avontmael / dat hy tot sijner gedachtenisse / en als sijn Testament heeft ingestelt: Wel-verstaende de gene die volwasssen zijn / ende haer selven bezoeven konnen.

De tweede Uytvlucht.

Urban. Ick bekenne wel / Theophile, dat hy niet qualijck en doet / die hem selven daer toe boeght met eene goede conscientie: Maer daer gaender vele die daerom niet een hayz te beter en zijn / en die na mijn oordeel veel liever mochten van daer blijven.

Theoph. Die onwaerdelijck eet en drinckt / die eet en drinckt hem selven een oordeel / 1 Cor 11: 29. Het misbruyck van onnighe en neemt het recht gebruyck van

eene sake niet wech: Of anders moesten
 wy noch den H. Doop nalaten / want di
 wort immer so veel misbruyckt als 't H.
 Abontmael. Laet ons dan Gods gebod
 volgen / sonder naer pement om te sien,
 want elck sal sijn pack dragen / Gal. 6. 5.

Urban. Maer seyt de Schrift niet: dat
 een wepnigh zuur deessem / het geheele
 deegh zuur maecht; dat is / (na dat ick het
 versta) dat de goede dooz de quade besmet
 worden?

Theoph. 't Is waer / Urbane, dat de
 Schrifture somtijds die gelijckenisse ge-
 bruyckt / 1 Cor. 5: 6 Gal. 5: 9. Maer niet
 tot sulcken eynde / als ghy dat verstaet / dat
 de onnossele soude besmet worden dooz de
 sonden van anderen / als sy daer ober such-
 ten en jammeren / want alle de gene / die
 daer treuren en suchten ober de sonden die
 in de Gemeenten geschieden / die zijn van
 Godt getekent aen haer voozhooft / alsoo
 dat sy niet de quade niet en sullen vergaen /
 Ezech. 9: 4. So en wil dan de H. Schrif-
 ture anders niet seggen niet die gelijckenis-
 se / van dat de quade exempelen / soo in lee-
 re als in leven / als sy niet bestrast en woz-
 den / zijn als eenen zuur-deessem / die hep-
 melijck doozdringt om meer andere te be-
 smetten / te weten de gene die de sonden boe-
 den en navolgen / of immers daer ober niet
 suchten / of niet pogen te verhinderen / elck
 na

na de gelegentheid van sijne beroeping: naer daer uyt en volgt niet/ dat de goede dooz de quade besinet worden/ 't zy dat sy de sonden toestaen of niet. Want dat soude strijden tegen de gerechticheyt Godts/ de welke daer mede brenghet/ dat de ziele die daer sondigt/ sal den doodt sterben/ Ezech. 18: 4. So moeste oock de elf Apostelen besinet zijn dooz de sonden van Judas scarioth, ende de Geloobigen binnen Jerusalem dooz de sonden van Ananias en Saphyra. Boben dien als wy met een oprechthert in de Gemeente Godts komen/ so komen wy tot de gemeenschap van den Vader/ Sone en Heyligen Geest / 1 Joh. 1: 3. Die nu de Sacramenten misbruyzen/ met een gebeynst of valsche herte/ gelijk Simon den Cobenaer/ die en hebben noch deel/ noch lot in desen woorde/ Act. 1: 21. En daerom hebben wy eygentlijck geen gemeenschap met haer/ niet meer als een lebendigh lidt met een houten been heeft / dat tot 'et lichaem niet en behoort. By behoort oock te dencken/ Urbane, dat wy dooz den Doop so veel gemeenschap krijgen met het lichaem der kerche/ als dooz den H. Avontmale/ gelijk den H. Apostel seyt/ 1 Cor. 12: 13. Dat wy alle in enen Geest tot een Lichaem gedoopt zijn/ en dat wy alle enen dranck gedroncken hebben tot enen geest. Wat dunckt u nu/

sullen daerom de gene / die haren Doop
wel beleben / moeten ontgelden de sonde
van de gene die haren Doop onteeren en
metter daet verloochenen? neen sy booz
waer / want elck sal sijn pack dragen / als te
booren geseydt is? daerom staet oock aen
te mercken / dat Paulus de gemeynschap
der Kercken niet verder en treckt / dan te
de gene die eenen geest ontfangen hebben.

De derde Uytvlucht.

Urban. Maer ick hoore als men in de
Gemeente is / dat men niet eenigen vingen
magh in de affchen streecken / of men woort
terstont daer ober aengesproocken by de
Predicanten en Ouderlingen.

Theoph. De straffe is niet te breefen
den genen die goet doen / maer die quaet
doen: doet wel / soo sult ghy prijs van
haer hebben / Rom. 13: 3. Maer soo ghy
doet dat quaet is / soo moet ghy Godt
daer booz dancken / dat daer remant is
die de wacht houdt ober uwre ziele / Hebr.
13: 17. David was een Koning / maer hy
rekenet dat booz een groot geluck / en als
een balsam op sijn hooft / als hy van bro-
me lieden vermaent en bestrast wierde /
Psal. 141: 5.

De vierde Uytvlucht.

Urb. Maer lieve Theophile, ick moet
u mijn herte uytklagen / overmits ick u
houde

houde booz mijnen ouden getrouwen
 Vriendt: ghy weet wel hoe dat mijne
 Vrienden meest al gesint zijn / insonder-
 hepdt mijn Vader / ick vreesse dat hy het
 seer qualijck soude nemen / indien ick my
 tot de Gemeente begabe.

Theoph. Men moet Godt meer ge-
 hoorzaam zijn dan de Menschen / Act. 5:
 vers 29. Want de Heere Christus seydt:
 Die Vader of Moeder / Suster of Broe-
 der liever heeft dan my / die is mijns niet
 waerdigh / Matth. 10: 37.

Urban. Ick mercke wel Theophile,
 dat menschelijcke uytbluchten tegen
 Godts ordinantie niet en gelden: maer
 lieve seght my nu met eenen / hoe dat ick
 het Avontmael recht soude mogen ge-
 bruycken tot mijner zielen salighepdt.

Theoph. Ick wil dat geerne doen / als
 ick maer uwe Ziele daer mede stichten
 mach. Booz eerst soo dient ghy wel te
 verstaen wat ghy doen moet booz het ge-
 bruyck des H. Avontmaels: Daer na
 wat ghy doen moet onder de Actie / of on-
 der het gebuyck. Ten derden / als ghy
 dat gebuyck hebt.

Urban. Wat moet ick doen booz 't ge-
 bruyck?

Theoph. Gy moet u selven recht be-
 proeben / na de vermaninge Pauli 1 Cor.
 11: 28. Dese beproebinge bestaet in drie
 stuc-

strucken. Ten eersten moet ghy u selver
 onderzoeken of ghy een grondige kenniss
 en een hertelijck berouwt hebt van uwe
 sonden: Ten tweeden/ of ghy een oprecht
 geloof hebt aen Iesum Christum. Ter
 derden/ of ghy eene oprechte liefde hebt
 tot Godt en uwen Eben-naesten/ 1 Cor.
 13: 12. 2 Cor. 13: 5.

Urban. Maer waer wyl kan ick weten
 of mijn berouwt oprecht is of niet?

Theoph. Indien ghy de tekenen in u
 gevoelt/ die Paulus stelt/ 2 Cor. 7: 11. Te
 weten neerstigheyt om de boozeden sonden
 te laten/ ontschuldige/ dat is/ dat wy onse
 conscientie soecken te ontlasten voor Godt
 en den menschen/ niet met verschoninge
 der sonden/ maer met een eenboudige en
 waerachtige belijdenisse van de gantsche
 gelegentheyt der selver: Verontweerdin
 ge/ dat is/ een ongebeysde versoepinge
 der sonde: Dreefe/ dat is/ een kinderlijck
 ontsag van de gramschap Gods: bekeer
 te/ dat is/ een hertelijck verlangen na de
 genade Godts in Christo/ en de blijtschap
 des H. Geestes: Opperigheyt/ dat is/
 nieuwe wackerheyt in alle oeffeningen der
 Godtsaligheyt: Wrake/ dat is/ kastydin
 ge en onderwerpinge onses lichaems/ door
 waken/ vasten en bidden. In somma/ in
 dien ghy gevoelt eene Goddelijcke droef
 heydt/ die daer werckt onberouwelijcke
 beterin.

eteringe ter saligheyt/ 2 Cor. 7: 10.

Urban. Het ware goet dat ick en alle menschen sulcken berouwo hadden/ maer wat raet om daer toe te komen/ overmits onse herten van naturen sorgeloos zijn?

Theoph. Dooz eerst moet ghy de Wet Godts/ namentlijck de Thien Geboden wel leeren verstaen/ om te weten wat gezeken dat in elck Gebodt verboden zijn/ so inwendigh als uytwendigh: en wederom wat deugden dat daer gebode worden/ Psal. 119: 6, 11. Daer na moet gy u selven in desen Spiegel gaen bemercke/ dat is/ u selven daer tegen gaen oberleggen van ons op/ gelijk David dede/ Psal. 51: 7. 'd en sult ghy niet alleen bevinden / dat ghy in sonden zijt ontfangen en geboren: maer doock dat ghy niet ukoe dadelijcke sonden/ gedachten/ woorden en wercken/ seer jammerlijck hebt misdaen tegen de liefde Godts/ en des Naesten/ Psal. 19: 13. Daerom moet ghy oock insonderheyt letten op de sonden daer u vleesch meest toe genegen is/ en daer toe dat ghy de meeste occasien en aenlochingen hebt/ Prov. 4: 23. Want den eenen Mensch is tot de eene sonde meer genegen als tot de andere. Daer zijn oock in elck bysonder ampt eenige bysondere vergrijpinge/ die een yder na sijn gelegentheit moet ondersoecken en vermijden/ als Oberigheden/ Predicanten/

Ou-

Ouderlingen / Diakenen / Schoolmeesters / Kooptlieden / Ambachtslieden / **I Cor. 7: 17.** Als ghy nu uwre sonden ondersocht hebt / soo moet ghy gaen bedencken wat straffe dat ghy daer mede verdient hebt / na der zielen en na den lichamen tijdelijcke en eeuwige / **Deut. 27: 26.** Dan moet ghy niet een gebroken herte uwre ellende vooz Godt gaen bekennen / ghy moet u selven beschuldigen en obertuygen vooz sijn Overschare / dat ghy de snoodtste zijt van alle Sondaren / hem biddende dat hy uwre sonden vergebe dooz Jesum Christum / **Psal. 3: 5.** Want als wy ons selven soo oorordeelen / so en sullen wy van Godt niet geoordeelt worden / **I Cor. 11: 31.**

Urban. Maer waer uyt kan ick weten of mijn geloobe oprecht is of niet / insonderheyt als ick so veel twijfelingen in mijn herte geboele / dat ick de genade Godts my selven qualijck kan toe-epgenen.

Theoph. Voort eerst moet ghy verstaen / dat een oprecht geloobe wel kan zijn een zwack geloobe. Daerom en moet ghy de moet niet verlooren geben / al voelt ghy eenige zwackheden / maer ghy moet daer tegen strijden met vperighe gebeden. Nochtans hoe zwack dat het geloobe is / soo kan het uyt dese tekenen bekent worden / namelijk / soo ghy treurt over uwre zwackheden / **Marc. 9: 24.** Soo ghy ver-
langht

over 't H. Avontmael.

235

anght na de gerechticheyt Christi / en de
vergevinge der sonden / Matth. 5: 6. So ghy
aan herten geduerig daer om biddet / Phil.
:9. Eydelijck indien daer geen valsheyt
in steekt in u herte / Luc. 17: 1, 7. Want
door 't geloobe wordt het herte gereynicht /
A&. 14: 9. En 't is altyt werckachtigh
ot vruchten der Godtsaligheyt / alhoewel
het op eenen tijdt vperiger is dan op den
anderen / Gal. 5:6.

Urban. Maer wat middelen moet ick
gebruycken om in 't geloobe verstercht te
worden ?

Theoph. Ghy moet de beloften Godts
in Christo Jesu wel leeren verstaen / die
ons geopenbaert zijn door 't H. Euange-
lium / 2 Cor. 1: 20. Daer van de twaelf
Artijckelen des Geloofs een kort begriyp
sijn ; ghy moet alle dagen uwe conscientie
wel oberleggen / of ghy toeneemt in de
rappen van de saligheyt / die wy hebben /
Matth. 5: 2 &c. Ghy moet oock neerstigh
sijn in alle oeffeninge der Godtsaligheyt /
in 't openbaer en in 't bysonder / A&. 2:42.

Urban. Maer uyt kan ick weten / of ick
Godt recht lief hebbe en mijn Naesten ?

Theoph. Dat kondt ghy daer uyt we-
ten / soo ghy lust hebt om in Godts gebo-
nen te wandelen / Rom-7: 21, 22. So ghy
Godt ontsiet te vergrammen met uwe
sonden / of soo ghy pooght stracks met
hem

hem te versoenen / indien ghy hem be-
 gramt hebt / Psal. 119: 11. So ghy ver-
 maect hebt in Godtsaligheyt / Pl. 19 6:
 So ghy wenscht liever van hier te ver-
 huyfen / om by Godt te gaen woonen
 2 Cor. 5: 8. Voorts de tekenen van de lief-
 de des Naesten staen / 1 Cor. 4: 14 en Mat-
 5: 44. Daer van is dit de somma / dat wy
 niemandt en moeten quaet wenschen o-
 doen / met gedachten / woorden of werc-
 ken: Dat wy doech quaet kormen ver-
 dragen sonder waeckgierigheyt of bitter-
 heyt in ons herte te laten wortelen / da-
 wy doech moeten bereyt zijn alle mensche-
 goet te doen / al waren 't doech onse meeste
 vyanden.

Urb. Dat is al wat zwaer om te doen,
 wat raedt is daer toe / liebe Theophile ?

Theoph. Hier moet ghy wederom voor-
 oogen nemen de Wet Godts / en dencken
 hoe scherp dat u de liefde bevolen is.
 Daerom moet ghy niet sien op de waer-
 digheyt of onwaerdigheyt van uwen
 eben-naesten / maer alleen op Godts ge-
 bodt / en sijn exempel / want hy is doech
 lanckmoedigh ober de Godtloosen / en hy
 doet veel weldaden aen de ondancbare.
 Willen wy dan zijn kinderen sijn / soo
 moeten wy hem nabolgen / Matth. 5: 45.

Wat men doen moet onder de Actie.

Urban. Nu versta ick / wat ick voor
 het

Avontmael doen moet: wat moet
nu doen / terwijl de Actie duurt van
Avontmael?

Theoph. Gy moet dat doen tot Christi
pachtenisse/ dat is/ ghy moet daer dooz
den doodt Christi verkondigen tot dat hy
ant/ I Cor. II: 26, 29. Daerom moet
gy hoor al goet verstandt hebben van dit
oghweerdigh Sacrament/ om't lichaem
des Heeren koel te onderscheyden: ghy
moet daer komen met een ootmoedigh/ en
zadachtigh en verflagen herte: ghy
moet uwve oogen en sinnen afstrecken van de
menschen en alle menschelijke dingen/ en
u herte na den Hemel ophessen/ om wel te
dencken dat het Broot dat wy brenken is
Bemeenschap des Lichaems Christi/
den drinckbeker die wy drincken/ de ge-
meenschap van sijn bloet/ dat hy eens ver-
ten heeft om onser wille/ aen den stam-
me des kruys: daer toe moet oock helpen
gene dat onder de Actie wyt de Heylige
chzisture wordt voorgelesen. Ten lesten/
wy moet hier dooz gebracht worden om te
belangen na den nieuwen Most Matth.
29. En die salige Maeltijt die Abra-
m, Isaac en Jacob met alle Aptverkore-
gen genieten boden in den Hemel/ Matth.

III
Wat men doen moet na de Actie.

Urb. Wat moet ick na de Actie doen?
Theoph.

Theoph. Gy moet Godt booz sijne w
 daden dancken: gelijk Christus dede n
 sijne Apostelen / als hy dit Sacrame
 aldereerst hadde ingestelt / Marth. 26: 26
 Daerom dat het oock van de oude
 raers dickwils genoemt wort Eucha
 stia, dat is / Dancksegginge. Dese danck
 segginge en bestaet niet alleen in byeri
 gebeden en lof-sangen / maer oock in m
 de aelmoessen aen den Armen / in neers
 ge oeffeningen der Godtsalighejdt /
 waernemen van ons bysonder Ampt
 beroepinghe / Hebr. 13: 16. In somma /
 de vernieuwinge van ons gantsch geloof
 en leven: daerom en moeten wy niet a
 leen dien dagh / maer boozts alle de dagh
 onses lebens daer aen gedencken / wat w
 daer ontfangen hebben / en wat wy aen
 Godt tot danckbaerhejt belooft hebben.

Urban. Maer lieve Theophile, wie i
 hier toe bequaem om dit alles te doen?

Theoph. Wy moeten van herten daer
 na pogen / en boozts Godt bidden en ver
 trouwen met Hiskia, 2 Par. 30: 18. Ver
 sekert zijnde / dat de Heere die goedigh is
 onse zwachheden sal versoene / en genade
 lijck vergeben / te weten / booz alle die haer
 herte geschickt hebben om te soecken den
 Godt haerder Vaderen / als is 't niet na
 de supberhejdt des Heplighdoms: want
 dan wil Godt onser verschoonen / gelijk

een

en Dader sijnen Soone verschoont / die
hem dient / Mal. 3: 17.

Urban. Ich dancke u / Theophile, vooz
u goet onderwijs: De Heere gebe dat
het ter dege op mijn herte mach wercken
in mijner zielen saligheyt. Amen.

Belijdenis des Geloofs,

voor die haer tot des H E E R E N
H. Avontmael willen begeven.

VI. DEEL.

De eerste Vrage.

Wat reden bewegen u om u selven tot
den H. Avontmale te begeven?

Antw. Ten eersten / om dat Christus
voren Heere nu en allen Geloobigen dat
nagelaten / en tot een Testament nagelaten
heeft / Luc. 21: 19. Ten anderen / op dat
daer dooz in den geloobe en de salige ge-
meenschap Christi soude verstercht wor-
den: want het broodt dat wy breken is de
gemeenschap des lichaems Christi / 1 Cor.
10: 16. Ten derden / om dat ick daer me-
soudede belijdenisse doen van mijn geloob-
en vooz de menschen / het welck ick doen
moet / wil ick anders van Christo beleden
worden / en saligh werden / Mat. 10: 32, 33.
Rom. 10: 10.

2. Vra. Hoe moet een Christen gestelt
worden / als hy hem selven begeven wil tot des
H. Avontmael? Antw.

Antw. Hy moet hem selven beproeven na de leere Pauli, 1 Cor. 11: 28.

3. Vra. Waer in bestaet dese beproevinge?

Antw. In drie stucken: Eerst moeten wy ons beproeven of wy recht vernedert zijn dooz het geboelen van onse ellendicheyt/ Apoc. 3: 17. Ten anderen / of wy een oprecht geloobe hebben van onse verlossinge/ 2 Cor. 13: 5. Ten derden / of wy oock van herten gesint zijn om Godt te bewijsen een oprechte danckbaerheyt Rom. 12: 1.

Van onse ellendigheyt.

4. Vr. Waer in bestaet de Ellendigheyt?

Ant. In de sonden/ en in de straffe der sonden/ Rom. 3: 23.

5. Vra. Hoe veel soorten van sonden zijn daer?

Antw. Insonderheyt twee: Eerst Erf-sonde/ daer inne dat wy al t'samen ontfangen en geboren zijn/ Psal. 51: 7. Daer na de dadelijcke sonden/ die wy doen met gedachten/ woorden en wercken/ tegen de Wet Godts/ Rom. 1: 29. 1 Cor. 9. 10, 11.

6. Vra. Maer zijn wy soo verdorven dat wy van ons selven onnut zijn tot eenigen goede/ en genepghet tot allen quaden?

Antw. Ja wy/ ten zy dat wy dooz de

Gee

van de Verlossinge.

241

Heest Gods wedergeboren worden/ Gen.
: 21. Psal. 14: 2, 3. Rom. 8: 7. I Cor.
2: 3. 2 Cor. 3: 5. Joh. 15: 4.

7. Vra. Wat straffe verdienen wy met
e sonde?

Ant. Den bloeck des Wets / dat is /
lle tijdelijcke plagen: daer na de eeuwige
erdoementisse/ Deut. 27: 20. Rom 6: 23.

8. Vra. Hoe zijn wy in dese ellendig-
epdt geraecht?

Ant. Niet door de scheppinge / want
Godt heeft ons goet en na sijn Ebenbeelt
geschapen/ dat is/ in ware gerechticheyt
heplicheyt/ Genes. 1: 27. Ephes. 4: 24.

Daer door den val en ongehoorsaemheyt
van Adam en Eva/ in de welke dat alle
menschen gesondicht hebben/ Rom. 5: 12.

Van onse Verlossinge.

9. Vra. Waer inne bestaet nu de be-
oebinghe des geloofs?

Ant. Erst / of ick Godt recht kenne/
sijnen Soone die hy gesonden heeft /
Joh. 17: 3. Ten anderen/ of ick mijn ver-
ouwen op hem alleen stelle in leven en in
erben/ Heb. 3: 13.

10. Vra. Waer uyt kennen wy Godt
rechte/ en sijnen Soone Jesum Chri-
stum?

Antw. Uyt den H. Euangelio: waer
in de twaelf Artickelen een kort be-
ryp zijn

11. Vra.

11. Vra. **Kunt ghy dese twaelf Artij-
kelen van buyten ?**

Ant. **Ja ick: Ick geloobe in Godt / &**

12. Vra. **Hoe werden dese twaelf A-
rtijckelen gedeelt ?**

Ant. **In drie stucken : Het eerste han-
delt van Godt den Vader en onse schez-
pinge : Het tweede / van Godt den Son-
en onse verlossinge : Het derde / van God-
den H. Geest en onse heplighmakinge.**

13. Vra. **Mengesten dat'er maer een ee-
nigh Goddelijck wesen en is / Deut. 6: 4
Waeromme noemt ghy dan den Vader
den Sone / en den Hepligen Geest ? 1 Cor
cap. 8: 6.**

Ant. **Om dat hem Godt alsoo in sij
Woordt geopenbaert heeft / dat dese dri
onderscheydene Persoonen den eenige
eewigen en waerachtigen Godt zijn
Matth. 28: 19. 1 Joh. 5: 7.**

14. Vra. **Verklaert my wat nader wa-
ghy gelooft van Godt den Vader en on-
scheppinge ?**

Antw. **Dat de eewige Vader onses
Heeren Jesu / die Hemel / Werde en Zee
niet al dat daer in is / uyt niet geschaper
heeft / Actor. 4: 24. En noch dooz sijn
hoorzienighejdt onderhoudt en regeert,
Joh. 5: 17. Om sijns Soons Christi wil-
le / mijn Godt en mijn Vader is / die my**

kan

aan en wil versorgen van alle goet / en be-
waren booz alle quaet / Joh. 20: 17.

15 Vra. Wat gelooft ghy van den Per-
soon Christi ?

Ant. Dat hy waerachtigh en onsterffe-
lijck God is / en blijft / hebbende een Wesen
met den Vader / Rom. 9: 5. Joh. 10: 18.
Dat hy oock ware menschelijcke nature
uyt den zade Davids / dat is / de Maget
Maria / dooz de werckinge des H. Gees-
tes heeft aengenomen / Phil. 2: 7. Ons
ijnen Broederen in allen gelijk / uytgeno-
men de sonde / Hebr. 4: 15. En boozwaer
onsen Middelaer moeste de twee naturen
hebben in een Persoon: want sonder de
menschelijcke nature en hadde hy booz ons
niet kunnen sterben: sonder de Goddelijcke
nature en hadde hy de doodt niet kunnen
berwinnen.

16 Vrag. Wat gelooft ghy van sijn
Ampt / dat is onse verlossinge ?

Ant. Dat hy alleen onsen Jesus / dat
is Salighmaker / is / en onsen Christus /
Act. 4: 12. dat is / die van de Vader met
de volheyt des H. Geestes gesalft is tot
onsen oppersten Propheet / Priester en Kon-
ingh / Luc. 4: 18.

17 Vra. Maer wat heeft Christus al
gedaen en geleden om ons te verlossen ?

Ant. Hy heeft den gantschen tijt sijns
levens op der Aerden / maer insonderheyt

M aen

aen het eynde / bepde aen lijf en ziele / vo
 ons geleden / den toorne Gods tegen on
 sonden / en alle gehoorzaemheyt der W
 volbracht / Rom. 8: 3. En heeft hem selve
 vernedert tot den doot des Kruyces / en t
 den anghst der Hellen (in 't Hof en aen
 Kruyce) Philip. 2: 8. Om ons alsoo va
 den bloeck des Wets en de pijn der He
 te verlossen / Gal. 3: 13. Daer na is hy hee
 lijck bezesfen ten derden dage / als oberwin
 ner van de sonde / doot en Dupbel / 1 Co
 15: 3, 4. Hy is met sijne Menschepdt o
 gebaren ten Hemel / om doot ons te biede
 Rom. 8: 22. Hy sit nu ter rechterhandt d
 Daders / als het Hooft van sijn Gemeent
 Ephes. 1: 20, 21, 22, 23. En hy sal te sijn
 tijdt komen om te oordeelen de lebende
 de dooden / dat is / alle Menschen / Act. 1: 1
 en 10: 42. en 17: 31.

18. Vra. Wat gelooft ghy van den
 Geest, en sijn werck der Heplighmae
 kinge?

Ant. Van sijn Persoon geloof ick da
 hy waerachtigh Godt is / met den Vade
 en den Sone / Actor. 5: 31, 32. Van sijn
 Ampt geloobe ick dat hy my en alle kin
 deren Godts geschoncken wordt om on
 te hepligen / dat is / te wederbaren aen on
 verstandt en wille / Joh. 3: 5. Gal. 3: 6. Om
 ons doot een oprecht Geloobe deelachtig
 te maken aen Christum / en alle sijne ge
 he

men om ons te troosten / en in der eeuwig-
hepdt by ons blijven / Joh. 14. vers 16.
1 Cor. 12: 13.

19. Vra. Waer aen kent men van buy-
en de rechte Gemeente Christi ?

Ant. Aen de supbere Predicatie van de
Apostolische Leere / en de supbere bedie-
ninge der Sacramenten.

20. Vra. Wat Schatten heeft Chri-
stus aen sijne Gemeente geschoncken ?

Ant. Insonderheyt vier / te weten een
salige gemeenschap met Christo en met
alle Geloobige / 1 Joh. 1: 7. De genadige
vergevinge van alle onse sonden door sijnen
doede / 1 Cor. 15: 23. en 2. 1. 9. Een salige
verrijzenisse van onse sterffelijcke lichaem /
in 't eeuwighe leven.

21. Vra. Waer waer blijven onse Zie-
len na dit leven ?

Antw. De Zielen van de Geloobigen
komen van stonden aen by Christum haer
hoofd / scheidende uyt de aerdtische Taber-
nakel in de Hemelsche wooninge / 2 Cor. 5: 1
Maer de Zielen van de Ongeloobige wor-
den stracks geworpen in de helsche geban-
tenisse / als blijkt aen den rijcken Dreck /
Luc. 16: 23. De ongehoorsame Geesten
van de eerste Werelt / en de Sodomiten /
Pet. 3: 19. Judæ vers 7.

22. Vrag. Welcke is de voornaemste
burcht van ons geloobe ?

M 2

Ant.

Ant. Dat wy in Christo dooz Godt
rechtveerdigh zijn / Rom. 5: 1. (Sond
eenige onse verdiensten) en erfgenamen d
eeuwigen leben / Rom. 3: 24. 1 Pet: 1: 9

23. Vra. Van waer komt dit geloob

Ant. Van den H. Geest / die 't selve
onse Herten werckt / Joh. 14: 26. Dooz
Predicatie des H. Euangeliums / Rom
10: 17. En streckt dat selve dooz 't gebuy
der H. Sacramenten / Matt. 3: 11.

24. Vra. Wat zijn de Sacramenter

Ant. Het zijn heylige en sichtbare wae
tekenen en zegelen van Godt ingeset / o
ons daer dooz te versekieren de vergebin
der Sonden / en het eeuwige leben / Ge
17: 11. 1 Cor. 11: 23. Dooz de eenige o
ferhande Christi / en oock om ons te be
manen tot rechte danckbaerheyt.

25. Vra. Hoe veel Sacramenten hee
Christus in den Nieuwen Testamente in
geset ?

Ant. Twee: den H. Doop / ende h
H. Abontmael.

26. Vra. Wat moet men insonderheyt
in de Sacramenten aenmercken ?

Ant. Erst 't uytwendige teken: da
na de beloften die daer dooz beduyt en be
zegelt wort.

27. Vra. Wat is het teeken in de
Dooz ?

Ant. Klaer water.

28. Vra

28. Vra. Wat is de belofte?

Ant. Dat ick so seker gewasschen ben
in Christi Bloed van alle mijne Sonden/
Act. 22: 16. en dooz sijnen H. Geest we-
ergeboren tot een nieuwo leven / Tic. 3: 5.
Als ick met dit Water gewasschen ben.

29. Vra. Mach men oock de Jonge
sinderen doopen?

Ant. Ja: want sy zijn oock in het Ver-
sondt en Gemeente begrepen / als jonge
Spruytkens in eenen Boomingaert. Gen.
7: 7. Sy werden oock eertijts in haer on-
nondigheyt besneden / Gen. 17: 12. Sy
hebben de belofte van den H. Geest soo wel
als wy: Christus roeptse tot hem / Act 2. 39
Die kansse dan met recht het Doopwater
te pegeren / Act. 10: 47.

30. Vra. Wat is het teecken in den H.
Wondemale?

Ant. Natuurlijk Broot ende gemee-
nen Wijn / Match. 26: 26, 27, 28.

31. Vra. Wat is de belofte?

Ant. Dat ick so sekerlijck gemeenschap
hebbe aen dat Heylige Lichaem en Bloet
des Heeren / tot vergeldinge der Sonden en
en eeuwigten Leven / als ick van dat ge-
zoken Broodt en den Wijn upwendigh
nutte / I Cor. 10: 16. Maer 't Lichaem
Christi nutten wy geestelijcker wijze dooz
den Mondt des Geloofs / want anders en
sijn bleesch niet nut / Joh. 6: 63.

Van de Danckbaerheyt.

32. Vra. **I**n hebben wy een kort beschept van 't geloobe/ waer in bestaet nu d'proebe van de Danckbaerheyt?

Ant. **E**erst moeten wy ons selven beproeben / of wy een hertelijck berou hebben van ons boozleden Sonden/ Pl. 51: 5. **T**e anderen / of wy oock van herten gesint zij booztaen na de Wet Godts in alle goed Wercken te leven/ Rom. 7: 22.

33. Vra. **H**oe luyt de Wet des Heeren kondt ghy die van buyten?

Ant. **J**a ick: Ick ben de Heere uwer Godt, &c. Exod. 20: 1, 2.

34. Vra. **W**at is de somma van de Wet?

Ant. **D**at wy den Heere onsen God moeten lief hebben boven al / ja boven ons selven / Matth. 22: 37, 38, 39. **E**n daer om wordt sy oock gedeelt in twee Tafelen Exod. 34: 1.

35. Vra. **W**at eyscht de eerste Tafel?

Ant. **D**at zijn de vier Geboden: 't eerste is dat ick den eenigen en waren God alleene moet vertrouwen en aenroepen/ Jer. 17: 5. **H**et tweede / dat ick hem moet dienen na synen wille / niet door beelden of andere insettingen der menschen/ Matth. 4: 10. **H**et derde/ dat ick van Godt/ en alle 't gene dat hem aengaet / niet anders dan met een heylige vreesse en eerbiedinge moet spreken/ Matth.

Matth. 15: 9. Maer hier mede en wert
en wettelijken Eedt niet wech-genomen/
ie 't eynde is van alle tegenspreken/ Hebr.
: 16. Het vierde/dat ick den Sabbath ge-
contwelijck moet vieren met mijn Hups-
esin / nalatende mijne tijdelijcke bekom-
neringe / om alleene Godts eere en mijne
aligheyt te besorgen/ Jer. 17: 22.

36. Vra. Wat eyscht de tweede Tafel?

Ant. Daer zijn ses Geboden: name-
lijck/dat ick mijne Ouders/en alle die ober-
ny gestelt zijn/ moet lief hebben/eeren / en
rehoorsaem zijn in den Heere / Ephes. 6: 1.
1. Dat ick mijnen Naesten niet en mach
arencken in sijn leven. 7. Noch in sijn
uypsheyt. 8. Noch in sijn tijdelijcke Goet.
9. Noch in sijn Eere en goede Naem.
10. Ja dat ick selfs van quade vliegende
gedachten moet vry zijn/ en lust tot alle ge-
rechticheyt hebben/ Rom. 7: 7.

37. Vra. Maer overmits wy uyt lou-
ber genade door Christum verlost zijn/
waerom moeten wy noch goede wercken
doen?

Ant. Om Godt daer mede te prijsen/
Matth. 5: 6. Onsen naesten te stichten/
1 Pet. 3: 1. En ons selven uyt de vruchten
versekieren/ dat wy geen doot/ maer een le-
uendigh geloobe hebben/ Joh. 2: 18.

38. Vra. Maer is daer wel penant in
wesen leven/ die dese Wet volkomelijck kan
volbringen? M 4 Ant.

250 Kort onderwijs

Antw. Neen't: want daer en is geer mensche die niet en sondigt / 1 Reg. 8: 46
En oock die exempelen van de alderheyligste betuygen dat / Job 15: 15.

39. Vrag. Waerom wort sy ons dan soo seherpelyck geleert?

Ant. Op dat sy eenen spiegel soude zijn van onse ellendicheyt / ende een geduurige spore en opweckinge tot danckbaerheyt / Rom. 3: 20. Tit. 1: 9.

40. Vrag. Welck is het hooznaemste stuck der danckbaerheyt?

Ant. Een geloobigh ende vperigh gebedt / Psal. 50: 15.

41. Vrag. Wat wort daer vereyst om wel te bidden?

Ant. Hooz eerst / dat wy niemant aen en roepen dan den waren Godt / Mat. 4: 10. Ten anderen / dat wy met een vast vertrouwen bidden / Jac. 1. 16. Alleen in Christi Naem / 1 Joh. 2: 2. Ten derden / dat wy met een ootmoedigh / Luc. 18: 13. vperigh en gestadigh Herte / onse Gebeden en Danckseggingen op-offeren / Matth. 15: 8.

42. Vra. Om wat saken moeten wy bidden?

Ant. Om alle geestelijcke en lichamelijcke noot-druft / gelijk wy sien in dat volmaecht Gebedt / dat Christus ons selbe geleert heeft / Matth. 6: 9. Onse Vader, &c.

43. Vra. Hoe veel Beden zijn daer in dat hoozsepde Gebedt? Ant.

van de Danckbaerheydt. 251

Ant. *Sesse.* De drie eerste dienen tot de eere Godts / de drie anderen tot onse welbaert en saligheyt.

44. Vra. Wat is de sin van de drie eerste Beden?

Ant. 1. Dat Godt van ons recht mach bekent en gepresen worden. 2. Dat sijne Gemeente mach toenemen in menichte en deughden / en beschermt woerden tegen alle hare Vyanden. 3. Dat wy in boozspoet sijnen heyligen wille soo blytigh mogen doen / gelijk de Engelen in den Hemel doen / Psal. 103: 20, 21.

45. Vra. Wat is den sin van de drie laetste Beden?

Ant. 4. Dat ons God in dit leven wil berzoegen van decksel en boedtsel / Psalm 104: 27. 5. Dat hy om Christi wille alle onse sonden wil vergeben / gelijk wy bereyt zijn te vergeben den genen die ons misdaen hebben / Matth. 6: 14, 15. 6. Dat hy ons tegens Sathans bekoringen alsoo wil stercken / dat wy in geen ongeloope of sonden verballen / maer dat wy bromelijck mogen kampen / tot dat wy eens volkomenlijck sullen verlost zijn na dit leven / 1 Thess. 5: vers 23.

46. Vra. Waer toe dient de boozreden: Onse Vader die daer zijt in de hemelen, &c. en 't besuyt: Want u is dat Rijcke, &c.

Ant. Om ons Geloobe te stercken in den

M 5

den

den aenbanck en 't eynde van ons gebedt/
namelijck / dat Godt ons wil helpen als
onsen Vader / en genadigen Koning / Matt.
7: 11. En dat hy ons kan helpen / want
sijnen Throon is in den Hemel / en hy kan
dooz sijn almogende kracht doen al wat hy
wil / Psal. 115: 3.

47. Vra. Zijt ghy dan seker dat Godt
u verhooren sal ?

Ant. Ja ick: Want Christus heeft 'et
belooft: en daerom segge ick: Amen, Joh.
14: 13. en 16: 24.

48. Vra. Dus bezre van rechte danck-
baerheyt: maer wat raet nu met de Hypo-
crijten en openbare Sondaers / die hier op
niet en achten ?

Ant. De Hypocrijten en Gebeynsde
sal Godt oordeelen: Maer tegen de gene
die opentlijck in Ongeloobe en moetwillige
Sonden vervallen: daer tegen moet men
deffenen de Christelijcke discipline / na
Christi ordinantie / namelijck / haer ver-
schepden malen vermanen en bestraffen: en
soo sy met moetwille de vermaninge ver-
achten / Matth. 18: 15, 16, 17. de selve upt
de Gemeente werpen: en booz Heydenen
rekenen / 1 Cor. 5: 4, 5.

49. Vra. Maer moet daer boben de
kercken-tucht noch andere straffe tegen de
grobe Sonden gedeffent werden ?

Ant. Ja 't / te weten / van de Oberheyt /
die

van de Danckbaerheydt. 253

die het zwaert niet te vergeefs en draecht/
maer tot prijs van de goede/ en straffe van
den quaden/ Rom. 13: 4.

50. Vra. Maer magh dit Ampt oock
van de geloobigen wel bedient worden?

Ant. Ja 't gewisselijck/ als sy dat in de
breefe Gods bedienen. Want het is Gods
ordinantie/ en het is van vele geloobigen in
het Oude en Nieuwe Testament alsoo be-
dient geweest/ Rom. 13: 1. Luc. 23: 50.
Matth. 8: 9. Actor. 10: 1. en 13: 12.

De Psalmen en Lof-zangen, soo voor
als na het H. Avontmael.

Den xxiiij. Psalm.

M In Godt voed my als mijn Herder
geprezen/ Dies sal ich geenes dings be-
hoeflijck wesen. In 't groene gras seer
lieflijck hy my weydet/ En aen dat soet
water hy my geleydet. Hy verquilt mijn
ziel/ die seer is verfleget: Om sijns
Naems wil leydt hy my in sijn wegen.

2. Al waer 't schoon dat ich in 't dal

III 6

Des

des doodts ginge/ En dat my des
 doodts schadulwe ombinge/ Ick bree-
 de niet/ ghy zyt by my gestadigh/ En
 ghy troost my met Almen staf gena-
 digh. Ghy maecht rijck niet goeden
 seer velerhanden/ Mijn Tafel vooz
 d'oogen mijner byanden.

3. Gy salft mijn hoost met rieckend'
 Oly goedigh/ En schenckt my den be-
 ker vol oberbloedigh. Gy sult doen dat
 ulwe gunst/ o Heer krachtig/ Mijn
 leben lang by my steets blyft eendrach-
 tig: Soo dat ick hoop eeuwigghlyck
 vast te woonen In Godes Hups/
 't welck niet is om verschoonen.

Den

Den xxv. Psalm.

Mijn hert hef ick tot u Heere ;
 Mijn hoop alleen op u staet ; Be-
 hoedt my doch voor onreere / Die my
 wenscht mijn wandt quaet. Sy werden
 Heer / soo 't betaemt Niet schaemroot
 die op u bouwen : Maer sy sullen zijn
 beschaemt Die de byzomen hier benouwen.
 2. Heer / wijst my doch ulwe wegen /
 Die gy wilt dat ick sal gaen : Tot den
 selben maecht genegen My / en doet
 my die verstaen. Leert en stiert my na
 ulw' woordt / In ulwe waerhepdt ge-
 presen : Gy zijt mijn hulp' / dies nu
 voort Wacht ick op u in dit wesen.
 3. Ge-

3. Gedenckt/Heer/aen uw' goethe-
den/ Stelt u voor oogen voortaan
Uw' groote barmhertigheden; Die
gy voormaels hebt gedaen. Doch ver-
geet de sonden swaer. Mijner jonck-
heyt seer lichtveerdigh: Gedenckt
mijns goetlijck eenpaer; Tot mijn
hulpe zijt volveerdigh.

4. Godt is waerachtigh en goedigh/
Hy is 't en blijft sulcks altijt; Ten
wege brenghet hy sachtmoedigh Den
sondaer verballen wijdt. Den oot-
moedigen leert hy. Zijn Godtsalige
voetpaden; Hy toont oock sijn wegen
by/ Den armen menschen beladen.

Pause.

Paufe.

5. Goetheyt en waerheyt verheben

Zijn des Heeren wegen al; Dooz hem

die daer na ſijn leven En ſijn gangen

rechten ſal. O Heer/dooz ulwen naem

klaer/ Wilt my goedighlick mijn ſon-

den Vergeben; want ſeere ſwaer En-

de groot zijn ſy bebonden.

6. Wie is hy die altijt ſpoedigh

Onſen Godt hreeft boven al? Die

woert geleert oberbloedigh Van den

wegh dien hy gaen ſal. Die ſal beſitten

zijn goet/ Met ſtilheyt ende met

brede: Sijn zaet ſal in oberbloet

Het landt oock beſitten mede.

7. De

7. De verborghentheyt des Heeren
 Is den mensch geopenbaert/ Die
 Godt bzeest en houdt in eeren/ En sijn
 verbont wel bewaert. Mijn hert ende
 mijn gemoedt Op den Heer hen alleen
 setten; Want hy maect byz mijnen
 voet Hyt al der godtloosen netten.

8. Siet my aen met goeder herten/
 Hebt doch med'lijden met my: Want
 eensaein ende vol smerten Ben ick/
 Heer/ en gantsch onbyz. Ick werde
 seere benoubot/ Daeg'licks wert groo-
 ter mijn lijden: Helpt my/ Heer die u
 vertrouwtot/ Hyt den noot in desen tijden.

9. Mijn jammer wilt doch aenmer-
 ken

ken/ Mijnen anghst en noot aensiet/

Mijn sonden en boose wercken Ver-

geeft my goed'lick om niet. Siet hoe

de vyanden mijn Moetwillighlick bo-

ven maten/ Die groot van getalle zijn/

My seer vyandelijck haten.

10. Door haer list mijn ziel bewaret/

Verlost my/dat ick niet smaet En niet

schand' niet zy bes waret: Want ghy

zijt mijn toeverlaet. Slecht/recht ben

ick my behoet; Want ick sal/Heer/

u verwachten. Israe'l uyt tegenspoet

Verlost oock door uwre krachten.

Den xxxij. Psalm.

Wel hem die zijn misdaet/ die hy
bedreben Heest/ van Godt uyt genaden
wert/

 wert vergeben/ Oer wien Godt sijn

 barmhertigheyt streckt/ Daer doo

 hy sijn boosheden gantsch bedeckt.

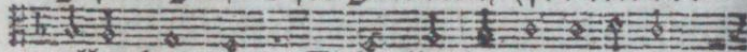

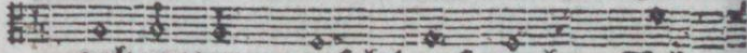

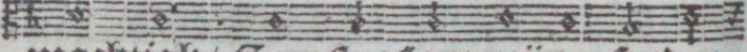

 Hoe gelucksaligh is die mensch bevon-

 den Die Godt niet toe en rekent sijne

 sonden! In wiens geest niet woont

 eenige schalckhepdt/ Noch geen be-

 drogh ofte gebepnsdighepdt.

2. In mijn elendt / 't zy dat ick heb

 geswegen/ Ofte gelweent/ (soo ick doe

 aller waegen) Schreyjende tot u altyt

 dagh en nacht/ Soo zijn doch mijn

 gebeenten gantsch versmacht. Ick

 heb utwe handt geboelt/ Heer/ al-

 machtigh/ Seer straf om mijner sonden
 wil

 wil boozdachtigh/ Soo dat mijn sap

 geweest is/ dooz mijn leet/ Gantsch

 gelijk der drooghten des somers heet.

3. Maer mijn sonden heb ick u be-

 kent/ Heere/ En niet bedeckt: Dies

 sprack ick benauwt seere; Ick wil

 den Heer belijden mijn misdaet/ En

 gy vergaest my al mijn sonden quaet.

 Hierom sullen u tot bequame tijden/

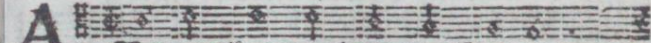
 All' Hepligen bidden in 't kruys en

 lijden; Soo dat hen der benauwtheyts

 waterbloet/ Niet schaden sal dooz u

 genade goet.

Den xlij. Psalm.

A

 Is een hert gejaegt/ o Heere/

 Dat versche water begeert;

Alsoo

Alsoo dorst mijn ziel oock seere

Da u mijn Godt hoogh ge-eert :

En spreekt by haer met geklagh ;

O Heer/ wanneer komt dien dagh/

Dat ick doch by U sal wesen/

En sien Uw' aenschijn gepresen.

2. Mijn tranen ende mijn klachten

Zijn mijn spijs die my steeds voedt ?

Als men my vraegt met verachten/

Waer is nu uw' Godt soo goedt ?

Ick smelt als ick denck daer aen

Hoe ick boozmaels plach te gaen

Met een hoop volcks hier te lande/

Om U/ Heer/ te doen off'rande.

3. Waerom wilt gy u soo quellen/

En

En beroert zijn/ ô ziel mijn?

Wilt gants uw' hoop op God ſtellen/

Van u ſal Hy gedancht zijn/

Als Hy door Zijn aenſchijn klaer

Sal wech nemen uw' keups zwaer.

Dies ô Godt/ van my niet wijcket/

Want mijn hert my gants bezwijcket.

4. Ick ben Alwes ſeer gedachtig/

Oock aen des Jordans kant/

En Alwe rgoetheyt ſeer krachtig

In Hermon dat houde lant/

En aen Miſar den berg bloot ;

Daer d'een diepte d'ander groot

Toeſchrept/ en daer de tempeeſten

Ober my gaen minſt en meeſten.

Den

Den Lj. Pſalm.

Ontfermt u ober my arme ſondaer/
 Heer/ na uwē goetheyt niet om vol-
 pryſen: Wilt my ditmael A genade
 bewyſen/ En vergeeft my mijn ſon-
 den groot en zwaer. Waſcht my/
 o Godt/ maecht my ſuyber en klaer/
 Dan mijn leelijcke ſtinckende misda-
 den/ Die my booz A onreyn maken
 boozwaer: Geynigt my door 't wa-
 ter uwer genaden.

2 Want door beel klagens mijn
 hert my ver ſoubot/ Als ick (och
 arm!) geboel mijn groote ſonden:
 En dat meer is/ booz my ſtaen t'elc-
 her

ker stonde **M**ijn sonden al/ dies icht/
Heer hen benouwt. **D**oo? **H**/en tegen
H heb ick misdaen: **D**ies blijft ghy
rechtveerdigh in uwre wegen/ **A**ls
gy my strast/ en te gronde laet gaen ;
En maecht beschaemt hen die u
spreken tegen.

3. **I**ck weet wel en moet bekennen
voortaen / **D**at ick in ongerechtigheyt
ben geboren: **O**ock staet my dit tot
aller tijt wel booren/ **D**at mijn **M**oe-
der in sond' my heeft ontsaen. **I**ck
weet dat ghy lief hebt en begeert seer
Een hert dat geheel oprecht is en goe-
digh ; 't **W**elck ick niet heb gehad/
dient

dien ghy/ o Heer/ Alre wijsheyt
openbaert oberbloedigh.

4. Ghy sult my met Psop/ Heer/ ma-
ken reyn/ Soo sal ick geheel supber
zijn bevonden: Ghy sult af-wasschen
mijn smetten en sonden/ Soo werd'
ick witter dan sneeko in 't gemeyn.

Ghy sult my doen hooren blijdschap en
bzeugd/ En my van nieuws uw' goe-
digheyt gepresen Bewijsen/ Heer; dan
sullen seer verheugt Al mijn beenen
en al mijn krachten wesen.

Pause.

5. Ghy hebt lang genoeg gesien mijn
misd aet / Wilt doch u toornig gesicht
daer

daer van wenden : En bergeest my
 (die nu ben vol elenden) Mijn boosheyt
 al/ en oock dees' sonde quaet. O God
 mijn Schepper/ schiept sonder verdrag
 Een reyn hert in my/ en een nieuwe
 leven : En op dat ick u wel behagen
 magh/ Wilt my/ o Heer/ eenen
 nieuwen Geest geben.

6. Ick bid u/ werpt my niet van u
 aenschijn : En op dat ick beslyt mijn
 begeeren/ Alwen heyligen Geest wilt
 my niet weeren/ Als hy in my van u
 vernieuwt sal zijn. Doet my oock nu
 smaken de sekerheyt Diner saligheyt/
 Heer/door uw' genade : Geest my oock
 den

den Geest der blymoedigheyt Ende
sterckt my daer mede broeg en spade.

7. Dan sal ick gaen in u wegen be-
quaem/ Den boosen sal ick die oock
blijtigh leeren/ Soo datse hen tot u
sullen bekeeren/ En volgen mijn voet-
stappen al te saem. Wilt my/ o Godt/
Heer mijner saligheyt Van dees doot-
weerdige bloetschult bezyden: Soo
sal mijn mondt uwre gerechtigheyt/
En uw' goetheyt singen ende belijden.

8. O Heer/ wilt my doch open doen
den mond/ Anders kan ick niet goets
spreken waerachtig: Maer als ghy/
Heer/ dien sult openen krachtig/ Soo
sal

sal ick uwen lof schoon maken kondt.

Maer 't dat ghy slacht-offeren had be-

geert/ Der Stieren en Ossen/ of dier-

gelijken/ Ich hadse geoffert: maer

gantsch niet weert Is booz u sulck

offren/ alsoo 't mag blijcken.

9. Een recht offer dat de Heere neemt

aen/ Is een gemoedt benautot dooz

angst en klagen/ Een nedrig hert/ en

eenen geest verflagen En sal Godt niet

verachten/ maer ontsaen. O Heer/

doet Zion wel na u goethept/ En Je-

rusalem/ die op u betrouwtet/ 't Welck

is de Stadt die ghy u hebt bereept/ Haer

muuren doch genadelijck opbouwet.

R 2

10. Dan

10. Dan sullen ons herten zijn seer
 bequaem Om te offeren na u welbeha-
 gen: Dan sullen de halveren zijn ge-
 slagen/ Die u/ Heer/ sullen wesen
 aengenaem.

Den Xcv. Psalm.

4. Hy is een Godt die ons behoedt/
 Hy zijn 't volck en de schapen goet/
 Die van hem wel gekropet werden:
 Hoozt gy heden sijn stemme klaer/
 Wilt doch uwre herten soo gaer Niet
 verstocken noch doek verherden.

Den Cij. Psalm.

Mijn Ziele wilt den Heer met Lof-
 sang prijsen: Al wat in my is moet hem
 eer bewijzen/ En sijnen heyl'gen
 Naem

Naem loben met bliet. Wilt Hem prij-
 sen en roemen onbeladen/ O ghy mijn
 Ziel/ looft des Heeren weldaden/ Die
 ghy ontfangen hebt/ vergeet die niet.

2. Looft Hem die [door sijn goetheyt
 hoogh verheben] De sonden al u
 gantschlijck heeft vergeben/ En u ge-
 neest van uw' gebreken groot. Prijst
 Hem/ die u heeft uyt geïscheit uw' leuen
 Van der doot/ dewelck u seer heeft
 doen beben: Die u nu omringt met
 genade bloot.

3. Die u toen mondt vol maectt met
 goet en bzeughden: En u jong maectt/
 en daer toe oock vol jeugden Alsoo

R 3

men

men den Arent jong werden siet. Hy is
 de Heer/ die gedenckt t'allen tijden/
 Genadelijck hen die hier onrecht lijden/
 Dat recht is te doen in al haer verdriet.

4. Hy heeft Mosi [dat wy niet souden
 dwaalen] Sijn wegen verklaert/ en
 willen verhalen/ Israël heeft hy ge-
 toont sijn doen al. Hy is een Heer/ barm-
 hertig en seer goedig/ Hy vergeeft haest/
 en is tot toorn langmoedig/ Volmaeckit in
 goetheyt/ 't welck hy blijven sal.

5. Het is wel waer/ dat als wy on-
 gestadigh/ Hem vergrammen/ soo
 straft hy ons genadigh/ Nochtans
 blijft hy niet verstoort langen tijdt.

Hy

Den Lof-zangh' Maria. 273

Hy handelt met ons niet na onse sonden/
Hy is vriendlijck en straft tot geenen
stonden Ons na verdienst maer
scheidt ons alles quijt.

6. Soo hoogh als den Hemel staet van
der aerden/ Soo groot is sijn goet-
heyt/ hen die aenbaerden ;

De heylige breesse Sijns
woorts voorttaen. Veel wijder dan
't Oosten klaer is gestanden Dan den
Westen : soo heeft sonden en schanden
Ons God van ons upt genaden gedaen.

Den Lof-zang der Jongvrouwe Maria.
Luc. cap. i. vers. 46.

Mijn ziel maecht groot den Heer/
Mijn geest verheught hem seer In
nijnen

274 Den Lof-zang Maria.

mijnen Godt vol trouwen/ Op is mijn
salighejdt/ En wil oock de kleynhejdt
sijner dienstmaeght aenschouwen.

2. Siet hierom sullen my Alle ge-
sachten by Wel gelucksaligh achten/
Want onse God seer goet Grooten dingen
nu doet Dooz sijn hant sterck in krachten.

3. Heyligh is synen naem/ En sijn
goetheit bequaem Sal eeuwichlijck
beklijben/ Van kints-kindren voort-
aen Dooz hen die recht wel gaen/
En in Godts breeze blijven.

4. Een schoon en heerlijck woerck
Dooz sijnen arm seer sterck Heeft ge-
daen Godt almachtigh: Op heeft de
stou-

Den Lof-zangh Maria.

275

stoute quaet/ En hare herten raet

Tot niet gemaect seer krachtigh.

5. Die stout zijn in hooghmoet/

Dol van eer en van goet/ Heest God

neder-gedreben: En die arm zijn en

kleyn Heest sijn goetheydt alleyn

Seer heerlijck nu verheben.

6. Die arm zijn na den geest/ Den

welcken hongert meest/ Verzaet de

Heer gepresen; Die rijck zijn/ vol

en groot/ Heest hy ledigh en bloot

Dan hem by afgetoesen.

7. Hy verheft Israël Sijn Soon/

en gedenckt wel Aen sijn groote ge-

nade: Soo heest hy Abraham/

A 5

En

276 Den Lofzang Simeonis

En't volck dat na hem quam. (Toe-
geseyt broegh en spade.

Den Lofzangh Simeonis.

Luce cap. 2. vers 29.

Nu laet ghy/ Heer oprecht/
Gaen in breed' uwen knecht/
Da u beloft' gestadigh/
Da dat mijn oogen kilaer/
Hebben gesien voorwaer/
Uwen Heplant genadigh.

2. Een Salighmaker repn/

Aller volcken gemeyn/
Die aennemen sijn leere ;
Een licht schijnende kilaer
Den Heydenen eenpaer/
En ooch Israëls eere.

DE
REYZE
Na
BETH-EL,
Of het
Huys Gods.

In't Frans beschreven door den Godtsaligen en seer geleerden

JOANNIS van FOCQUENBERGUES
Dienaer Jesu Christi tot Diepen.

En nu in't Nederlands vertaelt door J.V.K.B.

*Psalms 5. vs. 8. Ick sal door de grootheyde
uwer goedertierentheyde in u huys gaen,
ick sal my buygen na het Pallais uwer
heyligheyde, in uwer vreesse.*

in Amsterdam, by *Andries Vinck* en *David
Lindenius*, Boekverkopers in Compagnie.

Aen alle Godvreesende **LESERS.**

Zielbeminde Vrienden:

NA datwe met groote vlijt 't recht gebruyck van des Heeren Heyligh Avontmael nu wederom herdruckt hebben, en nochmaels met aengename Herts-tochten en Ziel-zuchtingen van een oprecht Disgenoot, met merckelijcke vermeerderinge doorgaens, nevens de ziel-roerende Meditatie en Gebeden van dien voortreffelijken Godts-geleerden *P. Moulin de Fonge*, gelardeert hebben, en in ordre gestelt, met dese nevens-gaende *Reyse na Beth-El*, of het *Huys Gods* hier aen te schakelen: Soo sullen wy niet twiiffelen, of een yeder, die oogen, en een bescheyden oordeel heeft, sal het onderscheyt in dit ons, of dat vitieuse na-gedruckte in dis-order gestelde Tractaetje, lichtelijck kunnen sien. Gebruyckt dan, waerde *Reysigers*, op *Reys* zijnde, dit tot uw', en onser aller voordeel, soo sullen wy ondertusschen blijven

Ziel-beminde Vrienden,

U E. toe-genegene

ANDRIES VINCK,

En

DAVID LINDENIUS.

De Reyse na Beth-El.

In welke de Plichten der Geloovige Zielen / ter Kerck gaende / en wederom t'huys komende / levendig vertoont worden :

Te gelijk,

Gebeden en Betrachtungen, om Godts Woort heylsamelyck te hooren, en waerdighlyck aen des Heeren H. Avondmael gemeenschap te hebben.

Die de werelt door reysen / zijn gewoon / met goede onderzichten haer te versien; op datse hant tot aenleyding en behulpmiddelen dienen mogen / om haer vooz genomen Reys / soo in 't begin / vervolgh / als wederkeeren der selve / wijselijck aen te leggen. De waerheyt hier van / leeren toe in de heylige Gedenck-schriiften / dat sulcks door den Vader der geloovigen / Abraham, in 't werck is gestelt geweest / doen hy sijn dienstknecht / den oudsten sijn's huys / na Mesopotanien zond; en nader hant door sijnen Neve / Jacob doen hy vooz de tweede-mael sijn Zonen bebel gaf na Egypten te trecken / om'er lebens-middelen te kooplen / en daer van daen te brengen.

Zoo

Soo sulchs op de reizen/welcke de menschen van 't een na een ander Land by der hand nemen / nootzakelijck is ; hoe veel te meer zijn wy verplicht te gedencken / dat de heylige onderzichten ons profijtigh en heylsaem zijn / om ons op onse Keps te geleiden/welcke men gemeenlijck doet van onse Huisen na 't Huis Gods / en doorwelcke wy/als uyt de werelt gaen/uyt ons Vaderlandt / en ons van onse maegschap afscheyden / (eben gelijk den geloobigen Abraham,) om te gaen in een klein Canaan/ in een heylig Landt / den Heere Jesu toe-geheylt/welchers geheele maegschap in de Hemelen en op der Aerde genaemt wort.

Op dat gy dan/ geloobige ziele/ om dese Keps by der hant te nemen/en geluchelijck volbrengen/beginnen moogt / (so lang 't den oppersten Heer der Heeren gelieven sal / u met desen zegen te achtervolgen / als met een genadige hulpe van onderhoudinge der bevelen sijn 's Majesteits / om welchers boozspoet/als sijn 's Konincklijcks Huis/ en sijn 's gantsche Koninckrijck / gy dagelijcks uwe gebeden en smekinghen den Koning der Koningen opoffert/ volgens 't bevel Gods / door den mont van sijn Apostel/) so merckt neerstelijck aen/en stelt zorgvuldelijck in 't werck de nabolgende onderwijzingen.

Eer

Eer gy uyt u huys gaet, soo denckt en overlegt wel, waer gy henen gaet, op dat ge u in een goeden stant stellen moogt. Stelt u voor oogen, dat ge gaet naer't Hof en Palais van den Koning der Koningen, om uwe gebeden den Heer der Heerlijckheyt voor te stellen, om van uwen Hemelschen Vader te ontfangen sijne geestlijke en tijdljke zegeningen, om te hooren en verstaen de Goddelijcke Hemel-spraken van d'euwige Wijsheyt, en om t'ontfangen de kostelijke panden van sijne liefde, en de voorsmaken van sijne eeuwige gelucksaligheyt. Begint dan dese aengenamen Reys door dese Betrachting.

I. B E T R A C H T I N G.

Eermen uyt zijn huys gaet.

Mijn Heere en mijn God / ick gae booz een kleynen tijt uyt dit mijn huys / waer ick mijne tijdelijcke woon-plaets houde / tot dat ge mi eens doet woonen in een eeuwig Huys in de Hemelen / welck sonder handen gemaect is / en waer mijn Salighmaker Jesus henen gegaen is / om mijn plaets te bereyden : **T**egenwoordigh ben ick bereypt / om mi na 't uwe te begehen / waer u Kinderen en Geloobigen in ulwen Naem sich by een vergaderen. **O** God ! doet mi de genade / dat 'et niet en zy alleen na den lichame / maer insonderheyt na den Geest

en metter herten. **Mijne Ziele** / aengestien
 ghy niet te gelijk aen Godt en aen de we-
 relt kunt gedenken / noch ter selber tijt den
 Hemel en d'aerde aenschouwen; soo lae-
 hier blijven de gedachten van u huys hou-
 ding / en ontlast u van de moepelijcke soz-
 gen en bekommernissen der dingen deses
 lebens. **Gedencht aen het Wijf Loths** / om
 niet achterwaerts te sien; want gy en soud
 als dan niet wel gestelt zijn tot het Ko-
 ninckrijck der Hemelen. **O Koningh der**
Hepligen / laet my doch geheelijck verlaten
 Beth-aven het Huys der ongerechtigheyt,
 dat is / de werelt / die in 't boose gelegen is /
 om te mogen gaen na Beth-El, het Huys
 des stercken Godts. **Doet my uptschudden**
d'oude kleederen der ondeugden / en den be-
 soetelden rock der sonden / welcken my soo
 lichtelijck ombangen; op dat ick van bin-
 nen verciert mag zijn met dootmoedigheyt /
 bedeckt met het kleet van onnooselheyt / en
 gekleet met den mantel der gerechticheyt;
 aengestien ick my vertoonen moet booz den
Heplige der Hepligen. **Heere** / doet my aen
 den waren **Byplofts-rock** / en bekleet my
 met de welriekende kleederen van mijnen
 oudsten **Broeder Jesus Christus**; op dat
 de reuck der selve u zy / als de reuck eens
 vruchtbaren velts / dooz uwre genade geze-
 gent. 't Welck ick van u begeere / om uwes
 wel-lieben **Soons Jesu Christi** wille / die
 ons

ons van u geworden is / Wijsheyt / Recht-
beerdigheyt / Heyligmaking en Verlossin-
ge / Amen.

Als gy dese Betrachtigh sult ge-eyn-
digt hebben, soo gaet uyt u huys, opgesloo-
ten hebbende, alle uwe bekommernissen
en sorgen deses werelts, op datse u geen
hinderpalen zijn in u heylige oefeningen:
en terwijle gy noch alleen op den weg zijt,
soo neemt noch middelertwilen waer, om
in u herte de navolgende Betrachtig uyt
te spreken, welcke anders niet en is als een
t'samen-knoping van verscheyde plaetsen
der Psalmen, en als een roos van verschey-
de kostelijcke diamanten, welcke ick by
een vergadert, en op de navolgende wijze
aldus geschickt hebbe.

II. B E T R A C H T I N G.

Op den wegh zijnde om ter Kercke te gaen.

Gelijck een Hert schreeuwet na de wa-
terstroomen / alsoo schreeuwet mijn ziele tot
u / o God! mijn ziele dorstet na God / na den
levendigen God; o! wanneer sal ick ingaen
en voor Godts aengesichte my vertoonen?
Mijn Ziele is begeerig / en bezwijcht oock
van verlangen / na de Doorhoben des Hee-
ren: mijn hert en mijn vleesch roepen uyt
tot den levendigen God / ja na utoe Alta-
ren / o Heere der Heyrscharen / mijn Koning
en mijn Godt: mijn Hert seyt my van
uwent

8 D E R E Y Z E

uwent wegen/soecht mijn aengesichte: Ick
 sal u aengesichte soecken / o Heere ! en na
 dien ick desen reys heb aengenomen om t
 gaen van kracht tot kracht / en my te ver
 toonen in u God-geheyme Zion / om u al
 daer op te offeren de offerhanden van ge
 rechticheyt ; soo laet doch het licht uwes
 Menschijns ober my opgaen. Leert my
 verstaen uwe wegen. Stiert my in uwe
 waerheyt / en onderwijst my. Gelept my
 dooz uwe gerechticheyt van wegen de me
 nigbuldicheyt mijner vyanden / en maecht
 uwen wegh booz my effen. Sent u licht en
 uwe waerheyt / op datse my gelepden tot
 den Bergh uwer heyligheyt. O ! hoe ge
 lucksalig is die mensch dien ghy hebt uyt
 verhooren / en tot u doet naderen ; hy sal
 woonen in uwe Doozhoben eeuwighlyck.
 Wy sullen versadicht werden van de goe
 deren uwes Huzs en uwes heyligen Tem
 pels. Amen.

Uyt kracht van dese heylige gedachten,
 welke uwen yver sullen aenstecken, soo
 gaet door de Stadt, door de Dorpen en
 Velden, als door't midden van Woestijnen;
 dat uwe oogen niet te seer heen en weer
 swieren, om de voorby-gaenders aen te
 schouwen, en om al te naeukeuriglyck te
 weten wat'er geschiet. Dat uwen gangh
 destigh en zedigh zy; u gelaet en aenge
 sichte, als eenes die na Jerusalems, het gesich
 te.

N A B I J
 des Doodt gae. Om
 yst de Perloonen van
 eracht de mindere niet
 schimpingen op u nyse
 ghy'er u over om
 anibus, om welckers
 ort als men hem besp
 en antwoort op, en
 ongelijck aende.
 rene dreygemeten
 dien die recht vee da
 ingelijcken. En ver
 den heet, ons een w
 op dat wy sine voest
 den den Vader gelijck
 den heeft, dat my't n
 gelieve te bekeere den
 ren sulc eenen anderen
 den dienghy houd G
 wyren de Leger-pla
 dragende. Soo ghy u
 bevindt dat voen uw
 aengenaem, goet, et
 heyligh zijn. Wach
 uwen even-moeten te
 niet te nieuwsgierig
 zaken; nochte laet
 keens hebt van't g
 omgaten gebeur
 reden. Als er he
 soo't geurt, dat

des Dredes/ gaet. Groet met eerbiedig-
 eyt de Persoonen van aensien, ende en
 eracht de mindere niet. Soo men eenige
 chimpingen op u uytſchiet, wacht u wel,
 dat ghy'er u over ontfetten zou. Jesus
 Christus, om welckers wille ghy gelastert
 wort, als men hem bespottede, hy en gaf'er
 geen antwoord op, en als men hem quaet
 en ongelijck aendede, hy en gebruyckte
 geene dreygementen; maer hy beveelde
 dien, die rechtveerdelijck oordeelt. Doet
 van gelijken. En vermits hy voor ons ge-
 deden heeft, ons een voorbeeld nalatende,
 op dat wy sijne voetſtappen navolgen, soo
 bid den Vader gelijk hy aen't kruys ge-
 daen heeft, dat hy't haer vergeve, en haer
 gelieve te bekeerén, en alle die ghy bespeu-
 ren sult eenen anderen wegh in te gaen, als
 dien, dien ghy houd. Gaet uyt met Christus
 bouyten de Leger-plaetse, sijn smætheyt
 dragende. Soo ghy u in eenig Geselschap
 bevindt, dat toch uwe woorden en redenen
 aengenaem, goet, eerlijck, stichtelijck en
 heyligh zijn. Wacht u, met verachting van
 uwen even-naesten te spreken; ende en zijt
 niet te nieuwsgierigh van een andermans
 zaken; nochte laet niet blijcken, dat ghy
 kennis hebt van't geen onder uwe buuren
 omgaet en gebeurt. Breekt liever sodanige
 redenen af, als'er het oor toe te leenen. En
 soo't gebeurt, dat men begint van eenige
 saken

10 DE REYZE
saken als Staets en Landts-zaken te spreken, neemt daer liever oorsaek uyt om Godt te verheerlijcken, volgens 't onderwerp waer van als dan gehandelt sal werden. En als ghy de deur des Tempels sulgenadert zijn, so sult gy aldus by u selven kunnen seggen.

III. BETRACHTING.

Eer men in de Kerck treedt.

O Waerachtige en stercke Godt! ick besneure en bebinde / met een onuytsprekelijke blijdschap / de verbuilingh der Hemelspraken door uwre Propheten uytgesproken / namelijk / dat in de laetste dagen den Bergh des huyses des Heeren vast sal gestelt zijn op den top der bergen / en dat hy sal verheben worden boven de heubelen / en alle Heydenen tot den selven sullen toebloeyen: en heele volcken sullen henen gaen / en seggen / kom laet ons opgaen tot den Berg des Heeren / tot den Huise des Godts Jacobs / op dat hy ons leere van sijne wegen / en dat wy wandelen in sijne paden. **O**pent my / o Heere! de poorten der gerechticheyt / ick sal 'er ingaen / en uwen Naem groot maken en prijsen eeuwigelijck. Dit is de Doort des Heeren / de rechtbeerdige sullen 'er ingaen. **O** Heylige Israels! ghy / die u mijn Lichaem hebt toegeheylight / als een heyligen Tempel / alwaer uwen Geest

N A B E T H - E L. II

Geest woont; en mijn herte/ om te zijn een
 aleyn Heylichdom/ in 't welck ghy grooten
 Godt en mijn Salighmaker Jesus Chri-
 tus uyt genabe door 't geloobe woonen
 wilt / ick opene u blymoedelijck de poorte
 mijnes herte / op dat ghy tot my inkomt/
 in uwe Arcke een eeuwige wooninge by
 my make. Amen.

Als ghy de Kerck sult aengesien hebben,
 als de heylige plaets, waer ghy verschijnen
 moet voor den Godt des Hemels, en in
 selckers tegenwoordigheyt de Seraphij-
 nen selfs haer aengesichten met hare vleu-
 gelen bedecken; hoe veel te meer sult ghy
 dan voor hem verootmoedigen en ne-
 derbuysen, (ghy die in sonden zijt ontfan-
 gen, en in ongerechtigheyt gebooren) ter
 plaetse, daer ghy gaet spreken tot den Ko-
 ning en Heer der Heerlijckheyt, schoon gy
 anders niet en zijt als stof en asche? En
 laer gy u vertoonen wilt voor hem, die in
 sijn Heerlijckheyt geheel en al met vlam-
 men des vuys omcingelt, en als een ver-
 keerent vuys is, hoewel ghy anders niet en
 zijt als kaf en stroo. Aldus by u selven dit
 overlegt hebbende, treet en gaet daer dan
 in, met vreesse en bevingh, met ontzagh en
 verbiedigheyt, in soo een eerwaerdige
 plaets, en spreekt by u selven dese, of dier-
 gelijcke woorden.

De

Heere / ick sal door de grootheyt uwer
 goedertierentheyt in u huys ingaen / ick sal
 my buygen na het Palais uwer heylig-
 heyt / in uwer vreesse. Waerlijck de Heere
 is hier; want waer twee of drie der Gelov-
 bigen in den Name Jesu Christi by ee-
 vergadert zijn / daer is Hy in 't midden van
 haer. Hoe schrickelijck / hoe eerwaerdig
 en is dese plaets niet! en wat een eerbij-
 digheyt en behoortmen 'er niet te betoone
 jegens de Goddelijcke Majesteit! Di-
 Huys niet alleen 't Huys Gods / maer
 doock te gelijk de Poozte des Hemels. Di-
 Huys is doock niet alleen Beth-El het Huys
 Gods; maer Beth-lemes, het Huys de
 Sonne der Gerechtigheyt / onder welckers
 vleugelen genesinge is / als zijnde het waer-
 achtige Licht / verlichtende een pegelijck
 mensch / komende in de werelt. Hier zijn di-
 dupsenden der Engelen / en de Geesten der
 geheplighde Zielen tegenwoordigh. Hier
 is de vergaderingh en de Gemeente der
 Erstgeboornen / die in den Hemel opge-
 schreven zijn. Hier is den Bergh Zions /
 de Stadt des lebendigen Godts / en het
 voorbeeld van 't hemelsche Jerusalem / in
 't welke ons Godt de Heere eens inbren-
 gen sal door Jesus Christus / de Midde-
 laer

aer van 't Nieuwe Verbont / die ons door
 ijn Bloet bypheet gegeven heeft om in de
 heylige plaetsen in te gaen / en alwaer hy
 ngegaen is als onsen Doorlooper.

Zijnde op u plaets gekomen, soo buyght
 uwe knien neder met een zedig gelaet,
 gelijk de Christelijke zedigheyt betaemt,
 en spreekt tot Godt dit of diergelijke
 Gebedt.

V. B E T R A C H T I N G.

*Gebedt, datmen, zijnde in de Kerck gekomen,
 tot Godt by hem zelven kan uyt spreken.*

Groote Godt/ ick ben hier gekomen/ om
 my voor u aengesicht neder te werpen / u
 aen te bidden / en aen te roepen in 't huys
 des Gebeds. Doet my de genade/ dat ick
 u magh verheerlijcken / en na lichaem
 en na ziele / welcken u toebehooren / en dat
 ickse beyde u op-offere tot een levende/ heyl-
 ige en welbehagelijke Offerhande/ welke
 een redelijcken Godsdienst is / dien gy van
 ulwe Kinderen begeert. Opent mijn herte/
 gelijk dat van Lydia / om wel te mogen
 verstaen de woorden van ulwe Oenaren.
 Bestiert mijn oogen / datse niet aenschou-
 wen de ydelheyt deses werelts / en mijne
 gedachten / datse op de wereltsche dingen
 niet en dencken. Verleent my verlichtende
 oogen des verstants / om te mogen begrij-
 pen ulwe groote verborghtheden/ en sterckt
 mijn

mijn memorie/om wel t'onthouden 't gee
'er gepredicht sal werden. Neemt mijn her
te tot uwe getuygenissen. Neemt weg
alle hoogheyt / die sich tegen uwe kerniss
opwerpt / en leydt alle mijne gedachten ge
vangen tot gehoorsaemheyt van uwe
Christus. Eydelijck / laet u woordt m
dienen tot een Lampe voor mijne voeten
en tot een Licht op mijne paden/op dat ick
door den wegh van goede wercken/ welck
ghy ons geboden hebt / my mach spoedi
gen en strecken na 't Koninkrijck der He
melen / welck my verkregen is geweest
door 't dierbaer bloet-vergieten des Heeret
Jesu/ den welcken/als oock H/ en den heyl
ligen Geest / zo Eer en Heerlijckheyt in
der Eendighheyt. Amen.

Als ghy opgestaen, u Gebed uytgespro
ken, en u plaets ingenomen sult hebben;
uwe Gebuuren met beleeftheyt gegroet
hebbende, so luyftert als dan met aendacht
na 't Woort des Heeren, dat 'er voorgele
sen sal werden. Voeght uwe stem, in 't zin
gen der Psalmen, by de stemmen van d'an
deren, en singht in den geest en met ver
stant, volgens de vermaninge van den H.
Paulus; op datge aen het verwijt, dat God
door den Propheet Esaias doet, geen ge
meenschap mocht hebben, zeggende, dit
volck nadert sich tot my met haren mon
de, en eert my met hare lippen, doch haer
herte

herte is verre van my
yden Paulus sult ghy b
gevoelen hebben, t
weldt wy te boelen

Na den finger van y
O Heere licha lict
der aarde / in u Ge
en beherlijck. De
o God / dat ick ee
gevoelen zinde /
Gedien u mach mo
lijckheyt in hande
in alle Eendighheyt.

De Dienet des G
gekomen zijnde, so
dign en metter heet
terlijck en met den
Laet uwe oog en op
dat ghy alsoo t'aen
kondinge van Gods
gelijckwe lesen, da
in de Synagoge wa
den het Evangelium
gehecht en als gep
niet geleyt wande
gewest zijt, maer n
datge de Predican
aendacht met hebe
niet met uwe buur

herte is verre van my. En op 't eynde van yder Pause sult gy bequame gelegentheyten genoegh hebben, om van herten dese wensch uyt te boesemen.

VI. BETRACHTING.

Na het singen van yder Pause der Psalmen.

O Heere ! ick heb u / met de Hepligen op der aerde / in u Gemeente groot gemaect en verheerlijct. Doet my doch de genade / o Godt / dat ick eenmael / in de Hemelen opgenomen zijnde / met de gelucksalige Geesten u mach toefingen alle eer en heerlijkheydt en dancksegginge van nu aen tot in alle Eeuwighheyt. Amen.

De Dienaer des Goddelijcken Woordts gekomen zijnde, soo spreekt hem inwendigh en metter herten na, 't geen hy uytterlijk en met den monde sal uytsprecken. Laet uwe oogen op hem gehecht zijn; op dat ghy alsoo t'aendachtiger op de Verkondinge van Gods Woort letten mocht; gelijkwe lesen, dat d'oogen van alle, die in de Synagogue waren, en Christum hoorden het Euangelium verkondigen, op hem gehecht en als geplant waren. Dat van u niet geseyt werde, dat gy wel in de Kercke geweest zijt, maer niet in de Predicatie, omdatge de Predicatie met een sonderlinge aendacht niet hebt aengehoort. En spreekt niet met uwe buuren, noch houdt met haer

Ⓛ

geen

geen praetje, terwijl Godt sich mededeelt,
 en tot u spreekt van de verborgenheden
 uwer saligheyt in Christo Jesu. Wacht u
 mede, dat de slaep u niet bevange, op dat
 Jesus tot u niet en segge, het is alsoo met
 u gelegen, datge niet een uurtje met my
 hebt kunnen waken. Merckt neerstelijck
 aen, al 't geen 'er gezeght sal werden, en in-
 sonderheyt 't geen gy noyt sult gehoort
 hebben. En pluymstrijckt u selven niet,
 als wanneer de Leeraer in 't gemeen de
 sonden en gebreecken bestraft, maer ey-
 gent u selven in 't bysonder de bestraffinge
 toe, welcken hy tot het volck doet, als offe
 u selven aengingen; en neemt 'et in danck
 aen, dat de rechtveerdige met den hamer
 van Gods Woordt u herte weeck maect.
 En verschijnt daer niet om te berispen,
 maer om te leeren. Vergadert dat Hemel-
 sche Manna met een sonderlinge begeerte,
 en bewaert het in de goude kruycke uwer
 herte. En zeght niet, gelijk de Israeliten
 in de Woestijne. Ons zielen zijn verdroogt,
 daer en is niets, onse oogen en sien niet als
 Man; op dat misschien, Godt de Heere be-
 merckende, ghy meer wercks maect van
 de vleeschpotten van 't Egypten deser eeu-
 we, dat is, van de leeringen des werelts, als
 van sijn Woort; hy niet een honger over
 't Landt zende, niet een honger na Broodt,
 of dorst na water, maer een honger om sijn
 Woort

Woort te hooren,
 gert heb, en
 woonde te gaen
 re vergaeten. Godt
 in ven van d' oere
 het omgaen van 't
 loekende in Wo
 ghy niet vinden sul
 telchinge Oren, o
 ten eenige Leeraer
 soo 't gebeurt, dat
 welcke u niet en sin
 open gaet besloeken
 voorgeselt, om dat
 singen mocht. Drae
 gelick salck den hi
 terwinde de Goddel
 dient worden. En
 strecken sal om get
 sige Avontmael des
 na dat ghy 't uwen h
 sult gelien hebben
 als een menwkeun
 nve gewisse, en da
 beproeft hebben, wa
 ge, soo nadert als
 ootmoedinge tot
 borgenheden, en l
 die ghele, Gebet

Woort te hooren; en om dat ghy gewey-
 gert hebt, effen buyten d'ingangh uwer
 wooninge te gaen, om dit Hemels Manna
 te vergaderen, Godt de Heere u niet en laet
 fwerven van d'eene Zee tot d'andere, en u
 laet omgaen van 't Oosten tot het Westen,
 soekende sijn Woort, 't welcke nochtans
 ghy niet vinden sult. Hebt mede geen kit-
 telachtige Ooren, om na uwe Herts-toch-
 ten eenige Leeraers te doen vergaderen, en
 soo 't gebeurt, dat gy eenige Leere hoort,
 welcke u niet en smaekt, schort u oordeel
 op, en gaet bezoeken dien, die de selve heeft
 voorgestelt, om dat gy onderwijfinge ont-
 fangen mocht. Draecht u eerbiedelijck, en
 gelijk sulck den kinderen Gods betaemt,
 terwijl de Goddelijcke Sacramenten be-
 dient worden. En wanneer u begeerte
 strecken sal om gemeenschap aen 't Hey-
 lige Avontmael des Heeren te hebben, en
 na dat ghy t'uwen huysse, en in 't bysonder
 sult gedaen hebben, 't geene behoorlijk is,
 als een naeuwkeurige ondersoekingh van
 uwe gewisse, en dat ghy u selven wel sult
 beproeft hebben, volgens Pauli vermanin-
 ge, soo nadert als dan met een diepe ver-
 ootmoedinge tot dese eerwaardige ver-
 borgentheden, en spreeckt tot Godt dit of
 diergelijcke Gebedt.

VII. BETRACHTING.

*Gebedt, dat uytgesproken kan werden, ter
Tafel des Heeren gaende.*

Barmhertige en liebe Zaligmaker / *gy*
die roept en noodight tot u te komen / alle
die belast en beladen zijn / hare ellendighe-
den geboelen/daer ober bedroeft/en met een
ernstelijcke boetbeerdigheyt lebendigh'er
van geraeckt zijn ; ja die tot u heerlijck en
Godt geheymē Bzuploft roept alle / die
met gebreecken en sonden bezet zijn / diese
erkennen / en een mishagen ober deselbe
hebben. *Ich* ellendige kome/zoekende in u
heylsaem Krups verquickinge/en troost in
mijne elenden/en in 't heylige Badt-water
van u kostelijck Bloedt genesinge van
mijne melaetsheyt en geestelijke geraeck-
heydt / hongerende en dorstende na gerech-
tigheyt/na u Heyl en Genade: *Ich* nadere
tot ulwen Goddelijcken Tafel / om'er het
ware Hemelsche Manna te eeten / welke
verborzen is/en de vruchten van den boom
des lebens/welckers bladeren strecken tot
genesing der Heydenen; en om'er te drinc-
ken van die Fonteynen van water / sprin-
gende tot in 't eeuwige Leben ; en van den
niewwen Wijn des Koninghrijcks der He-
melen. *Maer*/ô Heere! vermits *ick* niet
sonder ulwe sonderlinge genade vermach/
raecht / bid *ick* u / aen meer en meer mijn
herte/

herte / op dat het verbult zy met een heyl-
 same boetbeerdigheyt; en vermozfelt en
 neemt wegh mijn rotfigh en steenachtigh
 harte. Gelepdet mijne voeten op den rech-
 ten wegh des lebens. Heere Jesu/ ghy die
 de Wegh/ de Waerheyt en het Leben zijt/
 de eeuwige Wijsheyt des Vader / de Za-
 lighmaker des werelts/ die u selven Gode
 onbestraffelijck op-geoffert / ulwen heylsa-
 men Tafel met d' aldervermakelijckste spij-
 sen toegericht/ en u seer kostelijck bloet voor
 ons vergoten hebt/ ick bidde u/ verpigt mijn
 herte door 't geloobe/ op dat ick door de selve
 tot u nadere/ en ghy in mij woonen moogt;
 dat ick toch door 't selve u omhelsen/ en seer
 naebu met u magh hereenicht zijn/ op dat
 ick met u gekrupcicht zijnde / oock met u
 opsta / om de sonden te sterben / en ter ge-
 rechticheyt te leben. Ghy Trooster/ o heyl-
 lige Geest! dompelt mij in het wonder-
 werckende Water-bad van het Bloet des
 Lam Godts / dat de sonden der werelt is
 wechnemende. Bedaubt mijn Gewisse
 met het superende Bloedt der besprengin-
 ge. Spent mijne mont/ en verbult die met
 ulwe hemelsche genade. Spndelijck/ Heere/
 geeft dat het geheyligde Broot / dat gebra-
 ken sal werden/ en ick ontfangen en eten sal/
 mij strecken mach/ om een deel en gemeen-
 schap te mogen hebben aen 't Lichaem
 van mijn Zalighmaker Jesus Christus:

en dat den **D**rinckbeker der dancksegginge/welcke my voorgestelt sal worden / my mach zijn en strecken tot gemeenschap van zijn levendigh-makende Bloedt. En dat dit hooghwaerdigh Avondmael / welcke ick ontfangen sal / my zy een Zegel der gerechticheyt / welcke door 't geloobe is : een versekertheyt ; dat alle mijne sonden my uyt genade vergeben zijn / en ghy my in u **H**uys spijsigen wilt als een uwer welbeminste kinderen / om hier tijdelijck my te verheugen met d'uptnemende schoone goederen uwer genade / en daer-en-boven in den Hemel met d'onuytspreekelijcke vermaeckelijckheden van uwe Heerlijckheyt. Amen.

Als ghy het Broodt des H. Avondmaels uyt de handt des Dienaers ontfangen sult, die het breken, en u ter handt stellen sal, so heft dan u herten na boven, waer uwen Zalighmaker is, die de opperste Herder en Opsieder onser Zielen is, en spreeckt tot hem met een Ziele geheel en al brandende van yver, aldus.

VIII. B E T R A C H T I N G.

Gebedt, dat men in 't ontfangen des Broodts uyt spreken kan.

Heere Jesu / ghy die daer zijt het ware Broodt des Lebens / spijsicht en voed mijne Ziele met u dierbaer Vleesch / 't welck
om

sm mijner sonden wille is verbrijfelt geweest / op datge my het leven en d' eeuwige onsterffelijckheydt soud verkrijgen. Amen.

En als gy den Drinck-beker ontfangen sult, zeght by u selven, drinckende dien Godt geheymen Wijn, aldus.

IX. B E T R A C H T I N G.

Gebedt, dat men in 't ontfangen des Bekers der Danck-segginge uyt spreken kan.

Mijn Zalighmaker / en mijn Godt / dzenkt mijne Ziele met u kostelijck Bloet / welck ghy vergooten hebt aen 't Krups / tot vergebinge van mijn sonden. Fonteyne en Sprinck-ader des lebens / laet in mijne ziele af-bloeyen de Wateren springende tot in 't eeuwige Leben. Amen.

Soo haest ghy op u plaets weder gekomen sult zijn, buyght uwe knien neder, en offert Gode op, dese navolgende Danck-segginge.

X. B E T R A C H T I N G.

Danckzegginge na 't Heyligh Avondtmael.

Vader der Barmhertigheden / ghy die uwen eenigen en welbeminden Zoon gegeven / en booz my niet gespaert / maer hem booz my hebt overgelevert : Zalighmaker des werelts / gy die my dooz u Bloet van mijne sonden verlost / en my de genade gedaen hebt / u levendigh makende Vleesch

te eten / en u kostelijck en dierbaer Bloedt
 te drincken / om te hebben het eeuwige le-
 ven / en in u te blijven: Goddelijcke Troo-
 ster / ô heylige Geest / gy die my heden ver-
 zegelt hebt de genaden en de voortreffelijcke
 en uytnemende beloften van mijn Godt /
 en die ghy u bewesen hebt te zijn het On-
 derpandt van d'onberderffelijcke Erffe-
 nisse / welcke my in de Hemelen bewaert
 wordt: Alleen eeuwigh / en onbegrijpelijk
 wesen / welck ick aenbidde in drie Persoo-
 nen / nu laet ghy ulwen Dienstknecht (ulwe
 Dienst-maegt) in vrede gaen; want mijne
 oogen hebben u Heyl aengeschoubt. Ick
 heb geproeft de voorszaken van ulwe eeu-
 wighe gelucksaligheyt. Ick heb ontfangen
 de Handen van de gelucksalige onsterffe-
 lijckheyt / en van de heerlijcke Opstanding /
 en de meer als voordeelige en onuytspreec-
 kelijcke indruckinge van 't Zegel der Ge-
 nade des lebendigen Godts. En ick ge-
 boele in mijn herte de vrede Godts / alle
 verstandt des menschen verre te boven
 gaende. O Godt! ick dancke u / van alle
 de genegentheden mijnes herten / dat ghy
 my soo uytnemende en kostelijcke genaden
 bewesen hebt / my / aen u heyligen Tafel /
 soo minnelijck gespijsicht hebbende. Heere /
 ghy / die my hebt doen smaken dat leben-
 dighmakende Broodt / dat uyt den Hemel
 nedergedaelt is / en het leven aen de werelt
 ver-

verleent/ het vleesch van mijn Zalighma-
 ker vooz my gekrupciget; en die my hebt
 doen dzincken den nieuwen en uytmuntren-
 de kostelijcken Wijn van u Koninghrjck/
 het Bloedt van dien lief oeffenenden Za-
 lighmaker / vooz my / in het Hofken van
 Gethsemane / in 't Raathuys / en op den
 Bergh van Calvarie/vergooten; doet my
 de genade / bid ick u / dat ick een walgingh
 hebbende van de vermakelijckheden der
 sonden/doodelijcke spijsedoor de welcke de
 Godt deser eeuwe de Zielen vergifticht/
 berfoepen mach. Dat alle mijn blijdschap
 en opperste vermaeck daer in bestaa / dat
 ick smake en proebe met een sonderlinge
 verwonderingh / hoe goedertieren dat de
 Heere is/en my/met die uytmemende spijsed
 van 't Geestelijcke Broodt des Goddelijc-
 ken Woordts versadigen mach: dat ick
 dzinkende in u huys den Bekier der danck-
 segginge / gemeenschap hebbe aen de heyl-
 same wateren uwer genade/ van die koste-
 lijcke water-springende Fonteyne tot in
 't eeuwige Leben af-bloepende; ja/ dat ick
 mijn geestelijcken dorst lesschen magh uyt
 dien Born-put des lebendigen Waters/
 den Huse Davids / en den inwoonderen
 van u geestelijck Jerusalem/geopent. Ick
 bidde u/ verleent my de genade/ dat ick ge-
 heelijck en al de sonden opseggen/ de werelt
 verlaten/op alle begeerlijckheden des vlees
 ver-

versaken magh / op dat ick geen gemeen-
 schap met soodanige byanden mijner ziele
 hebbe ; aengesien ghy / o Heere Jesu / geko-
 men zyt onder mijn dack / en wooninge by
 my gemaect hebt / ghy in my leeft / my be-
 mint / en u selven voor my hebt overgele-
 bert. Welbeminde en liefd-oeffenende Za-
 lighmaker / ghy die u selven heden my ge-
 meen gemaect / door die geestelijcke spijs
 en dranck des eeuwigen lebens / verleent
 my de genade / dat (ick van nu af aen met
 u een en het selve leven lebende /) de blijdt-
 schap van sulcke een onuytspreeckelijcke
 weldaet / alle de smerten en bitterheden van
 't geestelijcke Mara versachten en versoe-
 ten mach ; want ick ben gewootsaeckt / soo
 langh ick van u af ben / de selve te lijden / tot
 dat ick eenmael in 't Hemelsche Canaan
 sal overgebracht werden / alwaer ghy ons
 het verborghen Manna sult te eten geven / en
 spijfgen met de vruchten van den Boom
 des lebens / die in 't midden van 't Paradijs
 Gods is ; alwaer ghy ons drencken sult aen
 de kibiere der lebende wateren / van den
 Throon Gods en des Lams afbloepende /
 en alwaer wy u sullen toefingen Lof en
 danckbaerheyt van Eeuwighheyt tot Eeu-
 wigheyt. Amen.

Gaet noyt uyt de Kerck (ten zy klachtige
 en dringende reden sulcks vereyfschen)
 voor en al eer ghy den zegen Godts uyt
 den

den mont des Dienaers sult ontfangen hebben, met den welcken, of opstaende, of op u knien leggende, ghy 't navolgende by maniere eens gebedts sult kunnen uyt spreken.

XI. B E T R A C H T I N G.

Gebedt, terwijl den Dienaer den zegen uyt spreekt.

De Heere zegene en behoede ons; de Heere doe sijn aengesicht ober ons lichten/ en zy ons genadigh; de Heere verheffe sijn aengesicht ober ons/ en gebe ons sijn brede. Laet ons in brede gaen/ en dat de geest des Gods des bredes en der liefde by ons blijve in der eeuwigheyt. Amen. De genade des Heeren Jesu/ en de liefde Godts en de gemeenschap des heyligen Geestes zy en blijve met ons allen. Amen.

Hier na sult ghy oock voor hem, die u in den Name des Heeren gezegent heeft, dien schoonen wensch doen, welken wy vinden op 't eynde van den 134 Psalm,

XII. B E T R A C H T I N G.

Gebedt, streckende tot zegening des Leer aers.

De Heere zegene u uyt Zion! hy die den Hemel en d'Werde gemaecht heeft.

De Vergaderingh haer affcheyt ontfangen hebbende, soo en gaet uyt de Kerck niet, voor en al eer gy sulck of diergelijck

Gebedt by maniere van Danckfegginge
sult gedaen hebben.

XIII. B E T R A C H T I N G.

Danckzegginge eer men uyt de Kerck gaet.

Mijn ziele / o Godt ! is versadicht als
met merg en vettigheyt. Ick ben uytter-
maten verblijdt en met vertroostinghe ver-
vult. Ick heb heden een goeden Schat
dooz 't toekomende opgeleght / en na 't booz-
beelt van de gelucksalige Maget Maria /
sal ick de goede woorden / welcke ick heden
gehoozt hebbe / in 't binnenste van mijn her-
te met al mijn krachten / dooz uwre genade /
bewaren : dien kostelijcke en onwaerdeer-
lijcke Heerel / die beter is als goudt / ja veel
beter als 't fijnste goudt / en duysentmael
beter als alle de Schatten die ick soude
mogen bekomen / sal ick geensints komen
te verliezen. Heere / ick heb 't beste deel uyt-
gekosen / dat my noyt sal ontnomen wer-
den. En ick bevinde de waerheyt van 't
geen ghy met uwen heyligen mondt uytge-
sproocken hebt / Saligh zynse die Godts
Woordt hooren / en dat bewaren. Een ding
heb ick van den Heere begeert / en sal 't noch
versoecken / dat ick toch woonen mach alle
de dagen mijns lebens in 't Huys des Hee-
ren / om de Heerlijckheyt des Heeren t'aen-
schouwen / en sijn Pallais neerstelijck te be-
soecken. O ! hoe gelucksaligh zyn die / die in

u Huys woonen / en u sonder ophouden lo-
ben : want een dagh in uwe Doozhoben is
beter / dan duysent elders : ick koos lieber
aen den doorpel in het Huys mijn's Gods te
wesen / dan langh te woonen in de tenten der
Godtloosen : want Godt de Heere is ons
een Zon en Schilt ; de Heere geeft genade
en eere / en onthoudt het goede niet / den ge-
nen / die in oprechtigheyt wandelen. Im-
mers sullen my't goede en de weldadigheyt
vergeselschappen alle de dagen mijns le-
bens / en mijn wooninge sal zijn in het huys
des Heeren in lenghte der dagen. Amen.

De arme Ledematen des Heeren Jesu
die rijk in den geloove, en Huysgenooten
des Geloofs , u aenbevolen zijn , moet gy
noyt vergeten ; maer haer soo veel mede-
deelen , als uwe middelen verdragen kun-
nen ; en als u Aelmoessen in de handt neemt
als een offerhande van goeden reuck, en den
Heere seer aengenaem, welcken soodanige
offerhanden van mildadigheyt en mede-
deelsaemheyt aengenaem zijn, so spreekt
aldus tot uwen Zaligmaker Jesus Christus.

XIV. BETRACHTING.

Gebedt in 't geven der Aelmoessen.

Heere Jesu / gy die voor aengenaem de
twee penningstiens van d'arme Weduwe
genomen hebt / neemt desgelijcks voor aen-
genaem aen / dese kleine gabe van milda-
dig-

digheyt/welcke ick vrywilligh en van harten/ in erkentenis van uwe tijdelijcke zegeningen/ u opoffere; want alle dingen ontfangen wy uyt uwen milde handt / en uyt uwe handt offeren wyse u weder op.

Na dat ghy uyt de Kerck gegaen zijt, soo overlegt by u selven, op de wegh, 't geen ghy gehoort sult hebben, op datge, ondertusschen t'huys komende, na 't exempel der geloovige Bereërs, de Schriften meught ondersoeken, om te weten, of de dingen, die ghy gehoort hebt, alsoo zijn. Soo u eenige zaken van de Predicatie vergeeten zijn, trachtse te weten van die met u op den wegh zijn, en het geen ghy niet wel gevat hebt, datse u het verklaren, op dat ghy seggen meught gelijk de twee Discipulen, aen welcken sich de Heere Jesus t' Emaus te kennen gaf, en brande ons herte niet in ons, als hy tot ons sprack, en ons de Schriften opende? En houdt u niet op, om te verheffen dien, welcke ghy gehoort hebt, maer verwondert u veel meer over de genaden en gaven Gods, die sijne Schatten aen sulcke aerde vaten mededeelt, niet op dat de uytneementheyt van die kracht den menschen, maer Hem toegeschreven wert. En gedenckt aen 't geen Godt de Heere zeght door den Propheet Jeremias: Is mijn Woort niet als een vuur en als een hamer, die de Steenrotzen te

mor-

morselen slaet? En u huys genadert, en u
 gefelschap verlaten hebbende, soo moet
 ghy dit of diergelijck Gebedt tot Godt
 uyt spreken.

X V. B E T R A C H T I N G.

*Gebedt, datmen t'huys wederkeerende
 doen moet.*

Heere Godt / aengesien ick wederom
 my begeben moet tot den getoonlycken
 arbeydt van mijn beroep / en laet niet toe /
 bid ick u / dat de sorgen en bekommernissen
 deses werelts / noch de bedriegelijckheyt der
 rijckdommen / zijnde als soo heel distelen en
 doornen / het goede Zaedt / dat ghy in den
 Acker mijns herten gezaept hebt / komen
 te verstickten; maer besprengt het met den
 dauw van ulwe genade / en verwarmt het
 door de stralen van ulwen Soon / de Sonne
 der gerechticheyt / op dat het soodanige le-
 vende / stercke en diepe wortelen voortschie-
 te / dat het 'er noyt kan uytgeruckt werden /
 maer dat het 'er opwasse / bloeye en vruch-
 ten van een ware boetveerdigheyt / oprecht
 geloofte / Godtsaligheyt / en gerechticheyt
 voortbrengen mach. Laet my in de werelt
 leven als of ick uyt de werelt was. Laet
 my de werelt gebruiken en nochtans niet
 misbruycken. Laet mijn wandelingh zijn /
 gelijk t den Burgeren des Hemels be-
 taemt / van waer wy oock verwachten den
 Za-

Zalighmaker / namelijk den Heere Jesum Christum / die ons vernedert Lichaem veranderen / en sijn heerlijck Lichaem gelijkvormigh maken sal. Amen.

Eyndelijck als ghy t'huys gekomen sult zijn, soo eyndicht, voor alle dingen, u reys, op de selve wijs, gelijk ghyse begonnen hebt, Godt biddende, waer toe het navolgende Gebedt u behulpsamigh sal kunnen zijn.

XVI. B E T R A C H T I N G.

Ghy o Heere Jesu! mijn Zaligmaker / aengesien ghy mijn Ziele gespijst en versadigt hebt met u heylig woort / my t'eten gegeven hebbende van het verborzgen Manna / en my gedrenkt hebbende met de springende wateren tot in 't eeuwige leven / welke ick in 't ware Bethlehem, het huys des Broodts des levens / gebonden heb; en ghy ons beboolen hebt / eerst het Koningsrijcke Godts en sijne gerechticheyt te soecken / met versekingh; dat alle andere dingen ons sullen toegeworpen worden; Daerom bid ick u / geest my noch armoede / noch rijckdom: Doedt my met het Broodt mijnes bescheyden deels / op dat ick sat zijnde / u dan niet en verloochene / en segge / wie is de Heere? op dat ick verazint zijnde / dan niet en steele / en den Name mijns Godts aen en taste. Zegent mijn arbeydt / bestiert het

het werck mijner handen / en laet my in
mijn beroep voorspoedig zyn. Stort uw
heylige zegeningen / soo geestelijke als tij-
delijke / van boven uyt den Hemel ober
my / ober dit huysgesin / en bewaert 'er in
eeuwigheyt u verbont. Heere Jesu / ber-
hoort om u selfs wille / ghy die leeft en re-
geert met den Vader en den heylige Geest /
Godt boven al te prijfen in der eeuwig-
heyt. Amen.

Om dat de Bede-dagen ingestelt zijn, sal
men sich tot Godt op een buyten gewoo-
ne wijze aldus verootmoedigen.

XVII. B E T R A C H T I N G.

*Gebedt, dat men op een Bededagh doen moet,
eer men uyt zyn huys gaet.*

Allmachtige Godt / Vader der barm-
hertigheden / ghy hebt beboolen / datmen u
in den dagh der benaudotheyt sal aenroe-
pen / dooz 't heyligen eens vasten / by-een
roepingh en vergaderingh der volckieren /
so wel van ouden / als jonge kinderen selfs /
en datwe ons tot u / met vasten / gebeden /
smeekinghen / en hartelijck beroude en leet-
wesen ober onse sonden / keeren sullen ; op
dat toch de hitte uwes toorns / welcke onse
sonden aengesteken hebben / en in een oo-
genblick tijds machtigh is om ons te ver-
nielen / van ons mocht afgewent werden :
Nademael dan desen dagh / tot een dagh
van

van bukten gewoonlyche verootmoedinge/
 H / ó Goddelijcke Majestejt is toegehep-
 licht geweest / die in dese dagen van alle
 kanten de donderbupen van utwe bzeeselijc-
 ke dreygementen hooren laet / en van alle
 zijden de tekenen van utwe gramschap ten
 voorszijn doet komen / en gins en weer de
 blixemen des buyrs uytwerpt / om utwe
 byanden te verslinden / utwe gerechtbeer-
 dige oordeelen in uytboeringh te stellen / en
 om wrake te doen ober utwe tegenpartij-
 ders / en ober alle / die haer tegens u hart-
 neckelijck gekant hebben. O Heere! ver-
 leent ons daerom dese utwe genade / dat wy
 heden onse harten verscheuren mogen / en
 mzt onse klederen. Vermozselt gy selve
 de steenachtigheyt onser harten / met de
 hamer utwes Goddelijcken Woordts /
 welck in de handt utwer Dienaren gestelt
 hebt / en maecht dat 'er bittere tranen van
 een ernstige boetbeerdigheyt van af-bloe-
 jen mogen. O Heere / keert u toch tot ons /
 en wy sullen bekeert zijn ; want wy en ver-
 mogen niets sonder utwe genade. Leght
 dan ghy selve in ons herte foodanige be-
 schickingen / als ghy selve van ons begeert.
 Heere / vergeeft ons onse sonden. Heere /
 neygt utwe ooren tot onse gebeden / en boert
 ghy onse sake tegens onse byanden uyt / ten
 besten van u Volck en dier gekochte Ge-
 meente. Heere / vertoest niet / om ons te hel-

helen om u selfs wil-
 len dat ons nergens
 enen tocobren door
 den Name des So-
 den hem sellen de
 den te moge gelycke
 lofen heeft aldus te
 Vader, &c.

Als gy weder t'ha-
 soen giet er niet u
 dagh door met ney-
 met t'lezen van Goe-
 legging der dingen
 hebt, en bidt uwen Ge-
 manier.

XVIII. B.

Gebed en Danc-
 Bede-lyc als om

O God! en G-
 heden en bel van u
 goert immers niet b
 dighen sondach; in
 lede / en detuyt ghy
 herneghet de
 haren heden boer
 wyse tot een ware b
 diehore geneyghe
 waerachtighe beert
 beerting onsdien
 ons de genade ghy

helften/om u selfs wille; want uwen naem
 wort onder ons aengeropen/en wy nemen
 onsen toevlucht dooz de Gebeden tot u in
 den Name des Soons uw'er liefde / die
 dooz hem selven de versoeninge onser son-
 den te wege gebracht heeft / en ons onder-
 wesen heeft aldus tot u te spreken / Onse
 Vader, &c.

Als gy weder t'huys sult gekomen zijn,
 soo en gaet'er niet uyt, maer brengt dien
 dagh door met heylige oeffeningen, als
 met 't lezen van Gods Woordt, en over-
 legging der dingen, welcken ghy gehoort
 hebt, en bid uwen Godt op de navolgende
 manier.

XVIII. B E T R A C H T I N G.

*Gebedt en Danck-zeggingh op een Vast en
 Bede-dagh als men t'huys gekomen is.*

O Godt! een Godt aller barmhertig-
 heden en vol van medelijden / ghy en be-
 geert immers niet den doot des boetbeer-
 digen sondaers; maer dat hem bekeere en
 lebe / en dewijl ghy ons sodanig eene barm-
 hertighepdt bewesen hebt / dat ghy onse
 harten heden booz u / op buyten gewoone
 wijze tot een ware vernedering en ootmoe-
 digheyt genepghit hebt / op datwe dooz een
 waerachtige boetbeerdigheyt / uwre recht-
 beerdige oordeelen mochten boozkomen/en
 ons de genade gedaen hebt / datwe onse
 sonden

sonden erkent / en ober deselve in uwre Goddelijcke tegenwoordigheyt opentlijck en hertelijck getoent hebben / en booz u in sacken en assche verschenen zijn / onse lichamen van haren gebornen nootdrift beroovende / om te betuygen / datwe het leven onwaerdigh zijn / soo ghy ons wilt oordeelen na de strengheyt uwer gerechticheydt : Daerom soo bidden wy u groote Godt / dat dit niet alleen desen dagh / maer alle de dagen onses lebens magh geschieden ; en te gelijk dancken wy u / met alle de genegentheden onser zielen / datge het Woordt uwer Dienaren met de kracht van uwren Goddelijcken en Almachtigen Geest vergeselschapt hebt / alsoo dat 'et in het binnenste van onse harten doorgezongen is. Heere / ghy die gade geslagen hebt op 't vasten der Niviten / en ober haer 't quaet / waer mede ghy haer gedreygh haddet / niet hebt laten komen ; neemt booz aengenaem aende oprechte vernederigh en verootmoedighingh van u lieve en welbeminde kinderen / op dat alsoo de hitte uwres toorns van ons magh wegh gaen : en schoon onse vernedering en ootmoedighheyt met veele gebreken vergeselschapt is / nochtans / o Heere onse Godt / ghy die een doorzonder der nieren / en een kender der harten zijt / siet aen d'oprechticheyt onses harten / met welke wy ons booz u aengesicht hebben nedergebo-

gebogen ; en berouwen
ruyt en waer-dagen
in dagen van herten
berouwen ghyde uyt de
u mogen loven en
tot dat wy opgem
dys uwer Heerlijck
rusten wy u aldaer
lijcke berouwen
mogen toevangen
hadt heft en ons
Bloede gerooffen
macht heft tot
Godt en sinen Woord
de Heerlijckheyt en
wijghen Amen

Goddelijcke

STEM: Wilt dan

Schoon de Were
Rijckdom, prae
Om mijn Lichaam
En mijn troeteling
Wat kan mijn
Met een damp best
Rijckdom, met die
Welck alles is
2. Schoon ik w
Kan ik Conclik

gebogen; en verleent ons / dat dese onse
rouw en ween-dagen veranderen mogen
in dagen van blijdschap en vreughde / en
verlost zijnde uyt de handt onser vyanden/
u mogen loben en prijsen sonder ophouden/
tot dat wy opgenomen zijnde in 't Para-
dijs uwer Heerlijckheydt / in 't nieuwe Je-
rusalem wy u aldaer met alle de verheer-
lijckte Heyligen dien Lof-sang des Lofs
mogen toebrengen: Hem / die ons lief ge-
hadt heeft / en ons van onse sonden in synen
Bloede gewasschen heeft / en die ons ge-
maecht heeft tot Koningen en Priesters
Gode en synen Vader; Hem / segge ick / zy
de Heerlijckheydt en de Gracht in alle Eeu-
wigheyt / Amen.

Goddelijcke Na-bedencking.

STEM: *Wort dan noyt u wreet gemoet.*

Schoon de Werelt my aanboot
Rijckdom, pracht, en milde gaven,
Om mijn Lichaam te versaden,
En mijn troeteling besloot.

Wat kan mijn die eere baten,
Met een damp beset van roock;
Rijckdom, met die hooge Staten,
Wellust, alles is maar smoock.

2. Schoon ik was hier mée versien,
Kan ik Christlik hier door leven?

Neen:

Neen : want meerder tegenstreven
Voor de Ziel hier door geschien.

'k Kan altoos niet beter wesen :
Noch mijn 't leven langer zijn :
Noch meer vrolikheyt te lesen ,
Of ontbonden zijn van pijn.

3. Wat doet dit dan my voor baet ;
Weg gy yd'le, valsche werelt ,
Die met schijn-glans zijt bepeerelt :
'k Doem u (als gy my) met haet.

Meerder kondt gy my niet schaden ,
Dan mijn goeden naam verplet ,
Doen mijn Lichaam kommer laden ,
En mijn staat in armoed' fet.

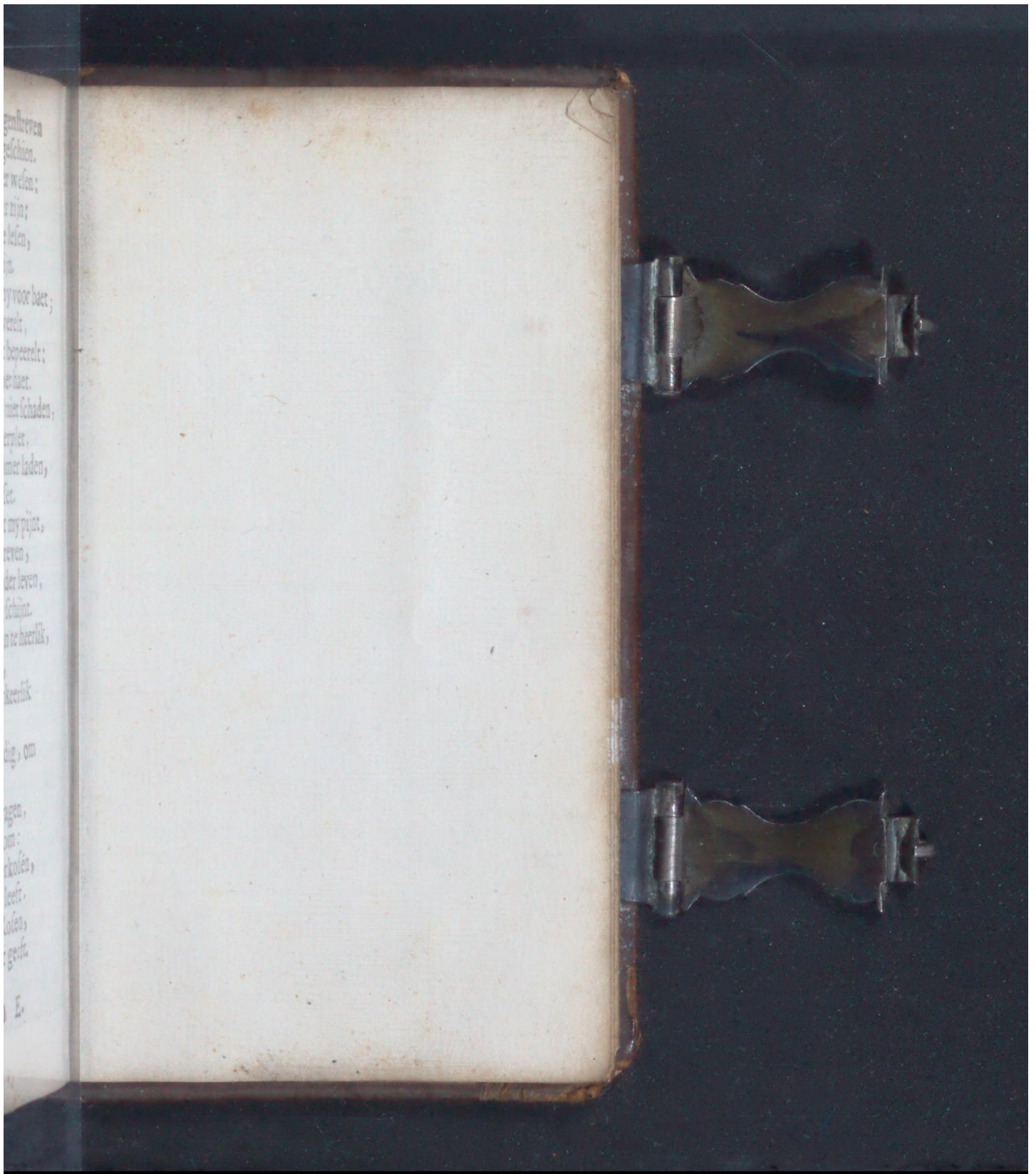
4. En al schoon dat dit my pijn ,
Wat is hier doch aan bedreven ,
'k Sal hier na veel schoonder leven ,
In een vreugd die eeuwig schijnt.

'k Acht my nu voortaan te heerlijk ,
Om met u te zijn gemeen ,
'k Heb, helaas ! te lang verkeerlik
Geleeft in u ydelheên.

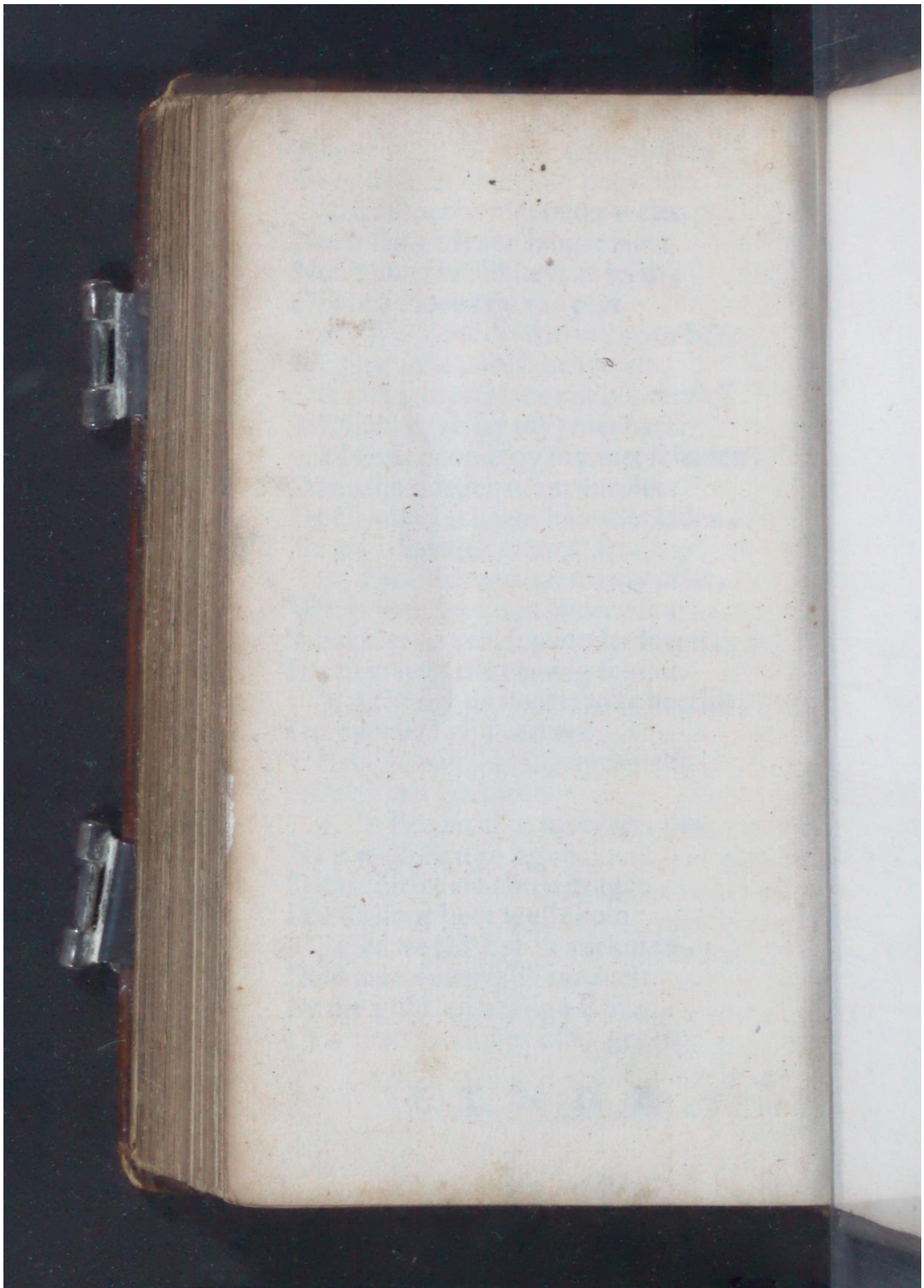
5. 'k Ben nu al te moedig , om
Na u wellusten te jagen ,
Die de bittre vruchten dragen ,
Die de doot heet wellekom :

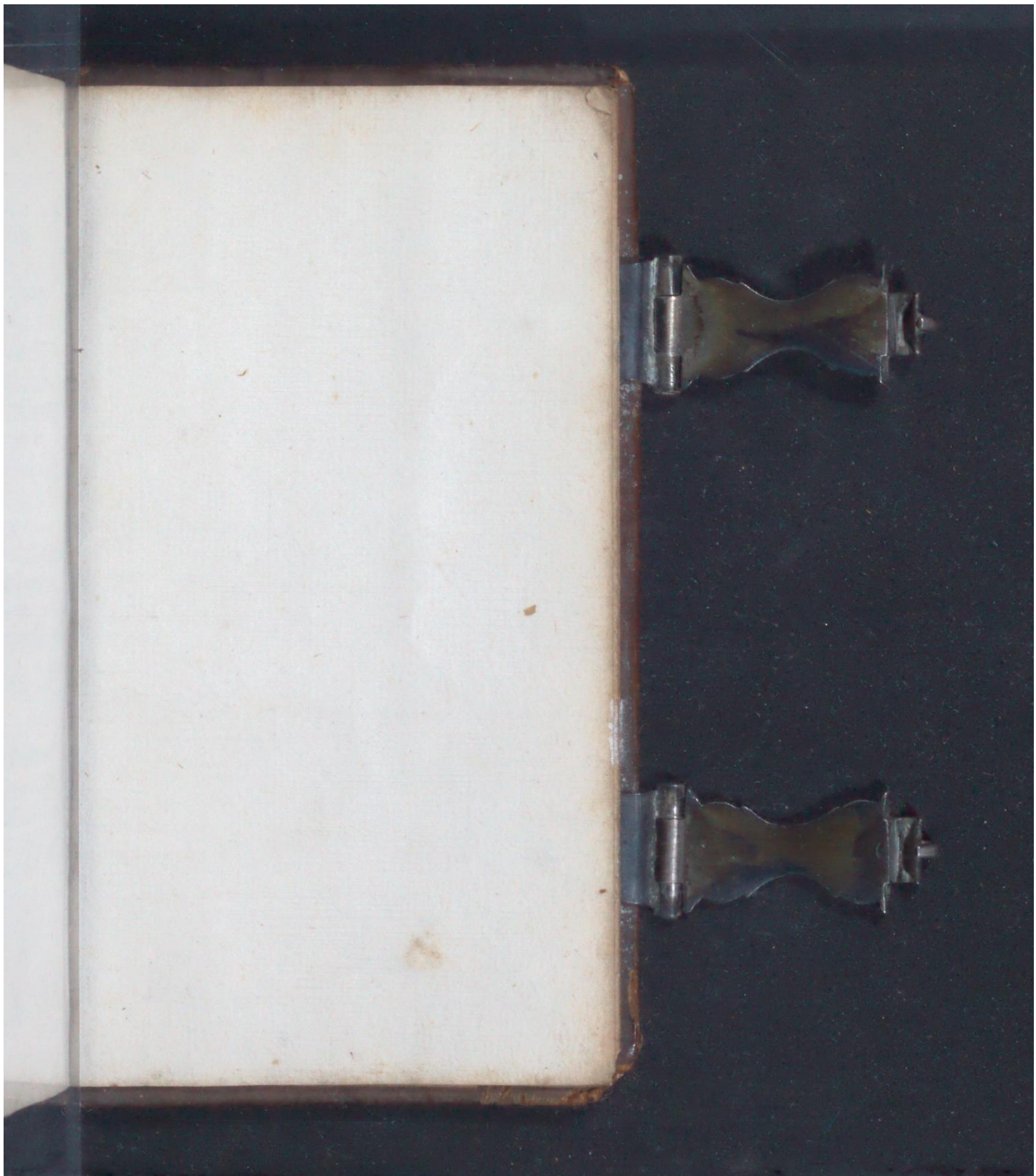
Beter weeld' heb ik verkofên ,
Daar men eeuwiglikken leeft .
By die guld' en heylige Rosen ,
Daar men Godt het offer geeft.

E Y N D E.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1 C 24

